

Меч приречення

Анджей Сапковський

Анджей Сапковський

Меч приречення

Відьмін — 2

МЕЖА МОЖЛИВОГО

I

— Він звідти не вийде, кажу вам, — промовив прищавий, упевнено киваючи головою. — Вже година з квадрансом, відколи туди заліз. Йому капець.

Міщани, що з'юрмилися серед руїн, мовчали, вдивляючись у зяючий в румовищі чорний отвір, у закиданий сміттям вхід до підземелля. Товстун у жовтому кубраку переступив з ноги на ногу, кашлянув і зняв з голови зім'яту беретку.

— Ще почекаймо, — сказав, обтираючи піт із рідких брів.

— На що? — чмихнув прищавий. — Там, у льохах, сидить василіск, чи ж ви, війте, забули? Хто туди входить, той уже й пропав. Чи ж мало там люду погинуло? На що чекати?

— Та ж ми умовилися, — непевно пробурмотів товстун. — Як же се?

— То ви з живим домовлялися, війте, — сказав товариш прищавого, велетень у шкіряному різницькому фартуху. — А тепера він мертвий, певно, як сонце на небі. Наперед знати було, що йде на погибель, як усі інші. Та ж він навіть без люстра поліз, іно з мечем. А без люстра василіска вбити не мож, кожен знає.

— Заощадите копійчину, війте, — додав прищавий. — Бо й платити за василіска нікому. А коня і пожитки чарівника ми візьмемо, не пропадати ж добру.

— Айно, — сказав різник. — Кобила при кості, та й в'юки незле напхані. Загляньмо, що там.

— Як же се? Що се ви?

— Мовчіть, війте, і не мішайтеся, бо гудзя заробите, — застеріг прищавий.

— Кобила при кості, — повторив різник.

— Облиш того коня, лебедику.

Різник повільно обернувся в бік чужинця, який вийшов із-за рогу муру, з-за спин людей, що з'юрмилися біля входу до льоху.

Чужинець мав кучеряве густе каштанове волосся, брунатну туніку на підбитому ватою каптані, високі чоботи для верхової їзди. І жодної зброї.

— Відійди від коня, — сказав, ехидно усміхаючись. — Як це? Чужий кінь, чужі в'юки, чужа власність, а ти здіймаєш на них свої каправі очиці, витягаєш до них брудну лапу? Чи так годиться?

Прищавий, повільно всуваючи руку за пазуху куртки, глипнув на різника. Різник кивнув головою, подав знак у бік групи, з якої вийшло ще двоє кремезних, коротко обстрижених. Обидва мали палиці, такі, якими на бойні приглушують тварин.

— А ви що за один, — спитав прищавий, не виймаючи руки з-за пазухи, — аби нам правити, що годиться, що ні?

— А тобі що до того, лебедику?

— Не носите зброї.

— Правда, — чужинець ще єхидніше усміхнувся. — Не ношу.

— Недобре, — прищавий вийняв руку з пазухи, на цей раз із довгим ножом.

Різник теж витяг ножа, довгого як тесак. Двоє інших зробили крок уперед, здіймаючи палиці.

— Я й не мушу носити, — сказав чужинець, не рухаючись з місця. — Моя зброя за мною ходить.

Із-за руїн, ступаючи м'якими певними кроками, вийшло двійко молодих дівчат. Гурток міщан негайно ж розступився, позадкував, порідшав.

Обидві дівчини посміхалися, блискаючи зубами, мружачи очі, від кутків яких до вух бігли широкі сині пасма татуювання. На міцних ногах, помітних з-під рисячих шкір, пов'язаних довкола стегон, грали м'язи, — як і на оголених круглих передпліччях над рукавицями з кольчужної сітки. З-понад пліч, теж закритих кольчугою, стирчали руків'я шабель.

Прищавий повільно, повільнісінько зігнув коліна, випустив ножа на землю.

З пройми посеред руїн долинуло грюкання каміння, шкряботіння, а потім з темряви з'явилися руки, що вчепилися за вищерблений край муру. Слідом за руками по черзі з'явилися — голова з білим, припорошеним цегляною крейдою волоссям, бліде обличчя, руків'я меча, що виступало над спиною. Гурток зашепотівся.

Біловолосий, горблячись, витягнув з отвору щось дивне, чудернацьку тушу, обліплена просяклим кров'ю пилом. Тримаючи створіння за довгий ящір'ячий хвіст, мовчки кинув його під ноги війта-товстуна. Війт відскочив, перечепився об звалений кавалок муру, дивлячись на кривий пташиний дзьоб, перетинчасті крила і серпуваті пазурі на покритих лускою лапах. На видуте підгорля, колись кармінове, тепер брудно-руде. На шклисті запалі очі.

— От і василіск, — сказав біловолосий, обтріпуючи штани з куряви. — Згідно з умовою. Мої двісті лінтарів, будь ласка. Порядних лінтарів, не дуже обрізаних. Попереджаю, що перевірю.

Війт тремтячими руками видобув гаманця. Біловолосий роззирнувся, на мить спинив погляд на прищавому, на ножі, що лежав біля його ноги. Глянув на чоловіка у брунатній туніці, на дівчат у рисячих шкурах.

— Як завжди, — сказав, забираючи гаманця із тремтячих війтових рук. — Я заради вас життям ризикую, за нужденний гріш, а ви тим часом добираєтесь до моїх речей. Ніколи ви, щоб вас холера взяла, не міняєтесь.

— Не зачеплені, — промимрив різник, відступаючи. Двоє з палицями вже давно сховалися серед гурту. — Ваші речі не зачеплені, пане.

— Дуже тішуся, — біловолосий усміхнувся. На вигляд його посмішки, що розцвіла на блідому обличчі наче тріскаюча рана, гурток швидко почав розпорошуватися. — І

тому, братчику, я тебе теж не зачеплю. Іди собі спокійно. Але мерщій.

Прищавий, задки, теж хотів відступити. Прищі на його раптово зблідлому обличчі негарно виділились.

— Гей, почекай, — сказав до нього чоловік у брунатній туніці. — Ти дещо забув.

— Про що... пане?

— Ти вийняв проти мене ножа.

Вища з дівчат раптом гойднулася на широко розставлених ногах, закрутилася у стегнах. Невідомо коли видобута шабля різко свиснула в повітрі. Голова прищавого злетіла вгору, дугою, впала до зяючого льоху. Тіло тяжко і негнучко, наче зрубане дерево, гупнулось між потрощену цеглу. Гурток одноголосно звереснув. Друга дівчина, з долонею на руків'ї, спритно обернулася, захищаючи тил. Зайве. Гурток, спотикаючись та падаючи на руйновищі, що сил у ногах гнав до міста. На чолі, виконуючи вражаючі стрибки, мчав вїйт, всього на кілька кроків випереджаючи кремезного різника.

— Гарний удар, — холодно прокоментував біловолосий, долонею в чорній рукавиці захищаючи очі від сонця. — Гарний удар зерріканської шаблі. Хилю чоло перед доблестю та вродою вільних войовниць. Я Геральт із Ривії.

— А я, — незнайомець у брунатній туніці вказав на вибляклий герб на грудях, що зображав трьох чорних птахів, які сиділи рівним рядом посеред одноколірного золотого поля. — Я — Борч, званий Три Галки. А це мої дівчата, Тея і Вея. Я так їх називаю, бо на їхніх справжніх іменах можна собі язика відкусити. Як ти й здогадався, вони обидві зерріканки.

— Схоже, що завдяки їм я ще маю коня і пожитки. Дякую вам, войовниці. Дякую і вам, пане Борч.

— Три Галки. А пан — це зайве. Щось тебе затримує в цій місцевості, Геральте із Ривії?

— Якраз навпаки.

— Чудово. Я маю пропозицію, — недалеко звідси, на роздоріжжі, при дорозі до річкового порту є господа. Зветься "Під Замріяним Драконом". Тамтешня кухня не має собі рівні у всій околиці. Я саме туди вибираюся з думкою про харч і нічліг. Приємно мені було б, якби ти зволив дотримати мені товариства.

— Борче, — біловолосий відвернувся від коня, глянув у ясні очі незнайомця, — не хотів би я, щоб між нами були якісь неясності. Я відьмін.

— Я здогадався. А сказав ти це таким тоном, наче "я прокажений".

— Є такі, — повільно промовив Геральт, — що воліють компанію прокажених, аніж товариство відьміна.

— Є й такі, — засміявся Три Галки, — що воліють овець, аніж дівчат. Що ж, заслуговують співчуття, і ті, й ті. Поновлюю пропозицію.

Геральт зняв рукавицю, потис простягнуту йому долоню.

— Приймаю, тішачись зі знайомства.

— То в дорогу, бо я зголоднів.

II

Корчмар протер ганчіркою рапаті дошки стола, вклонився і посміхнувся. Не мав двох передніх зубів.

— Таак, — Три Галки якось мить дивився на закіптюжену стелю і павуків, які побрикували собі під нею. — Спершу... Спершу пиво. Щоб двічі не вставати, ціле барильце. А до пива... Що ти можеш запропонувати до пива, лебедику?

— Сир? — ризикнув корчмар.

— Ні, — скривився Борч. — Сир — це на десерт. А до пива ми хочемо чогось кислого та гострого.

— Слухаюсь, — корчмар посміхнувся ще ширше. Два передні зуби не були єдиними, яких він не мав. — Вугрики з часником в олійці та оцті або ж мариновані стручки зеленої паприки.

— Годиться. І те, і те. А потім юшка, колись я таку тут їв, плавали там різні риби, мушельки та інше смаковите сміття.

— Плисацька юшка?

— Саме вона. А тоді печеня із ягнятини з цибулею. А потім копу раків. Кропу вкинути до горщика, скільки влізе. А потім овечий сир і салат. А потім побачимо.

— Слухаюсь. Для всіх, себто, чотири рази?

Вища зерріканка заперечливо покрутила головою, значуще поплескала себе по талії, обтягнутій лляною сорочкою.

— Я й забув, — Три Галки підморгнув Геральтові. — Дівчата дбають про лінію. Пане господарю, баранина тільки для нас обох. Пиво давай зараз, разом із тими вугриками. Решта нехай трохи почекає, щоб не вистигла. Ми не обжиратися прийшли, а доброзвичайно провести час за розмовою.

— Розумію, — корчмар знову поклонився.

— У твоїй професії здогадливість важлива. Дай руку, лебедику.

Брязнули золоті монети. Корчмар роззявив рота до межі можливого.

— Це не завдаток, — повідомив Три Галки. — Це зверху. А тепер жени до кухні, чоловіче добрий.

У ванькирі було тепло. Геральт розстебнув паса, стягнув каптан і закасов рукави сорочки.

— Бачу, — сказав, — що не потерпаєш від браку готівки. Живеш із привілеїв лицарського стану?

— Частково, — посміхнувся Три Галки, не вдаючись у деталі.

Вони швидко впоралися з вугриками та чвертю барильця. Обидві зерріканки теж не жалували собі пива, тож обидві помітно повеселішали. Про щось шепотілися. Вея, вища, раптом розреготалася гортанним сміхом.

— Дівчата розмовляють загальницею? — тихо спитав Геральт, зиркаючи на них краєм ока.

— Слабо. І не балакучі. Що й на краще. Як тобі юшка, Геральте?

— Мгм.

— Вип'ємо.

— Мгм.

— Геральте, — Три Галки відклав ложку і стримано гикнув, — повернімося на мить до нашої розмови з дороги. Я зрозумів, що ти відьмін, мандруєш з одного кінця світу до іншого, а як трапиться тобі якась потвора, то її вбиваєш. І з цього маєш зарібок. У цьому полягає відьмінський фах?

— Більш-менш.

— А трапляється, що тебе спеціально кудись викликають? Ну, скажімо, спеціальне замовлення. Що тоді, їдеш і виконуєш?

— Залежить, хто викликає і нащо.

— І за скільки?

— Це теж, — відьмін знизав плечима. — Все дорожчає, а жити треба, як казала одна моя знайома чародійка.

— Доволі вибірковий підхід, вельми практичний, сказав би я. Але ж при основах лежить якась ідея, Геральте. Конфлікт сил Порядку з Силами Хаосу, як казав один мій знайомий чародій. Я так собі гадав, що ти виконуєш місію, обороняєш людей від Зла, завжди і всюди. Стоїш по виразно окресленій стороні палісадника.

— Сили Порядку, Сили Хаосу. Гучні слова, Борче. Ти обов'язково хочеш поставити мене по якийсь бік палісадника в конфлікті, що, як загальноприйнято вважати, є вічним, задовго до нас розпочався і триватиме, коли нас давно вже не буде. По чиему боці стоїть коваль, підковуючи коней? Наш корчмар, що власне поспішає з казанком баранини? Що, на твою думку, окреслює різницю між Хаосом та Порядком?

— Проста річ, — Три Галки глянув йому в очі. — Те, що представляє Хаос, — це загроза, сторона агресивна. А порядок, — та сторона, якій загрожують, яка потребує оборони. Потребує оборонця. А, пиймо. І берімося за ягня.

— Добре кажеш.

Дбалі про лінію зерріканки мали перерву в їжі, яку заповнили питтям у прискореному темпі. Вея, схилена над плечем товаришки, знову щось шепнула, торкаючись кінчиком коси поверхні стола. Тея, нижча, голосно засміялася, весело мружачи татуйовані повіки.

— Так, — сказав Борч, обгризаючи кістку. — Продовжимо розмову, якщо дозволиш. Я зрозумів, що ти без ентузіазму сприймаєш, коли тебе ставлять по бік котроїсь із Сил. Виконуєш свою професію.

— Виконую.

— Але від конфлікту Хаосу та Порядку не втечеш. Ти не коваль, хоч ти і вжив це порівняння. Я бачив, як ти працюєш. Входиш до підвалу посеред руїн і виносиш звідти зарубаного василіска. Є, лебедику, різниця між куванням коней та вбиванням василісків. Ти казав, що коли плата достойна, то поспішиш на край світу та закатрупиш те створіння, про яке попросять. Даймо на те, пустельний дракон...

— Поганий приклад, — перебив Геральт. — Бачиш, ковбаситься тобі з тими Хаосом і Порядком. Бо драконів, які, безсумнівно, представляють Хаос, я не вбиваю.

— Як це? — Три Галки облизнув пальці. — От маєш! Адже ж зі всіх потвор дракон,

мабуть, найшкідливіший, найжорстокіший і найбільш запеклий. Найогидніший змії. Нападає на людей, дише вогнем і викрадає отих, як їх, непорочних дів. Чи ж мало розповідей чувано? Неможливо, щоб ти, відьміне, не мав у своєму списку кількох драконів.

— Я на драконів не полюю, — сухо сказав Геральт. — На вилохвостів, траплялося. На ошлусгів. На літавців. Але не на справжніх драконів, зелених, чорних та червоних. Просто візьми це до відома.

— Ти мене здивував, — промовив Три Галки. — Ну гаразд, візьму до відома. Зрештою, поки що годі про драконів, я бачу на обрії щось червоне, це, без сумніву, наші раки. Вип'ємо!

Вони з хрускотом ламали зубами червоні панцирі, висмоктували біле м'ясо. Солоня вода, дуже щипаючи, стікала їм аж на зап'ястя рук. Борч наливав пиво, вже шкребучи черпаком об дно барильця. Зерріканки ще більше повеселіли, обидві роззиралися по корчмі, зловісно посміхаючись, відьмін був певен, що вони шукають okazji для скандалу. Три Галки, схоже, теж це помітив, бо зненацька погрозив їм раком, якого тримав за хвіст. Дівчата захихотіли, а Тея, склавши губи як для поцілунку, пустила бісика, — при її татуйованому обличчі це справило макабричне враження.

— Дикі, як рисі, — шепнув Три Галки Геральтові. — Треба за ними пильнувати. У них, лебедику, шасть-прасть, і не знати звідки кров на стінах, кишки на підлозі. Але варті кожної суми. Якби ж ти побачив, на що вони спроможні...

— Я знаю, — Геральт кивнув. — Щонайкращі охоронці. Зерріканки — природжені войовниці, їх з раннього дитинства привчають до битв.

— Я не про це, — Борч виплюнув на стіл рачу лапу. — Я мав на увазі, які вони в ліжку.

Геральт неспокійно глипнув на дівчат. Обидві посміхалися. Вея блискавичним, майже невловимим рухом сягнула до полумиску. Дивлячись на відьміна примруженими очима, з тріском розгризла панцир. Її губи блищали від солоної води. Три Галки гучно гикнув.

— Отож, Геральте, — сказав, — ти не полюєш на драконів, зелених та інших кольорових. Я взяв це до відома. А чому, якщо можна спитати, лише на ці три кольори?

— Якщо точніше, чотири.

— Ти згадував три.

— Тебе цікавлять дракони, Борче. Є цьому якась особлива причина?

— Ні. Винятково цікавість.

— Ага. А з цими кольорами, — то так заведено називати справжніх драконів. Хоча це не точні назви. Найпоширеніші зелені дракони — швидше сіруваті, як звичайні ошлусги. Червоні насправді червонуваті або цеглясті. Великих драконів темно-брунатної барви заведено називати чорними. Найрідкіснішими є білі дракони, я ніколи жодного такого не бачив. Водяться на далекій Півночі. Начебто.

— Цікаво. А знаєш, про яких драконів я ще чував?

— Знаю, — Геральт ковтнув пива. — Про тих самих, що і я про них чував. Про

золотих. Таких немає.

— На якій підставі ти це твердиш? Бо ніколи їх не бачив? Адже білого ти теж ніколи не бачив.

— Не в тому річ. За морями, в Офірі та Зангвебарі, водяться білі коні в чорні смуги. Я теж ніколи їх не бачив, але знаю, що існують. А золотий дракон — міфічне створіння. Легендарне. Як фенікс, до прикладу. Феніксів та золотих драконів немає.

Вея, спершись на ліктях, із цікавістю дивилася на нього.

— Ти, напевно, знаєш, що кажеш, ти ж відьмін, — Борч зачерпнув пива з барильця. — А все-таки я думаю, що кожен міф, кожна легенда мусять мати якесь коріння. Щось біля того коріння лежить.

— Лежить, — підтвердив Геральт. — Найчастіше мрія, марево, жадання. Віра, що немає меж можливого. А інколи випадок.

— От, саме, випадок. Можливо, був колись золотий дракон, одноразова неповторна мутація?

— Якщо це так і було, то його спіткала доля всіх мутантів. — Відьмін відвернув голову. — Надто відрізнявся, щоб вижити.

— Гм, — сказав Три Галки, — тепер ти суперечиш законам природи, Геральте. Мій знайомий чародій звик казати, що в природі кожна істота має своє продовження і виживе, тим чи іншим робом. Кінець одного — це початок іншого, не існує границь можливого, принаймні, природа таких не знає.

— Твій знайомий чародій був великим оптимістом. Тільки одного не взяв до уваги: помилки, зробленої природою. Або ж тими, котрі з природою гралися. Золотий дракон та інші мутанти, якщо й існували, не могли вижити. Цьому на заваді стала дуже природна межа можливого.

— Це ж яка межа?

— Мутанти, — м'язи на щоках Геральта сильно здригнулися, — мутанти стерильні, Борче. Тільки в легендах може вижити те, що в природі вижити не може. Лише легенда і міф не знають межі можливого.

Три Галки мовчав. Геральт глянув на дівчат, на їхні обличчя, що раптом споважніли. Вея несподівано схилилася в його бік, твердою м'язистою рукою обняла за шию. Він відчув на щоці її губи, мокрі від пива.

— Вони тебе люблять, — повільно сказав Три Галки. — Щоб мене покорчило, вони тебе люблять.

— А що в цьому дивного? — відьмін невесело посміхнувся.

— Нічого. Але слід це обмити. Господарю! Друге барильце!

— Не шалій. Щонайбільше, жбан.

— Два жбани! — заревів Три Галки. — Тею, я мушу на хвилюку вийти.

Зерріканка встала, підняла з лави шаблю, жадібним поглядом пробігла по залі. Хоча раніше, як помітив відьмін, кілька пар очей негарно зблискували на вигляд показної саковки, все ж ніхто не квапився вийти за Борчем, який, похитуючись, рушив у бік виходу на подвір'я. Тея знизала плечима, супроводжуючи працедавця.

— Яке твоє справжнє ім'я? — спитав Геральт у тієї, що залишилася біля столу. Вея сьйнула білими зубами. Її сорочка була сильно розшнурована, майже до меж можливого. Відьмін не сумнівався, що це чергова провокація зали.

— Альваенерле.

— Гарно, — відьмін був певен, що зерріканка складе губки дзьобиком та моргне до нього. І не помилився.

— Вею?

— Гм?

— Чого ви їздите з Борчем? Ви, вільні войовниці? Можеш відповісти?

— Гм?

— Що гм?

— Він... — зерріканка, морщаючи чоло, шукала слова, — Він... най... гарніший.

Відьмін покивав головою. Критерії, на підставі яких жінки оцінювали привабливість чоловіків, не вперше видалися йому загадовими.

Три Галки ввалилися до ванькиру, застібаючи штани і голосно віддаючи накази корчмареві. Тея, що трималася за ним, удаючи нудьгу, роззиралася по корчмі, а купці та плісаки старанно уникали її погляду. Вея висмоктувала чергового рака, щомиті кидаючи відьмінові промовисті погляди.

— Я замовив ще по вугрові, цього разу печеному, — Три Галки тяжко сів, брязкаючи не до кінця застебнутим пасом. — Намучився я з цими раками і начебто зголоднів. І залагодив тобі тут нічліг, Геральте. Чого тобі блукати околицею? Ще порозважаймось. За ваше здоров'я, дівчата!

— Vessekheal, — сказала Вея, салютуючи йому кубком. Тея моргнула і потяглася, при чому її спокусливий бюст, всупереч сподіванням Геральта, не розірвав переду її сорочки.

— Розважаймось, — Три Галки перехилився через стіл і лягнув Тею по сідницях. — Розважаймось, відьміне. Гей, господарю! Сюди!

Корчмар хутко прибів, обтираючи руки фартухом.

— Чи знайдуться в тебе ночви? Такі до прання, міцні та великі?

— Які завбільшки, пане?

— На чотири особи.

— На... чотири, — корчмар роззявив рота.

— На чотири, — підтвердив Три Галки, добуваючи з кишені напханого гаманця.

— Знайдуться, — корчмар обливав губи.

— Славно, — засміявся Борч. — Накажи занести їх нагору, до моєї кімнати і наповнити гарячою водою. Галопом, лебедику. І пива теж накажи туди віднести, жбанів зо три.

Зерріканки захихотіли та одночасно моргнули.

— Яку волієш? — спитав Три Галки. — Ге? Геральте?

Відьмін почухав потилицю.

— Знаю, що складно вибрати, — з розумінням сказав Три Галки. — Я сам часами

маю клопіт. Добре, обдумаємо це в ночвах. Гей, дівчата! Допоможіть мені вийти на сходи!

III

На мості була запора. Дорогу перегороджувала довга товста балка на дерев'яних козлах. Перед нею і за нею стояли галябардники у шкіряних, оббитих гудзями куртках та кольчужних каптурах. Над заставою сонно повівала пурпурна хоруговка зі знаком срібного грифа.

— Що за чорт? — здивувався Три Галки, ступою під'їжджаючи ближче. — Нема переїзду?

— Глейт є? — спитав найближчий галябардник, не виймаючи з рота прутика, якого жував, чи то з голоду, чи то щоб згайнувати час.

— Який глейт? Що таке, пошесть? Може, війна? На чий наказ ви перекрили дорогу?

— Короля Недамира, пана Кейнгорнського, — стражник пересунув прутика в другий край рота і вказав на хоруговку. — Без глейту в гори не можна.

— Якась дурня, — змученим голосом промовив Геральт. — Це ж не Кейнгорн, а Голопільська Волость. Голопіль, а не Кейнгорн бере мито з мостів на Браа. Що до цього Недамирові?

— А це не мене питаєте, — стражник виплюнув прутика. — То не моя річ. Я лише глейти перевіряю. Як хочете, з нашим десятником перебалакайте.

— А де він?

— Там, за митниковою садибою, на сонечку гріється, — сказав галябардник, дивлячись не на Геральта, а на голі ноги зерріканок, які ліниво потягалися в кульбаках.

За будиночком митника, на купі висохлих колод, сидів стражник, другим кінцем галябарди малюючи на піску жінку, а радше її фрагмент, побачений з небуденної перспективи. Біля нього, ледь перебираючи струни лютні, напівлежав худорлявий чоловік у насунутому на очі фантазійному капелюшку кольору сливи, оздоблений срібною пряжкою і довгим нервовим пером чаплі.

Геральт знав той капелюшок і те перо, знамениті від Буїни до Яруги, відомі у дворах, замках, заїздах, корчмах і замтузах. Особливо у замтузах.

— Горицвіте!

— Відьмін Геральт! — з-під відсунутого капелюха зблили веселі сині очі. — Ото несподіванка! І ти тут? Часами глейту не маєш?

— Що ви всі з отим глейтом? — відьмін зістрибнув із сідла. — Що трапилося, Горицвіте? Ми хотіли перебратися на той берег Браа, я і лицар Борч Три Галки та наш ескорт. І, виявляється, не можемо.

— Я теж не можу, — Горицвіт устав, здійняв капелюшка, поклонився зерріканкам з пересадною галантністю. — Мене теж не хочуть пропустити на той берег. Мене, Горицвіта, найславнішого менестреля та поета в радіусі тисячі миль, не пропускає цей десятник, хоч теж, як бачите, мистець.

— Нікого без глейту не пропущу, — похмуро прорік десятник, після чого доповнив свій рисунок фінальною деталлю, дзюгнувши кінцем древка в пісок.

— Ну то обійдеться, — сказав відьмін. — Поїдемо лівим берегом. До Ген Форсу тудою дорога дальша, але, як нема іншого виходу...

— До Ген Форсу? — здивувався бард. — То ти, Геральте, не за Недамиром їдеш? Не за драконом?

— За яким драконом? — зацікавився Три Галки.

— То ви не знаєте? Справді не знаєте? Ну, то я мушу про все вам розповісти, панове. Я й так тут чекаю, може, їхатиме хтось із глейтом, що мене знає, дозволить прилучитися. Сідайте.

— Зараз, — сказав Три Галки. — Сонце майже на три чверті до зеніту, а мене сушить як недоля. Не розмовлятимемо зі сухим писком. Тею, Вею, ристю заверніть до містечка і купіть барильце.

— Ви мені подобається, пане...

— Борч, званий Три Галки.

— Горицвіт, званий Незрівнянним. Деякими дівчатами.

— Розповідай, Горицвіте, — знетерпеливився відьмін. — Не стирчати ж нам тут до вечора.

Бард обхопив пальцями гриф лютні, різко вдарив по струнах.

— Як волієте, мовою віршованою чи звичайною?

— Звичайною.

— Прошу дуже, — Горицвіт не відклав лютні. — То чуйте, шляхетнії панове, що трапилося днів зо сім тому поблизу вільного міста Голополя. Отож, якось раннім світанком, ледь сонце зарожевило туман, що висів над лугами...

— Мала бути звичайна мова, — нагадав Геральт.

— А хіба ні? Ну добре, добре. Розумію. Коротко і без метафор: на пасовища біля Голополя прилетів дракон.

— Еее, — промовив відьмін. — Щось воно мені не виглядає правдоподібним. В цих околицях уже багато років не бачили драконів. Чи це не був звичайний ошлусг? Трапляються ошлусги майже такі завбільшки, як...

— Не ображай мене, відьміне. Я знаю, що кажу. Я його бачив. Так приключилося, що я саме був тоді в Голополі на ярмарку і бачив усе власними очима. Балада вже готова, але ви не хотіли...

— Розповідай. Великий був?

— У трое коней завдовжки. В клубі не вищий коня, але далеко товщий. Сірий, наче пісок.

— Себто, зелений.

— Так. Прилетів несподівано, шугнув просто на стадо овець, розігнав пастухів, затовк з дюжину тварин, чотирьох ізжер та відлетів.

— Відлетів... — Геральт покивав головою. — І все?

— Ні. Бо наступного ранку прилетів знову, цього разу ближче до містечка. Пішов у піке проти громади молодичь, що прали білизну на березі Браа. Але ж давали драла, чоловіче! Я ніколи в житті так не сміявся. А дракон описав два круги над Голополем і

полетів на пасовища. Там знову взявся за овець. Отоді допіру почалися розгартіяш та заметня, бо досі мало хто вірив пастухам. Бурмістр мобілізував мійську міліцію, але не встигла вона сформуватися, як чернь узяла справу в свої руки й залагодила її.

— Як?

— Цікавим народним способом. Місцевий шевський майстер, якийсь Козоїд, вигадав спосіб проти дракона. Вбили вівцю, напхали її чемерицею, вовчими ягодами, блекотою, сіркою та шевською смолою. Для певності місцевий аптекар улив досередини дві кварта своєї мікстури проти чиряків, а жрець зі святині Креве відправив молебень над стервом. Потім поставили приготовану овечку посеред стада, підперши кілком. Як по правді, то ніхто не вірив, що драконище спокуситься на оте смердюче лайно, але дійсність перевершила всі наші сподівання. Погордивши живими та бекаючими овечками, змії ковтнув наживку разом із кілком.

— І що? Кажи, Горицвіте, кажи.

— А що ж я іншого роблю? Та ж кажу. Слухайте, що було далі. Не минуло й стільки часу, скільки потрібно тямущому чоловікові, аби розшнурувати дамський корсет, як дракон раптом почав ревти та дими пускати, передом і задом. Перевертався через голову, намагався злетіти, потім охляв і знерухомів. Двоє охотників рушило, аби перевірити, чи отруений змії ще дише. Був то місцевий грабар та місцевий дурник, сплджений недоумкуватою донькою дроворуба та компанією найманих пікінерів, що проходила через Голопіль ще за часів рокошу воеводи Нуржибоба.

— Але ж брешеш, Горицвіте.

— Не брешу, лише прикрашаю, а це інша річ.

— Не дуже інша. Розповідай, шкода часу.

— Як я вже казав, грабар і доблесний дурник вирушили туди як розвідники. Ми насипали потім над ними курган, — хоч малий, але милий для ока.

— Ага, — промовив Борч. — Себто, дракон ще був живий.

— Атож, — весело сказав Горицвіт. — Живий. Але такий був слабкий, що ні грабаря, ні дурника не зжер, лише кров злизав. А потім, на загальний смуток, відлетів, стартувавши з чималими зусиллями. Що півторає ліктів шумно падав і знову зривався. Інколи йшов, тягнучи задніми ногами. Сміливіші пішли за ним, на відстані зорового контакту. І знаєте що?

— Кажи, Горицвіте.

— Дракон добрався до узвозів у Боривітрульських горах, поблизу витоків Браа, і сховався в тамтешніх печерах.

— Тепер усе зрозуміло, — мовив Геральт. — Видно, дракон століттями перебував у тих печерах, у летаргії. Я про такі випадки чув. Там мусить бути його скарбниця. Тепер я розумію, чому перекрыли міст. Хтось хоче накласти лапу на скарбницю. І цей хтось — Недамир Кейнгорнський.

— Саме так, — підтвердив трубадур. — Зрештою, весь Голопіль аж кипить із цієї причини, бо там вважають, що дракон зі скарбницею їм належать. Але не сміють задиратися з Недамиром. Недамир — іще дітвак, навіть голитися не почав, але вже

встиг показати, що задиратися з ним — річ небезпечна. А цей дракон йому потрібен, тому він так швидко зреагував.

— Ти хотів сказати, що йому потрібна скарбниця.

— А ось так, що більше дракон, аніж скарбниця. Бачите, Недамир гострить зуби на сусіднє князівство Маллеору. Там після раптової та дивної смерті князя залишилася княжна у віці, так би мовити, ліжниковому. Вельможі з Маллеори неохоче дивляться на Недамира та інших женихів, бо знають, що новий владика притре їм роги, не те, що віскрява княжна. От і вигребли звідкись старе покрите курявою пророцтво, яке твердить, що митра та рука дівчати дістануться тому, хто переможе дракона. Оскільки дракона ніхто тут віками не бачив, думали, що мають спокій. Звісно, Недамир посміявся з легенди, взяв би Маллеору збройною рукою та й уже, але, коли розійшлася звістка про голопільського дракона, зрозумів, що може побити маллеорську шляхту її власним оружжям. Коли б з'явився там, несучи голову дракона, простолюд привітав би його як посланого богами владика, а вельможі не сміли б навіть писнути. То чи дивуєтесь, що рвонув за драконом, як кіт з міхуром на хвості? Особливо за таким драконом, що ледь ногами совгає? Та ж це для нього дарунок, посмішка долі, матері його ковінька.

— А дороги загородив, щоб не допустити конкурентів.

— Певно, що так. Конкурентів та голопільців. А ще по всій околиці розіслав кінних із глейтами. Для тих, що мають отого дракона вбити, бо сам Недамир не прагне особисто входити до печер із мечем. Миттю прикликали найславніших драконоборців. Більшість із них ти, Геральте, мабуть знаєш.

— Можливо. Хто приїхав?

— Ейк із Денесле — раз.

— А щоб тебе..., — відьмін тихенько свиснув. — Богобійний та цнотливий Ейк, лицар без догани і докору, власною особою...

— Ти його знаєш, Геральте? — спитав Борч. — Він справді такий митець проти драконів?

— І не лише проти драконів. Ейк упорається з будь-яким страховиськом. Убивав навіть мантикор та грифів. Кількох драконів теж побив, я чув про те. Вправний. Але псує мені інтереси, холерник, бо грошей не бере. Ще хто, Горицвіте?

— Рубачі з Крінфріду.

— Кінець драконові, навіть якщо видужав. Ця трійця — то згуртована банда, воюють не дуже чесно, але дуже ефективно. Вибили усіх ошлугів та вилохвостів у Реданії, при нагоді згинуло троє червоних драконів та один чорний, а це щось та означає. Вже всі?

— Ні. Прилучилося ще шестеро краснолюдів під командою Ярпена Зигрина.

— Цього не знаю.

— Але про дракона Оквіста з Кварцової Гори чував?

— Чував. І бачив коштовне каміння, що походило з його скарбниці. Були там сапфіри унікального кольору та діаманти завбільшки з черешню.

— Ну то знай, що саме Ярпен Зигрин та його краснолюди упорали Оквіста. Була

про це складена балада, але поганенька, бо не моя. Як ти її не чув, то нічого не втратив.

— Це всі?

— Так. Якщо не лічити тебе. Ти твердив, що не знаєш про дракона, хтозна, може це й правда. Але тепер уже знаєш. І що?

— Нічого. Цей дракон мене не цікавить.

— Ге! Хитро, Геральте. Бо глейту ти і так не маєш.

— Повторюю, — мене цей дракон не цікавить. А що з тобою, Горицвіте? Чого тебе так тягне у той бік?

— Як завжди, — трубадур знизав плечима. — Потрібно бути близько подій та пригод. Про бій із цим драконом піде слава. Звісно, я міг би скласти баладу на підставі розповідей, але інакше вона звучатиме із уст того, хто бачив битву власними очима.

— Битву? — засміявся Три Галки. — Хіба щось таке, як забивання свині або четвертування туші. Я чув і дивом дивувався. Славні войовники мчать сюди, аж коней заганняють, щоб дорізати напівздохлого дракона, отруєного якимось простаком. Тягне мене на сміх і блювоту.

— Ти помиляєшся, — сказав Геральт. — Якщо дракон одразу ж не загинув від отрути, то його організм напевно вже її переборов і дракон повністю одужав. Зрештою, це не надто суттєво. Рубачі з Крінфільду і так його уб'ють, але без битви, як хочеш знати, не обійдеться.

— То ти ставиш на Рубачів, Геральте?

— Звичайно.

— Коби не так, — озвався стражник-мистець, який досі мовчав. — Драконище — магічне створіння, то і не вбити його інакше, як чарами. Якщо хтось його впорає, то чарівниця, яка тут учора проїжджала.

— Хто? — Геральт схилив голову.

— Чародійка, — повторив стражник. — Та ж кажу.

— Своє ім'я назвала?

— Назвала, але я забув. Мала глейт. Молода була, по-своєму вродлива, але ті очі... Самі знаєте, пане. Аж морозить, коли така зиркне.

— Ти щось про це знаєш, Горицвіте? Хто б це міг бути?

— Ні, — скривився бард. — Молода, вродлива і ті очі. Теж мені прикмета. Вони всі такі. Жодна, котру я знав, а знав я їх чимало, не виглядала старшою двадцяти п'яти-тридцяти. А деякі, як я чув, ще пам'ятають ті часи, коли бір шумів там, де нині стоїть Новіград. Зрештою, нащо еліксири з мандрагори? А очі собі, певно, теж мандрагорою закрापала, щоб блищали. Баби та й уже.

— Не була вона рудою? — спитав відьмін.

— Ні, пане, — відповів десятник. — Чорнявка.

— А кінь, якої масті? Гнідий із білою зірочкою?

— Ні. Вороний, як вона. Але, панове, кажу вам, вона дракона заб'є. Дракон — це робота для чародія. Людська сила його не подолає.

— Цікаво, що сказав би на це швець Козоїд, — засміявся Горицвіт. — Мав би він під руками щось міцніше за чемерицю та вовчі ягоди, то драконяча шкура вже б сушилася на голопільському гостроколі, балада була б готова, а я б не пражився отут на сонці...

— А як трапилося, що Недамир не взяв тебе з собою? — спитав Геральт, скося поглядаючи на поета. — Адже ти був у Голополі, коли він вирушав. Невже король не любить мистців? З якої причини ти тут пражишся, замість пригравати біля королівського стремена?

— Через одну молоду вдовичку, — похмуро сказав Горицвіт. — Холера б його взяла. Я загуляв, а наступного дня Недамир з рештою вже були за рікою. Навіть отого Козоїда з собою взяли і слідопитів із голопільської міліції, тільки мене забули. Я це десятникові тлумачу, а він знай своє...

— Є глейт, пускаю, — байдуже сказав галябардник, відливаючи на стіну будиночка митника. — Нема глейту — не пускаю. Такий наказ.

— О, — перебив його Три Галки. — Дівчата повертаються з пивом.

— І не самі, — додав Горицвіт, устаючи. — Дивіться, що за кінь. Неначе змії.

З боку березового гаю чвалом над'їжджали зерріканки, обабіч вершника на великому бойовому неспокійному огирі.

Відьмін теж устав.

Вершник мав на собі фіолетовий оксамитний каптан зі срібними позументами та короткий плащ, обшитий соболиним хутром. Гордо дивився на них, випроставшись у сідлі. Геральт такі погляди знав і не надто любив.

— Вітаю панів. Я Доррегарай, — представився вершник, неквапом і достойно спішуючись. — Майстер Доррегарай Чорнокнижник.

— Майстер Геральт. Відьмін.

— Майстер Горицвіт. Поет.

— Борч, званий Три Галки. А з моїми дівчатами, які саме виймають чіп із барильця, ви вже знайомі, пане Доррегараю.

— Так воно й є, — без усміху мовив чародій. — Ми з прекрасними зерріканськими войовницями обмінялися поклонами.

— Ну то за здоров'я, — Горицвіт роздав шкіряні кубки, принесені Веєю. — Напийтеся з нами, пане чародію. Пане Борче, десятникові теж дати?

— Звісно. Ходи до нас, воїне.

— Здогадуюсь, — сказав чародій, манірно відпивши малий ковток, — що до застави на мосту вас привела та сама мета, що й мене?

— Якщо ви маєте на увазі дракона, пане Доррегараю, — сказав Горицвіт, — то справді, так воно й є. Я хочу бути там і скласти баладу. Та леле, оцей десятник, чоловік, як видно, шорсткий, пропустити мене не хоче. Вимагає глейту.

— Перебачайте, прошу, — галябардник випив своє пиво, цмокнув. — Наказ я маю строгий: нікого без глейту не пускати. Бо, схоже, всенький Голопіль зібрався з возами і хоче рушити в гори по дракона. Наказано мені...

— Твій наказ, солдате, — зморщив брови Доррегарай, — стосується мотлоху, що міг

би заважати, дівок, що ширять розпусту та погані хвороби, злодіїв, шумовиння та гультьяства. Але не мене.

— Нікого без глейту не пропущу, — насторожився десятник. — Присягаю...

— Не присягай, — урвав його Три Галки. — Краще іще випий. Тею, налий цьому доблесному воїнові. І сядьмо, панове. Пиття навісостоячки, швидко і без належної поваги людині шляхетній не лицює.

Сіли на балках довкола барильця. Галябардник, свіжо нобілітований, почервонів від задоволення.

— Пий, мужній сотнику, — припрошував Три Галки.

— Десятник я, не сотник, — галябардник ще більше почервонів.

— Але будеш сотником, неодмінно, — Борч вищирив зуби. — Муж із тебе лепський, миттю авансуєш.

Доррегарай, відмовившись повторити, обернувся в бік Геральта.

— У містечку ще йде слава про василіска, мостивий відьміне, а ти вже, як бачу, за драконом роздивляєшся, — тихо промовив. — Цікаво, чи аж так потрібна тобі готівка, чи ти лише розваги ради нищиш істоти, яким загрожує вимирання?

— Дивна цікавість, — відповів Геральт, — з боку когось, що мчить зі всіх сил, аби встигнути на забій дракона, щоб вибити йому зуби, такі потрібні для виробу чародійських ліків та еліксирів. Чи правда, мостивий чародію, що вибиті в живого дракона зуби найдієвіші?

— Ти певен, що я по це туди їду?

— Певен. Але вже хтось тебе випередив, Доррегараю. Встигла перед тобою проїхати твоя конфратерка з глейтом, якого ти не маєш. Чорноволоса, якщо тобі цікаво.

— На вороному коні?

— Наче так.

— Єнніфер, — сказав Доррегарай, насупившись. Відьмін, непомітно ні для кого, здригнувся.

Запанувала тиша, яку перервала гикавка майбутнього сотника.

— Нікого... без глейту...

— Двохсот лінтарів вистачить? — Геральт спокійно вийняв із кишені гаманця, отриманого від товстого вйта.

— Геральте, — загадково усміхнувся Три Галки, — то все-таки?

— Даруй, Борче. На жаль, я з тобою до Ген Форсу не поїду. Може, іншим разом... Може, ми ще зустрінемося.

— Мене ніщо не тягне до Ген Форсу, — повільно мовив Три Галки. — Зовсім ніщо, Геральте.

— Сховайте того мішка, пане, — грізно прорік майбутній сотник. — Це підкуп і корупція. Навіть за триста не пропущу.

— А за п'ятсот? — Борч вийняв свого гаманця. — Сховай мішка, Геральте. Я сплачу мито. Це мене почало розважати. П'ятсот, пане солдате. По сто за штуку, якщо вважати моїх дівчат одною гарною штукою. Що?

— Ой-йо-йой, — заклопотався майбутній сотник, ховаючи під куртку Борчів гаманець. — А що ж я королю скажу?

— Скажеш, — мовив Доррегарай, випростовуючись і виймаючи з-за пояса оздоблену паличку зі слонової кості, — що ти не зміг протистояти страху, коли побачив.

— Що побачив, пане?

Чародій змахнув паличкою, викрикнув заклинання. Сосна, яка росла на прирічному насипі, спалахнула вогнем, геть уся, миттю, від землі аж до вершечка покрившись шаліючим полум'ям.

— На коня! — Горицвіт, зриваючись, закинув лютню на спину. — На коня, панове! І пані!

— Геть забору! — вереснув до галябардників багатий десятник з великими шансами дослужитися до сотника.

На мості, за запорою, Вея стягнула віжки, кінь затанцював, забив копитами по балках. Дівчина, метляючи косами, пронизливо крикнула.

— Слушно, Вею! — відгукнувся Три Галки. — Гей, вашмосці, на коней! Поїдемо по зерріканськи, з тупотом і свистом!

IV

— От тобі й ба, — сказав найстарший із Рубачів, Богольт, великий та кремезний, наче стовбур старого дуба. — Недамир не прогнав вас на чотири вітри, панове вашмосці, хоч я був певен, що він саме так і вчинить. Що ж, не нам, худобахолкам, обговорювати королівські рішення. Просимо до багаття. Мостіть собі леговища, хлопці. А так, між нами, відьміне, про що ви з королем розмовляли?

— Ні про що, — відповів Геральт, зручно спершись спиною об підтягнуте до вогнища сідло. — Він до нас навіть із намету не вийшов. Лише вислав свого довіреного, як там його...

— Гілленстерн, — підказав Ярпен Зигрин, дужий бородатий краснолюд, що саме вкидав до вогню величезного смоляного корча, принесеного з хащів. — Пихатий та бундючний. Сонний вепр. Як ми долучилися, то прийшов, задерши носа аж під хмари, тьху-тьху, пам'ятай, рече, краснолюде, хто тута командує, кому послух належить, наказує тута король Недамир, а його слово — закон і так далі. Я став і слухав, і думав собі, що звелю своїм легіням повалити його на землю і плаща йому обісцяю. Але занехаяв, знаєте, бо знову б поголоска пішла, що краснолюди злобні, агресивні, сучі сини і що неможливе... як же це зветься... сполуїснування чи якось так. І одразу ж трапився би погром у якомусь містечку. То я гречно послухав і головою покивав.

— Виходить на те, що пан Гілленстерн нічого іншого не вміє, — промовив Геральт. — Бо й нам те саме сказав, і нам теж випало головою покивати.

— А по-моєму, — озвався другий Рубач, стелячи попону на купу хмизу, — зле вийшло, що вас Недамир не прогнав. Народу тягнеться на того дракона, аж страх. Як у мурашнику. То вже не виправа, а похоронна процесія. Я в юрмі битися не люблю.

— Облиш, Ніщучо, — сказав Богольт. — Вкупі мандрувати веселіше. Що там, ти

ніколи на дракона не ходив? Завше за драконом тьма люду тягнеться, цілий ярмарок, правдивий замтуз на ресорах. Але, як змії покажеться, то сам знаєш, хто в полі зостанеться. Ми, ніхто інший.

Богольт на хвилю замовк, солідно потягнув собі з великого, обплетеного лозою бутля, гучно шмаркнув, відкашлявся.

— Інша річ, — вів далі, — практика показує, що не раз лишень як дракона заб'ють, то починається потіха, різанина, а голови як грушки летять. Допіру як скарбницю ділять, то мисливці одне одному до очей скачуть. Що, Геральте? Ге? Маю рацію? Відьміне, до тебе кажу.

— Мені такі випадки знайомі, — сухо підтвердив Геральт.

— Знайомі, кажеш. Либонь, із чужих слів, бо я досі не чував, щоб ти колись на зміїв полював. Скільки живу, не чув, щоб відьмін на змії ходив. Тим дивніше, що ти тутка з'явився.

— Правда, — процідив Кеннет, званий Кузькою, наймолодший із Рубачів. — Дивно це. А ми...

— Почекай, Кузько. Зараз я кажу, — перебив його Богольт. — Зрештою, не говоритиму довго. Відьмін і так уже розуміє, про що мені ходить. Я його знаю, він мене знає, досі ми одне одному дороги не переходили, то й далі не будемо. Бо завважте, хлопці, коли б я, задля прикладу, відьмінові захотів у роботі перешкоджати чи здобич з-під носа спрятати, то відьмін тут же мене б своєю відьмінською бритвою хльоснув, і був би у своїм праві. Так кажу?

Ніхто не підтвердив і не заперечив. Але не виглядало, щоб Богольтові особливо на цьому залежало.

— Айно, — вів далі, — вкупі мандрувати веселіше, як я казав. У такій компанії відьмін теж придасться. Околиця дика й відлюдна, якщо так вискочить на нас емпуза або плавтиця, або стрига, то може нам клопоту наробити. А як буде Геральт в околиці, то клопоту не буде, бо то його спеціальність. А дракон — не його спеціальність. Правда?

Знову ніхто не підтвердив і не заперечив.

— Пан Три Галки, — продовжував Богольт, подаючи бутель краснолюдові, — разом із Геральтом і цього мені досить за поруку. То хто ж вам перешкоджає, Ніщучо, Кузько? Вже ж не Горицвіт.

— Горицвіт, — сказав Ярпен Зигрин, передавши бутля бардові, — завше причепиться, як щось цікавого діється, і всі знають, що він не допоможе, не зашкодить, маршу не сповільнить. Так як реп'ях на псячому хвості. Ні, легіні?

"Легіні", бородаті та квадратні краснолюди, зареготали, трясучи бородами. Горицвіт відсунув капелюшка на потилицю і ковтнув із бутля.

— Оооох, зараза, — охнув, переводячи подих. — З чого ви її женете, зі скорпіонів?

— Одне мені не подобається, Геральте, — сказав Кузька, перебравши у менестреля посудину. — Те, що ти сюди чарівника привів. Тут уже й так як кинеш палицею в пса, то у чарівника трафиш.

— Правда, — втрутився краснолюд. — Кузька добре каже. Той Доррегарай так нам

потрібен, як поросяті сідло. Ми ж однедавна маємо власну відьму, шляхетну Єнніфер, тьху-тьху.

— Таак, — сказав Богольт, чухаючи дужий карк, із якого щойно зняв шкіряний ошийник, наїжений сталевими цвяхами. — Чарівників, панове вашмосці, тут забагато. Рівно на двох забагато. І занадто вже вони до нашого Недамира прилипли. Дивіться тільки, ми тутка під зорями, довкола вогню, а вони, панове вашмосці, в теплі, в королівському наметі щось мудрують, як хитрі лисиці, Недамир, відьма, чарівник та Гілленстерн. А Єнніфер найгірша. І сказати вам, про що вони мудрують? Як нас довкола пальця обвести, он що.

— І сарнину жеруть, — понуро докинув Кузька. — А ми що їли? Бабака? А питаю вас, бабак — то що? Щур, не інакше. То й що ми їли? Щура!

— Марниця, — сказав Ніщука. — Невдовзі скуштуємо драконячого хвоста. Нема ліпшого за драконячий хвіст, печений на вуглі.

— Єнніфер, — вів своє Богольт, — баба бісова, злобна і язиката. Не те, що твої дівчатка, пане Борч. Отії тихі та милі, о, гляньте, сіли при конях, шаблі гострять, я повз них ішов та й зажартував, то вони всміхнулися й зубки вищипили. Так, їм я радий, не те що Єнніфер — та щось крутить. Кажу вам, пильнувати треба, бо лайно вийде з нашої умови.

— Якої умови, Богольте?

— Що, Ярпене, скажемо відьмінові?

— Не бачу протипоказів, — мовив краснолюд.

— Горілки вже нема, — докинув Кузька, перевертаючи бутель догори дном.

— То принеси. Ти наймолодший, пане-вашмосцю. А умову, Геральте, ми намислили, бо ми не наймити які чи платні пахолки і не буде нас Недамир на дракона посилати, кинувши пару золотих під ноги. Правда така, що ми впораємо дракона без Недамира, а Недамир без нас не впорає. То ми й поставили справу чесно, — ті, що в рукопашний бій підуть і дракона поб'ють, половину скарбу забирають. Недамир, з огляду на рід і титул, чверть бере, так чи інакше. А решта, якщо помагатиме, ту чверть, що залишилася, поділить між собою порівну. Що ти про це думаєш?

— А що про це Недамир думає?

— Не сказав ані так, ані ні. Але краще хай не величається, дітвак. Я ж кажу, сам він проти дракона не піде, мусить вдатися до фахівців, себто нас, Рубачів, та Ярпена з його легіями. Ми, а не хтось інший, зустрінемося із драконом на відстані довжини меча. Решта, в тому числі також чародії, коли чесно допоможуть, поділяться чвертю скарбниці.

— А кого ви, окрім чародіїв, прилічуєте до решти? — зацікавився Горицвіт.

— Уже ж не дармограїв і не віршокрутів, — зареготався Ярпен Зигрин. — Включаємо тих, що попрацюють сокирою, а не лютнею.

— Ага, — промовив Три Галки, дивлячись у зоряне небо. — А чим попрацює швець Козоїд та його галайстра?

Ярпен Зигрин сплюнув у вогнище, пробурмотів щось по-краснолюдськи.

— Міліція з Голополя ті дідьчі гори знає і за провідників служить, — тихо сказав Богольт, — тож справедливим буде допустити їх до поділу. Однак зі шевцем річ трохи інша. Бачте, недобре буде, як хамство набереться переконання, що лишень дракон в околиці покажеться, то, замість уміючих людей кликати, можна йому ось так собі трутизни підсипати та й далі з дівками тинди-ринди у збіжжі. Якщо такий спосіб дій поширяться, то ми з торбами підемо. Що?

— Правда, — додав Ярпен. — Тому, кажу вам, того шевця мусить якийсь нещасливий випадок спіткати, перш ніж він, бий його коцюбою, до легенди втрапить.

— Як має спіткати, то й спіткає, — впевнено сказав Ніщука. — Залиште це мені.

— А Горицвіт, — підхопив краснолюд, — обробить йому гузицю в баладі, обсміє. Щоб йому були ганьба і сором, на віки віків.

— Ви про одного забули, — промовив Геральт. — Є тут один такий, що може вам поплутати карти. Який на жодні поділи чи умови не піде. Я про Ейка з Денесле. Ви з ним розмовляли?

— Про що? — запитав Богольт, поправляючи дрюком поліна у вогнищі. — З Ейком, Геральте, розмовляти марно. Він на інтересах не розуміється.

— Ми його зустріли, коли під'їжджали до вашого обозу, — сказав Три Галки. — Стояв навколішках на камінні, при повному озброєнні, та витріщався в небо.

— Він завжди так чинить, — промовив Кузька. — Медитує або молиться. Каже, так треба, бо йому з неба богами наказано людей від злого охороняти.

— В нас, у Крінфріді, — буркнув Богольт, — таких в оборі на ланці тримають і кусень вугля дають, тоді вони на стінах усілякі чуда малюють. Але досить ближніх обмовляти, поговорімо про справи.

У коло світла безшумно ввійшла невисока молода жінка з чорним волоссям, охопленим золотою сіточкою, закутана у вовняний плащ.

— Що це так смердить? — спитав Ярпен Зигрин, вдаючи, що її не бачить. — Часом не сірка?

— Ні, — Богольт, дивлячись убік, демонстративно потягнув носом. — Пижма або інші парфуми.

— Ні, це мабуть..., — краснолюд скривився. — Та ж це вельможна панія Єнніфер! Вітайте, вітайте.

Чародійка повільно провела поглядом по присутніх, на якусь мить затримала блискучі очі на відьмінові. Геральт ледь усміхнувся.

— Дозвольте сісти?

— Та звісно, добродійко наша, — сказав Богольт і гикнув. — Сідайте отута, на кульбаку. Кеннете, руш гузицю і подай ясніпані чародійці кульбаку.

— Наскільки чую, панове про справи, — Єнніфер сіла, простягаючи перед собою зграбні ніжки у чорних панчішках. — Без мене?

— Не посміли ми, — сказав Ярпен Зигрин, — таку поважну особу непокоїти.

— Ти, Ярпене, — Єнніфер примружила очі, обертаючи голову в бік краснолюда, — краще мовчи. Ти від першого дня трактуєш мене як порожнє місце, себто як повітря, то

й далі так роби, не напружуй себе. Бо мене це теж не напружує.

— Та що ви, пані, — Ярпен показав у посмішці нерівні зуби. — Та хай мене кліщі обсядуть, коли я вас не трактую ліпше, ніж повітря. Повітря, задля прикладу, мені трапляється зіпсувати, на що я з вами не зважився б жодним чином.

Бородаті "легіні" ревнули гучним сміхом, але негайно втихли на вигляд синюватого ореолу, що раптом оточив чародійку.

— Ще одне слово, і зостанеться від тебе тільки зіпсоване повітря, Ярпене, — мовила Єнніфер голосом, в якому бринів метал. — І чорна пляма на траві.

— І справді, — Богольт кашлянув, розряджаючи тишу, яка запанувала. — Мовчи, Зигрине. Послухаймо, панове вашмосці, що має нам сповістити пані Єнніфер. Пожалілася допіру, що ми без неї про справи говоримо. Звідси роблю висновок, — має вона для нас якусь пропозицію. Аби лиш не ту, що вона сама, чарами, закатрупить дракона.

— А що? — Єнніфер звела голову. — Вважаєш, Богольте, що це неможливо?

— Може й можливо. Але для нас некорисно, бо ви б тоді, певно, зажадали половини драконової скарбниці.

— Щонайменше, — холодно промовила чародійка.

— Ну то самі бачите, яка нам з того вигода? Ми, пані, бідні вояки, як нам здобич з-під носа заберуть, то й голод в очі загляне. Ми щавлем і лободою живимось...

— Хіба що при святі бабак трапиться, — сумним тоном закинув Ярпен Зигрин.

— ... водою криничною запиваємо, — Богольт смачно гольнув із бутля та злегка стрепенувся. — Для нас, пані Єнніфер, виходу немає. Або здобич, або зимою під плотом замерзай. А господи коштують.

— І пиво, — додав Ніщука.

— І дівки гулящі, — розмірився Кузька.

— А тому, — Богольт глянув у небо, — ми самі, без чар та вашої допомоги, уб'ємо дракона.

— Ти так цього певен? Пам'ятай, Богольте, що існують межі можливого.

— Може, існують, я їх не бачив. Ні, пані. Кажу ще раз, ми самі уб'ємо дракона, без жодних чарів.

— Особливо тому, — додав Ярпен Зигрин, — що чари, непричком, теж мають свої межі можливого, яких ми, на відміну від наших, не знаємо.

— Ти сам до цього додумався, — повільно спитала Єнніфер, — чи хтось тобі підказав? Чи це не присутність відьміна робить вас такими самовпевненими?

— Ні, — відповів Богольт, дивлячись на Геральта, що, здається, закуняв, ліниво розтягнувшись на попоні з сідлом під головою. — Відьмін до того нич не має. Послухайте, вельможна Єнніфер. Ми зробили королю пропозицію, він нас відповіддю не вшанував. Ми негорді, до ранку почекаємо. Якщо король угоду прибіє, їдемо далі разом. А як ні, то ми вертаємось.

— І ми теж, — буркнув краснолюд.

— Ніяких торгів не буде, — продовжував Богольт. — Або віз, або перевіз. Повторіть

наші слова Недамирові, пані Єнніфер. А вам скажу, — така угода добра і для вас, і для Доррегарая, якщо ви з ним домовитесь. Нам, зважте, драконове стерво непотрібне, лише хвіст і візьмемо. А решта ваша, бери-вибирай. Не поскупимо ні зубів, ні мозку, нічого, що вам для чародійства потрібне.

— Очевидячки, — додав Ярпен Зигрин, хихочучи. — Падло для вас, чародіїв буде, ніхто у вас його не забере. Хіба що інші стерв'ятники.

Єнніфер устала, накинувши плаща на плечі.

— Недамир не чекатиме до завтра, — сказала вона різко. — Він уже погодився на всі ваші умови. Всупереч, щоб ви знали, моїм та Доррегараєвим порадам.

— Недамир, — поволі процідив Богольт, — проявляє мудрість, для такого молодого короля дивовижну. Бо для мене, пані Єнніфер, мудрість — це, окрім іншого, вміння пускати повз вуха дурні або нещирі поради.

Ярпен Зигрин пирснув у бороду.

— Заспіваєте іншої, — чародійка взялася в боки, — коли дракон вас завтра поріже, подірявить і гомілки вам переламає. Ще мені будете чоботи лизати і скавуліти, просячи рятунку. Як я вас добре знаю, як добре знаю таких, як ви. Аж до нудоти знаю.

Відвернулася і без слова прощання пішла в темряву.

— За моїх часів, — сказав Ярпен Зигрин, — чарівниці у вежах сиділи, вчені книги читали та й мішали кописткою в тиглях. Не плуталися воякам під ногами, в наші справи не втручалися. І не крутили задом хлопам під носами.

— Зад, правду кажучи, нічогенький, — промовив Горицвіт, налаштовуючи лютню. — Що, Геральте? Геральте? Гей, куди подівся відьмін?

— А нам що до того? — буркнув Богольт, докидаючи дрова до вогню. — Пішов. Може, за потребою, панове вашмосці. Його річ.

— Певно, що так, — згодився бард і вдарив по струнах. — Щось вам заспівати?

— Заспівай, холера, — сказав Ярпен Зигрин і сплюнув. — Але не думай, Горицвіте, що я за твоє бекання хоч шеляга дам. Тут, чоловіче, не королівський двір.

— Це помітно, — кивнув головою трубадур.

V

— Єнніфер.

Вона обернулася, начебто її застали зненацька, хоча відьмін не сумнівався — здалеку почула його кроки. Поставила на землю дерев'яне цеберко, випросталася, відкинула з чола волосся, що, вивільнене із золотої сіточки, крутими кучерями спадало на плечі.

— Геральте.

Як завжди, носила тільки два кольори. Свої кольори — біле й чорне. Чорне волосся, довгі чорні вії, що змушували здогадуватися про колір затінених ними очей. Чорна спідниця, чорний короткий каптаник із білим хутряним комірцем. Біла сорочка з найчистішого льону. На шиї чорна оксамитка, прикрашена всіяною діамантиками обсидіановою зірочкою.

— Ти зовсім не змінилася.

— І ти теж, — вона скривила губи. — В обох випадках це однаково нормально. Або, якщо тебе так більше влаштовує, однаково ненормально. Хай там як, нагадування про це позбавлене сенсу, хоча, можливо, є непоганим способом розпочати розмову. Правда?

— Правда, — він кивнув головою, дивлячись убік, на шатро Недамира та вогнища королівських лучників за темними обрисами фургонів. Від найдалшого вогнища долинав дзвінкий голос Горицвіта, — він співав "Зорі над трактом", одну зі своїх найвдаліших любовних балад.

— Ну що ж, вступну частину ми вже виконали, — промовила чародійка. — Слухаю, що далі.

— Бачиш, Єнніфер...

— Бачу, — різко перебила вона. — Але не розумію. Нащо ти сюди приїхав, Геральте? Адже ж не через дракона? Мабуть, у цьому сенсі нічого не змінилося?

— Ні. Нічого не змінилося.

— То чого ти, питаю, приєднався до нас?

— Якщо я скажу, що через тебе, повіриш?

Вона мовчки дивилася на нього, а в її очах було щось таке, що не могло подобатися.

— Повірю, чому ж ні, — сказала врешті. — Чоловіки люблять зустрічі зі своїми колишніми коханками, люблять воскрешати спогади. Люблять уявляти, що колишні любовні екстази дають їм щось на кшталт позитивного права власності на партнерку. Це добре впливає на їхнє самопочуття. Ти не виняток. Попри все.

— Попри все, — він усміхнувся, — ти маєш рацію, Єнніфер. Твій вигляд чудово впливає на моє самопочуття. Іншими словами, я радий тебе бачити.

— І це все? Ну то скажімо, що я теж рада. Порадівши, бажаю тобі на добраніч. Я, чи бачиш, лаштуюся спочити. Попередньо маю намір умитися, а при цьому я звикла роздягатися. Тож віддалися, прошу, щоб чемно забезпечити мені мінімальну приватність.

— Єн, — він простягнув до неї руки.

— Не називай мене так! — люто зашипіла, відстрибуючи, а з пальців, які вона витягла в його бік, посипалися блакитні та червоні іскри. — А як торкнешся мене, випаю тобі очі, негіднику.

Відьмін відступив. Чародійка, трохи заспокоївшись, знову відкинула волосся з чола, стала перед ним із кулаками, спертими об боки.

— Ти що думав, Геральте? Що ми весело побазікаємо, що згадаємо давні часи? Що, може, на завершення балачки підемо собі разом на воза і покохаємося на кожухах, ось так, щоб освіжити спогади? Що?

Геральт, не бувши певним, чи чародійка читає думки, чи напрочуд вдало відгадує, мовчав, криво посміхаючись.

— Ці чотири роки зробили свою справу, Геральте. Мені вже перейшло, тільки і виключно тому я не плюнула тобі в вічі при сьогоднішній зустрічі. Але нехай тебе не введе в оману моя вихованість.

— Єнніфер...

— Мовчи. Я дала тобі більше, ніж будь-якому іншому чоловікові, мерзотнику. Навіть не знаю, чому саме тобі. А ти... О ні, мій любий. Я не дівка, не випадково надібана в лісі ельфійка, що її можна якогось ранку покинути, піти собі, не розбудивши, залишивши на столі букетик фіалок, яку можна виставити на посміховище. Бережися! Якщо скажеш хоч одне слово, пожалкуєш!

Геральт не промовив ані слова, безпомилково відчуючи, як у Єнніфер кипить злість. Чародійка знову відкинула з чола неслухняні кучері, зблизька глянула йому в очі.

— Ми зустрілися, ну що ж, нічим не зарадиш, — Не привертатимемо до себе загальної уваги. Збережімо обличчя. Вдаваймо добрих знайомих. Але не помилися, Геральте. Між тобою і мною нічого немає. Нічого, розумієш? І тішся, бо це означає, що я облишила певні проекти, які донедавна мала щодо тебе. Але це зовсім не означає, що я пробачила. Ніколи тобі не пробачу, відьміне. Ніколи.

Вона різко відвернулася, вхопила цеберко, розбризкуючи воду, відійшла за воза.

Геральт відігнав комара, що дзижчав йому під вухом, повільно відійшов у бік вогнища, при якому саме негустими оплесками нагороджували виступ Горицвіта. Глянув на лілове небо над чорною зубатою пилкою вершин. Мав охоту розсміятися. Не знав, чого.

VI

— Обережно! Вважай! — гукнув Богольт, обертаючись на козлах назад, у бік колони. — Ближче до скелі! Вважай!

Вози котилися, підстрибуючи на камінні. Візники лаялись, нахльостуючи коней віжками, вихиляючись, нервово зиркали, чи колеса досить далеко від краю узвозу, впритул до якого бігла вузька нерівна дорога. Внизу, на дні прірви, серед брил білою піною кипіла ріка Браа.

Геральт стримав коня, притискаючись до скелі, покритої рідким коричневим мохом і білими плямами, схожими на лишайник. Дозволив, щоб його випередив фургон Рубачів. Від чола колони чвалом приїхав Кузька, що вів похід разом із голопільськими слідопитами.

— Добре! — вереснув. — Рушайте хутчіш! Там далі просторіше!

Король Недамир і Гілленстерн, обидва верхи, у супроводі двох кінних лучників, зрівнялися з Геральтом. За ними туркотіли вози королівського табору. Ще далі котився віз краснолюдів, яким правив Ярпен Зигрин, безперервно гукаючи.

Недамир, худенький і веснянкуватий підліток у білому кожушку, проминув відьміна, кинувши на нього зверхній, хоча й помітно знудьгований погляд. Гілленстерн випростався, стримав коня.

— Дозвольте, пане відьміне, — владно сказав.

— Слухаю, — Геральт штовхнув кобилу п'ятами, повільно рушив обіч канцлера за табором. Дивувався, що, маючи таке показне черево, Гілленстерн віддає перевагу сідлу, а не зручній їзді на возі.

— Вчора, — Гілленстерн злегка підтягнув віжки, оббиті золотими гудзями, відкинув з плеча бірюзовий плащ, — вчора ви сказали, що дракон вас не цікавить. А що тоді цікавить, пане відьміне? Чому ви з нами їдете?

— Це вільна країна, пане канцлере.

— Поки що. Але в цьому загоні, пане Геральте, кожен повинен знати своє місце. І роль, яку має виконати, згідно з волею короля Недамира. Це ви розумієте?

— Про що вам ідеться, пане Гілленстерне?

— Я вам поясню. Чув я, що останнім часом складно з вами, відьмінами, добалакатися. Річ у тім, що коли відьмінові вкажуть страховисько, яке слід убити, то він, замість братися за меча й рубати, починає роздумувати, чи це годиться, чи це не переходить межі можливого, чи не суперечить кодексу і чи страховисько справді є страховиськом, наче цього не видно з першого погляду. Мені так здається, що просто почало вам надто добре вестися. За моїх часів відьміни не смерділи грошима, а виключно онучами. Не сперечалися, рубали те, що їм накажуть, все одно їм було, чи то вовкулака, чи дракон, чи збирач податків. Істотно було, чи добре стятий. Що, Геральте?

— Ви маєте для мене якесь доручення, Гілленстерне? — сухо спитав відьмін. — То кажіть, про що йдеться. Обдумаємо. А якщо не маєте, то нащо собі язика стирати, правда ж?

— Доручення? — зітхнув канцлер. — Ні, не маю. Йдеться тут про дракона, а це виразно виходить поза твої межі можливого, відьміне. Я вже волю Рубачів. Тебе ж я хотів тільки попередити. Перестерегти. Ми з королем Недамиром мусимо терпіти відьмінські фанаберії, що полягають у поділі страховищ на злих та добрих, але не маємо бажання про них слухати, тим паче спостерігати за їх втіленням у життя. Не втручайтесь у королівські справи, відьміне. І не кумайтесь з Доррегараям.

— Я не маю звичаю куматися з чародіями. Звідки таке припущення?

— Доррегарай, — сказав Гілленстерн, — фанаберіями перевершує навіть відьмінів. Він не зупиняється на поділі страховищ на злих і добрих. Вважає, що всі вони добрі.

— Дещо пересаджує.

— Без сумніву. Але з дивовижною впертістю обстоює свої погляди. Справді, я б не здивувався, якби щось з ним трапилося. А що прилучився до нас у дивному товаристві...

— Я не є товариством для Доррегарая. І він для мене теж.

— Не перебивай. Товариство дивне. Відьмін, що кишить скрупулами, як лисяче хутро блохами. Чародій, який повторює друїдську маячню про рівновагу в природі. Мовчазний лицар Борч Три Галки і його ескорт із Зерріканії, де, як загальновідомо, перед подобою дракона приносять жертви. І всі вони раптом приєднуються до полювання. Дивно, правда ж?

— Нехай буде, що правда ж.

— Отож знай, — промовив канцлер, — що, як доводить практика, найзагадковіші проблеми знаходять найпростіші розв'язки. Не змушуй мене, відьміне, вдатися до них.

— Не розумію.

— Розумієш, розумієш. Дякую за розмову, Геральте.

Геральт зупинився. Гілленстерн підстобнув коня, долучився до короля, доганяючи табір. Обіч проїхав Ейк із Денесле у підбитому каптані з ясної шкіри, покарбованому слідами від панцира, тягнучи в'ючного коня, навантаженого спорядженням, гладеньким срібним щитом та могутнім списом. Геральт привітав його, піднявши руку, але мандрівний лицар відвернув голову вбік, затискаючи вузькі губи, штрикнув коня острогами.

— Не гине з прихильності до тебе, — сказав Доррегарай, під'їжджаючи. — Ні, Геральте?

— Очевидно.

— Конкурент, правда? Ви обидва ведете схожу діяльність. З тією різницею, що Ейк — ідеаліст, а ти професіонал. Незначна різниця, особливо для тих кого ви убиваєте.

— Не порівнюй мене з Ейком, Доррегараю. Біс його знає, кого ти цим порівнянням кривдиш, його чи мене, але не порівнюй.

— Як хочеш. Для мене, щиро кажучи, ви однаково огидні.

— Дякую.

— Нема за що, — чародій поплескав по шії коня, сполошеного верещанням Ярпена і його краснолюдів. — Для мене, відьміне, називання вбивства покликанням є огидним, ницим та дурним. Наш світ перебуває у рівновазі. Знищення, вбивання яких завгодно створінь, що цей світ населяють, розхитує його рівновагу. А брак рівноваги наближує знищення, знищення та кінець світу, такого, яким ми його знаємо.

— Друїдська теорія, — констатував Геральт. — Знаю. Її мені колись виклав один старий ієрофант, ще в Ривії. Через два дні після нашої розмови його розірвали щуролаки. Не помітно було, щоб рівновага похитнулася.

— Світ, повторюю, — Доррегарай байдуже глянув на нього, — перебуває у рівновазі. Природній рівновазі. Кожен вид має своїх природних ворогів, кожен є природним ворогом для інших видів. Це стосується також людей. Винищування природних ворогів людини, якому ти присвятив своє життя, і яке вже стає помітним, загрожує дегенерацією раси.

— Знаєш що, чарівниче, — роздратувався Геральт, — ти колись прийди до матері, чию дитину зжер василіск, і скажи їй, що вона повинна тішитися, бо завдяки цьому людська раса врятувалася від дегенерації. Побачиш, що вона відповість.

— Добрий аргумент, відьміне, — сказала Єнніфер, під'їжджаючи до них ззаду на своєму великому вороному. — А ти, Доррегараю, стеж за тим, що мелеш.

— Я не звик приховувати свої погляди.

Єнніфер в'їхала поміж них. Відьмін помітив, що золоту сіточку на її волоссі замінила перепаска зі скрученої білої хустки.

— То якнайшвидше почни приховувати, Доррегараю, — промовила. — Особливо від Недамира та Рубачів, які вже підозрюють, що ти маєш намір перешкодити їм убити дракона. Доки тільки говориш, вони вважають тебе нешкідливим маніяком. Але, якщо спробуєш щось промислити, скрутять тобі в'язи, навіть зітхнути не встигнеш.

Чародій погордливо і зневажливо посміхнувся.

— А, крім того, — продовжувала Єнніфер, — поширюючи такі погляди, ти підриваєш повагу до нашої професії та покликання.

— А як це?

— Свої теорії, Доррегараю, ти можеш застосовувати до всіляких створінь та комашні. Але не до драконів. Бо дракони — природні та найгірші вороги людини. І не про дегенерацію людської раси йдеться, а про її виживання. Щоб вижити, слід розправитися з ворогами, з тими, які можуть унеможливити це виживання.

— Дракони не є ворогами людини, — втрутився Геральт. Чародійка глянула на нього і посміхнулася. Винятково губами.

— У цьому питанні, — сказала, — залиш оцінку нам, людям. Ти, відьмін, не призначений для оцінювання. Лише для роботи.

— Як запрограмований безвольний голем?

— Це твоє порівняння, не моє, — холодно відповіла Єнніфер. — Але що ж, доречне.

— Єнніфер, — промовив Доррегараю. — Як на жінку з твоєю освітою та твого віку, ти кажеш несосвітенну маячню. Чому ж це саме дракони удостоїлися в тебе звання чільних ворогів людства? Чому не інші, стократно небезпечніші створіння, ті, на сумлінні яких стократно більше жертв, аніж у драконів? Чому не гірікки, вилохвости, мантикори, амфісбени чи грифи? Чому не вовки?

— Я тобі скажу, чому. Перевага людини над іншими расами та видами, її боротьба за належне в природі місце, за життєвий простір, може бути остаточно виграна лише тоді, коли буде остаточно виключене кочівництво, мандрівки з місця на місце у пошуках їжі згідно з природним календарем. Інакше не буде досягнуто належного темпу народжень, людське дитя надто довго не є самотійним. Тільки жінка, що перебуває в безпеці за мурами міста або твердині, може народжувати в потрібному темпі, себто щороку. Плодючість, Доррегараю, — це розвиток, це умова виживання та домінування. І тут ми доходимо до драконів. Тільки дракон, на відміну від усіх інших страховищ, може загрожувати містові чи твердині. Коли б дракони не були винищені, люди заради безпеки розпорошувалися б, замість гуртуватися, бо драконів вогонь у густо забудованому селищі — це жахіття, це сотні жертв, це страшне знищення. Тому, Доррегараю, драконів слід винищити до останнього.

Доррегараю глянув на неї з дивним усміхом на устах.

— Знаєш, Єнніфер, не хотів би я дожити до часу, коли буде реалізована твоя ідея про панування людства, коли тобі подібні займуть у природі належне місце. На щастя, до цього ніколи не дійде. Передше ви одне одного виріжете, витруїте, здохнете від червінки та тифу, бо не дракони, а бруд і воші загрожують вашим чудовим містам, де жінки щороку народжують, але тільки одне новонароджене з десяти живе довше десяти днів. Так, Єнніфер, плодючість, плодючість і ще раз плодючість. Займися, люба моя, народженням дітей, що є для тебе природнішим заняттям. Це займе той час, який ти безплідно витрачаєш на вигадкування нісенітниць. Бувай здорова.

Підігнавши коня, чародій чвалом рушив у напрямку початку колони. Геральт,

зиркнувши на бліде і люто викривлене обличчя Єнніфер, уже наперед почав йому співчувати. Знав, про що йдеться. Єнніфер, як більшість чародійок, була стерильною. Але, як мало хто з чародійок, страждала через цей факт і, як хтось про нього згадував, реагувала зі справжнім шалом. Напевне, Доррегарай про це знав. Натомість не знав, правдоподібно, яка вона мстива.

— Накличе клопоти на свою голову, — просичала вона. — Ой, накличе. Бережись, Геральте. Не думай, що коли б так дещо трапилося і ти не виявиш розсудливості, то я тебе обороню.

— Нічого побоюватися, — усміхнувся він. — Ми, себто відьміни та безвольні големи, завжди діємо розсудливо. Бо межі можливого, між якими ми спроможні рухатися, прокладені виразно та недвозначно.

— Ну, ну, дивіться, — Єнніфер глянула на нього, все ще бліда. — Образився, наче панянка, звинувачена у втраті цноти. Ти відьмін і цього не змінити. Твоє покликання...

— Припини з цим покликанням, Єн, бо вже мене млоїть.

— Я тобі казала не називати мене так. А твої млості мене не надто цікавлять. Як усі інші реакції з обмеженої відьмінської амплітуди реакцій.

— І все-таки деякі з них оглянеш, якщо не перестанеш пригощати мене оповіданнями про високу місію та боротьбу про людське благо. І про драконів, страхітних ворогів роду людського. Я знаю краще.

— Так? — примружила очі чародійка. — І що ж ти знаєш?

— Хоча б те, — Геральт не перейнявся різким застережливим дрижанням медальйону на шиї, — що якби не мали дракони скарбниць, то й кульгавий пес ними б не переймався, не те що чародії. Цікаво, що при кожному полюванні на дракона завжди крутиться поблизу якийсь чародій, міцно зв'язаний із Гільдією Ювелірів. Ось так, як ти. І пізніше, коли на ринок повинна втрапити ціла гора каміння, то чомусь не потрапляє і ціни не спадають. Тому не розповідай мені байок про покликання та боротьбу за виживання. Я тебе надто добре і надто довго знаю.

— Надто довго, — повторила вона, зловісно кривлячи губи. — На жаль. Але не думай, що добре, сучий ти сину. Трясця, яка ж я була дурна... Ах, іди к бісу! Бачити тебе не можу.

Крикнула, погнала вороного, чвалом помчала вперед. Відьмін стримав коня, пропустив воза краснолюдів, що ревли, лаялись, свистіли в кістяні дудки. Між ними, розвалившись на мішках із вівсом, лежав Горицвіт, награвачи на лютні.

— Гей! — гукав Ярпен Зигрин, що сидів на козлах і вказував на Єнніфер. — Щось там на шляху чорніє! Цікаво, що? Виглядає неначе кобила.

— Певно, що кобила! — відгукнувся Горицвіт, зсуваючи на потилицю сливового капелюшка. — Це кобила! Верхи на валаху! Неймовірно!

Ярпеніві легіні затрясли бородами, регочучи хором. Єнніфер удала, що не чує.

Геральт стримав коня, пропустив кінних лучників Надамира. За ними, дещо віддалившись, повільно їхав Борч, а відразу ж обабіч нього зерріканки, що замикали колону. Геральт почекав, доки вони під'їдуть, повів кобилу обіч Борчевого коня. Вони

їхали мовчки.

— Відьміне, — раптом озвався Три Галки. — Я хочу про щось тебе запитати.

— Питай.

— Чому ти не повертаєшся?

Відьмін якусь мить мовчки до нього придивлявся.

— Ти справді хочеш це знати?

— Хочу, — сказав Три Галки, повернувши до нього обличчя.

— Їду з ними, бо я безвольний голем. Як віхоть клоччя, гнаний вітром уздовж гостинця. Скажи, куди мені їхати? І нащо? Тут, принаймні, зібралися такі, з якими я маю про що розмовляти. Такі, що не припиняють розмови, коли я підходжу. Такі, що, навіть не люблячи мене, кажуть мені це у вічі, не кидають камінням із-за плоту. Бо мені байдуже. Я не маю місця, куди міг би прямувати. Не маю мети, якою повинна закінчуватись дорога.

Три Галки відкашлявся.

— Мета, якою закінчується кожна дорога. Її мають усі. Навіть ти, хоча й здається тобі, що ти настільки інший.

— Тепер і я хочу про щось тебе запитати.

— Питай.

— Ти маєш мету, якою закінчується дорога?

— Маю.

— Щасливець.

— Не в щасті річ, Геральте. Річ у тім, у що ти віриш і що є твоїм покликанням. Ніхто не може знати це краще, аніж... аніж відьмін.

— Я сьогодні увесь день чую про покликання, — зітхнув Геральт. — Покликання Недамира — загарбати Маллеору. Покликання Ейка з Денесле — обороняти людей від драконів. Доррегарай відчуває покликання до чогось діаметрально протилежного. Єнніфер, через певні зміни, яким піддано її організм, не може виконати свого покликання і тому кидається туди-сюди. Холера, тільки Рубачі з краснолюдами не відчувають жодного покликання, хочуть лише нахапати побільше. Можливо, тому мене так до них тягне?

— Тебе не до них тягне, Геральте з Ривії. Я ані сліпий, ані глухий. Не на звук їхніх імен ти вхопився тоді за гаманця. Але мені здається...

— Даремно здається, — без гніву сказав відьмін.

— Вибачай.

— Даремно вибачаєшся.

Вони стримали коней, ледь устигнувши, щоб не наїхати на колону лучників із Кейнгорну, яка раптом зупинилася.

— Що трапилося? — Геральт підвівся у стременах. — Чому ми зупинилися?

— Не знаю, — Борч відвернув голову, а Вея, з дивно напруженим обличчям, швидко промовила кілька слів.

— Під'їду вперед, — сказав відьмін, — і перевірю.

— Залишися.

— Чому?

Три Галки мовчав, якусь мить дивлячись у землю.

— Чому? — повторив Геральт.

— Їдь, — промовив Борч. — Може, так буде краще.

— Що має бути краще?

— Їдь.

Перекинутий через прірву міст виглядав солідно, збудований був із товстих соснових балок, опертий на чотирикутному стовпі, об який, шумлячи, довгими вусами піни розбивалась течія.

— Гей, Кузько! — крикнув Богольт, підводячи воза. — Ти чого став?

— Чи ж я знаю, який то міст?

— Чому ми сюди їдемо? — спитав Гілленстерн, під'їжджаючи ближче. — Щось мене не тягне пхатися з возами на оту кладку. Гей, шевче! Чому ти сюди ведеш, а не шляхом? Адже шлях іде далі, на захід?

Героїчний отруйник із Голополя наблизився, здіймаючи баранячу шапку. Зодягши поверху сіряка старомодний півпанцир, склепаний, либонь, ще за панування короля Самбука, виглядав він напрочуд кумедно.

— Дорога тудойку коротша, милостивий пане, — сказав він не канцлерові, а просто Недамирові, обличчя якого далі виражало просто болісну нудьгу.

— А це як? — спитав Гілленстерн, зморщившись. Недамир не вшанував шевця навіть уважнішим поглядом.

— Це, — сказав Козоїд, вказуючи на три щербаті вершини, що горували над околицею, — К'ява, Боривітруля і Скакуновий Зуб. Шлях до руїн старої фортеці веде, обходить К'яву з півночі, за витокami ріки. А мостом можемо дорогу скоротити. Узвозом переїдемо на рівне через плай. А як тамка драконових слідів не знайдемо, то підемо далі на схід, яри передивимосся. А ще далі на схід рівнісінькі поля, пряма дорога звідти до Кейнгорну, до ваших, пане, володінь.

— А де ж ти, Козоїде, таких знань про ці гори набрав? — спитав Богольт. — При шевському копилі?

— Ні, пане. Я тута замолоду уці пас.

— А витримає міст? — Богольт устав на козлах, глянув вниз, на спінену ріку. — Прірва яких сорок сажнів має.

— Витримає, пане.

— А звідки тут узагалі міст, у цій глушавині?

— Цього моста, — сказав Козоїд, — тролі давніми часами побудували, бо хто сюдою їздив, мусів їм дорого платити. Але рідко туткай їздили, то тролі з торбами пішли. А міст зостався.

— Повторюю, — гнівно сказав Гілленстерн, — вози в нас зі знаряддями та пашею, можемо застрягнути на бездоріжжі. Чи не краще їхати шляхом?

— І шляхом можна, — знизав плечима швець, — але то дальша дорога. А король

запевняв, що так йому до дракона пильно, так його виглядає, як шуліка дощового черв'яка.

— Як шуліка дощу, — поправив канцлер.

— Та нехай собі дощу, — погодився Козоїд. — А мостом і так ближче.

— Ну то гайда, Козоїде, — вирішив Богольт. — Рушай передом, ти зі своїм військом. У нас такий звичай — вперед найвойовничіших пускати.

— Не більше одного воза зараз, — перестеріг Гілленстерн.

— Добре, — Богольт шмагнув коня, віз задуднів по балках мосту. — За нами, Кузько! Пильнуй, чи рівно колеса їдуть!

Геральт стримав коня, дорогу йому перегородили лучники Недамира у своїх пурпурово-золотих каптанах. Лучники з'юрилися на кам'яному майданчику.

Відьмінова кобила пирхнула.

Земля задрижала. Гори затремтіли, зубатий край скельної стіни раптом розплився на тлі неба, а сама стіна озвалася до них глухим відчутним гудінням.

— Увага! — гукнув Богольт по той бік мосту. — Увага там!

Перше каміння, поки що дрібне, зашуміло і застукало по спазматично тремтячому урвищі. На Геральтових очах частина дороги, роззявляючись у чорну щілину, яка жахливо швидко більшала, — обірвалася, з оглушливим шумом полетіла у прірву.

— На коней!!! — гарикнув Гілленстерн. — Милостивий пане! На той бік!

Недамир, із головою, притуленою до гриви коня, метнувся на міст, за ним стрибнули Гілленстерн та кілька лучників. За ними, дуднячи, на тріскаючі балки ввалився королівський фургон, на якому лопотіла хоруговка з грифом.

— Це лавина! З дороги! — завив ззаду Ярпен Зигрин, хльоскаючи бичем кінські зади, випереджаючи другого Недамирового воза і розштовхуючи лучників. — З дороги, відьміне! З дороги!

Повз віз краснолюдів чвалом проїхав Ейк із Денесле, випростаний і незворушний. Коли б не смертельно бліде обличчя та губи, затиснуті в розірваній гримасі, можна б подумати, що мандрівний лицар не помічає каменів і брил, які сипалися на шлях. Ззаду, з групи лучників хтось дико кричав, іржали коні.

Геральт шарпнув уздечку, зіп'яв коня, відразу ж перед ним земля закипіла від брил, що падали зверху. Віз краснолюдів з туркотом прокотився по камінню, а саме перед мостом підскочив, з тріском осів на бік, на зламану вісь. Колесо відбилося від балюстради, полетіло вниз, у спінену воду.

Відьмінова кобила, січена гострими уламками скель, стала дибки. Геральт хотів зістрибнути, але пряжкою чобота зачепився за стремено, впав набік, на дорогу. Кобила заіржала і погнала вперед, просто на танцюючий над прірвою міст. По мосту бігали краснолюди, лаючись та викрикуючи.

— Швидше, Геральте! — гукнув, оглядаючись, Горицвіт, що біг за ними.

— Вистрибуй, відьміне! — закричав Доррегарай, крутячись у сідлі, ледь утримуючи шаліючого коня.

Ззаду за ними всю дорогу закрила хмара куряви, збитої падаючим камінням, що

трощило Недамирові вози. Відьмін учепився пальцями в реміння в'юків за сідлом чародія. Почув крик.

Єнніфер тяжко впала разом з конем, відкотилася вбік, подалі від ударяючих наосліп копит, припала до землі, затуляючи голову руками. Відьмін випустив сідло, побіг до неї, пірнаючи в камінну зливу, перестрибуючи через щілини, які відкривалися під ногами. Єнніфер, шарпнута за плече, звелася на коліна. Очі мала широко розплющені, з розтятої брови текла струминка крові, що вже сягала кінчика вуха.

— Вставай, Єн!

— Геральте! Бережись!

Величезна пласка скальна брила з шумом та скреготінням шуруючи по стіні обриву, зсувалася, мчала просто на них. Геральт упав, накриваючи собою чародійку. Тої ж миті брила вибухла, розприснулася на мільярд уламків, що падали на них, жалячи наче оси.

— Швидше! — крикнув Доррегарай. Вимахуючи паличкою на танцюючому коні, він розбивав на дрібний мак чергові камені, що зсувалися з урвища. — На міст, відьміне!

Єнніфер махнула рукою, вигинаючи пальці, незрозуміло крикнула. Каміння, стикаючись із блакитнуватою півсферою, що раптом виросла їм над головами, зникали наче краплі води на розпеченій плиті.

— На міст, Геральте! — крикнула чародійка. — Близько до мене!

Вони побігли, доганяючи Доррегарая та кількох спішених лучників. Міст гойдався і тріщав, балки вигиналися на всі боки, метаючи ними від балюстради до балюстради.

— Хутчій!

Міст раптом осів із пронизливим тріском, половина, яку вони вже пробігли, обірвалася, з гуркотом полетіла у прірву, разом з нею — віз краснолюдів, розбиваючись об кам'яні зуби серед ошалілого іржання коней. Та частина, де були вони, витримала, але Геральт зненацька помітив, що вони біжать уже вгору, по крутизні, що стає все крутішою. Єнніфер вилаялась, задихаючись.

— Падай, Єн! Тримайся!

Залишок мосту заскрипів, хрупнув та опустився, як похила площина. Вони впали, вчепившись пальцями у щари між балками. Єнніфер не втрималась. По-дівчачому писнула й поїхала вниз. Геральт, учепившись однією рукою, витяг стилета, вбив вістря між балки, обіруч ухопився за руків'я. Суглоби в ліктях затріщали, коли Єнніфер шарпнула ним, зависаючи на поясі та піхвах меча, перекинутого через спину. Міст знову хруснув і ще дужче похилився, майже до прямовисно.

— Єн, — вистогнав відьмін. — Зроби щось. Холера, кинь заклинання!

— Як? — почув він її сердите притишенене буркотіння. — Я ж вишу!

— Звільни одну руку!

— Не можу...

— Гей! — заволав зверху Горицвіт. — Ви тримаєтесь? Гей!

Геральт не знайшов доцільним підтвердити.

— Дайте лину! — верещав Горицвіт. — Скоро, до недолі!

Обіч трубадура з'явилися Рубачі, краснолюди та Гілленстерн. Геральт почув тихі слова Богольта.

— Почекай, музико. Вона зараз відпаде. Тоді витягнемо відьми́на.

Єнніфер засичала наче змія, звиваючись на спині Геральта. Пояс болісно впився йому в груди.

— Єн? Можеш намацати опору? Ногами? Можеш щось зробити ногами?

— Так, — зойкнула вона. — Помахати.

Геральт глянув униз, на ріку, що кипіла між гострими брилами, об які вдарилися, вируючи, нечисленні балки мосту, кінь та труп в яскравих кольорах Кейнгорну. За брилами, у смарагдовій прозорій глибині він побачив веретеноподібні тіла великих стругів, що ліниво пливли за течією.

— Тримаєшся, Єн?

— Ще... так...

— Підтягнися. Мусиш знайти опору.

— Не... можу...

— Линву давайте! — верещав Горицвіт. — Ви що, подуріли? Обоє впадуть!

— Може це й добре? — задумався невидимий Гілленстерн.

Міст затріщав і ще дужче зсунувся. Геральтові почали німіти пальці, затиснуті на руків'ї стилета.

— Єн...

— Заткнись... і перестань вертітися...

— Єн?

— Не називай мене так...

— Витримаєш?

— Ні, — холодно відповіла вона. Вже не боролася, висіла на спині мертвим безвладним тягарем.

— Єн?

— Заткнися.

— Єн. Пробач мене.

— Ні. Ніколи.

Щось повзло вниз, по балках. Швидко. Наче вуж. Випромінюючи холодне півсвітло линва, вигинаючись і звиваючись, мов жива, намацала рухливим кінцем карк Геральта, просунулась під пахвами, замоталася у вільний вузол. Чародійка, під відьми́ном, скрикнула, втягуючи повітря. Він був певен, що захлипає. Помилявся.

— Вважай! — крикнув згори Горицвіт. — Ми вас витягаємо! Ніщучо! Кеннете! Вгору їх! Тягніть!

Ривок, болісне задушливе стискання напруженої линви. Єнніфер тяжко зітхнула. Вони поїхали вгору, тручись животами об шорсткі балки.

Вгорі Єнніфер підвелася першою.

VII

— З усього табору, — сказав Гілленстерн, — ми, королю, врятували один фургон, не

рахуючи воза Рубачів. Із відділу залишилося семеро лучників. По той бік прірви дороги вже немає, є лишень осиповище та гладка стіна, наскільки дозволяє побачити залом. Невідомо, чи вцілів хтось із тих, які залишилися там, коли міст завалився.

Недамир не відповів. Ейк із Денесле, випроставшись, став перед королем, уп'явши в нього блискучі наче в лихоманці очі.

— Божий гнів нас карає, — сказав він, здіймаючи руки. — Ми согрешили, королю Недамире. Святий похід се був, похід супроти зла. Бо дракон — се зло, кожен дракон — се втілене зло. Я зла байдуже не минаю, я його розчавлюю стопою... Знищую. Так, як велять боги і Свята Книга...

— Що це він меле? — зморщився Богольт.

— Не знаю, — відповів Геральт, поправляючи зброю кобили. — Я ні слова не зрозумів.

— Будьте тихо, — сказав Горицвіт. — Я стараюся це запам'ятати, може, вдасться використати, якщо підібрати рими.

— Свята Книга рече, — розкричався Ейк на повен голос, — що вийде з прірви змії, дракон огидний, із сімома головами та десятьма рогами! А на хребті його сидітиме жона, одягнена в пурпур та кармазини, і келих золотий в її долоні буде, а на чолі їй буде виписано знак усякої й найгіршої розпусти!

— Я її знаю! — втішився Горицвіт. — Це Силія, жінка вїйта Зоммерхалдера!

— Заспокойтесь, пане пійте, — промовив Гіленнстерн. — А ви, лицарю із Денесле, будь ласка, висловлюйтесь ясніше.

— Супроти зла, королю, — заволав Ейк, — слід виступати з чистим серцем та сумлінням, з піднесеною головою! А кого ми тут бачимо? Краснолюдів, що є поганями, народжуються в темряві та кланяються темним силам! Блюзнірських чарівників, що узурпували божественні закони, сили й привілеї! Відьміна, що є огидною відміною, неприродним створінням. І дивуетесь, що кара на нас упала? Королю Недамире! Ми сягнули меж можливого! Не випробовуймо божественної ласки. Закликаю вас, королю, щоб ви очистили від нечисті наші лави, перш ніж...

— А про мене ні слова, — жалібно втрутився Горицвіт. — Ні слова про поетів. А я так стараюся.

Геральт посміхнувся до Ярпена Зигрина, що повільним рухом гладив вістря заткнутої за пояс сокири. Краснолюд, розважаючись, вищирив зуби. Єнніфер демонстративно відвернулася, вдаючи, що роздерта по саме стегно спідниця більше її засмучує, ніж Ейкові слова.

— Ви дещо пересадили, пане Ейку, — гостро озвався Доррегарай. — Хоча, без сумніву, зі шляхетними замірами. Я вважаю зайвим повідомляти нам, що ви думаєте про чародіїв, краснолюдів та відьмінів. Хоча, схоже, всі ми до таких опіній уже звикли, все ж це не є ані гречним, ані лицарським, пане Ейку. А вже зовсім незрозуміло, зваживши на те, що це ви, а не хтось інший, біжите і спускаєте магічну ельфійську лінву відьмінінові та чародійці, яким загрожує смерть. З того, що кажете, випливає, — ви радше мали б молитися, щоб вони впали.

— Трясця, — шепнув Геральт Горицвітові. — То це він спустив ту ливну? Ейк? Не Доррегарай?

— Ні, — пробурмотів бард. — Це Ейк, справді він.

Геральт недовіжливо похитав головою, Єнніфер тихцем вилаялась, випросталася.

— Лицарю Ейку, — сказала з посмішкою, яку будь-хто, крім Геральта, міг уважати милою та доброзичливою. — Як же це? Я нечисть, а ви рятуєте мені життя?

— Ви дама, пані Єнніфер, — лицар офіційно вклонився. — А ваше вродливе та щире обличчя дозволяє вірити, що колись ви зречетесь проклятого чорнокнижництва.

Богольт пирснув.

— Дякую вам, лицарю, — сухо сказала Єнніфер. — І відьмін Геральт теж вам дякує. Подякуй йому, Геральте.

— Швидше мене шляк трафить, — відьмін усміхнувся з обеззброюючою ширістю. — А це за що? Я нечиста відміна, а моє невродливе обличчя не дає жодних надій на поправу. Лицар Ейк витяг мене з прірви мимоволі, лише тому, що я судомно ухопився за вродливу даму. Коли б я сам там висів, Ейк і пальцем би не поворухнув. Я не помиляюся, правда, лицарю?

— Помиляєтесь, пане Геральте, — спокійно сказав мандрівний лицар. — Я нікому, хто в потребі, допомоги не відмовляю. Навіть комусь такому, як відьмін.

— Подякуй, Геральте. І попроси пробачення, — різко промовила чародійка. — Інакше підтвердиш, що, принаймні, стосовно тебе Ейк мав цілковиту рацію. Ти неспроможний співіснувати з людьми. Бо ти інший. Твоя участь у поході є помилкою. Тебе привела сюди недосяжна мета. Доречнішим, отже, було б від'єднатися. Думаю, що ти і сам вже це зрозумів. А, якщо ні, то врешті зрозумій.

— Про яку мету ви кажете, пані? — втрутився Гілленстерн. Єнніфер глянула на нього, не відповіла. Горицвіт та Ярпен Зигрин значуще усміхнулися один до одного, але так, щоб чародійка цього не помітила.

Відьмін глянув у вічі Єнніфер. Вони були холодними.

— Прошу пробачення і дякую, лицарю з Денесле, — схилив він голову. — Дякую всім тут присутнім. За спішний порятунок, наданий без вагань. Я чув, висячи, як ви один поперед одного рвалися допомогти. Прошу пробачення у всіх тут присутніх. Окрім шляхетної Єнніфер, якій дякую, не просячи ні про що. Прощайте. Нечисть добровільно залишає компанію. Бо нечисть уже має того аж по вінця. Бувай, Горицвіте.

— Гей, Геральте! — гукнув Богольт. — Не дмися, як дівча, не роби з мухи слона. Дідько забирай...

— Люююдонькиии!

З боку горловини узвозу біг Козоїд та кілька голопільських міліціантів, посланих на розвідку.

— Що там? Чого він репетує? — здійняв голову Ніщука.

— Люди... Ваші... милості... — сапав швець.

— Прокашляйся, чоловіче, — сказав Гілленстерн, затикаючи пальці за золотий пояс.

— Дракон! Там, дракон!

— Де?

— За узвозом... На рівнині... Пане, він...

— До коней! — скомандував Гілленстерн.

— Ніщука! — вереснув Богольт. — На віз! Кузько, на коня і за мною!

— Скакай, легіні! — ревнув Ярпен Зигрин. — Скакай, суча мати!

— Гей, почекайте! — Горицвіт закинув лютню на плече. — Геральте! Візьми мене на коня!

— Застрибуй!

Узвіз закінчувався осиповищем чимраз рідших ясних скель, що утворювали неправильне коло. За ними йшов легкий спуск до трав'янистої горбкуватої галяви, зі всіх боків оточеної вапняними стінами, в яких зяяли тисячі отворів. Три вузькі каньйони, устя висохлих струмків, відкривалися на галяву.

Богольт, що перший причвалував до кам'яного бар'єру, раптом зупинив коня, підвівся у стременах.

— О, зараза, — сказав. — О ясна зараза. Це... не може цього бути.

— Що? — спитав Доррегарай, під'їжджаючи. Біля нього Єнніфер, зістрибуючи з воза Рубачів, сперлася грудьми об скельну брилу, виглянула, позадкувала, протерла очі.

— Що? Що таке? — крикнув Горицвіт, вихиляючись із-за спини Геральта. — Що таке, Богольте?

— Цей дракон... золотий.

Не далі, ніж за сто кроків від кам'яної горловини узвозу, з якого вони вийшли, на дорозі до каньйону, що вів на північ, на злегка заокругленому невисокому пагорбі сиділо створіння. Сиділо, вигнувши правильною дугою довгу струнку шию, схиливши вузьку голову на опуклі груди, обплітаючи хвостом передні випростані лапи.

У цьому створінні, в тому, як воно сиділо, було щось повне невимовної грації, щось котяче, щось суперечливе з його безсумнівно зміїним походженням. Безперечно зміїним. Бо створіння було покрите лускою, яка мала виразний рисунок і сліпуче виблискувала сяйвом ясного жовтого золота. Бо створіння, що сиділо на пагорбі, було золотим, — золотим від кінчиків заритих у землю пазурів і аж до кінчика довгого хвоста, що легко ворушився серед будяків, якими заріс пагорб. Дивлячись на них великими золотими очима, створіння розгорнуло широкі золотисті кажанячі крила і так застигло, змушуючи захоплено милуватися собою.

— Золотий дракон, — шепнув Доррегарай. — Це неможливо... Жива легенда!

— Не буває золотих драконів, курча макітра, — запевнив Ніщука і сплюнув. — Я знаю, що кажу!

— То що це таке сидить на горбі? — доречно спитав Горицвіт.

— Якась полуда.

— Ілюзія.

— Це не ілюзія, — сказала Єнніфер.

— Це золотий дракон, — промовив Гілленстерн. — Справжнісінький золотий дракон.

— Золоті дракони бувають лише в легендах!

— Припиніть, — раптом втрутився Богольт. — Нічого гарячкувати. Кожен телепень бачить, що дракон золотий. А яка, панове вашмосці, різниця, — золотий, синій, срачкуватий чи картатий? Він невеликий, упораємо його на раз-два. Кузько, Ніщуко, розвантажуйте віз, витягайте знаряддя. Теж мені різниця, золотий, незолотий.

— Різниця є, Богольте, — сказав Кузька. — І то ґрунтовна. Це не той дракон, по сліду якого ми йшли. Не той, підтруений біля Голополя, що сидить у ямі на золоті та коштовностях. А цей сидить на голій гузиці. То на холеру він нам?

— Цей дракон золотий, Кеннете, — воркнув Ярпен Зигрин. — Ти колись такого бачив? Не розумієш? Ми за його шкуру більше візьмемо, аніж витягли б зі звичайної скарбниці.

— Причому це не вплине негативно на ринок коштовного каміння, — додала Енніфер, негарно усміхаючись. — Ярпен має рацію. Умова залишається в силі. Є що ділити, ні?

— Гей, Богольте! — вереснув Ніщука з воза, де саме гримів реманентом, риючись у ньому. — Що накладаємо на себе і коней? Чим та золота гадина може плювати, га? Вогнем? Кислотою? Парою?

— А зараза його знає, панове вашмосці, — заклопотався Богольт. — Гей, чародії! Чи легенди про золотих драконів кажуть, як його забити?

— Як його забити? А звичайно! — раптом крикнув Козоїд. — Нема що довго думати, дайте скоро якусь худобину. Напхаємо її чимось отруйним і підкинемо гаду, хай би щез.

Доррегарай скося зиркнув на шевця, Богольт сплюнув, Горицвіт відвернув голову з виразом огиди. Ярпен Зигрин масненько посміхнувся, взявшись під боки.

— Чого так дивитесь? — спитав Козоїд. — Берімося до роботи, тра вradити, чим напхати стерво, щоб гад чимскорше здох. То мусить бути щось страшно їдовите, отруйне або зігниле.

— Ага, — промовив краснолюд, далі посміхаючись. — Отруйне, паскудне і смердюче. Знаєш що, Козоїде? Виходить, що то ти.

— Що?

— Гівно. Гибай звідси, мештопсую, хай би мої очі тебе не бачили.

— Пане Доррегараю, — сказав Богольт, підходячи до чародія. — Покажіть кваліфікацію. Згадайте легенди й оповіді. Що нам відомо про золотих драконів?

Чародій посміхнувся, гордовито випростовуючись.

— Питаєш, що мені відомо про золотих драконів? Мало, але достатньо.

— То слухаємо.

— То слухайте і слухайте уважно. Там, перед нами, сидить золотий дракон. Жива легенда, можливо, останнє і єдине у своєму роді створіння, що вціліло від вашого вбивчого шалу. Легенд не вбивають. Я, Доррегарай, не дозволю вам торкнутися того дракона. Зрозуміло? Збирайте манаття, торочте в'юки і вертайтеся домів.

Геральт був певен, що вибухне буря. Помилявся.

— Мостивий чародію, — обірвав тишу голос Гілленстерна. — Зважайте, що й кому кажете. Це король Недамир може звеліти вам, Доррегараєві, торочити в'юки і забиратися к дідьку. Але не навпаки. Чи це зрозуміло?

— Ні, — гордо відповів чародій. — Незрозуміло. Бо я — майстер Доррегарай і не буде мені наказувати хтось, чиє королівство займає територію, видиму з висоти гостроколу паршивого, брудного та смердючого укріплення. Чи знаєте, пане Гілленстерне, що коли я промовлю заклинання і зроблю рух рукою, то ви перетворитесь на коров'ячий корж, а ваш малолітній король — на щось куди гірше? Це зрозуміло?

Гілленстерн не встиг відповісти, бо Богольт, підступивши до Доррегарая, вхопив його за плече і обернув до себе. Ніщука та Кузька, мовчазні й понурі, висунулись з-за спини Богольта.

— Слухайте, пане магіку, — тихо сказав велетень-Рубач. — Послухайте, перш ніж почнете робити оті рухи рукою. Я міг би довго пояснювати, пане-вашмосцю, як я переймаюся твоїми заборонами, твоїми легендами і твоєю дурною балаканиною. Але не хочеться мені. То хай це тобі буде за відповідь.

Богольт відкашлявся, приклав пальця до носа і з близької відстані висякався чародієві на носки чобіт.

Доррегарай зблід, але не ворухнувся. Бачив, — як і всі, — морґенштерн на ланцюгу в лікоть завдовжки, якого у низько опущеній руці тримав Ніщука. Знав, — як і всі, — що час, потрібний аби кинути закляття, незрівнянно довший за час, потрібний Ніщуці, щоб розвалити йому голову наче четверо.

— Ну, — сказав Богольт. — А тепер, пане-вашмосцю, чемно відійдіть убік. А як знову захочеться вам роззявити пельку, то одразу ж заткніть її собі віхтем трави. Бо як ще раз почую твоє скавчання, то попам'ятаєш.

Богольт відвернувся, потер руки.

— Ну, Ніщуко, Кузько, до роботи, бо врешті нам той змії утече.

— Не виглядає, щоб він збирався тікати, — сказав Горицвіт, оглядаючи передпілля. — Гляньте на нього.

Золотий дракон, що сидів на пагорбі, позіхнув, задер голову, замахав крилами, шмагнув землю хвостом.

— Королю Недамире та й ви, лицарі! — заревів він, наче мосяжна труба. — Я дракон Віллентретенмерт! Бачу, не всіх вас зупинила лавина, що я її, не хвалячись кажу, на голови вам спустив. Аж сюди ви дісталися. Як знаєте, з долини цієї лише три виходи суть. На схід, до Голополя, і на захід, до Кейнгорну. Можете вибрати кожную з цих доріг. Північним узвозом, панове, не пійдете, бо я, Віллентретенмерт, вам це забороняю. Якщо ж хтось заборони моєї не вшанує, то ось на бій його я викликаю, на чесний лицарський двобій. Конвенційною зброєю, без чар, без дихання вогнем. Бій до повної капітуляції однієї зі сторін. Чекаю на відповідь вашого герольда, як це наказує обичай!

Всі стали, широко роззявивши роти.

— Він говорить! — сапнув Богольт. — Неймовірно!

— І ще й страшенно сиромудро, — сказав Ярпен Зигрин. — Хто знає, що таке конфесійна зброя?

— Звичайна, немагічна, — промовила Єнніфер, морщаючи брови. — Але мене дивує дещо інше. З роздвоєним язиком неможливо артикульовано говорити. Цей пройдисвіт користується телепатією. Будьте обачні, це діє двосторонньо. Він може читати ваші думки.

— Чи він здурів доценту, чи що? — роздратувався Кеннет Кузька. — Чесний двобій? З дурним гадом? А такого! Купою на нього! В купі сила!

— Ні.

Вони оглянулися.

Ейк із Денесле, вже на коні, при повній зброї, зі списом, спертим об стремено, виглядав куди краще, ніж пішо. З-під піднятого заборолла шолома гарячково палали очі, біліло бліде обличчя.

— Ні, пане Кеннете, — повторив лицар. — Хіба що через мій труп. Я не допущу, щоб у моїй присутності ображено лицарську честь. Хто зважиться зламати засади чесного двобою...

Ейк говорив усе голосніше, його екзальтований голос ламався і дрижав від хвилювання.

— ...той, хто зневажить честь, зневажить і мене, і кров його або ж моя поплине на цю змучену землю. Бестія жадає двобою? Хай буде так, нехай герольд протрубить моє ім'я! Нехай розсудить суд богів! За драконом сила ікол та пазурів і пекельна злість, а за мною...

— Але ж балахменний, — буркнув Ярпен Зигрин.

— ...за мною правда, за мною віра, за мною сльози дів, що їх цей гад...

— Кінчай, Ейку, бо на воніти тягне, — вереснув Богольт. — Гайда в поле! Берися за дракона, замість говорити.

— Гей, Богольте, зачекай-но, — раптом сказав краснолюд, шарпаючи бороду. — Ти забув про умову? Якщо Ейк покладе трупом гадину, то візьме половину...

— Ейк нічого не візьме, — вищирив зуби Богольт. — Я його знаю. Йому вистарчить, коли Горицвіт складе про нього пісеньку.

— Тихо! — проголосив Гілленстерн. — Хай буде так. Проти дракона виступить достойний мандрівний лицар, Ейк із Денесле, що битиметься в барвах Кейнгорну як спис і меч короля Недамира. Така королівська воля.

— От тобі й ба, — скреготнув зубами Ярпен Зигрин. — Спис і меч Недамира. Цей кейнгорнський крілик спік нам паску. І що тепер?

— Нічого, — Богольт сплюнув. — Ти ж не хочеш задиратися з Ейком, Ярпене? Він плете дурниці, але вже як виліз на коня і розпалився на духу, то краще вступитися йому з дороги. Нехай іде, зараза, і хай упорає дракона. А тоді побачимо.

— Хто буде герольдом? — спитав Горицвіт. — Дракон хотів герольда. Може, я?

— Ні. Це тобі не пісеньки співати, Горицвіте, — наморщився Богольт. — Герольдом нехай буде Ярпен Зигрин. У нього голос як у бугая.

— Добре, та що там, — сказав Ярпен. — Давайте мені значкового з хоругвою, щоб усе було як слід.

— Тільки чемно кажіть, пане краснолюде. І красномовно, — нагадував Гілленстерн.

— Не вчіть мене як казати, — краснолюд гордо вип'яв черево. — Я ходив у посольства ще тоді, як ви хліб називали "папа", а муху — "муму".

Дракон далі спокійно сидів на пагорбі, весело помахуючи хвостом. Краснолюд видряпався на найвищий камінь, відкашлявся та сплюнув.

— Гей ти там! — ревнув, беручись під боки. — Драконе граній! Слухай, що герольд тобі скаже! Значиться я! Першим візьметься за тебе достойний замандрований лицар Ейк із Денесле! І встромить тобі списа в пузо, згідно зі святим звичаєм, на погибель тобі, а на радість бідним дівам і королеві Недамиру. Бій має бути чесним і за правилами, дихати вогнем не мож, лише конфесійно лупити одне другого, доки той другий не спустить духа або ж не умре! Чого тобі ми від душі бажаєм. Ти зрозумів, драконе?

Дракон позіхнув, змахнув крилами, а потім, припавши до землі, швидко зліз із пагорба на рівну землю.

— Я зрозумів, достойний герольде! — ревнув у відповідь. — Нехай же виступить у поле шляхетний Ейк із Денесле. Я готовий!

— Правдивий вертеп, — Богольт сплюнув, понурим поглядом проводжаючи Ейка, що ступою виїжджав з-за кам'яного бар'єру. — Холерська купа сміху.

— Закрий свого хлібоїда, Богольте! — крикнув Горицвіт, потираючи руки. — Дивись, Ейк іде в атаку! Курча, ну й гарна балада буде!

— Гурра! Віват Ейкові! Слава! — гукнув хтось із групи лучників Недамира.

— А я, — понуро озвався Козоїд, — іще б для певності напхав сіркою.

Ейк, уже в полі, віддав драконові честь, піднявши списа, опустив забороло шолома і вдарив коня острогами.

— Ну, ну, — сказав краснолюд. — Може він і дурень, але шаржувати вміє. Тільки гляньте!

Ейк, схилений, прикипілий до сідла, у повному галопі опустив списа. Дракон, усупереч очікуванню Геральта, не відстрибнув, не рушив півколом, але, припавши до землі, рушив просто на атакуючого лицаря.

— Бий його! Бий, Ейку! — насаджувався Ярпен.

Ейк, хоч несений галопом, не вдарив навпростець, наосліп. В останню мить спритно змінив напрям, перекинув списа над кінською головою. Пролітаючи повз дракона, з усієї сили вдарив, піднявшись у стременах. Всі вереснули одним голосом. Геральт до хору не прилучився.

Дракон уник удару легким, зграбним, повним грації оборотом і звиваючись, як жива золота стьошка, блискавично, але м'яко, дійсно по-котячому, сягнув лапою коневі під черево. Кінь кевкнув, високо підкидаючи зад, лицар похитнувся в сідлі, але списа не

випустив. У мить, коли кінь майже зарився ніздрями в землю, дракон різким рухом лапи змів Ейка з сідла. Всі бачили, як летять вгору і вирують бляхи панцира, всі почули брязкіт і гуркіт, з яким лицар звалився на землю.

Дракон, присідаючи, пригнітив коня лапою, знизив зубасту пащу. Кінь жахливо скрикнув, зашамотався і стих.

Посеред запалої тиші всі почули глибокий голос дракона Віллентретенмерта.

— Мужнього Ейка із Денесле можна забрати з поля, на дальший бій він неспроможний. Наступний, прошу.

— О, курва, — сказав Ярпен Зигрин посеред тиші, що запанувала.

VIII

— Обидві ноги, — сказала Єнніфер, обтираючи руки лляною ганчіркою. — І, мабуть, щось із хребтом. Обладунки на спині такі пом'яті, наче він копром дістав. А ноги, то через власний спис. Нешвидко він сяде на коня. Якщо взагалі сяде.

— Професійний ризик, — пробурмотів Геральт. Чародійка поморщилася.

— Це все, що ти хотів сказати?

— А що б ти ще хотіла почути, Єнніфер?

— Цей дракон неймовірно швидкий, Геральте. Надто швидкий, щоб людина могла з ним змагатися.

— Розумію. Ні, Єн. Не я.

— Принципи? — їдко посміхнулася чародійка. — Чи звичайний, звичайнісінький страх? Це єдине людське почуття, яке в тобі не витравили?

— І те, і те, — байдуже згодився відьмін. — Яка різниця?

— Саме так, — Єнніфер підійшла ближче. — Жодної. Принципи можна порушити, страх — перебороти. Убий цього дракона, Геральте. Для мене.

— Для тебе?

— Для мене. Я хочу цього дракона, Геральте. Всього. Я хочу мати його лише для себе.

— Скористайся чарами та вбий його.

— Ні. Вбий його ти. А я чарами стримаю Рубачів та інших, щоб не заважали тобі.

— Будуть трупи, Єнніфер.

— Відколи це тобі заважає? Ти займися драконом, а я беру на себе людей.

— Єнніфер, — холодно сказав відьмін. — Я не можу зрозуміти. Нащо тобі цей дракон? Ти аж так засліплена жовтим кольором його луски? Ти ж не в скруті, маєш незліченні джерела утримання, ти знаменита. Про що йдеться? Тільки не кажи про покликання, благаю.

Єнніфер мовчала, зрештою, скрививши губи, копнула камінь, що лежав у траві.

— Дехто може мені допомогти, Геральте. Начебто це... ти знаєш, про що я... Начебто це не є незворотнім. Є шанс. Я ще можу мати... Розумієш?

— Розумію.

— Це складна операція, дорога. Але взамін за золотого дракона... Геральте?

Відьмін мовчав.

— Коли ми висіли на мості, — сказала чародійка, — ти про дещо мене просив. Я виконаю твоє прохання. Попри все.

Відьмін сумно посміхнувся, вказівним пальцем торкнувся обсидіанової зірки на шиї Єнніфер.

— Надто пізно, Єн. Ми вже не висимо. Я вже цього не потребую. Попри все.

Він очікував найгіршого — каскадів вогню, блискавки, ляпаса, лайки, прокльону. Здивувався, помітивши тільки стримуване дрижання губ. Єнніфер повільно відвернулася. Геральт пожалкував, що сказав це. Пожалкував через емоцію, яка спричинила його слова. Подолана межа можливого розірвалася наче струна лютні. Глянув на Горицвіта, побачив, як трубадур швидко відвертає голову, уникає його погляду.

— Ну, то справи лицарської честі ми вже здихалися, панове вашмосці, — гукнув Богольт, вже в обладунку, стоячи перед Недамиром, який досі сидів на камені з незмінним виразом нудьги на обличчі. — Лицарська честь лежить отам, — і лежить тихенько. Що ж, мостивий Гілленстерне, — концепція з випусканням Ейка як вашого лицаря та васала виявилася кепською. Не хочу вказувати пальцем, але знаю, завдяки кому Ейк має поламані ходулi. І отак, щоб я так жив, ми одним махом здихалися двох проблем. Одного шаленця, який хотів шалено оживити легенду про хороброго лицаря, що у двобої перемагає дракона. І одного крутія, що хотів на цьому заробити. Ви, Гілленстерне, знаєте, про кого це я, га? Ну й гаразд. А тепер наш хід. Тепер дракон наш. Тепер ми, Рубачі, його залагодимо. Але на свій власний рахунок.

— А умова, Богольте? — процідив канцлер. — Як із умовою?

— Умову я маю в гузиці.

— Нечувано! Зневага маєстату! — тупнув ногою Гілленстерн. — Король Недамир...

— Що, король? — вереснув Богольт, опираючись на величезний дворучний меч. — Може, король зволить сам, власною персоною йти на дракона? А, може, це ви, його канцлер, втиснете черево в панцир та й виступите у поле? Чому ні, прошу дуже, ми зачекаємо, панове вашмосці. Ви свій шанс мали, Гілленстерне: коли б так Ейк дзюгнув дракона, то ви б його всього забрали, нам не дісталося б нічогісінького, навіть золотої луски з його хребта. Але тепер запізно. Протріть очі. Нікому битися у барвах Кейнгорну. Другого такого дурня, як Ейк, не знайдете.

— Неправда! — швець Козоїд припав до короля, все ще зайнятого спостереженням за певною, лише йому одному помітною точкою на обрії. — Пане королю! Лишень трошка почекайте, хай над'їдуть наші з Голополя, а там тільки вважай! Плюньте на сиромудру шляхту, геть їх гоніть! Побачите, хто справді смілий, хто руками міцний, а не словами!

— Заткни пельку, — спокійно озвався Богольт, стираючи плямку іржі з нагрудника. — Стули пельку, хаме, бо як ні, то так її тобі заткну, аж зуби в горлянку влетять.

Козоїд, побачивши, як наближаються Кеннет і Ніщука, швидко відступив, сховавшись серед голопільських міліціантів.

— Королю! — заволав Гілленстерн. — Королю, що накажете?

Вираз нудьги раптово щез Недамирові з обличчя. Малолітній король зморщив веснянкуватого носа і встав.

— Що я накажу? — сказав тонким голосом. — Врешті ти про це запитав, Гілленстерне, замість за мене вирішувати та від мого імені промовляти. Я дуже радий. І нехай, Гілленстерне, так буде й надалі. З цієї миті ти мовчатимеш і виконуватимеш накази. Ось перший з них. Збирай людей, звели покласти на воза Ейка із Денесле. Повертаємось до Кейнгорну.

— Пане...

— Ні слова, Гілленстерне. Пані Єнніфер, шляхетні панове, прощайте. Я витратив якусь дещицю часу на цей похід, але й здобув чимало. Багато чого навчився. Дякую вам за слова, пані Єнніфер, пане Доррегараю, пане Богольте. І дякую вам за мовчання, пане Геральте.

— Королю, — промовив Гілленстерн. — Як же це? Дракон же ось-ось. Лишень рукою сягнути. Королю, ваша мрія...

— Моя мрія, — повторив замислений Недамир. — Я ще не маю її. А якщо зостануся тут... Можливо, ніколи вже її не матиму.

— А Маллеора? А рука княжни? — не здавався канцлер, вимахуючи руками. — А трон? Королю, тамтешній народ визнає тебе...

— Тамтешній народ я маю в гузиці, як каже пан Богольт, — засміявся Недамир. — Трон Маллеори і так мій, бо я маю у Кейнгорні триста тяжкозбройних кіннотників та півтори тисячі пішого люду проти їхньої тисячі задрипаних щитників. А визнати то вони мене і так визнають. Я доти буду вішати, рубати голови та волочити кіньми, аж доки визнають. А княжна їхня — це товстеньке телятко і плював я на її руку, мені тільки її куприк потрібен, нехай лиш спадкоємця народить, а там і так її отруїться. Методом майстра Козоїда. Досить балаканини, Гілленстерне. Приступай до виконання отриманих наказів.

— Воістину, — шепнув Горицвіт Геральтові. — Він багато чому навчився.

— Багато чому, — підтвердив Геральт, дивлячись на пагорб, де золотий дракон, схиливши трикутну голову, лизав роздвоєним шкарлатним язиком щось, що сиділо біля нього в траві. — Але не хотів би я бути його підданим, Горицвіте.

— І як думаєш, що тепер буде?

— А що ти про це все, Горицвіте? Що ти про це думаєш?

— А яке значення має те, що я думаю? Я ж поет, Геральте. Хіба моя думка щось важить?

— Важить.

— Ну, то скажу тобі. Я, Геральте, коли бачу гадину, скажімо, чи іншу ящірку, то аж трусить мене, так я тим паскудством гидую і боюся його. А цей дракон...

— Ну?

— Він... він гарний, Геральте.

— Дякую тобі, Горицвіте.

— За що?

Геральт відвернув голову, повільним рухом сягнув до пряжки пояса, що навкіс оперізував груди, скоротив його на дві дірки. Підняв праву руку, перевіряючи, чи руків'я меча в належному місці. Горицвіт придивлявся до нього, широко розплющивши очі.

— Геральте! Ти збираєшся...

— Так, — спокійно промовив відьмін. — Існує межа можливого. Мені вже це обридло. Підеш з Недамиром, Горицвіте, чи залишаєшся?

Трубадур схилився, обережно й пестливо поклав лютню під каменем, випростався.

— Залишаюсь. Як ти сказав? Межа можливого? Зоставляю собі цю назву балади.

— Це може бути твоєю останньою баладою, Горицвіте.

— Геральте?

— Ага?

— Не вбивай... Можеш?

— Меч — це меч, Горицвіте. Коли вже ти його видобув...

— Постарайся.

— Постараюсь.

Доррегарай захихотів, обернувся в бік Єнніфер та Рубачів, указав на королівський загін, що віддалявся від них.

— Отам, — сказав, — відступає король Недамир. Уже не роздає королівських наказів устами Гілленстерна. Відступає, проявивши здоровий глузд. Добре, Горицвіте, що ти тут. Пропоную тобі вже починати складати баладу.

— Про що?

— Про те, — чародій вииняв з-за пазухи паличку, — як майстер Доррегарай, чорнокнижник, погнав додому ницу чернь, що забажала ницим чорним способом убити останнього золотого дракона, який зостався на світі. Не рухайся, Богольте! Ярпене, геть руки від сокири! Навіть не ворухнись, Єнніфер! Геть, чорното, геть за королем, як за паніматкою. Гайда, до коней, до возів. Застерігаю, хто зробить один неправильний рух, від того залишаться сморід та спечений пісок. Я не жартую.

— Доррегараю! — засичала Єнніфер.

— Мостивий чародію, — миролюбно сказав Богольт. — Чи ж годиться...

— Мовчи, Богольте. Я ж казав: ви не зачепите цього дракона. Легенд не вбивають. Кругом і марш звідси.

Рука Єнніфер раптом злетіла вперед, а земля довкола Доррегарая спалахнула блакитним полум'ям, закипіла курявою рваного дерну та гальки. Чародій захитався, оточений полум'ям. Ніщука, прискочивши, вдарив його основою кулака в обличчя. Доррегарай упав, із його палички вистрелила червона блискавка, нешкідливо гаснучи серед каміння. Кузька, доскочивши з іншого боку, копнув лежачого чародія, намірився, щоб повторити. Геральт стрибнув поміж них, відштовхнув Кузьку, видобув меча, пласко вдарив, цілячи між нараменником та нагрудником панциру. Йому завадив Богольт, відбиваючи удар широким клинком двосічного меча. Горицвіт підставив Ніщуці ногу, але надаремно, — Ніщука вчепився за райдужний каптан барда і луснув його кулаком

межи очі. Ярпен Зигрин, підбігши ззаду, збив Горицвіта з ніг, ударивши топорищем у згин колін.

Геральт закрутився в піруеті, уникаючи Богольтового меча, коротко вдарив підбігаючого Кузьку, зірвав з нього залізний нараменник. Кузька відскочив, спотикнувся, упав. Богольт хекнув, махнув мечем немов косою. Геральт переплигнув над свистячим вістрям, ефесом меча гримнув Богольта у нагрудник, відскочив, ударив, цілячись у щоку. Богольт, зрозумівши, що не встигне відбити тяжким мечем, кинувся назад, падаючи горілиць. Відьмін доскочив до нього і в цю мить відчув, що земля тікає йому з-під німіючих ніг. Побачив, як небокрай із горизонтального стає вертикальним. Даремно намагаючись скласти пальці в захисний Знак, тяжко впав боком на землю, випускаючи меча з омертвілої руки. У вухах йому пульсувало та шипіло.

— Зв'яжіть їх, доки діє заклинання, — сказала Єнніфер, десь зверху і дуже далеко. — Усіх трьох.

Доррегарай і Геральт, одурманені та безвладні, без опору й слова дозволили спутати себе і прив'язати до воза. Горицвіт борсався і лаявся, отож — ще перед прив'язуванням — заробив по писку.

— Нащо їх в'язати, зрадників, песячих синів, — сказав Козоїд, підходячи. — Відразу їх затовкти і спокій голові.

— Ти сам син і то не песячий, — промовив Ярпен Зигрин. — Не ображай тут псів. Марш звідси, підошво.

— Але ж ви смілі, — буркнув Козоїд. — Повидимо, чи стане вашої відваги, коли мої з Голополя над'їдуть, а вони вже от-от. Поба...

Ярпен, повернувшись із несподіваною при його поставі швидкістю, лупнув шевця топорищем по довбешці. Ніщука, який стояв обіч, поправив копняком. Козоїд пролетів кілька сажнів та зарився носом у траву.

— Попам'ятаєте! — заверещав накарачках. — Я вас усіх...

— Легіні! — рикнув Ярпен Зигрин. — По гузиці шевця, дратва його мати! Хапай його, Ніщуко!

Козоїд не чекав. Зірвався й риссю помчав у бік східного каньйону. За ним хилькома побігли голопільські слідопити. Краснолюди, регочучи, кидали за ними камінням.

— Якось одразу повітря посвіжішало, — засміявся Ярпен. — Ну, Богольте, беремось за дракона.

— Помалу, — здійняла руку Єнніфер. — Брати ви можете, але ноги. На плечі. Всі, скільки вас тут є.

— Що-що? — Богольт згорбився, а його очі сяйнули зловісним блиском. — Що ви кажете, ясновельможна пані відьмо?

— Забирайтеся звідси за шевцем слідом, — повторила Єнніфер. — Усі. Я сама впораюсь із драконом. Неконвенційною зброєю. А на прощання можете мені подякувати. Коли б не я, то ви покуштували б відьмінського меча. Ну, марш, швиденько, Богольте, доки я добра. Попереджаю, що знаю заклинання, яке перетворить вас на валахів. Досить мені ворухнути рукою.

— Ну ні, — процідив Богольт, — моя терплячість сягнула межі можливого. Я не дозволю мати мене за дурня. Кузько, відчепи-но дишель від воза. Чую, що й мені потрібна буде неконвенційна зброя. Зараз тут хтось дістане по хребті, панове вашмосці. Не буду показувати пальцем, але зараз дістане по хребті одна паскудна відьма.

— Тільки спробуй, Богольте. Осолодиш мій день.

— Єнніфер, — докірливо сказав краснолюд. — Чого?

— Може, я попросту не хочу ділитися, Ярпене?

— Що ж, — усміхнувся Ярпен. — Глибоко по-людськи. Так по-людськи, що майже по краснолюдськи. Приємно бачити свійські риси у чародійки. Бо я теж не люблю ділитися, Єнніфер.

Зігнувся в короткому блискавичному замахові. Сталева куля, видобута невідомо звідки та коли, свиснула в повітрі та вдарила Єнніфер у середину чола. Перш ніж чародійка встигла отямитись, то вже висіла в повітрі, підтримувана за руки Кузькою та Ніщукою, а Ярпен в'язав їй щиколотки поворозом. Єнніфер скажено вереснула, але один із легінів Ярпена, що стояв позаду, закинув їй на голову віжки, сильно стягнув, вбиваючи ремінь у відкритого рота, придушив крик.

— Ну то й що, Єнніфер? — сказав Богольт, підходячи. — Як ти хочеш зробити з мене валаха? Коли й рукою тобі не ворухнути?

Розірвав їй комір каптанчика, рвонув та розхристав сорочку. Єнніфер, придушена віжками, вискнула.

— Я зараз часу не маю, — сказав Богольт, безсоромно обмацуючи її під регіт краснолюрів, — але піжди трохи, відьмо. Як впораємося з драконом, то влаштуємо собі забаву. Прив'яжіть її гаразд до колеса, хлопці. Обидві лапки до обручів, щоб не могла навіть пальцем рушити. І щоб ніхто її зараз не чіпав, панове вашмосці. Установимо черговість згідно з тим, як хто себе покаже при драконі.

— Богольте, — спокійно і зловісно озвався спутаний Геральт. — Бережись. Я тебе і на краю світу знайду.

— Ти мене дивуєш, — так само спокійно відповів Рубач. — На твоєму місці я сидів би тихо. Бо я тебе знаю і змушений всерйоз сприймати твою погрозу. Не матиму виходу. Можеш не пережити цього, відьміне. Ми ще до цього питання повернемось. Ніщуко, Кузько, на коней.

— От тобі, Насте, книш, — простогнав Горицвіт. — Якого лиха я до цього втручався?

Доррегарай, схиливши голову, придивлявся до густих крапель крові, що повільно капали йому з носа на живіт.

— Може б ти перестав витріщатися! — крикнула до Геральта чародійка, звиваючись у повороззі, як змія, та даремно намагаючись прикрити оголені зваби. Відьмін слухняно відвернув голову. Горицвіт ні.

— На те, що бачу, — засміявся бард, — ти, Єнніфер, певно, цілу бочку еліксиру з мандрагори журила. Шкіра як у шістнадцятки, щоб мене качка копнула.

— Стули пельку, курчий сину! — завилла чародійка.

— Скільки тобі, властиво, років, Єнніфер? — не вгавав Горицвіт. — Двісті буде?

Скажімо, сто п'ятдесят. А збереглася як...

Енніфер викрутила шию і плюнула в нього, але не влучила.

— Ен, — докірливо сказав відьмін, витираючи раменом обпльоване вухо.

— Нехай він перестане витріщатися!

— І в думці не маю, — сказав Горицвіт, не відводячи очей від потішної картини, що її являла собою розхристана чародійка. — Ми ж тут через неї сидимо. І можуть нам горлянку перерізати. А її щонайбільше згвалтують, а це в її віці...

— Заткнися, Горицвіте, — сказав відьмін.

— І в думці не маю. Саме збираюся скласти баладу про дві цицьки. Прошу мені не заважати.

— Горицвіте, — Доррегарай потягнув кровоточивим носом. — Поводься серйозно.

— Я серйозний, бий мене сила божя.

Богольт, підтримуваний двома красноюдами, ледве виграмолився на сідло, тяжкий і неповороткий від лат та шкіряних накладок. Ніщука і Кузька вже сиділи на конях, тримаючи поперек сидел величезні дворучні мечі.

— Добре, — прокашлявся Богольт. — Ідімо на нього.

— Ба ні, — сказав глибокий голос, звучний, наче мосяжна сурма. — Це я до вас прийшов!

Із-за камінного кола з'явилася довга морда, що виблискувала золотом, струнка шия, озброєна рядом трикутних зубчатих шпичаків, пазуристі лапи. Люті зміїні очі з вертикальною зіницею дивилися з-під ороговілих повік.

— Я вже не міг дочекатися в полі, — сказав дракон Віллентретенмерт, роздивляючись, — ото ж прийшов сам. Наскільки бачу, охочих до бою все менше?

Богольт узяв віжки в зуби, а кончар обома руками.

— Фче дофить, — невиразно сказав він, гризучи ремня. — Стафай до бою, гаде!

— Стаю, — промовив дракон, вигинаючи хребта вбік та зневажливо задираючи хвоста.

Богольт роздивився. Ніщука та Кузька повільно, демонстративно неквапом оточували дракона з обох сторін. Ззаду чекав Ярпен Зигрин і його легіні з сокирами в руках.

— Гиийир! — рикнув Богольт, сильно луплячи коня п'ятами та підіймаючи меч.

Дракон згорнувся, припав до землі, і згори, з-за власного хребта, наче скорпіон, вдарив хвостом, цілячись не в Богольта, а в Ніщуку, який атакував збоку. Ніщука разом із конем звалився серед брязкоту, вереску та іржання. Богольт, припадаючи в галопі, вдарив страшним замахом, дракон спритно відскочив від широкого клинка. Розгін галопу проніс Богольта повз нього. Дракон викрутився, стоячи на задніх лапах, і дзюгнув пазурами Кузьку, заодно розриваючи черево коневі та стегно вершникові. Богольт, сильно відхилившись у сідлі, встиг завернути коня, тягнучи повід зубами, напав знову.

Дракон хльоснув хвостом по красноюдах, що мчали до нього, поперевертавши всіх, а потім кинувся на Богольта, по дорозі наче мимохідь енергійно притоптавши Кузьку,

котрий намагався встати. Богольт, мотаючи головою, пробував маневрувати розгалопованим конем, але дракон був незрівнянно швидшим та вправнішим. Хитро заходячи Богольта зліва, щоб утруднити тому удар, луснув його пазуристою лапою. Кінь став дибки і кинувся вбік, Богольт вилетів із сідла, гублячи меч та шолом, гепнув назад, на землю, вдаривши головою об камінь.

— Хода, легіні!!! В гори!!! — завив Ярпен Зигрин, перекрикуючи вереск Ніщуки, приваленого конем. Повіваючи бородами, краснолюди із дивовижною для їхніх коротких ніг швидкістю рвонули до скель. Дракон не переслідував їх. Сів спокійно і роздивився. Ніщука борсався і верещав під конем. Богольт лежав непорушно. Кузька повз у бік скель, боком, наче величезний залізний краб.

— Неймовірно, — шептав Доррегарай. — Неймовірно...

— Гей! — Горицвіт шарпнувся у повороззі, аж затремтів віз. — Що це? Там! Дивіться!

З боку східного узвозу видно було величезну хмару куряви, невдовзі до них долинули крики, туркотіння і тупіт. Дракон витяг ший, поглядаючи.

На рівнину виїхало три великі вози, повні збройного люду. Розділяючись, почали оточувати дракона.

— Це... дідько, це міліція та цехи з Голополя! — заволав Горицвіт. — Обійшли витоки Браа! Так, це вони! Дивіться, це Козоїд, там на чолі!

Дракон знизив голову, злегка штовхнув у бік воза мале сірувате попискуjące створіннячко. Потім ударив хвостом по землі, гучно заревів і стрілою помчав назустріч голополянам.

— Що це? — спитала Єнніфер. — Оце мале, що крутиться у траві? Геральте?

— Те, що дракон захищав від нас, — сказав відьмін. — Те, що проклянулося недавно в печері, там, у північному каньйоні. Драконенятко, що вилупилося з яйця отруєної Козоїдом дракониці.

Драконенятко, спотикаючись і човгаючи по землі опуклим черевцем, хитькома підійшло до воза, писнуло, стало стовпом, розчепірило крильця, а потім без роздумів притулилося до боку чародійки. Єнніфер, з дуже непевною міною, голосно зітхнула.

— Він тебе полюбив, — пробурмотів Геральт.

— Молодий, але недурний, — Горицвіт, викручуючись у мотузках, вищирив зуби. — Дивіться, куди голівку прихилив, хотів би я бути на його місці. Гей, малий, утікай! Це Єнніфер! Гроза драконів! І відьмінів. Принаймні, одного відьміна.

— Мовчи, Горицвіте, — крикнув Доррегарай. — Дивіться туди, на поле! Вже дорвалися до нього, хай йому грець!

Вози голополян, гупаючи наче бойові колісники, мчали проти дракона, що атакував їх.

— Бий його! — ревів Козоїд, учепившись за спину візничого. — Бий його, кумці, де попада і чим попада. Не жалійте!

Дракон спритно відплигнув від першого воза, що наїжджав на нього, блискаючи вістрями кіс, вил та рогатин, але втрапив між два наступні, з яких, шарпнутий

ременями, на нього впав великий подвійний рибальський невід. Дракон, заплутавшись, звалився. покотився, згорнувся клубком, розчепірів лапи. Невід, розриваний на клоччя, різко затріщав. Із першого воза, що встиг обернутися, кидали нові неводи, ретельно заплутуючи дракона. Два інші вози теж завернули, помчали до дракона, туркочучи та підстрибуючи на вибоїнах.

— Піймався, карасю! — дерся Козоїд. — Зара ми тебе обшкребемо з луски!

Дракон заревів, вибухнув стріляючим у небо струменем пари. Голопільські міліціанти посипались до нього, зістрибуючи з возів. Дракон знову рикнув розпачливим тремтячим ревінням.

Із північного каньйону прийшла відповідь — високий бойовий крик.

Витягнуті в шаленому галопі, розвіваючи ясними косами, пронизливо свистячи, оточені мерехтливими блисками шабель, з узвозу вимчали...

— Зерріканки! — крикнув відьмін, безсило шарпаючи повороззя.

— О, прокляття, — завторував Горицвіт. — Геральте! Розумієш?

Зерріканки проїхали через юрбу, мов гарячий ніж крізь брилу масла, позначаючи дорогу порубаними трупами, на бігу сплигнули з коней, ставши обіч дракона, що борсався в неводі. Перший з підбігаючих міліціантів негайно ж позбувся голови. Другий замірився на Вею вилами, але зерріканка, обіруч тримаючи шаблю, навспак, кінцем додолу, розпанахала його від промежини до ребер. Решта дали драла.

— На вози! — ревнув Козоїд. — На вози, кумці! Розділимо їх возами!

— Геральте! — раптом скрикнула Єнніфер, підгинаючи зв'язані ноги і раптовим рухом упихаючи їх під віз, під викручені назад і зв'язані руки відьміна. — Знак Ігні! Перепалюй! Відчуваєш повороззя? Перепалюй, до мари!

— Наосліп? — зойкнув Геральт. — Обпечу тебе, Єн!

— Складай Знак! Я витримаю!

Він послухав, відчув мурашки на пальцях, складених у Знак Ігні відразу ж над зв'язаними щиколотками чародійки. Єнніфер відвернула голову, закусила комір каптаніка, приглушуючи крик. Драконенятко, попискуючи, било крильцями їй об боки.

— Єн!

— Перепалюй! — завила вона.

Мотузки луснули в мить, коли огидний нудкий запах паленої шкіри став нестерпним. Доррегарай видобув дивний звук і зомлів, повиснувши на поворозках біля колеса воза.

Чародійка, скривившись від болю, напружилася, підіймаючи вже вільну ногу. Крикнула шаленим, повним болю та злості голосом. Медальйон на шиї Геральта затіпався наче живий. Єнніфер напружила стегно і махнула ногою в бік возів голопільської міліції, що йшли в наступ, викричала заклинання. Повітря затріщало й запахло озоном.

— О, боже, — захоплено зойкнув Горицвіт. — Яка ж це балада вийде, Єнніфер!

Закляття, кинуте зграбною ніжкою, не зовсім вдалося чародійці. Перший віз, разом зі всім, що на ньому було, попросту набув золотисто-жовтцевої барви, чого голопільські

воїни у запалі битви навіть не помітили. З другим возом пішло краще, — вся його залога миттю перетворилася на величезних рапавих жаб, які, приємно квакаючи, пострибали на всі боки. Віз, позбавлений керування, перевернувся і розвалився. Коні, істерично іржучи, помчали вдалину, волочачи за собою відламаний дишель.

Єнніфер закусил губи і знову змахнула ногою в повітрі. Жовтцевий віз, серед ритмічних тонів музики, що долинала звідкись згори, розплився жовтцевим-таки димом, а весь його екіпаж оглупіло гепнувся на траву, утворюючи мальовничу купу. Колеса третього воза з круглих зробилися квадратними, наслідок чого був негайним. Коні здивилися, віз перевернувся, а голопільське військо викотилося й посипалося на землю. Єнніфер, уже з чистої мстивості, завзято махала ногою і кричала заклинання, навмання перетворюючи голопільців у черепах, гусей, сороканіжок, фламінго та смугастих поросят. Зерріканки вправно та методично дорізали решту.

Дракон, урешті порвавши невід на шмаття, зірвався, залопотів крилами, ревнув і, витягнувшись, мов струна, помчав за вцілілим із погрому тікаючим шевцем Козоїдом. Козоїд біг мов олень, але дракон був швидшим. Геральт, побачивши роззявлену пащу та блискаючі зуби, гострі наче стилети, відвернув голову. Почув макабричний вереск і огидний хрускіт. Горицвіт крикнув здушеним голосом. Єнніфер з блідим як полотно обличчям викрутилася вбік і виблювала під віз.

Запанувала тиша, яку лише час від часу переривало гелґотіння, кумкання та кувікання недобитків голопільської міліції.

Вея, негарно усміхнувшись, стала над Єнніфер, широко розставивши ноги. Зерріканка здійняла шаблю. Єнніфер, бліда, здійняла ногу.

— Ні, — сказав Борч, званий Три Галки, що сидів на камені. На колінах тримав спокійне та задоволене драконенятко.

— Не вбиватимемо пані Єнніфер, — повторив дракон Віллендетенмерт. — Це вже неактуально. Ба більше, тепер ми вдячні пані Єнніфер за неоціненну допомогу. Звільни їх, Вею.

— Розумієш, Геральте? — шепнув Горицвіт, розтираючи стерплі руки. — Розумієш? Є така стародавня балада про золотого дракона. Золотий дракон може...

— Набути будь-якої подоби, — півголосом сказав Геральт. — Навіть людської. Я також чув про це. Але не вірив.

— Пане Ярпене Зигрине! — гукнув Віллентретенмерт до краснолюда, що вчепився за прямовисну скелю на висоті двадцяти ліктів над землею. — Чого ви там шукаєте? Бабаків? Це ж не ваш делікатес, наскільки пам'ятаю. Спускайтеся донизу і займіться Рубачами. Їм потрібна допомога. Я вже не вбиватиму. Нікого.

Горицвіт, кидаючи неспокійні погляди на зерріканок, що уважно оглядали бойовище, приводив до тьми все ще непритомного Доррегарая. Геральт намазував маззю і обробляв попечені щиколотки Єнніфер. Чародійка сичала від болю і бурмотіла заклинання.

Впоравшись із завданням, відьмін підвівся.

— Залишайтеся тут, — сказав. — Я мушу з ним порозмовляти.

Єнніфер устала, кривлячись

— Я піду з тобою, Геральте, — взяла його під руку. — Можна? Геральте, прошу.

— Зі мною, Єн? Я думав...

— Не думай, — вона притулилася до його плеча.

— Єн?

— Усе гаразд, Геральте.

Глянув їй в очі, що були теплими. Як раніше. Схилив голову і поцілував у губи, гарячі, м'які й охочі. Як раніше.

Підійшли. Єнніфер, підтримувана, присіла у глибокому реверансі, як перед королем, кінчиками пальців підіймаючи сукню.

— Три Гал... Віллендетенмерт, — сказав відьмін.

— Моє ім'я у вільному перекладі вашою мовою означає Три Чорні Птахи, — сказав дракон. Драконенятко, вчепившись пазурцями за його передпліччя, підставило шию під пестливу долоню.

— Хаос і Порядок, — усміхнувся Віллендетенмерт. — Пам'ятаєш, Геральте? Хаос — це агресія. Порядок — оборона перед нею. Варто мчати на край світу, щоб протиставитись агресії та злу, правда ж, відьміне? Особливо, як ти казав, коли плата достойна. А цього разу вона була достойною. Був то скарб дракониці Миргтабракке, що її отруїли під Голополем. Це вона покликала мене, щоб я їй допоміг, щоб стримав зло, яке загрожувало їй. Миргтабракке вже відлетіла, невдовзі після того, як був зметений з поля Ейк із Денесле. Але залишила мені свій скарб, свою плату.

Драконенятко писнуло і забило крильцями.

— Отож ти...

— Так, — перебив дракон. — Що ж, такі часи. Створіння, яких ви називаєте страховищами, вже якийсь час відчують усе дужчу загрозу з боку людей. Не можуть упоратися самі. Потребують Оборонця. Такого... відьміна.

— А мета? Мета, якою закінчується дорога?

— Ось вона, — Віллендетенмерт підняв передпліччя. Драконенятко, перелякавшись, пискнуло. — Я саме її здобув. Завдяки їй я виживу, Геральте з Ривії, доведу, що не існує межі можливого. Ти теж знайдеш колись таку мету, відьміне. Навіть ті, що відрізняються, можуть вижити. Прощавай, Геральте. Прощавай, Єнніфер.

Чародійка, міцніше вхопившись за відьмінове плече, знову присіла. Віллендетенмерт устав, глянув на неї, а його обличчя було дуже серйозним.

— Вибач мою щирість та відвертість, Єнніфер. Це написано на ваших обличчях, я навіть не мушу намагатися читати думки. Ви створені одне для одного, ти й відьмін. Але з цього нічого не буде. Нічого. Мені шкода.

— Я знаю, — Єнніфер ледь зблідла. — Знаю, Віллендетенмерте. Але я хотіла б вірити, що не існує межі можливого. А, принаймні, що вона ще дуже далеко.

Вея, підходячи, торкнулася Геральтового плеча, швидко промовила кілька слів. Дракон засміявся.

— Геральте, Вея каже, що довго пам'ятатиме ночви "Під Замріяним Драконом".

Сподівається, що ми ще колись зустрінемося.

— Що? — спитала Єнніфер, мружачи очі.

— Нічого, — швидко відповів відьмін. — Віллентретенмерте...

— Слухаю тебе, Геральте з Ривії.

— Ти можеш набути будь-якої подоби? Кожної, якої захочеш?

— Так.

— То чому людина? Чому Борч із трьома птахами в гербі?

Дракон приязно усміхнувся.

— Геральте, я не знаю, за яких обставин уперше зіткнулися далекі предки наших рас. Але правда те, що для драконів немає нічого відразливішого від людини. Людина викликає у драконів інстинктивну ірраціональну огиду. Зі мною інакше. Ви мені... симпатичні. Прощайте.

Не була то поступова трансформація з розпливанням, ані туманне пульсуюче дрижання, як при ілюзії. Сталося це так раптово, що ледь оком змигнути. На місці, де ще секунду тому стояв кучерявий лицар у туніці, оздобленій трьома чорними птахами, сидів золотий дракон, звабно витягнувши довгу струнку шию. Схиливши голову, дракон розпростер крила, сліпуче-золоті у сонячному промінні. Єнніфер глибоко зітхнула.

Вея, вже в сідлі, обіч Теї, помахала рукою.

— Вею, — сказав відьмін, — ти мала рацію.

— Гм?

— Він найгарніший.

ДРУЗКА КРИГИ

I

Здохла вівця, спухла і здута, з націленими в небо застиглими ногами, ворухнулася. Геральт, що присів під муром, повільно видобув меч, пильнуючи, щоб клинок не дряпнув по окованих піхвах. На відстані десяти кроків від нього купа відходів раптом вигорбилася й пішла хвилями. Відьмін підхопився і стрибнув ще до того, як хвиля смороду, що була із розворушеного смітника, дійшла до нього.

Мацак, закінчений веретеноподібним, наїжаченим колючками потовщенням, зненацька вистрілюючи з-під сміття, з несамовитою швидкістю рвонувся йому назустріч. Відьмін упевнено приземлився на залишках поламаних меблів, що хиталися на купі гнилих овочів, збалансував, відновив рівновагу, одним коротким ударом меча розрубав мацака, відтинаючи довбнеподібного присоска. Одразу ж відстрибнув, але цього разу з'їхав з дощок і аж по стегна запався у грузьке гнойовище.

Смітник вибухнув густою смердючою бовтанкою, черепками горщиків, перегнилим ганчір'ям та блідами ниточками квашеної капусти, а з-під них виприснула величезна, безформена, немов гротескна картоплина, бульшакувата туша, що шмагала повітря трьома мацаками й обрізком четвертого.

Геральт, застряглий і знерухомлений, ударив із широкого розвороту стегон, гладенько обрубуючи ще одного мацака. Два інші, товсті як стовбури дерев, з силою впали на нього, ще глибше вбиваючи у відходи. Туша сунулась до нього, виорюючи

смітника, наче тягнена волоком бочка. Він побачив, як огидна бульбашка репається, розкриваючи широку пащу, повну великих драбинчастих зубів.

Дозволив, щоб мацаки обплели його в поясі, м'яцкаючи, вирвали із смердючого болота і потягли в бік туші, що круговими рухами вгризалася у смітник. Зубаста паща дико й люто заклацала. Притягнутий майже до величезного рота відьмін ударив мечем, обіруч, клинок урізався легко і м'яко. Бридкий солодкавий сопух забивав подих. Потвора засичала і затремтіла, мацаки відпустили, конвульсивно залопотіли в повітрі. Геральт, грузнучи у смітті, вдарив іще раз, навідліг, вістря огидно хрупнуло і заскрипіло на вищерблених зубищах. Створіння забулькотіло й опало, але одразу ж роздулося і засичало, бризкаючи на відьміна смердючою сумішшю. Геральт вирвався, відновлюючи рівновагу різкими рухами зав'язлих у цій погані ніг, кинувся вперед, розгортаючи грудьми сміття, наче плавець — воду, щосили рубонув, зверху, дуже натиснув на вістря, що втиналося в тушу, між біло фосфоризуючі очиці. Потвора булькотливо застогнала, затріпотіла, розливаючись на купі гною наче проколотий пухир, випускаючи відчутні теплі подмухи, хвилі смороду. Мацаки дрижали і звивалися серед гнилятини.

Відьмін вибрався з густого киселю, став на плавучо-хисткому, але твердому ґрунті. Чув, як щось липке та огидне, діставшись у чобіт, повзе йому по литці. До криниці, подумав, щоб якомога швидше обмитися з цього паскудства. Обмитися. Мацаки створіння ще раз пацнули по відходах, хлюпаюче й мокро, знерухоміли.

Упала зірка, секундним зблиском оживляючи чорний небозвід, усіяний нерухомими іскорками. Відьмін не загадав жодного бажання.

Дихав тяжко, хрипко, відчуваючи, як минає дія випитих перед боєм еліксирів. Прилегла до міських мурів гігантська купа сміття та відходів, яка стрімко опадала вниз, у бік блискучої стьожки ріки, виглядала гарно й цікаво. Відьмін плюнув.

Потвора була мертвою. Стала частиною тої купи сміття, в якій колись мешкала.

Впала ще одна зірка.

— Смітник, — із зусиллям промовив відьмін. — Погань, гній та гівно.

II

— Геральте, від тебе тхне, — скривилася Єнніфер, не відвертаючись від дзеркала, перед яким змивала фарбу з вій та повік. — Скупайся.

— Немає води, — сказав він, заглянувши до цебра.

— Ми цьому зарадимо, — чародійка встала, ширше розчинила вікно. — Яку волієш, морську чи звичайну?

— Морську, для переміни.

Єнніфер різко розвела руки, прокричала заклинання, виконуючи долонями короткий складний жест. Через відкрите вікно зненацька повіяло гострим мокрим холодом, віконниці затремтіли, а до кімнати зі свистом увірвалася зелена, збита у неправильну кулю курява. Ночви запінилися від води, яка неспокійно хвилювалася, вдаряла об краї, прискала на підлогу. Чародійка сіла, повернувшись до перерваного дійства.

— Вдалося? — спитала. — Що там було, на смітнику?

— Цойгл, як я й думав, — Геральт зняв чоботи, скинув одержу і опустив ногу в шаплик. — Зараза, Єн, яке холодне. Ти не можеш підігріти цю воду?

— Ні, — чародійка, наблизивши обличчя до дзеркала, з допомогою скляної палички щось собі закапала в око. — Таке закляття страшенно втомлює і викликає в мене млості. А тобі, після еліксирів, холод піде на користь.

Геральт не сперечався. Сперечатися з Єн було даремно.

— З цойглом були якісь труднощі? — чародійка занурила паличку в флакончик і щось собі крапнула в друге око, при цьому кумедно надимаючи губи.

— Нічого особливого.

З відкритого вікна долинули лomotання, різкий тріск ламаного дерева і белькотливий голос, що фальшиво і неточно повторював приспів популярної грубіянської пісеньки.

— Цойгл, — чародійка сягнула по черговий флакончик з вражаючої батареї на столі, вийняла з нього пробку. В кімнаті запахло бузком та агрусом. — Ну будь ласка. Навіть у місті нескладно знайти роботу для відьміна, ти не мусиш блукати по пустків'ях. Знаєш, Істредд каже, що це вже стає правилом. Місце кожного вимираючого створіння з лісів та трясовин займає щось інше, якась нова мутація, пристосована до штучного, створеного людьми середовища.

Геральт, як зазвичай, скривився на згадку про Істредда. Йому вже неабияк обридли захоплені відгуки Єнніфер про геніальність Істредда. Навіть якщо Істредд мав рацію.

— Істредд має рацію, — вела далі Єнніфер, втираючи щось пахнуче бузком та агрусом у щоки й повіки. — Глянь сам, псевдощури в каналах та підвалах, цойгли на смітнику, пласкви у забруднених канавах та стоках, гудієри у млинівках. Це майже симбіоз, не вважаєш?

І гулі на цвинтарях, що пожирають покійників уже наступного дня після похорону, подумав він, споліскуючи з себе мило. Повний симбіоз.

— Так, — чародійка відсунула флакончики й баночки. — В містах теж можна знайти заняття для відьміна. Я думаю, що ти колись осядеш у якомусь місці, Геральте.

Швидше мене грець поб'є, подумав він. Але вголос цього не сказав. Суперечка з Єнніфер, як він це вже знав, безумовно призводила до сварки, а сварка з Єнніфер не належала до безпечних речей.

— Ти закінчив, Геральте?

— Так.

— Вилазь із ночов.

Не встаючи, Єнніфер недбало махнула рукою і промовила заклинання. Вода з шаплика разом із тією, що вилась на підлогу, і тією, що стекла з Геральта, з шумом скупчилася у напівпрозору кулю та зі свистом вилилась через вікно. Почувся голосний плюскіт.

— А зараза б вас витяла, курчі сини! — пролунав знизу розлючений крик. — Чи вам

ніде сцини вилити? Бодай би вас воші живцем зжерли, бодай вас покрутило, щоб ви здохли!

Чародійка зачинила вікно.

— Єн, дідько, — зареготався відьмін. — Ти могла викинути ту воду кудись подалі.

— Могла, — муркнула чародійка. — Але мені не хотілося.

Взяла зі столу каганець і підійшла до нього. Біла нічна сорочка, обліплюючи тіло в русі, робила її надзвичайно привабливою. Більше, ніж коли б вона була оголеною, подумав.

— Я хочу тебе оглянути, — сказала. — Цойгл міг тебе дряпнути.

— Не дряпнув. Я б відчув.

— Після еліксирів? Не сміши мене. Після еліксирів ти не відчув би відкритого перелому, поки не почав би чіплятися кісткою за паркани. А на цойглеві могло бути все що завгодно, в тому числі правець і трупна отрута. У разі чого ми мали б час на протидію. Обернися.

Відчував на тілі м'яке тепло полум'я каганця, інколи дотик її волосся.

— Наче все гаразд, — сказала. — Ляж, доки еліксири не звалили тебе з ніг. Ці суміші збіса небезпечні. Ти себе повільно вбиваєш.

— Я мушу заживати їх перед боєм.

Єнніфер не відповідала. Знову сіла перед дзеркалом, повільно розчесала чорні круті блискучі кучері. Завжди чесала волосся, перш ніж лягти в ліжко. Геральт вважав це дивацтвом, але просто обожнював спостерігати за нею при цьому дійстві. Підозрював, що Єнніфер це знала.

Раптом стало дуже холодно, а еліксири справді трусили ним, шия німіла, внизу живота вирами плавали млості. Тихцем вилаявся, впав на ліжко, не перестаючи при цьому дивитися на Єнніфер.

Рух у кутку кімнати привернув його увагу, притягнув погляд. На криво прибитих до стіни, обснованих павутинням оленьчих рогах сидів чорний, немов смола, невеликий птах.

Повернувши голову вбік, дивився на відьміна жовтим нерухомим оком.

— Що це, Єн? Звідки це тут узялося?

— Що? — Єнніфер повернула голову. — А, це. Це боривітер.

— Боривітер? Боривітри бувають рудо-чубарі, а цей чорний.

— Це чародійський боривітер. Я його зробила.

— Нащо?

— Він мені потрібен, — відрізала вона. Геральт не питався більше, знав, що Єнніфер не відповість.

— Ти йдеш завтра до Істредда?

Чародійка відсунула флакончики на край столу, сховала гребінь до шкатулки і замкнула потрібну рамку дзеркала.

— Йду. З самого ранку. А що?

— Нічого.

Вона лягла обіч нього, не гасячи каганця. Ніколи не гасила світла, не терпіла засинати в темряві. Чи каганець, чи ліхтар, чи свічка, — мусили догоріти до кінця.

Завжди. Ще одне дивацтво. Єнніфер мала неправдоподібно багато дивацтв.

— Єн?

— Ага?

— Коли ми звідси поїдемо?

— Не марудь, — різко шарпнула периною. — Ми тут три дні, а ти вже мене про це питався щонайменше тридцять разів. Я ж тобі казала, що маю тут справи, які мушу залагодити.

— З Істреддом?

— Так.

Він зітхнув і обійняв її, не приховуючи замірів.

— Гей, — шепнула вона. — Ти ж приймав еліксири.

— То й що?

— Нічого, — вона захихотіла, мов дівчисько, притуляючись до нього, вигинаючись і піднімаючись, щоб полегшити знімання сорочки. Захоплення її наготою, як завжди, сплигло йому дрожем по спині, пішло мурашками по пальцях, що дотикалися її шкіри. Торкнув устами її перса, круглі та ніжні, з такими блідими пуп'янками, що вони вирізнялися лише формою. Вплів пальці у її волосся, пахнуче бузком і агрусом.

Вона піддавалася його пестошам, муркаючи, мов кішка, тручись зігнутиим коліном об його стегно.

Швидко виявилося, що — як звичайно — він переоцінив свою витривалість щодо відьмінських еліксирів, забув про їхню шкідливу дію на організм. А може, це не еліксири, подумав, може, це втома від бою, ризику, небезпек і смерті? Втома, на яку я вже, за звичкою, не звертаю уваги? Але мій організм, хоч штучно підправлений, не піддається звичці. Реагує природно. От лишень не тоді, коли слід. Холера.

Але Єнніфер — як звичайно — не дозволила, щоб перша-ліпша дрібниця збила її з пантелику. Він відчув, як вона торкається до нього, як бурмоче, під самим його вухом. Як завжди, мимоволі спробував оцінити астрономічне число інших okazій, коли вона мусила вдаватися до цього вельми практичного заклинання. А потім перестав оцінювати.

Як звичайно було незвичайно.

Він дивився на її уста, на кутик, що тремтів у несвідомій посмішці. Він добре знав цю посмішку, вона завжди здавалася йому радше посмішкою тріумфу, ніж щастя. Ніколи про це в неї не питався. Знав — не відповість.

Чорний боривітер, що сидів на оленьких рогах, тріпнув крилами, клацнув кривим дзьобом. Єнніфер відвернула голову та зітхнула. Дуже сумно.

— Єн?

— Нічого, Геральте, — поцілувала його. — Нічого.

Каганець сліпав хистким полум'ям. У стіні шкреблася миша, а цвіркун у комоді цокотів — тихо, розмірено, одноманітно.

— Єн?

— Мгм?

— Їдьмо звідси. Я тут зле почуваюся. Це місто фатально впливає на мене.

Вона повернулася на бік, провела долонями по його щоці, відгортаючи волосся, поїхала пальцями нижче, торкнулася огрубілих шрамів, які значили бік шиї.

— Знаєш, що означає назва цього міста? Aedd Gynvael ?

— Ні. Це з мови ельфів?

— Так. Означає дружку льоду.

— Напрочуд не пасує цій паршивій дірі.

— Серед ельфів, — замислено шепнула чародійка, — кружляє легенда про Королеву Зими, яка під час хуртовини мчить по землі у санях, запряжених білими кіньми. Їдучи, королева розсіває довкола тверді, гострі, маленькі друзки льоду і горе тому, кого така дружка влучить в око чи серце. Він пропав. Ніщо вже не зможе його втішити, все, що не матиме барви сніжної білизні, буде для нього бридким, огидним, відразливим. Не зазнає спокою, покине все, рушить за Королевою, за своєю мрією і коханням. Очевидячки, ніколи її не знайде і загине від туги. Начебто щось таке трапилося у прадавні часи тут, у цьому місті. Гарна легенда, правда?

— Ельфи все вміють прибрати гарними словами, — сонно пробурмотів він, водячи устами по її плечі. — Це зовсім не легенда, Єн. Це гарний опис препоганого явища — Дикого Полювання, Дикого Гону, прокляття певних околиць. Незрозуміле масове божевілля, яке змушує людей прилучатися до примарного загону, що мчить небом. Я це бачив. Справді, часто трапляється взимку. Мені пропонували немалі гроші, щоб я поклав край цьому прокляттю, але я не взявся. Від Дикого Гону порятунку немає...

— Відьміне, — тихо мовила вона, цілуючи його в щоку. — В тобі немає ні на гріш романтизму. А я... я люблю ельфійські легенди, вони такі гарні. Шкода, що люди не мають таких легенд. Може, колись матимуть? Може, створять їх? Але про що ж мають розповідати людські легенди? Всюди, куди не глянь, сірість і невиразність. Навіть те, що гарно починається, швидко призводить до нудьги й буденності, до людського ритуалу, обридлого ритму, званого життям. Ох, Геральте, нелегко бути чародійкою, але, як порівняти це зі звичайним людським існуванням... Геральте?

Поклала голову на його груди, що здіймалися у повільному диханні.

— Спи, — шепнула. — Спи, відьміне.

III

Місто зле впливало на нього. З самого ранку. З самого ранку геть-усе псувало йому гумор, викликало пригніченість та роздратування. Все. Злостило його те, що проспав, а тому сам ранок став насправді самим полуднем. Дратувала його відсутність Єнніфер, яка вийшла, перш ніж він прокинувся.

Вочевидь, поспішала, бо приладдя, яке вона завжди акуратно складала у шкатулки, лежало на столі, безладно розсипане, наче кості, кинуті чаклуном у ритуалі ворожби. Пензлики з делікатних волосків — великі, використовувані для припудрювання обличчя, малі, якими накладала помаду на губи, зовсім маленькі, — для хни, що нею

вона підфарбовувала вії. Грифелі та олівчики для брів і повік. Щипчики і ложечки зі срібла. Баночки і пляшечки з порцеляни та молочного скла, — вони, як він знав, містили еліксири та мазі з такими банальними інгредієнтами, як сажка, гусячий жир та морквяний сік, і такими грізно-таємничими, як мандрагора, антимоній, беладона, каннабіс, драконяча кров та концентрована отрута велетенських скорпіонів. А понад усім цим, довкола, в повітрі — аромат бузку та агрусу, пахощів, які вона завше уживала.

Вона була в цих предметах. Була в цьому ароматі.

Але не було її.

Він спустився вниз, відчуваючи зростаючий неспокій та все дужче роздратування. Геть-усім.

Його дратувала холодна і стужавіла яєчня, що її подав йому на сніданок корчмар, на мить відірвавшись від дівчати, яке обмацував у комірчині. Його дратувало, що дівча мало не більше дванадцяти років. І сльози в очах.

Тепла весняна погода і радісний гамір пульсуючої життям вулиці не поправив Геральтові настрою. Далі ніщо йому не подобалося у Aedd Gynvael, містечку, яке, на його думку, було наче злостива пародія на всі знайомі йому містечка, — карикатурно більш галасливим, більш задушливим, брудним та дратуючим.

Постійно відчував слабкий сморід смітника в одязі та волоссі. Вирішив піти до лазні.

У лазні його роздратувала міна лазничого, що дивився на його відьмінський медальйон, на меч, покладений на краю кадовба. Роздратував його факт, що лазничий не запропонував йому дівки. Він не мав наміру користати з дівки, але в лазнях їх пропонували всім, отож його лютило те, що для нього зробили виняток.

Коли він вийшов, гостро пахнучи сірим милом, його гумор не поправився, а Aedd Gynvael нітрішки не погарнішало. Все ще не було тут нічого, що могло б подобатися. Відьмінкові не подобалися купи волового гною, що покривали вулички. Не подобалися йому жебраки, які поприсідали під мурами святині. Йому не подобався кострубатий напис на мурі, що проголошував: ЕЛЬФІВ ДО РЕЗЕРВАЦІЇ!

У замок його не впустили, відіслали за старостою до купецької гільдії. Це його роздратувало. Також роздратувало його те, що цехмайстер, ельф, наказав йому шукати старосту на ринку, при цьому поглядаючи на нього з погордою і пихою, дивною в особи, яку невдовзі мають загнати до резервації.

На ринку кишіло від людей, повно тут було яток, возів, коней, волів та мух. На підвищенні стояв пренгель зі шкідцем, якого галайстра обкидала болотом і лайном. Шкідець із дивовижним опанування брудно лаяв своїх мучителів, не надто підносячи голос.

Для Геральта, що мав неабиякий досвід, мета перебування старости серед цього рейваху була цілковито ясною. Приїжджі купці з караванів включали хабарі до цін, отож мусили комусь ці хабарі вручити. Староста, теж свідомий звичаю, з'явився, щоб купці не мусили завдавати собі клопоту.

Місце, де він орудував, значив брудносиній балдахін, розіп'ятий на жердинах. Там

стояв стіл, якого обступили зацікавлені особи, гелґочучи. За столом сидів староста Гербольт, демонструючи всім і вся презирство і зневагу, що малювалися на його збляклому обличчі.

— Гей! А ти куди?

Геральт повільно відвернув голову. І миттю приглушив у собі злість, опанував роздратування, скорчився у тверду холодну друзку льоду. Вже не міг дозволити собі емоцій. Чоловік, що заступив йому дорогу, мав волосся жовтувате, як пір'я іволги, і такі самі брови над блідими порожніми очима. Вузькі долоні з довгими пальцями спирали об пояс із масивних мосяжних бляшок, обтяжений мечем, буздиганом і двома стилетами.

— Ага, — сказав чоловік. — Пізнаю. Відьмін, правда? До Гербольта?

Геральт кивнув, не зводячи очей із рук чоловіка. Знав, що з рук цього чоловіка небезпечно зводити очі.

— Я про тебе чув, погромцю потвор, — сказав жовтоволосий, пильно стежачи за руками Геральта. — Хоча, здається, ми ніколи не зустрічалися, то все ж ти, напевно, теж про мене чував. Я Іво Мірче. Але всі звуть мене Цикадою.

Відьмін кивнув головою на знак, що чув. Також знав ціну, яку за голову Цикади давали у Визимі, Кельфі та Фатвейрі. Якби його спитали, він сказав би, що це надто низька ціна. Але ніхто не питав.

— Добре, — промовив Цикада. — Наскільки мені відомо, староста тебе чекає. Можеш іти. Але знаєш що, приятелю, меча залиш. Мені тут, вважай, платять, щоб я за таким церемоніалом пильнував. Ніхто зі зброєю не має права підійти до Гербольта. кумекаєш?

Геральт байдуже знизав плечима, розстібнув пояса, обмотавши ним піхви, вручив меча Цикаді. Цикада посміхнувся краєм губ.

— Ну прошу, — сказав. — Як ґречно, ані слова протесту. Я так і знав, що чутки про тебе перебільшені. Хотів би я, щоб ти колись мого меча попросив, отоді б побачив мою відповідь.

— Гей, Цикадо! — гукнув раптом староста, встаючи. — Пропусти його! Ідіть сюди, пане Геральте, вітаю, вітаю. Відійдіть, панове купці, залиште нас на хвилинку. Ваші інтереси мусять поступитися справам, для міста важливішим. Петицію прошу передати моєму секретареві.

Вдавана щирість привітання не підманула Геральта. Він знав, що єдине її призначення — стимулювати торги. Купці дістали час на обдумування того, чи хабарі достатньо високі.

— Поб'юся об заклад, що Цикада намагався тебе спровокувати. — Гербольт, недбало звівши долоню, відповів на так само недбалий поклін відьміна. — Не переймайся цим. Цикада видобуває зброю виключно з наказу. Правда, це йому не вельми смакує, але, доки я йому плачу, мусить слухати, інакше марш на чотири вітри, знову на гостинець. Ти ним не переймайся.

— На 'кий біс вам хтось такий, як Цикада, старосто? Тут аж так небезпечно?

— Безпечно, бо я плачу Цикаді. — Гербольт засміявся. — Слава його далеко сягає і

це мені на руку. Бачиш, Aedd Gynvael та інші міста в долині Тойни підлягають намісникам із Ракверліну. А намісники останнім часом щосезону змінюються. Зрештою, невідомо, нащо, бо й так кожен другий як не півельф, то чвертьельф, клята кров і порода, все злеє від ельфів.

Геральт не додав, що теж від візників, бо жарт, хоч відомий, не всіх смішив.

— Кожен новий намісник, — вів далі напушений Гербольт, — починає з того, що усуває бурмістрів та старост старого режиму, аби розсадити на стільцях своїх кривих і знайомих. Але після того, що Цикада влаштував колись посланцям одного намісника, ніхто вже не пробує зіпхнути мене з посади і от так зробився я собі найстаршим старостою найстаршого режиму, вже й не тямлю, якого. Ну, але ми тут бла-бла-бла, а жила опала, як звикла казати моя, хай на тім світі царствує, перша жона. Переходьмо до речі. То що там за гад заліг на нашому смітнику?

— Цойгл.

— Я зроду про щось таке не чув. Думаю, вже вбитий?

— Уже убитий.

— І скільки це коштуватиме міській касі? Сімдесят?

— Сто.

— Ну, ну, пане відьміне! Ви, мабуть, блекоти об'їлися. Сто марок за якогось черв'яка з купи гівна?

— Черв'як чи ні, пане старосто, а самі ви казали, що восьмеро людей зажер.

— Людей? Ще чого! Як мене сповістили, страховище з'їло старого Закорка, славного з того, що ніколи не просихав, і ще якусь стару бабу з передмістя та кількоро дітей перевізника Сулірада, що не швидко виявили, бо Сулірад сам не знає, скільки в нього дітей, надто хутко їх робить, щоб міг полічити. Теж мені люди! Вісімдесят.

— Коли б я цойгла не вбив, міг би когось значнішого зжерти. Даймо на те, аптекаря. І в кого б ви тоді брали мазь на пранці? Сто.

— Сто марок — це купа грошви. Не знаю, чи я б дав стільки за дев'ятиголову гідру. Вісімдесят п'ять.

— Сто, пане Гербольте. Зважте, що, хоч не була то дев'ятиголова гідра, то все ж ніхто з тутешніх, славетного Цикаду не виключаючи, якось не впорався з цойглом.

— Бо ніхто з тутешніх не звик бабратись у лайні та смітті. Моє останнє слово: дев'яносто.

— Сто.

— Дев'яносто п'ять, на демонів та дияволів!

— Згода.

— Ну, — Гербольт широко усміхнувся. — Домовились. Ти завжди так гарно торгуєшся, відьміне?

— Ні, — Геральт не усміхався. — Радше рідко. Але я хотів зробити вам приємність, старосто.

— І зробив, бодай тебе грець, — зареготав Гербольт. — Гей, Пригрибку! Сюди! Книгу давай, і капшука, і відрахуй мені миттю дев'яносто марок.

— Мало бути дев'яносто п'ять.

— А податок?

Відьмін стиха вилаявся. Староста поставив на квитку замашистий підпис, потім чистим кінцем пера поколупався у вусі.

— Сподіваюся, тепер на смітнику спокійно буде? Га, відьміне?

— Повинно. Був лише один цойгл. Щоправда, міг устигнути розмножитися. Цойгли двостатеві, як слизняки.

— Що ти мені тут дуба смаленого правиш? — Гербольт зизо глянув на нього. — До розмноження треба двох, себто самця і самицю. Що, чи ті цойгли вилуплюються як блохи або миші, з гнилої соломи в сіннику? Кожен дурень знає, що нема мишаків і мишачіх, всі вони однакові, всі вилуплюються самі з себе та з гнилої соломи.

— А слизняки з мокрого листа вилуплюються, — докинув секретар Пригрибок, усе ще зайнятий складанням монет у стовпчики.

— Це кожен знає, — згодився Геральт, приязно усміхаючись. — Слизняків і слизнячіх немає. Є тільки листа. А хто думає інакше, той помиляється.

— Досить, — утяв староста, підозріливо дивлячись на нього. — Досить про черв'яків. Я питаю, чи не може на тому смітнику знову щось завестися і, зі своєї ласки, відповідай коротко та ясно.

— Десять місяців слід оглянути смітник, найкраще з собаками. Малі цойгли не є небезпечними.

— А ти не міг би це зробити, відьміне? Щодо заплати домовимось.

— Ні, — Геральт узяв гроші з рук Пригрибка. — Я не маю наміру стирчати у вашому чарівному місті навіть тижня, не те що місяця.

— Цікаві ти речі правиш, — Гербольт криво посміхнувся, дивлячись йому просто в очі. — Присяйбі, цікаві. Бо я так думаю, що ти тут довше побудеш.

— І недобре думаєте, старосто.

— Та невже? Ти з цією чорною ворожкою сюди приїхав, як же її там, забувся... Гвіневер наче. "Під осетром" із нею на стацію став. Кажуть, що в одній кімнаті.

— То й що?

— А те, що вона, коли до Aedd Gynvael завітає, то не так швидко виїжджає. А бувати то вона вже в нас бувала.

Пригрибок усміхнувся — широко, щербато і значущо. Гербольт далі дивився Геральтові в очі, без усмішки. Геральт теж усміхнувся, найпаскудніше, як умів.

— Я, зрештою, нічого не знаю, — староста відвів погляд і покрутив каблуком у землі. — І так воно мене обходить, як лайно псине. Але чародій Істредд, прошу пам'ятати, особа у нас поважна. Незамінна для міста, я б сказав, безцінна. Шанують його люди, і тутешні, та й інші теж. Ми в його чародійство носів не пхаємо, ані особливо ув інші його справи.

— Може, це й слушно, — погодився відьмін. — А де він мешкає, якщо можна спитати?

— Не знаєш? Адже ж отут, бачиш той дім? Білий, високий, запхнутий між складом

та цекхаузом, як, непричком, свічка в гузно. Але зараз його там не застанеш. Істредд недавно біля полуденного валу щось у землі викопав і риє тепер довкола, як кріт. Людей мені позаганяв до тих розкопів. Пішов я, питаю грічно, чого ви, майстре, ямки ніби дитина копаєте, люди сміятися починають. Що там у тій землі є? А він глянув на мене, як на недоумка якого та й каже: "Історія". Що ще за історія, питаю. А він на те: "Історія людства. Відповіді на питання. На питання, що було, і на питання, що буде". Гівно тут було, я на те, неужитки, чагарник і вовкулаки, заким міста не побудували. А що буде залежить від того, кого у Ракверліні намісником призначать, знову якогось півельфа шолудивого. А в землі жодних історій нема, та й нічого нема, хіба хробаки, як комусь на рибу треба. І, думаєш, послухав? Де там. Далі копає. Як хочеш з ним побачитися, йди під полуденний вал.

— Еее, пане старосто, — порскнув Пригрибок. — Тепер-то він удома. Де там йому зараз до розкопів, тепер як...

Гербольт грізно зиркнув на нього. Пригрибок згорбився і закашляв, совгаючи ногами. Відьмін, далі негарно усміхнутий, схрестив руки на грудях.

— Так, гм, гм, — викашляв староста. — Хтозна, може, справді Істредд тепер удома. Зрештою, що то мене...

— Бувайте здорові, старосто, — промовив Геральт, не вдаючи навіть пародії поклону. — Зичу доброго дня.

Підійшов до Цикади, що виходив йому назустріч, брязкаючи оружжям. Не мовлячи ні слова, витягнув руку за своїм мечем, якого Цикада тримав на згині ліктя. Цикада відступив.

— Поспішаєш, відьміне?

— Поспішаю.

— Я обдивився собі твого меча.

Геральт змірив його поглядом, що при найбільшому старанні не міг бути визнаним теплим.

— Тут є чим похвалитися, — кивнув головою. — Мало хто його оглядав. А ще менше може про це розповісти.

— Го, го, — Цикада блиснув зубами. — Страх як грізно це прозвучало, аж мені мурашки поза спиною пішли. Завше мене цікавило, відьмаче, чого люди так вас бояться. І думаю, що вже знаю.

— Цикадо, я поспішаю. Будь ласка, віддай меча.

— Дим ув очі, відьмаче, нічого іншого, лишень дим ув очі. Страшите людей, як пасічник бджіл димом та смородом, — тими вашими кам'яними лицями, розмовами, чутками, які, запевно, самі про себе розпускаєте. А бджоли тікають від диму, вони дурні, замість убити жало у відьмацьку дупу, котра тоді спухне, як кожна інша. Кажуть про вас, що ви не відчуваєте, як люди. Брехня. Якби так котрого з вас добре дзюгнути, відчув би.

— Це все?

— Так, — сказав Цикада, віддаючи йому меча. — Знаєш, відьмаче, що мені цікаво?

— Знаю. Бджоли.

— Ні. Я так собі думаю, якби ти ввійшов у вуличку з одного боку з мечем, а я з другого боку, то хто з нас дійшов би до кінця вулички? Річ видається мені вартою закладу.

— Цикадо, чого ти до мене чіпляєшся? Шукаєш сварки? Про що тобі йдеться?

— Ні про що. От так цікаво мені, скільки правди в тому, що люди кажуть. Що ви, відьмаки, такі вправні у бою, бо нема у вас ні серця, ні душі, ні милосердя, ні сумління. І того досить? Бо й про мене, для прикладу, те саме кажуть. І не без підстави. То страшно мені цікаво, хто з нас двох, ввійшовши у вуличку, вийшов би з неї живим. Що? Варто побитися об заклад? Як гадаєш?

— Я ж тобі казав, поспішаю. Не гайнуватиму часу, роздумуючи про дурниці. І не маю звички битися об заклад. Але якби тобі спало на думку заважати мені ходити вуличкою, то добре тобі раджу, Цикадо, спершу зваж.

— Дим, — Цикада усміхнувся. — Дим в очі, відьміне. Більш нічого. До побачення, хто знає, в якій вуличці.

— Хто знає.

IV

— Тут ми зможемо спокійно порозмовляти. Сідай, Геральте.

У робітні найбільше впадала в очі вражаюча кількість книг, — вони займали більшу частину великого приміщення. Товсті томища наповнювали стінні шафи, вигинали полиці, купами лежали на скринях і комодах. Як оцінив відьмін, книги мусили коштувати цілий маєток. Звичайно ж, не бракувало інших типових елементів інтер'єру, — опудала крокодила, засушеної риби-їжака, що висіла під стелею, покритого пилом скелета та величезної колекції слоївків з алкоголем, що містили, напевно, усю можливу погань, — сколопендр, павуків, вужів, ропух, а також незліченні людські та нелюдські фрагменти, головним чином нутрощі. Був там навіть гомункул або щось схоже на гомункула, хоча з тим самим успіхом могло то бути вуджене немовля.

Колекція не вразила Геральта, — він півроку мешкав у Венгерберзі в Єнніфер, а Єнніфер мала ще цікавішу збірку, що містила навіть нечуваних розмірів фалос, начебто гірського троля. Містила також вельми вдале опудало единорога, на спині якого Єнніфер любила кохатися. Геральт вважав, що коли існує місце, ще менш придатне для занять коханням, то це хіба що спина живого единорога. На відміну від нього, який вважав ліжку люксом і цінував усеможливі застосування цього чудового умеблювання, Єнніфер була спроможна на всіляку екстравагантність. Геральт згадав приємні моменти, проведені з чародійкою на похилому даху, в повному порохна дуплі, на балконі, — і то чужому, на балюстраді мосту, на хисткому човні посеред дикої річки та під час левітації на висоті тридцять сажнів над землею. Але единоріг був найгіршим. Якогось щасливого дня опудало під ним зламалося, розпоролася і розпалося, давши численні приводи посміятися.

— Що тебе так розважає, відьміне? — спитав Істредд, сідаючи за довгим столом, поверхня якого була закладена чималою кількістю замшілих черепів, кісток та

іржавого залізяччя.

— Щоразу, коли бачу ці речі, — відьмін сів навпроти, вказуючи на банки і слоїки, — задумуюсь, чи не можна займатися магією без усієї цієї гидоти, від вигляду якої мені шлунок корчиться?

— Справа смаку, — промовив чародій. — А також звички. Що одному видається гидким, іншого якось не хвилює. А тобі, Геральте, що видається гидким? Цікаво, що може видаватися гидким комусь, хто, наскільки я чув, заради грошей може по шию зайти у гній та нечистоти? Не сприймай цього питання, прошу, як образу чи провокацію. Мені справді цікаво, що може викликати у відьміна почуття огиди.

— Чи ти в цьому слоїку не тримаєш часом місячної крові незайманої дівчини, Істредде? Знай, що мені огидно, коли уявляю тебе, поважного чародія, з пляшечкою в руці, як ти намагаєшся здобути цю дорогоцінну рідину, стоячи навколішках, так би мовити, при самому джерелі.

— Влучно, — Істредд усміхнувся. — Я, очевидячки, про твій блискучий дотеп, бо щодо вмісту посудини ти схибив.

— Але інколи ти вживаєш таку кров, правда ж? Наскільки я чув, до деяких заклинань і приступити годі без крові дівиці, найкраще вбитої при повному місяці громом з ясного неба. Цікаво, а чим така кров краща від крові старої ґамратки, що на п'яну голову впала з гостроколу?

— Нічим, — згодився чародій із приємним усміхом на устах. — Але коли б стало відомо, що цю роль може практично так само вдало виконати кров кабана, значно приступніша, то всіляка голота почала б експериментувати з чарами. А коли голоті доведеться збирати та вживати дівочу кров, що так тебе хвилює, драконячі сльози, отруту білих тарантулів, відвар із відтятих ручок немовляти чи з трупа, ексгумованого опівночі, то не один роздумає.

Вони замовкли. Істредд, справляючи враження глибоко замисленого, постукав нігтями у потрісканий, збронзовілий, позбавлений щелепи череп, що лежав перед ним; вказівним пальцем водив нерівним краєм отвору, що з'явив на скроні. Геральт ненав'язливо до нього придивлявся. Задумувався, скільки літ може мати чародій. Знав, що талановитіші вміли назавжди зупинити процес старіння, причому в будь-якому віці. Чоловіки, з міркувань репутації та престижу, воліли вік пізньої зрілості, що наводила на думку про мудрість та досвід. Жінки — як Єнніфер — менше дбали про престиж, більше про привабливість. Істредд не виглядав старшим за міцну заслужену сороківку. Мав ледь шпакувате, пряме, довжиною до пліч волосся, та численні зморшки на чолі, при губах і в кутиках повік, що додавали йому статечності. Геральт не знав, чи глибина і мудрість лагідних сірих очей була природною, чи викликаною чарами. Через коротку мить вирішив, що це все одно.

— Істредде, — урвав незручне мовчання. — Я прийшов сюди, бо хотів побачитися з Єнніфер. Хоча я її не застав, ти запросив мене увійти. На розмову. Про що? Про голоту, яка намагається зламати вашу монополію на користування магією? Знаю, що до тієї голоти ти зараховуєш також і мене. Це для мене не новина. Якусь хвилину я мав

враження, що ти виявишся не таким, як твої конфратри, що часто розпочинали зі мною серйозні розмови лише для того, аби сповістити, як вони мене не люблять.

— Я не маю заміру просити пробачення за моїх, як ти висловився, конфратрів, — спокійно відповів чародій. — Я їх розумію, бо, подібно до них, щоб здобути сяку-таку вправність у чорнокнижництві, мусив тяжко напрацюватися. Ще зовсім дитваком, коли мої однолітки бігали полями з луками, ловили рибу або грали в чіт та лишку, я сліпав над манускриптами. Від кам'яної підлоги у вежі мені кості ламало, а суглоби крутило, очевидячки, влітку, бо взимку іній на зубах тріщав. Від куряви зі старих сувоїв та книг я так кашляв, аж очі на лоба лізли, а мій учитель, старий Рудскелде, ніколи не пропускав нагоди стьобнути мене по спині нагайкою, видно, вважаючи, що інакше я не матиму задовільного поступу в науці. Ні воячки я не зажив, ні дівчат, ні пива у найкращі роки, коли всі ці розваги найкраще смакують.

— Але ж бідося, — скривився відьмін. — Справді, душу сум огортає.

— Навіщо ця іронія? Я намагаюся тобі пояснити, чому чародії не вельми прихильні до сільських знахарів, заклиначів, мольфарів, сварливих баб та відьмінів. Називай це як хочеш, хоча б звичайною заздрістю, але саме в цьому полягає причина антипатії. Нас сердить, коли ми бачимо магію, мистецтво, що його нас привчили сприймати як елітарне вміння, привілей найкращих та святую містерію, — в руках профанів та дилетантів. Навіть коли це жебрацька, нужденна і сміхотворна магія. Тому мої конфратри тебе не люблять. Правду кажучи, я теж тебе не люблю.

Геральтові обридла дискусія, обридли викрути, обридло прикре відчуття неспокою, схоже на слизняка, що повз по шиї та плечах. Глянув Істреддові просто в очі, затис пальці на краї стола.

— Йдеться про Єнніфер, правда?

Чародій підвів голову, легко стукаючи по черепі, що лежав на столі.

— Поздоровляю зі згодкою, — сказав, витримуючи погляд відьміна. — Мої гратуляції. Так, ідеться про Єнніфер.

Геральт мовчав. Колись, багато-багато років тому, він, тоді молодий відьмін, чекав у засідці на мантикору. І відчував, що мантикора наближається. Не бачив її, не чув. Але відчував. Досі не забув цього відчуття. А тепер почував достоту те саме.

— Твоя здогадливість, — вів далі чародій, — заощадить нам чимало часу, який забрали б дальші спроби висловлюватись натяками. А так — справа ясна.

Геральт не коментував.

— Моє близьке знайомство з Єнніфер, — продовжував Істредд, — є доволі давнім, відьміне. Довгий час це було знайомство без зобов'язань, яке зводилося до більш чи менш тривалих, більш чи менш регулярних періодів спільного життя. Такого типу незобов'язуюче партнерство широко практикується серед людей нашої професії. Але раптом це перестало мене задовольняти. Я зважився зробити їй пропозицію залишатися зі мною постійно.

— І що вона відповіла?

— Що подумає. Я дав їй час на роздуми. Знаю, що це для неї нелегке рішення.

— Нащо ти це мені кажеш, Істредде? Що керує тобою, окрім гідної поваги, але дивовижної ширості, такої рідкісної серед людей твоєї професії? Яку мету має твоя щирість?

— Прозаїчну, — зітхнув чародій. — Бачиш, саме ти утруднюєш Єнніфер прийняття рішення. Отож я прошу тебе, щоб ти зволив піти. Щоб зник із її життя, перестав заважати. Коротко: щоб забрався до дідька. Найкраще тихцем і не прощаючись, що, як вона мені зізналася, ти зазвичай і робиш.

— Справді, — Геральт вимушено посміхнувся. — Твоя прямолінійна щирість вводить мене у все більше остовпіння. Я всього міг сподіватися, але не такого прохання. Чи не вважаєш, що, замість прохати, слід було радше grimнути мене з-за рогу кульовою блискавкою? Не було б перешкоди, була б дещиця сажі, яку довелося б зчистити зі стіни. Спосіб і легший, і певніший. Бо, бачиш, прохання можна відхилити, а кульову блискавку — ні.

— Я не беру до уваги можливості відмови.

— Чому? Бо це дивне прохання є нічим іншим, як пересторогою, що випереджає блискавку або інше веселе заклинання? Чи, може, вона має бути підпертою дзвінками аргументами? Сумою, що приголомшить жадібного відьміна? І скільки ж ти заміряєш мені заплатити, щоб я забрався з дороги, яка веде до твого щастя?

Чародій перестав стукати по черепу, поклав на нього долоню, затис пальці. Геральт помітив, що кісточки на цих пальцях побіліли.

— Я не мав заміру образити тебе подібною пропозицією, — сказав. — Я був далеким від цього. Але... якщо... Геральте, я чародій і несогірший. Не збираюся хвалитися всемогутністю, але багато з твоїх бажань, якби ти захотів їх висловити, я міг би здійснити. Деякі ось так само легко.

Махнув рукою, недбало, наче проганяючи комара. В повітрі над столом раптом заройлося від казково барвистих метеликів-аполлонів.

— Моє бажання, Істредде, — процідив відьмін, відганяючи комах, що тріпотіли біля обличчя, — це щоб ти перестав пхатися між мною та Єнніфер. Мене мало обходять пропозиції, які ти їй робиш. Ти міг їй освідчитись, коли вона була з тобою. Раніше. Бо раніше було раніше, а тепер є тепер. Тепер вона зі мною. Я мушу відійти, полегшити тобі справу? Відмовляюся. Не тільки не допоможу тобі, а, в міру моїх скромних можливостей, заважатиму. Як бачиш, я не поступаюся тобі щодо щирості.

— Ти не вправі мені відмовляти. Не ти.

— За кого ти мене маєш, Істредде?

Чародій глянув йому просто в очі, перехилиючись через стіл.

— За її швидкоплинний романчик. За миттєве захоплення, у кращому разі — за примху, пригоду, яких у Єнні були сотні, бо Єнна любить гратися емоціями, вона імпульсивна, а її капризи непередбачувані. Ось чим я тебе вважаю, бо, замінивши з тобою кілька слів, відкидаю можливість, щоб вона трактувала тебе виключно інструментально. А повір мені, — це з нею трапляється доволі часто.

— Ти не зрозумів питання.

— Помиляєшся, зрозумів. Але я навмисне кажу лише про емоції Єнни. Бо ти відьмін і не можеш відчувати жодних емоцій. Не хочеш виконати мого прохання, бо тобі здається, що вона для тебе важлива, думаєш, що... Геральте, ти з нею лише тому, що вона цього хоче, і будеш з нею стільки, скільки вона захоче. А те, що ти відчуваєш, — це проекція її емоцій, зацікавлення, яке вона проявляє щодо тебе. На всіх демонів Глибин, Геральте, ти не дитина, знаєш, хто ти такий. Ти мутант. Не зрозумій мене хибно, я не кажу це, щоб тебе образити чи зневажити. Констатую факт. Ти мутант, а однією з фундаментальних рис твоєї мутації є повна невразливість щодо емоцій. Таким тебе створили, щоб ти міг виконувати своє ремесло. Розумієш? Ти не можеш нічого відчувати. Те, що ти вважаєш почуттями, — це клітинна пам'ять, соматична, якщо ти розумієш значення цього слова.

— Уяви собі, що розумію.

— Тим краще. Отож послухай. Я попрошу в тебе таке, що можу попросити у відьміна, а в людини ні. З відьмином я щирий, із людиною не міг би собі цього дозволити. Геральте, я хочу дати Єнні розуміння та стабілізацію, почуття і щастя. Чи ти можеш, поклавши руку на серце, заявити те саме? Ні, не можеш. Для тебе ці слова нічого не означають. Ти волочишся за Єнною, тішачись, мов дитина, тимчасовою симпатією, яку вона тобі виявляє. Як здичавілий кіт, що в нього всі кидають камінням, задоволено муркаєш, бо от, знайшовся хтось, хто не боїться тебе погладити. Розумієш, що я маю на увазі? Ох, знаю, що розумієш, ти не дурень, це ясно. Отож сам бачиш, що не маєш права мені відмовляти, коли я грічно прошу.

— Я маю таке саме право відмовляти, — процідив Геральт, — як ти просити, і тим наші права одне одного анулюють, повертаємось до вихідної точки, а ця точка така: Єн, мабуть, не вельми переймаючись моєю мутацією та її наслідками, нині зі мною. Ти їй освідчився, твоє право. Вона сказала, що подумає? Її право. Тобі здається, що я заважаю їй прийняти рішення? Що вона вагається? Що я є причиною її вагання? А це вже моє право. Якщо вагається, то, либонь, усе-таки має для цього причини. Мабуть, я все-таки щось їй даю, хоча, можливо, бракне для цього слів у відьмінському словнику.

— Послухай...

— Ні. Це ти мене послухай. Ти кажеш, що колись вона була з тобою? Хтозна, може, це не я, а ти був для неї швидкоплинним романчиком, капризом, нестримною емоцією, такою типовою для неї? Істредде, я не можу навіть виключити, чи вона не трактувала тебе тоді виключно інструментально. Це, пане чародію, неможливо виключити тільки на підставі розмови. При таких обставинах, як мені здається, інструмент буває важливішим від декламацій.

Істредд навіть не здригнувся, навіть не стиснув щелеп. Геральт був вражений його витримкою. Все-таки мовчання, яке затягнулося, здається, підказувало, що постріл виявився влучним.

— Ти граєшся словами, — врешті сказав чародій. — Упиваєшся ними. Хочеш замінити словами нормальні людські почуття, яких у тебе немає. Твої слова не виражають почуттів, це лише звуки, які видає отой череп, коли по ньому стукнути. Бо

ти так само порожній, як той череп. Ти не маєш права...

— Припини, — різко перебив Геральт, можливо, надто різко. — Припини так вперто обмежувати мене у правах, мені це обридло, чуєш? Я тобі сказав, що наші права рівні. Ні, до ясної холери, мої більші.

— Справді? — чародій ледь зблід, що справило Геральтові невимовну приємність. — А чого б це?

Відьмін на мить замислився і вирішив добити його.

— Того, — відпалив, — що вчора вночі вона кохалася зі мною, а не з тобою.

Істредд притягнув черепа до себе, погладив його. На подив Геральта, його рука навіть не затремтіла.

— На твою думку, це дає якісь права?

— Лише одне. Право робити висновки.

— Ага, — повільно сказав чародій. — Гаразд. Як бажаєш. Зі мною вона кохалася сьогодні перед полуднем. Роби висновки, маєш право. Я вже зробив.

Мовчання тривало довго. Геральт відчайдушно шукав слова. Не знайшов. Ніяких.

— Шкода мови, — сказав урешті, встаючи, лютий на себе, бо це прозвучало грубо й по-дурному. — Я йду.

— Йди к бісу, — відповів Істредд так само грубо, не дивлячись на нього.

V

Коли вона увійшла, він лежав на ліжку, вдягнений, з руками, підкладеними під карк. Вдавав, наче дивиться в стелю. Дивився на неї.

Енніфер повільно зачинила за собою двері. Була гарною. Яка ж вона гарна, подумав. Усе в ній гарне. І грізне. Ці її барви, контраст чорного й білого. Краса і погроза. Її гайворонськи чорні природні кучері. Чіткі вилиці, зазначені зморшкою, яку посмішка, — коли вона вважатиме доцільним посміхнутися, — творить біля губ, чудово вузьких і блідих під помадою. Її брови, чудово неправильні, коли змиває вуглик, яким підкреслює їх удень. Її ніс, чудово задовгий. Її дрібні долоні, чудово нервові, неспокійні й талановиті. Талія, тонка і гнучка, підкреслена надміру стягнутим пояском. Стрункі ноги, які під час руху надають округлих форм чорній спідниці. Гарна.

Мовчки сіла біля столу, сперла підборіддя на переплетених долонях.

— Ну гаразд, починаємо, — сказала. — Це надто довге, повне драматизму мовчання є, на мою думку, надто банальним. Залагодьмо це. Вставай із ліжка й не витріщайся на стелю з ображеною міною. Ситуація доволі дурна і нема сенсу робити її ще дурнішою. Кажу тобі, вставай.

Він слухняно встав, не зволікаючи, сів верхи на дзиглику навпроти. Вона не уникала його погляду. Він міг на щось сподіватися.

— Як я казала, залагодьмо це, залагодьмо це швидко. Щоб не ставити тебе в незручне становище, я відразу відповім на всі питання, навіть не мусиш їх задавати. Так, це правда, їдучи з тобою до Aedd Gynvael, я їхала до Істредда і знала, що, зустрівшись, піду з ним до ліжка. Я не передбачала, що це вийде наяв, що ви хвалитиметесь одне одному. Я знаю, як ти зараз почувашся, і мені неприємно з цієї

причини. Але ні, я не маю почуття провини.

Він мовчав.

Єнніфер струснула головою, її блискучі чорні кучері каскадом спливли з плеча.

— Геральте, озвися.

— Він... — кашлянув. — Він називав тебе Єнною.

— Так, — вона не опустила очей. — А я кажу до нього Валь. Це його ім'я. Істредд — прізвисько. Я багато років знаю його, Геральте. Він дуже близький мені. Не дивись так на мене. Ти теж мені близький. І в цьому весь клопіт.

— Ти обдумуєш, чи прийняти його пропозицію?

— Щоб ти знав, обдумую. Я ж тобі казала, ми знайомі багато років. Дуже... багато років. Мене з ним поєднують зацікавлення, цілі, амбіції. Розуміємо одне одного без слів. Він може дати мені опору, а хтозна, може прийде день, коли я потребуватиму опори. А насамперед... Він... він кохає мене. Так я думаю.

— Я не ставатиму тобі на заваді, Єн.

Вона різко звела голову, а її фіалкові очі спалахнули синім полум'ям.

— На заваді? Чи ж ти нічого не розумієш, ідіоте? Якби ти ставав мені на заваді, якби просто заважав, то я миттю позбулася б цієї завади, телепортувала б тебе на край мису Бремервоорд або ж смерчем перенесла до країни Ганну. При крихті зусилля вплавляла б тебе у брилу кварцу та поставила в саду на клумбі півоній. Могла б так промити тобі мозок, що ти забув би, хто я і як мене звати. Бо я могла б просто сказати: "Було приємно, прощай". Могла б просто тихцем забратися, як ти це колись зробив, утікаючи з мого дому у Венгерберзі.

— Не кричи, Єн, не будь агресивною. І не витягуй уже тієї історії з Венгербергу, ми ж пообіцяли одне одному до цього не повертатися. Я не ображений на тебе, Єн, не докоряю тобі. Знаю, що тебе не можна міряти звичайною міркою. А те, що мені прикро... Те, що мене вбиває свідомість, що тебе втрачаю... Це клітинна пам'ять. Атавістичні рештки почуттів у відьміна, позбавленого емоцій.

— Я не терплю, коли ти так говориш! — вибухнула вона. — Не зношу, коли ти вживаєш це слово. Ніколи більше не вживай його при мені. Ніколи!

— Хіба це змінить факт?! Адже я мутант.

— Немає жодного факту. Не вимовляй цього слова при мені.

Чорний боривітер, що сидів на оленячих рогах, махнув крилом, скреготнув пазурами. Геральт глянув на птаха, на його жовте нерухоме око. Єнніфер знову сперла підборіддя на переплетених долонях.

— Єн.

— Так, Геральте.

— Ти обіцяла відповісти на мої питання. На питання, яких я навіть не мушу задавати. Залишилось одне, найважливіше. Те, якого я тобі ніколи не задав. Боявся його задавати. Дай мені на нього відповідь.

— Я не зумію, Геральте, — твердо сказала вона.

— Я тобі не вірю, Єн. Надто добре тебе знаю.

— Неможливо добре знати чародійку.

— Дай мені відповідь, Єн.

— Даю: не знаю. Але що ж це за відповідь?

Вони замовкли. Гамір, що долинав із вулиці, стих, заспокоївся. Сонце, хиличись до заходу, запалило вогні у щілинах віконниць, прошило кімнату скісними смугами світла.

— Aedd Gynvael, — пробурмотів відьмін. — Друзка криги... Я це відчував. Знав, що це місто... Вороже мені. Недобре.

— Aedd Gynvael, — повільно повторила вона. — Сани королеви ельфів. Чому? Чому, Геральте?

— Їду за тобою, Єн, бо приплутав, прив'язав вузлом упряж моїх санок до полоззя твоїх. А довкола мене хурделиця. І мороз. Холод.

— Тепло розтопило б у тобі друзку льоду, якою я в тебе поцілила, — шепнула вона. — Тоді розбились би чари, ти побачив би мене такою, якою я є насправді.

— То шмагни білих коней, Єнн, нехай мчать на північ, туди, де ніколи не настає відлига. Щоб вона ніколи не настала. Я хочу якнайшвидше опинитися у твоєму крижаному замку.

— Цей замок не існує, — уста Єнніфер здригнулися, скривилися. — Це символ. А наша санна дорога — погоня за недосяжним маревом. Бо я, королева ельфів, прагну тепла. І саме це є моєю таємницею. Тому щороку, серед снігової метелиці мої сани несуть мене через якесь містечко. І щороку хтось, уражений моїми чарами, прив'язує упряж своїх санок до полоззя моїх. Щороку. Щороку хтось новий. Без кінця. Бо тепло, якого я так прагну, заодно нівечить мої чари, нівечить магію та чаклунство. Мій обранець, поцілений крижаною зірочкою, раптом стає звичайним ніким. А я в його очах стаю не кращою від інших... смертних жінок...

— А з-під бездоганної білизни з'являється весна, — сказав він. — З'являється Aedd Gynvael, негарне містечко з гарною назвою. Aedd Gynvael і його смітник, величезна смердюча купа сміття, в яке я мушу влізти, бо за це мені платять, бо таким мене створено, щоби влазити у погань, яка викликає в інших огиду та відразу. Мене позбавлено можливості відчуття, щоб я не був спроможним відчутти, якою жахливо поганою є ота погань, щоб я не відступив, не втік від неї, охоплений страхом. Так, мене позбавили почуттів. Але не повністю. Той, хто робив це, спартачив роботу, Єн.

Вони замовкли. Чорний боривітер зашелестів пір'ям, розгортаючи і складаючи крила.

— Геральте...

— Так, Єн...

— Тепер ти дай відповідь на моє питання. На питання, якого я ніколи тобі не задала. Те, яке я боялася... Я й тепер його не завдам, але ти відповідай. Бо... бо я дуже прагнула би почути твою відповідь. Те одне-єдине слово, якого ти ніколи мені не промовив. Промов його, Геральте. Прошу.

— Я не зумію, Єн.

— З якої причини?

— Ти не знаєш? — він сумно усміхнувся. — Моя відповідь була б тільки словом. Словом, яке не виражає почуттів, не виражає емоцій, бо я їх позбавлений. Словом, яке було б лише звуком, що його видає при ударі порожній і холодний череп.

Вона мовчки дивилася на нього. Її очі, широко розплющені, набули барви гарячого фіолету.

— Ні, Геральте, — сказала, — це неправда. А, може, правда, але не вся. Ти не позбавлений почуттів. Тепер я це бачу. Тепер знаю, що...

Замовкла.

— Договорюй, Єн. Ти ж вирішила. Не обманюй. Я тебе знаю. Бачу це у твоїх очах.

Вона не опустила погляду. Збагнув.

— Єн, — шепнув.

— Дай руку, — сказала.

Взяла його руку між свої, він одразу ж почув мурашки і пульсування крові в жилах передпліччя. Єнніфер шепотіла заклинання, спокійним розміреним голосом, але він бачив краплі поту, якими зусилля сперлило її зблідле чоло, бачив розширені від болю зіниці.

Випустивши його руку, витягнула долоні, ворухнула ними, пестливим жестом, гладячи якусь невидиму форму, повільно, згори донизу. Між її пальцями повітря почало гуснути і каламутніти, здійматися і пульсувати, мов дим.

Він захоплено дивився. Творча магія, що вважалася вершинним досягненням чародіїв, завжди його захоплювала, куди дужче, ніж ілюзія чи трансформуюча магія. Так, Істредд мав рацію, подумав, порівняно з такою магією мої Знаки виглядають просто сміховинно.

Між тремтячими від зусиль долонями Єнніфер повільно матеріалізувались обриси птаха, чорного мов вугілля. Пальці чародійки легенько пестили нашорошені пір'їни, пласку голівку, закривлений дзьоб. Ще один рух, гіпнотизуюче плавний, пестливий, і чорний боривітер, покрутивши головою, голосно скрикнув. Його близнюк, що досі нерухомо сидів на рогах, відповів окриком.

— Два боривітри, — тихо сказав Геральт. — Два чорні боривітри, створені з допомогою магії. Як я вважаю, обидва тобі потрібні.

— Правильно вважаєш, — насилу сказала вона. — Обидва потрібні. Я помилялася, думаючи, що вистачить одного. Як дуже я помилялася, Геральте... До якої помилки призвела мене пиха королеви зими, певної своєї всемогутності. А є речі..., які неможливо здобути навіть магією. І є дари, яких не можна приймати, якщо ти не в стані відплатити за них... чимось рівноцінним. Інакше такий дар протече крізь пальці, розтане, наче друзка криги, стиснута в долоні. Залишаться тільки жаль, почуття втрати і кривди...

— Єн...

— Я чародійка, Геральте. Влада над матерією, яку я маю, є подарунком. Оплаченим подарунком. Я заплатила за нього... Усім, що в мене було. Нічого не залишилося.

Він мовчав. Чародійка тремтячою рукою протерла чоло.

— Я помилялася, — повторила. — Але я виправлю свою помилку. Емоції та почуття...

Торкнулася голови чорного боривітра. Птах нашорошився, безголосо відкриваючи кривого дзьоба.

— Емоції, примхи й обман, захоплення і гра. Почуття та їх відсутність... Подарунки, яких не можна приймати... Обман і правда. Що таке правда? Заперечення брехні? Чи ствердження факту? А якщо факт є брехнею, то що тоді правда? Хто повен почуттями, які торсають ним, а хто є порожньою оболонкою холодного черепа? Хто? Що є правдою, Геральте? Що таке правда?

— Я не знаю, Єн. Скажи мені.

— Ні, — сказала вона і опустила очі. Вперше. Ніколи досі він не бачив, щоб вона це робила. Ніколи.

— Ні, — повторила. — Не можу, Геральте. Не можу це тобі сказати. Це тобі скаже птах, що постав з дотику твоєї руки. Птаху? Що таке правда?

— Правда, — сказав боривітер, — це дружка криги.

VI

Хоча йому видавалося, що він несвідомо і без мети мандрує бічними вуличками, все ж раптом опинився біля південного муру, на розкопках, серед мережі рівчаків, що перетинали руїни біля кам'яної стіни, блукаючи зигзагами серед відкритих квадратів стародавніх фундаментів.

Істредд був там. У сорочці з закасаними рукавами та високих чоботях — покрикував на робітників, що розкопували мотиками смугасту стіну розкопу, наповненого різнобарвними шарами землі, глини та деревного вугілля. Збоку на дошках лежали почорнілі кості, черепки горщиків та інші предмети, нерозпізнавальні, проіржавілі, деформовані корозією.

Чародій одразу ж побачив його. Давши копачам кілька голосних наказів, вистрибнув із розкопу, підійшов, обтираючи руки об штани.

— Прошу, в чому річ? — спитав не надто чемно. Відьмін, нерухомо стоячи перед ним, не відповідав. Працівники, вдаючи роботу, пильно спостерігали за ними і перешіптувалися.

— Від тебе аж б'є ненавистю. — Істредд скривився. — Питаю, в чому річ? Ти зважився? Де Єнна? Сподіваюся, що...

— Не надто сподівайся, Істредде.

— Ого, — промовив чародій. — Що ж це я чую в твоєму голосі? Чи правильно відчуваю?

— А що ж ти таке відчуваєш?

Істредд спер кулаки об стегна і з викликом зиркнув на відьміна.

— Не дурімо один одного, Геральте, — сказав. — Ти мене ненавидиш і я тебе теж. Ти мене зневажив, кажучи про Єнніфер... знаєш, що. Я відповів тобі подібною зневагою. Ти заважаєш мені, а я тобі. Залагодьмо це по-чоловічому. Я не бачу іншого розв'язку. Ти ж для цього прийшов, правда?

— Так, — відповів Геральт, тручи чоло. — Ти маєш рацію, Істредде. Я для цього прийшов. Безперечно.

— Слушно. Так тягнутися не може. Я щойно сьогодні довідався, що Єнна вже кілька років кружляє між нами, наче ганчір'яний м'ячик. То вона зі мною, то з тобою. Втікає від мене, щоб шукати тебе, і навпаки. Інші, з якими вона буває у перервах, не рахуються. Рахуємось лише ми обидва. Так далі бути не може. Нас двоє, мусить zostатися один.

— Так... — повторив Геральт, не відриваючи руки від чола. — Так... Ти маєш рацію.

— У нашій самовпевненості, — вів далі чародій, — ми гадали, що Єнніфер, не вагаючись, вибере кращого. Ніхто з нас не сумнівався, хто стане цим кращим. Дійшло до того, що ми, немов шмаркачі, почали міряться її прихильністю, і так само мало, як ті шмаркачі, розуміли, чим була ця прихильність і що означала. Думаю, що ти, подібно до мене, обдумав це і розумієш, наскільки ми обидва помилялися. Геральте, Єнна не має найменшого заміру вибирати між нами, навіть коли ми припустимо, що зуміла б вибрати. Що ж, ми змушені залагодити це замість неї. Бо я не маю наміру ділитися Єнною ні з ким, а те, що ти сюди прийшов, подібно свідчить про тебе. Геральте, ми її аж надто добре знаємо. Поки нас двоє, ніхто не може бути певним. Мусить zostатися один. Ти це зрозумів, правда?

— Правда, — промовив відьмін, насилу рухаючи мертвіючими губами. — Правда — це дружка криги.

— Що?

— Нічого.

— Що з тобою відбувається? Ти хворий чи п'яний? Чи, може, перебрав відьмінського зілля?

— Зі мною все гаразд. Щось... щось потрапило мені до ока. Істредде, мусить zostатися один. Так, я тому сюди прийшов. Безперечно.

— Я знав, — сказав чародій. — Знав, що ти прийдеш. Зрештою, буду з тобою щирим. Ти випередив мої наміри.

— Кульова блискавка? — мляво усміхнувся відьмін. Істредд зморщив брови.

— Можливо, — сказав. — Можливо й кульова блискавка. Але напевно не з-за рогу. Чесно, обличчям до обличчя. Ти відьмін, це вирівнює шанси. Ну, вирішуй, де й коли.

Геральт задумався. І вирішив.

— Отой майданчик... — вказав рукою. — Я проходив через нього.

— Знаю. Там криниця, зветься Зеленим Ключем.

— Отож, біля криниці. Так. Біля криниці... Завтра, о другій годині після сходу сонця.

— Добре. Я буду там вчасно.

Якусь хвилину вони стояли нерухомо, не дивлячись один на одного. Врешті чародій щось промимрив під носом, буцнув брилу глини і розбив її ударом каблука.

— Геральте?

— Що?

— Не почувашся по-дурному?

— Почуваюся по-дурному, — неохоче зізнався відьмін.

— Мені відлягло від серця, — буркнув Істредд. — Бо я почуваяся як останній кретин. Ніколи не гадав, що битимуся з відьміном на смерть і життя через жінку.

— Я знаю, як ти почувашся, Істредде.

— Що ж..., — чародій вимушено посміхнувся. — Факт, що до цього дійшло, що я зважився на щось настільки суперечливе моїй натурі, свідчить... Що так треба.

— Я знаю, Істредде.

— Очевидячки, знаєш також, — той з нас, хто виживе, змушений буде прудко тікати і сховатися від Єнни на краю світу?

— Знаю.

— І, очевидячки, розраховуєш, що, коли вона охолоне від люті, можна буде до неї повернутися?

— Очевидячки.

— Ну то домовились, — чародій зробив рух, наче б хотів відвернутися, після хвили вагання витягнув до нього руку. — До завтра, Геральте.

— До завтра, — відьмін потис подану йому руку. — До завтра, Істредде.

VII

— Гей, відьміне!

Геральт підняв голову з-над столу, на поверхні якого замислено розмазував розлите пиво у фантастичні візерунки.

— Нелегко було тебе знайти, — староста Гербольт сів при столі, відсунув дзбанки та кухлі. — У корчмі сказали, що ти перебрався до стаєнь, а в стайнях я знайшов лише коня та клунки. А ти тут... Це, мабуть, найпаскудніший шинок у всьому місті. Сюди ходить лише найгірша голота. Що ти тут робиш?

— П'ю.

— Бачу. Я б хотів з тобою перебалакати. Ти тверезий?

— Як дитина.

— Я радий.

— Про що йдеться, Гербольте? Як ти бачиш, я зайнятий, — Геральт усміхнувся до служниці, що ставила на стіл черговий дзбан.

— Розійшовся поголос, — зморщився староста, — що ти і наш чародій умовилися порішити одне одного.

— Це наша справа. Моя і його. Не втручайтесь.

— Ні, це не ваша справа, — заперечив Гербольт. — Істредд нам потрібен, на другого чародія ми не спроможемося.

— То йдіть до святині та й помоліться за його перемогу.

— Не глузуй, ге, — буркнув староста. — І не вимудрюйся, ти, приبلудо. На богів, коли б я не знав, що чародій мені цього не вибачить, вкинув би тебе до льоху, на саме дно ями, виволік за мури парою коней або звелів би Цикаді заколотися тебе як свиню. Та, на жаль, Істредд має бзіка на пункті честі й не дарував би мені цього. Знаю, що і ти б

мені не дарував.

— Ну то й чудово складається, — відьмін допив чергового кухля і сплюнув під стіл стебло соломи, яке впало до нього. — Поталанило мені, нічого казати. Вже все?

— Ні, — промовив Гербольт, витягаючи з-під плаща набитий мішок. — Ось тобі сто марок, відьміне, забирай їх і сам забирайся з Aedd Gynyael. Забирайся звідси, найкраще негайно, у кожному разі, до сходу сонця. Я ж казав, що на другого чародія ми не спроможемося, тому не допущу, щоб наш ризикував життям у поєдинку з кимось таким, як ти, через дурну причину, через якусь...

Урвав, не закінчив, хоча відьмін навіть не здригнувся.

— Забери з-за цього столу свою паскудну пику, Гербольте, — сказав Геральт. — А свої сто марок запхай собі в гузно. Відійди, бо недобре мені робиться на сам твій вигляд, ще трохи, і обблюю тебе від шапки до чижм.

Староста сховав мішка, поклав обидві долоні на стіл.

— Як ні, то ні, — промовив. — я хотів по-доброму, але як ні, то ні. Бийтеся, січіться, паліться, порозривайтеся на кусні через ту дівку, що розкладе ноги для кожного охочого. Думаю, Істредд з тобою впорається, ти найманий убивце, так що тільки халяви від тебе залишаться, але як ні, то я до тебе дорвуся, перш ніж його труп застигне, і всі кості тобі переламаю на тортурх. Жодного цілого місця на тобі не зостанеться, ти...

Не встиг прибрати долонь зі стола, рух відьміна був надто швидким, вистрибуючи з-під стільниці, рука розмазалася в очах старости, а стилет з гуком застряг між його пальцями.

— Може, — шепнув відьмін, затискаючи кулак на руків'ї стилета, вдивляючись в обличчя Гербольта, з якого відплинула кров. — Можливо, Істредд мене уб'є. Але якщо ні... Тоді я звідси піду, а ти, мерзенна шмато, не намагайся мене затримати, якщо не хочеш, щоб вулички вашого брудного містечка спінилися від пасоки. Геть звідси!

— Пане старосто! Що діється? Гей, ти...

— Спокійно, Цикадо, — сказав Гербольт, повільно відводячи долоню, неквапом сунучи її по столі, далі від вістря стилету. — Нічого не трапилося. Нічого.

Цикада вклав у піхви напіввитягнутий меч. Геральт не дивився на нього. Не дивився на старосту, який виходив із шинку, а Цикада захищав його від плисаків та візників, що ледь трималися на ногах. Дивився на малого чоловічка з пацючим обличчям і чорними пронизливими очима, який сидів кількома столами далі.

Я схвилюваний, констатував зі здивуванням. Мої руки тремтять. Справді, мої руки тремтять. Те, що зі мною відбувається, є неймовірним. Невже це означає, що...

Так, подумав, дивлячись на чоловічка з пацючим обличчям. Мабуть, так.

Так треба, подумав.

Як холодно...

Встав.

Дивлячись на чоловічка, усміхнувся. Потім відхилив полу куртку, витягнув з набитого гаманця дві золоті монети, кинув їх на стіл. Монети брязнули, одна, котячись, ударила об вістря стилету, що все ще стирчав у тесаному дереві.

VIII

Удар впав несподівано, палиця тихо свиснула в повітрі, так швидко, що мало бракувало, аби відьмін не встиг закрити голову рефлекторно піднятою рукою, аби не встиг амортизувати удар еластичним вигином тіла. Відскочив, падаючи на коліно, перекотився через голову, став на ноги, відчув рух повітря, що відступало під новим замахом палиці, спритним піруетом уникнув удару, закрутився між дві постаті, які його оточували в темряві, сягнув під праву руку. По меч.

Він не мав меча.

Ніщо не викоренить із мене цих рефлексів, подумав він, м'яко відстрибуючи. Звичка? Клітинна пам'ять? Я мутант, реагую як мутант, подумав, падаючи знову на коліно, уникаючи удару, сягаючи за стилетом до халяви. Він не мав стилета.

Криво посміхнувся й дістав палицею по голові. Йому зблиснуло в очах, біль запроменів аж до кінчиків пальців. Упав, розслаблюючись, не перестаючи посміхатися.

Хтось звалився на нього, притискаючи до землі. Хтось інший зірвав йому з пояса гаманця. Він уловив оком відблиск ножа. Той, що клячав у нього на грудях, розірвав йому під шиєю кубрак, ухопився за ланцюжок, витягнув медальйона. І негайно ж випустив його з руки.

— На Баал-Зебута, — почув він сапання. — То відьмак. Характерник...

Другий вилаявся, тяжко дихаючи.

— Він не мав меча... Божове... Тьху, тьху, на пса вроки, на Зле... Змиваймося звідси, Радагасте! Не торкайся до нього, тьху, тьху!

Місяць на мить просвітив ріднучу хмару. Геральт побачив одразу над собою вихудле пацюче обличчя, малі чорні блискучі оченята. Почув тупіт ніг того другого, тупіт віддалявся, стихав у провулку, з якого смерділо котами і пригорілим жиром.

Чоловічок із пацючим обличчям повільно зняв коліно з його грудей.

— Наступного разу... — Геральт почув його виразний шепіт. — Наступного разу, як захочеш на себе руки наложити, відьмаку, не втягуй у це інших. Просто повісься у стайні на віжках.

IX

Вночі, видно, падав дощ.

Геральт вийшов зі стайні, протираючи очі, вичісуючи пальцями соломку з волосся. Сонце, що сходило, блищало на мокрих дахах, золотило калюжі.

Відьмін сплюнув, у роті йому було недобре, гуля на голові нила тупим болем. На огорожі перед стайнею сидів худий чорний кіт, зосереджено вилизуючи лапу.

— Киць, киць, котику, — сказав відьмін. Кіт завмер, неприязно глянув на нього, поклав вуха по собі і засичав, показуючи іколка.

— Знаю, — Геральт кивнув головою. — Я теж тебе не люблю. Я просто жартував.

Неквапливими рухами сильно потягнув ослаблені застібки та пряжки куртки, вирівняв на собі складки одягу, перевірів, чи ніде не обмежують свободи рухів. Перекинув меч через спину, поправив положення руків'я над правим плечем. Перев'язав чоло шкіряною опаскою, відгортаючи волосся назад, за вуха. Натягнув довгі

бойові рукавиці, наїжачені короткими голками срібних колючок.

Ще раз глянув на сонце, звужуючи зіниці у вертикальні щілини. Гарний день, подумав. Гарний день для бою.

Зітхнув, плюнув і поволі пішов вуличкою вниз, вздовж мурів, що гостро пахли мокрим тиньком, вапняною заправою.

— Гей, чудасію!

Оглянувся. Цикада в товаристві трьох озброєних чоловіг підозрілого вигляду сидів на стосі колод, складених уздовж валу. Встав, потягнувся, вийшов на середину вулиці, старанно оминаючи калюжі.

— Куди це? — спитав, опираючи вузькі долоні об обтяжений зброєю пояс.

— Не твоя справа.

— Щоби пояснити, староста, чарівник і все це засране місто так мене обходять, як торішній сніг, — сказав Цикада, повільно вимовляючи слова. — Але мова про тебе, відьмаче. Ти до кінця цієї вулички не дійдеш. Чуєш? Я хочу перевірити, який ти в бою. Мені це спокою не дає. Кажу, стій.

— Забирайся мені з дороги.

— Стій! — вереснув Цикада, кладучи долоню на руків'ї меча. — Ти не зрозумів, про що я? Будемо битися! Я тебе викликаю! Зараз побачимо, хто ліпший!

Геральт знизав плечима, не сповільнюючи ходи.

— Викликаю тебе до бою! Чуєш, відміно? — крикнув Цикада, знову заступаючи йому дорогу. — Чого чекаєш? Витягай залізо з ящера! Що, попівнів зі страху? Чи, може, ти стаєш тільки проти тих, що, як Істредд, грали ту твою відьму?

Геральт йшов далі, змушуючи Цикаду відступати, незручно йти задки. Чоловіаги, що супроводжували Цикаду, встали з купи колод, рушили за ними, тримаючись, однак, ззаду, на відстані. Геральт чув, як болото квацяє їм під черевиками.

— Я тебе викликаю! — повторив Цикада, бліднучи й червоніючи напереміну. — Чуєш, відьмацька заразо? Чого тобі ще? Плюнути в пику?

— Плюй собі.

Цикада затримався і справді набрав духу в груди, складаючи губи до плювка. Дивився відьмінкові в очі, а не на руки. І це було помилкою. Геральт, все ще не сповільнюючи ходи, блискавично вдарив його, не замахуючись, лише зігнувши коліна, кулаком у голчастій рукавиці. Вдарив у самі уста, просто у викривлені губи. Губи Цикади луснули, вибухнули, як розчавлені вишні. Відьмін згорбився і вдарив ще раз, у те саме місце, цього разу з короткого замаху, відчуваючи, як разом із силою та розгоном удару з нього виходить лють. Цикада, обертаючись, з однією ногою в болоті, а іншою вгорі, вирвав кров'ю і плюснув у калюжу, долілиць. Відьмін, чуючи за собою сичання клинка у піхвах, зупинився і плавно обернувся, з долонею на руків'ї меча.

— Ну, — сказав тремтячим від злості голосом. — Ну, прошу.

Той, хто добув зброю, дивився йому в очі. Якусь мить. Потім відвів погляд. Інші почали відступати. Повільно, тоді все швидше. Почувши це, чоловіага з мечем теж відступив, безшумно рухаючи губами. Той, що був найдалше, відвернувся і побіг,

розбризкуючи болото. Інші завмерли на місці, не намагалися підходити.

Цикада повернувся в болоті, підвівся, опираючись на лікті, забелькотів, кашлянув, виплюнув щось біле з чималою кількістю червоного. Проходячи повз нього, Геральт знічев'я копнув його в щоку, розбиваючи кістку вилиці, знову заштовхуючи в калюжу.

Пішов далі, не оглядаючись.

Істредд був уже біля криниці, стояв там, спершись об цембриння, об дерев'яну, зелену від моху обудову коловороту. При поясі мав меч. Гарного легкого терганського меча з напівзакритою гардою. Обкованим кінцем піхов меч опирався об блискучу халяву верхового чобота. На плечі чародія сидів нашорошений чорний птах.

Боривітер.

— Ти тут, відьми́не, — Істредд підставив боривітрові руку в рукавиці, легко й обережно посадив птаха на дашку над криницею.

— Я тут, Істредде.

— Не гадав, що ти прийдеш. Думав — ти виїхав.

— Я не виїхав.

Чародій невимушено й голосно засміявся, відкидаючи голову назад.

— Вона хотіла... хотіла нас урятувати, — сказав. — Обох. Геральте, це марно. Схрестімо клинки. Мусить зостатися один.

— Ти збираєшся битися мечем?

— І тебе це дивує? Адже ти теж збираєшся битися мечем. Нумо, ставай.

— Чому, Істредде? Чому мечем, а не магією?

Чародій поблід, його уста нервово здригнулися.

— Кажу, ставай! — крикнув. — Не час на питання, час питань проминув. Настав час дій!

— Я хочу знати, — повільно промовив Геральт. — Хочу знати, чому меч. Хочу знати, чому й звідки взявся у тебе цей чорний боривітер. Я маю право це знати. Маю право на правду, Істредде.

— На правду? — гірко повторив чародій. — Що ж, може й маєш. Так, може й маєш. Наші права рівні. Боривітер, питаєш? Прилетів на світанку, мокрий від дощу. Приніс листа. Коротенького, я його напам'ять знаю. "Прощавай, Валю. Вибач. Є дарунки, яких не можна приймати, а в мені немає нічого, чим я могла б тобі віддячитись. І це правда, Валю. Правда — це друзка криги". Ну, Геральте? Я тебе задовольнив? Ти скористався зі свого права?

Відьмін повільно кивнув головою.

— Добре, — сказав Істредд. — А тепер я скористаюсь зі свого. Бо я не беру цього листа до відома. Я не можу без неї... Вже волію... Ставай, до дідька!

Згорбився й витяг меча, — швидким спритним рухом, що свідчив про вправність. Боривітер заклекотів.

Відьмін стояв нерухомо, опустивши руки.

— Чого ти чекаєш? — гаркнув чародій. Геральт повільно підняв голову, якусь мить дивився на нього, потім відвернувся.

— Ні, Істредде, — тихо сказав. — Прощавай.

— Що це має означати, до холери?

Геральт зупинився.

— Істредде, — кинув через плече. — Не втягуй у це інших. Коли вже мусиш, то повісься у стайні на віжках.

— Геральте! — крикнув чародій, а голос його раптом заламався, вдарив у вухо фальшивою недоброю нотою. — Я не зречуся! Вона від мене не втече! Я поїду за нею до Венгербергу, поїду за нею на край світу, знайду її! Ніколи не відмовлюся від неї! Знай про це!

— Прощавай, Істредде.

Він зайшов у провулок, жодного разу не озирнувшись. Йшов, не зважаючи на людей, які швидко сходили йому з дороги, на двері та віконниці, які поспішно зачиняли. Не звертав уваги ні на кого й ні на що.

Думав про листа, який чекав на нього у корчмі.

Прискорив ходу. Знав, що в узголів'ї ліжка на нього чекає мокрий від дощу чорний боривітер із листом у закривленому дзьобі. Хотів якнайшвидше прочитати того листа.

Хоча знав його зміст.

ВІЧНИЙ ВОГОНЬ

I

— Ти свинюко! Ти проклятий горлодере! Ти баламуте!

Зацікавлений Геральт потяг кобилу за ріг вулички. Не встиг ще виявити джерело криків, як до них додався глибокий і липко-скляний брязкіт. Слоїк вишневого варення, подумав відьмін. Це такий звук видає слоїк вишневого варення, якщо кинути ним у когось з великої висоти або зі значною силою. Він добре це пам'ятав: Єнніфер, коли вони ще мешкали разом, розгнівавшись, бувало, кидала в нього слоїками варення. Одержаними від клієнтів. Єнніфер нічого не тямала у приготуванні варення, а магія в цьому сенсі не була надійною.

За рогом вулички, під вузьким, пофарбованим на рожево дахом, зібрався чималий гурток роззяв. На маленькому завітчаному балконі, одразу ж під спадишим навісом даху, стояла молода ясноволоса жінка у нічній льолі. Вигинаючи пухкеньке та кругленьке плічко, помітне з-під шлярок, жінка з розмахом жбурнула вниз щербатий квітковий горщик.

Худорлявий чоловік у сливової барви капелюшку з білим пірцем відстрибнув, немов ошпарений, горщик лупнув на землю одразу ж перед ним, розбившись на черепки.

— Веспулю, прошу тебе! — крикнув чоловік у капелюшку з пірцем. — Не вір наклепам! Я тебе не зраджував, хай земля піді мною западеться, якщо брешу!

— Прескурвий вражий сину! Ланцю! Приблудо! — заверещала пухкенька блондинка і сховалася у глибині дому, видно, шукаючи ще інших металних снарядів.

— Гей, Горицвіте! — закричав відьмін, тягнучи на поле бою кобилу, яка опиралася і форкала. — Як ся маєш? Як живеш?

— Нормально, — відповів трубадур, щирячи зуби. — Як звичайно. Вітай, Геральте.

Що поробляєш? Дідько, бережись!

Олив'яний кубок свиснув у повітрі та з брязкотом відбився від бруку. Геральт підняв його, оглянув і кинув до рівчака.

— Забирай те лахміття! — вереснула ясноволоса, звабливо хвилюючи шлярками на пухкеньких грудях. — І геть мені з очей! Щоб ноги твоєї тут більше не було, ти, лабуху!

— Це не моє, — здивувався Горицвіт, піднімаючи з землі чоловічі штани з холошами різного кольору. — Я ніколи в житті не мав таких штанів.

— Марш! Бачити тебе не хочу! Ти... ти... Знаєш, який ти в ліжку? До нічого! До нічого, чуєш? Чуєте, люди?

Наступний горщик свиснув, зафуркотів виступаючим із нього сухим бадиллям. За горщиком, вируючи, полетів донизу мідний казан місткістю щонайменше двох із половиною галонів. Зібрані в натовп роззяви, що трималися за межами обстрілу, качалися зі сміху. Найдотепніші аплодували, кричали браво і підступно заохочували блондинку до дальших подвигів.

— У неї вдома пращі нема? — занепокоївся відьмін.

— Не виключено, — відповів поет, задираючи голову в бік балкону. — В неї там удома звалище всілякого мотлоху. Ти бачив ті штани?

— Може, краще б нам звідси піти? Повернешся, коли вона заспокоїться.

— Дідька лисого, — скривився Горицвіт. — Не повернуся до дому, де на мене зводять наклепи і кидають мідними казанами. Цей нетривкий зв'язок я вважаю розірваним. Тільки почекаймо, доки вона викине мою... Ой, матусю, ні! Веспулю! Моя лютня!

Кинувся, витягаючи руки, спотикнувся, упав, піймав інструмент в останню мить, якраз над бруком. Лютня жалібно і співуче обізвалася.

— Фууу, — зітхнув бард, зриваючись із землі. — Вона в мене. Добре, Геральте, вже можемо йти. Ще там, правда, залишився плащ з куничим коміром, але що ж, де наше не пропадало... Наскільки її знаю, плащем вона не кине.

— Ти нікчемний брехуне! — завелася блондинка — Ти шелихвосте! Ти захриплий папуго!

— За що вона тебе так? Що ти накоїв, Горицвіте?

— Нормально, — знизав плечима трубадур. — Вимагає моногамії, одна з другою, а сама в чоловіка чужими райтками кидає. Ти чув, що вона про мене викрикувала? На богів, я знаю таких, що миліше відмовляють, ніж вона дає, але не кричу про це на вулиці. Ходімо звідси.

— Куди ти пропонуєш?

— А ти як гадаєш? До святині Вічного Вогню? Ходи, заскочимо до "Наконечника Списа". Мушу заспокоїти нерви.

Відьмін, не протестуючи, потягнув кобилу за Горицвітом, що жвавим кроком рушив до вузького провулку. Трубадур на ходу підкрутив кілки лютні, для проби брязнув по струнах, взяв глибокий тремтливий акорд.

Прохолодно повіяла осінь,

Вітер звів премудрий сувій,
І, щоби це змінити, не досить
Діамантів на кінчиках вій...

Обірвав, весело махнув рукою двом дівчиськам, які проходили повз них з кошиками городини. Дівчиська чмихнули сміхом.

— Яка мета твого приїзду до Новіграду, Геральте?

— Покупки. Кінська збруя, сяке-таке спорядження. І нова куртка, — відьмін обтягнув на собі шкіру що шелестіла й пахла новизною. — Як тобі моя нова куртка, Горицвіте?

— Ти відстаєш від моди, — скривився бард, стріпуючи курячу пір'їну з рукава свого блискучого волошкового каптану з буфами на рукавах і зубчастим коміром. — Ах, як я тішуся, що ми зустрілися. Тут, у Новіграді, столиці світу, центрі та колисці культури. Тут освічена людина може дихати на повні груди!

— Може, перейдімо дихати на сусідню вулицю, — запропонував Геральт, дивлячись на голодранця, що, присівши і витріщивши очі, спорожнявся у бічному провулку.

— Цей твій вічний сарказм починає дратувати, — Горицвіт знову скривився. — Кажу тобі, Новіград — це столиця світу. Майже тридцять тисяч мешканців, Геральте, не рахуючи приїжджих, можеш собі уявити? Муровані доми, на центральних вулицях бруківка, морський порт, склади, чотири водяні млини, бойні, тартаки, велика мануфактура, що продукує чижми, а до того — всеможливі цехи та ремесла. Монетний двір, вісім банків та дев'ятнадцять ломбардів. Замок і кордегардія, аж перехоплює подих. І розваги, — ешафот, шибениця із западнею, тридцять п'ять шинків, театр, звіринець, ринок і дванадцять замтузів. І святині, вже не пригадую, скільки. Багато. Ну й оці жінки, Геральте, уміті, причесані, пахучі; ці атласи, оксамити, едаби, оці горсетики та стрічечки... Ох, Геральте! Вірші самі рвуться з вуст.

Де живеш ти, все снігом заносить,
Стихло озеро, стелиться шлях,
І, щоби це змінити, не досить
Того смутку, що в тебе в очах.

— Нова балада?

— Атож. Назву її "Зима". Але ще неготова, ніяк не закінчу, через оту Веспулю я розхвилюваний і не можу підібрати точних рим. А, Геральте, я забув спитати, як там із Єнніфер?

— Ніяк.

— Розумію.

— Гівно ти розумієш. Ну, де та кнайпа, чи ще далеко?

— За рогом. О, ми вже й прийшли. Бачиш вивіску?

— Бачу.

— Вітаю і низько кланяюся! — Горицвіт вищирив зуби до панянки, яка підмітала сходи. — Чи хтось уже казав вам, вацьпанно, яка ви красуня?

Панянка почервоніла і міцно стиснула мітлу в долонях. Якусь мить Геральт думав,

що зараз вона змірить Горицвіта держакон мітли. Але помилився. Панянка мило усміхнулася та затріпотіла віями. Горицвіт, як завжди, зовсім не звернув на це уваги.

— Вітаю та поздоровляю! Доброго дня! — заgrimів, заходячи до господи і різко тягнути великим пальцем по струнах лютні. — Майстер Горицвіт, найславніший поет цього краю, відвідав твій нужденний хлів, господарю. Набрав-бо я охоти, щоби напиться пива! Чи ти цінуєш ту честь, яку я тобі виявив, здирнику?

— Ціную, — понуро сказав корчмар, вихиляючись із-за шинквасу. — Радий я вас бачити, пане музи́ко. Бачу, що і вправді ваше слово — то не дим. Ви-те обіцяли з самого ранку заглянути та й заплатити за вчорашні бешкети. А я, подумати тільки, гадав собі, що брешете, як завжди. Сид мені, щоб я так жив.

— Даремне ти соромишся, чоловіче добрий, — безтурботно сказав трубадур. — Бо у мене грошей ніт. Але ми про це поговоримо пізніше.

— Ні, — холодно сказав корчмар. — Поговоримо вже. Кредит вичерпано, вельможний пане поете. Ніхто ще мене не здурив двічі підряд.

Горицвіт повісив лютню на гачку, що стирчав зі стіни, сів за столом, зняв капелюшка і замислено розгладив прип'яте до нього пірце білої чаплі.

— Геральте, маєш гроші? — спитав із надією.

— Не маю. Все, що в мене було, пішло на куртку.

— Недобре, недобре, — зітхнув Горицвіт. — Холера, ні живої душі, нікого, хто міг би поставити. Господарю, чому в тебе сьогодні так порожньо?

— Для звичайних гостей зарано. А мулярські челядники, ті, що лагодять святиню, вже встигли побувати і повернулися на будову, забравши майстра.

— І нікого, нікогісінько?

— Нікого окрім вельможного купця Бібервельта, що снідає у великому ванькирі.

— Деїнти є? — втішився Горицвіт. — Було одразу з тієї бочки. Ходімо до ванькиру, Геральте. Знаєш Деїнти Бібервельта, половинчика ?

— Ні.

— Дарма. Познайомишся. Ого! — заволав трубадур, намірившись до бічної кімнати. — Чую від заходу вітер і запах супу з цибулі, радує він мої ніздрі. Ку-ку! То ми! Несподіванка!

За центральним столом ванькиру, під стовпом, прикрашеним гірляндами часнику та пучками зілля, сидів пизатий, кучерявий половинчик у фісташковій камізельці. У правиці тримав дерев'яну ложку, лівицею притримував глиняну миску. На вигляд Горицвіта і Геральта половинчик нерухомо завмер, розтуливши рота, а його великі горіхові очі широко розплющилися від страху.

— Честь, Деїнти, — сказав Горицвіт, весело помахуючи капелюшком. Половинчик далі не міняв позиції та не закрив рота. Як помітив Геральт, його рука ледь тремтіла, а довге пасемко вареної цибулі, що звисало з ложки, коливалося наче маятник.

— Віііі... вітай, Горицвіте, — пробелькотів і голосно ковтнув слину.

— В тебе гикавка? Хочеш, налякаю? Бережися: на рогатці бачили твою жінку. От-от з'явиться тут. Гарденія Бібервельт власною персоною. Га, га, га!

— Що з тебе за дурень, Горицвіте, — докірливо сказав половинчик. Горицвіт знову дзвінко розсміявся, одночасно беручи два складні акорди на струнах лютні.

— Ну, бо міна в тебе, брате, напрочуд дурна, а на нас ти так витріщаєшся, наче би ми мали роги і хвости. Чи ти відьміна злякався? Що? Може, гадаєш, що відкрито сезон полювання на половинчиків? Може...

— Припини, — не витримав Геральт, підходячи до столу. — Вибач, друже. Горицвіт пережив сьогодні тяжку особисту трагедію і ще не отямився. Намагається дотепом замаскувати смуток, пригноблення і сором.

— Не кажіть мені, — половинчик урешті висьорбав вміст ложки. — Я й сам угадаю. Веспуля нарешті вигнала тебе втришия? Так, Горицвіте?

— Я не вдаюся у розмови на делікатні теми з особами, які самі жеруть і п'ють, а приятелів змушують стояти, — відповів трубадур, після чого, не чекаючи запрошення, сів. Половинчик зачерпнув ложку супу і облизав звисаючі з неї нитки сиру.

— Що правда, то правда, — сказав похмуро. — Ну то запрошую. Сідайте і чим хата багата. З'їсте цибуляної поливки ?

— Зазвичай я так рано не їм, — скопив губу Горицвіт. — Але нехай уже, з'їм. Лише не натщесерце. Гей, господарю! Пива, як ваша ласка! А поспішіться!

Дівчина з вражаюче товстою косою, що сягала сідниць, принесла кухлі та миски з супом. Геральт, приглянувшись до її округлого, покритого пушком обличчя, вирішив, що дівчина мала б гарні вуста, якби не забувала їх закривати.

— Лісова дріадо! — гукнув Горицвіт, хапаючи дівчину за руку і цілючи внутрішню сторону її долоні. — Сильфідо! Чарівнице! Божественна істото з очима немов блаватні озера! Ти гарна як ранок, а форма твоїх піврозтулених вуст серце моє...

— Дайте йому пива, швидко, — заячав Деїнті. — Бо трапиться нещастя.

— Не трапиться, не трапиться, — запевнив бард. — Правда, Геральте? Мало на світі знайдеться людей, спокійніших, аніж ми двоє. Я-бо, пане купче, поет і музика, а музика злагіднює звичаї. Натомість присутній тут відьмін винятково для потвор небезпечний. Представляю тобі: це Геральт із Ривії, гроза стриг, вовкулак та всілякої нечистої сили. Ти, мабуть, чув про Геральта, Деїнті?

— Чув, — половинчик з підозрою глипнув на відьміна. — А що ж... Що ж ви поробляєте у Новіграді, пане Геральте? Чи ж тут якісь страшні монстри з'явилися? Чи ви... гм, гм... при службі?

— Ні, — посміхнувся відьмін. — Я тут для розваги.

— О, — сказав Деїнті, нервово перебираючи волохатими стопами, що висіли півліктя над підлогою. — Це добре.

— Що добре? — Горицвіт ковтнув ложку супу і запив пивом. — Може, ти маєш охоту підтримати нас, Бібервельте? Маю на увазі, в розвагах. Ну то й чудово. Тут, під "Наконечником Списа", маємо намір закропитися. А потім плануємо заскочити до "Пасифлори", це дуже дорогий і добрий дім розпусти, де ми зможемо зафундувати собі напівельфійку, а, хтозна, може навіть чистокровну ельфійку. Але потребуємо спонсора.

— Кого?

— Того, хто заплатить.

— Я так і думав, — буркнув Деїнті. — Мені прикро. По-перше, в мене ділова зустріч. По-друге, брак мені коштів на фундування таких розваг. По-третє, до "Пасифлори" пускають винятково людей.

— А ми хто такі, сичі чи пугачі? Ах, розумію. Половинчиків туди не впускають. Це правда. Маєш рацію, Деїнті. Це Новіград. Столиця світу.

— Так... — сказав половинчик, усе ще дивлячись на відьміна і дивно кривлячись. — То я вже піду. В мене зустріч...

Двері ванькиру з гуркотом відчинилися і до приміщення увірвався...

Деїнті Бібервельт.

— Богове! — закричав Горицвіт.

Половинчик, що стояв у дверях, нічим не відрізнявся від того половинчика, що сидів за столом. Якщо не зважати на те, що половинчик за столом був чистим, половинчик у дверях — брудним, пошарпаним і пом'ятим.

— Піймав я тебе, сучий хвосте! — заревів брудний половинчик, кидаючись у бік стола. — Ти злодію, ти!

Його чистий близнюк зірвався, перевертаючи дзиглик і скидаючи посуд. Геральт зреагував рефлекторно та блискавично, — схопивши з лави меч у піхвах, тяжким поясом шмагонув Бібервельта через карк. Половинчик гепнув на підлогу, покотився, пірнув Горицвітові між ноги і накарачках поплазував до виходу, а його кінцівки раптом видовжилися, наче павучі лапи. Побачивши це, брудний Деїнті Біберльт вилаявся, завив і відплигнув, із гуркотом лупнувши спиною об дерев'яну перегородку. Геральт відкинув піхви меча і копняком прибрав з дороги крісло, кинувшись у погоню. Чистий Деїнті Бібервельт, що вже нічим, окрім кольору камізельки, не нагадував Деїнті Бібервельта, перескочив поріг, наче коник-стрибунець, убіг до загальної зали, зіштовхнувшись із панянкою, яка мала напіврозтуленого ротика. Побачивши його довгі лапи та розлізлу карикатурну фізіономію, панянка розтулила ротика на повну ширину і пронизливо вереснула. Геральт, скориставшись утратою темпу, викликаною зіткненням із дівчиною, догнав створіння посеред кімнати і вправним копняком у коліно звалив на долівку.

— Навіть не дригайся, братчику, — просичав крізь стиснуті зуби, притискаючи вістря меча до шиї чупирадла. — Навіть не дригайся.

— Що діється? — закричав корчмар, підбігаючи з держаклом лопати в руках. — Що тут таке? Сторожо! Дечко, жени за сторожею!

— Ніііі! — завило створіння, плазуючи долівкою і ще більше деформуючись. — Ніііі, змилюйтесь!

— Ніякої сторожі! — завторував йому брудний половинчик, вибігаючи з ванькиру. — Горицвіте, тримай дівчину!

Трубадур обхопив розкричану Дечку, попри поспіх, ретельно вибираючи місця для охоплення. Дечка запищала і присіла на підлозі біля його ніг.

— Спокійно, господарю, — насилу вимовив Деїнті Бібервельт. — Це справа

особиста, не будемо кликати сторожу. Всі збитки я відшкодную.

— Жодних збитків немає, — доречно сказав корчмар, роздивляючись.

— Але будуть! — скреготнув пизатий половинчик. — Бо зараз я почну його лупцювати. І то ще як. Лупцюватиму його жорстоко, довго і дико, а тоді він геть-усе тут потрощить.

Розплющена на підлозі довголапа і розлізла карикатура Деїнті Бібервельта жалібно захлипала.

— Так не піде, — холодно промовив корчмар, мружачи очі і трохи піднявши держак лопати. — Лупцюйте його на вулиці чи на подвір'ї, пане половинчику. Не тут. А я кличу сторожу. Я змушений, головою ручу. Адже ж це... це ж страховиння якесь!

— Пане господарю, — спокійно сказав Геральт, не зменшуючи натиску леза на шию чупирадла. — Зберігайте спокій. Ніхто нічого не потрощить, ніяких збитків не буде. Ситуація під контролем. Я відьмін, і, як бачите, піймав те страховиння. Але оскільки зараз це насправду видається особистою справою, ми її спокійно з'ясуємо у ванькирі. Горицвіте, пусти дівчину і ходи сюди. В мене в торбі є срібний ланцюг. Вийми його і міцно зв'яжи лапи оцього єгомосця, в ліктях, за спиною. Не рухайся, братчику.

Створіння тихенько заквилило.

— Добре, Геральте, — промовив Горицвіт. — Я його зв'язав. Ходімо до ванькиру. А ви, господарю, чого так стоїте? Я замовив пиво. А коли я замовляю пива, то слід його подавати безперервно, доки не гукну: "Води".

Геральт штовхнув зв'язане створіння до ванькиру і грубо посадовив під стовпом. Деїнті Бібервельт теж сів і з огидою глянув.

— Жахіття, як це виглядає, — сказав. — Як купа киснучого тіста. Глянь на його ніс, Горицвіте, зараз відпаде, суча мати. А вуха має як моя теща саме перед похороном. Бррр!

— Зараз, зараз, — пробурмотів Горицвіт. — Ти Бібервельт? Так, без сумніву. Але ж оте, що сидить під стовпом, ще мить тому було тобою. Якщо не помиляюся. Геральте! Всі очі звернені на тебе. Ти відьмін. Що тут, ік бісу, відбувається? Що це таке?

— Мімік.

— Ти сам мімік, — горловим голосом сказало створіння, гойдаючи носом. — Ніякий я не мімік, а доплер, і звати мене Теліко Лунггревінк Леторт. Скорочено Пенсток. Приятелі кажуть мені Дуду.

— Я тобі дам зараз Дуду, ти, скурвий сину! — вереснув Деїнті, замірившись на нього кулаком. — Де мої коні? Злодію!

— Панове, — нагадав корчмар, входячи із глечиком та оберемком кухлів. — Ви ж обіцяли, що буде спокійно.

— Ох, пиво, — зітхнув половинчик. — Як же я хочу пити, холера! І їсти!

— Я б теж чогось випив, — булькотливо заявив Теліко Лунггревінк Леторт. Ніхто не звернув на це уваги.

— Що це таке? — спитав корчмар, споглядаючи на створіння, яке на вигляд пива вивалило довгий язик із-за обвислих тістоподібних губ. — Що це таке, панове?

— Мімік, — повторив відьмін, незважаючи на гримаси страховиська. — Зрештою, має багато назв. Відмін'як, подвійняк, векслінг, дурняк . Або ж доплер, як він сам себе окреслив.

— Векслінг! — крикнув корчмар. — Тут, у Новіграді? У моїй господі? Швидко, кличемо сторожу! І жерців. Головою ручу!

— Поспіємо з козами на торг, — кашлянув Деїнті Бібервельт, поквапом доїдаючи Горицвітів суп із дивом уцілілої миски. — Поспіємо прикликати кого слід. Але пізніше. Оцей шубравець мене обікрав, я не маю заміру віддати його тутешньому правосуддю, перш ніж поверну собі свою власність. Я вас, новіградців, знаю і ваших суддів тяж. Може, десятку частку дістав би, не більше.

— Змилуйтеся! — надривно заячав доплер. — Не видавайте мене людям! Чи знаєте, що вони роблять із такими, як я?

— А певно, що знаємо, — корчмар кивнув головою. — Над пійманим доплером жерці відправляють екзорцизм. А потім в'яжуть його в кий , обліплюють товстим шаром глини з тирсою та печуть у вогні, аж доки глина не випалиться на цеглу. Принаймні, колись так робили, як ще ті страховиська траплялися частіше.

— Варварський звичай, воістину людський, — скривився Деїнті, відсуваючи спорожнілу миску. — Але, можливо, це справедлива кара за крадіжку та розбій. Ну, кажи, шубравцю, де мої коні? Швидко, бо простягну оцей твій ніс у тебе під ногами і вкину до річки. Де мої коні, питаю?

— Про... продані, — заїкнувся Теліко Лунггревінк Леторт, а обвислі вуха раптом скорчилися йому в кульки, схожі на мініатюрні капустини.

— Продані! Ви чули? — запінився половинчик. — Продав моїх коней!

— Звісно, — сказав Горицвіт. — Мав час. Він тут уже три дні. Я три дні бачу те... себто його... Холера, Деїнті, чи це значить...

— А звісно, що значить! — ревнув купець, тупаючи волохатими ногами. — Він ограбував мене в дорозі, за день дороги від міста! Приїхав сюди наче я, розумієте? І продав моїх коней! Я його уб'ю! Задавлю цими руками!

— Розкажіть же нам, пане Бібервельте, як це трапилося.

— Якщо не помиляюся, ви Геральт із Ривії? Відьмін?

Геральт підтвердив кивком голови.

— Дуже добре складається, — промовив половинчик. — Я Деїнті Бібервельт зі Споришевої Луки, фермер, коняр і купець. Називай мене Деїнті, Геральте.

— Розповідай, Деїнті.

— Ну що ж, було це так. Я зі своїми конюхами вів коні на продаж, на торг до Чортківського Броду. За день дороги до міста випав нам останній постій. Заночували ми, упоравши перед тим діжечку паленки. Посеред ночі прокидаюся, чую, що от зараз мені міхур лусне, отож зліз із воза, а при нагоді, думаю, зиркну, що там поробляють коники на лузі. Виходжу, туман як зараза, раптом бачу, йде хтось. Хто це, питаю. Він нічого. Підходжу ближче і бачу... себе самого. Як у дзеркалі. Не треба було, думаю, пити паленку, цей дідьчий трунок. А оцей... бо то ж він був, як не лупоне мене по

голові! Ще я зорі побачив і ногами вкрився. Рано прокидаюся в якихсь холерних хашах, на голові гуля немов огірок, довкола ані живої душі, від нашого обозу теж ані сліду. Блукав я цілий день, аніж нарешті шлях віднайшов, два дні волочився, коріння їв та й сирії гриби. А він... той загепаний Дудуліко чи як його там, поїхав тимчасом до Новіграду, наче я, і заіванив моїх коней! Та я його зараз... А тих моїх конюхів відшмагаю, по сто батогів кожному на голу гузицю, сліпацька команда! Щоби власного принціпала не пізнати, щоб так дати себе довкола пальця обвести! Дурні, капустяні лоби, мочиморди...

— Ти вже їм даруй, Деїнті, — сказав Геральт. — Не могли вони розпізнати. Мімік так точно копіює, що неможливо відрізнити від оригіналу, себто від обраної ним жертви. Чи ти ніколи про міміків не чув?

— Чути чув. Але думав, що це вигадки.

— Не вигадки. Доплеру достатньо уважно придивитися до жертви, щоб точно і безпомилково пристосуватися до потрібної структури матерії. Зверну увагу, що це не ілюзія, а повна і точна зміна. До найдрібніших деталей. Невідомо, як вони це роблять. Як підозрюють чародії, спрацьовує та сама складова крові, що й при лікантропії, але я вважаю, що це або щось зовсім інше, або ж тисячократно сильніше. Зрештою, вовкулака має дві, щонайбільше три подоби, а доплер може перетворитися на будь-що, аби тільки більш-менш збігалася маса тіла.

— Маса тіла?

— Ну, на мастодонта він не перетвориться. Ані на мишу.

— Розумію. А нащо той ланцюг, яким ти його зв'язав?

— Срібло. Для лікантропа вбивче, а в міміка, як бачиш, лише блокує зміни. Тому він сидить тут у власній подобі.

Доплер затиснув розклеєні губи і глипнув на відьміна лютим поглядом каламутних очей, які вже втратили горіхову барву райдужок половинчика і стали жовтими.

— І добре, що сидить, безсоромний сучий син, — буркнув Деїнті. — Лишень подумати, навіть зупинився тут, під "Наконечником", де я сам маю звичай на квартиру ставати! Вже йому прителющилося, наче він — це я!

Горицвіт покрутив головою.

— Деїнті, — сказав. — Він і був тобою. Я з ним уже три дні зустрічаюся. Він виглядав, як ти, і розмовляв, як ти. Він мислив, як ти. Коли ж треба було поставити, то був скупим, як ти. А то й скупішим.

— Це останнє мене не засмучує, — промовив половинчик, — бо, може, поверну собі хоч частку грошей. Бридко мені до нього торкатися. Горицвіте, заberi в нього гаманця і перевір, що там усередині. Чимало там повинно бути, якщо цей конокрад дійсно продав моїх коників.

— Ти скількох коней мав, Деїнті?

— Дванадцятьох.

— Рахуючи згідно зі світовими цінами, — сказав трубадур, заглядаючи до чересу, — того, що тут є, вистачить, може, на одного, якщо трапиться старий і з опоем. А

рахуючи згідно з новіградськими цінами, досить на дві, найбільше — три кози.

Купець нічого не сказав, але виглядав так, наче ось-ось заплаче. Теліко Лунггревінк Леторт низько спустив носа, а верхню губу ще нижче, після чого тихенько забулькотів.

— Коротко кажучи, — урешті зітхнув половинчик, — мене ограбувало і розорило створіння, існування якого я вважав вигадкою. Оце називається не пощастило.

— Ні додати, ні відняти, — сказав відьмін, оглядаючи доплера, що корчився на дзиглику. — Я теж гадав, наче міміків уже давно винищили. Наскільки я чув, раніше чимало їх жило в тутешніх дібровах та на плоскогір'ї. Але їх здібності до мімікрії дуже непокоїли перших поселенців, і ті почали на них полювати. Досить результативно. Незабаром майже всіх знищено.

— І це щастя, — сказав корчмар. — Тьху, тьху, клянуся Вічним Вогнем, уже дракона чи диявола волію, бо той завше є драконом чи дияволом і відомо, чого триматися. Але вовкулацтво, оті відміни та переміни, — огидне воно й демонічне ошуканство і зрадницький підступ, вимислений тими песиголовцями людям на шкоду. Кажу вам, сторожу кличмо і до вогню оту скверноту.

— Геральте? — зацікавився Горицвіт. — Я хотів би почути думку спеціаліста. Чи справді ці міміки такі небезпечні та агресивні?

— Їх здібності до копіювання придатні швидше до оборони, аніж до агресії, — відповів відьмін. — Я не чув...

— Зараз, — перебив їх сердито Деїнті, гримнувши п'ястком об стіл. — Якщо вдарити когось по голові й ограбувати — це не агресія, то я вже й не знаю, що таке агресія. Годі філософствувати. Справа проста: на мене напали і відібрали не лише нажите тяжкою працею майно, але навіть мою власну подобу. Я жадаю відплати, не заспокоюся...

— Сторожу, сторожу слід прикликати! — сказав корчмар. — І жерців прикликати! І спалити оцього монстра, оцього нелюда.

— Перестаньте, господарю, — половинчик різко підняв голову. — Вже ви надокучили з тією сторожею. Зауважу, що вам той нелюд нічого не зробив, лише мені. А, загалом кажучи, я теж нелюд.

— Та що ви, пане Бібервельте, — нервово засміявся корчмар. — Де ви, де він. Та ви вже, рахувати, людина, а отой — монстр. Дивуюся, пане відьміне, що ви так спокійно сидите. Вибачайте, а ви нащо? Це ж ваша робота — потвор убивати, хіба ні?

— Потвор, — холодно промовив Геральт. — Але не представників розумних рас.

— Ну, пане, — сказав корчмар. — Ви-те вже крихітку передали куті меду.

— Щоб я так жив, — втрутився Горицвіт. — Ти й справді, Геральте, переборщив з тією розумною расою. Тільки глянь на нього.

І справді, Теліко Лунггревінк Леторт у цю мить не нагадував представника розумної раси. Нагадував зліплену з болота і борошна ляльку, яка дивилася на відьміна благальним поглядом каламутних жовтих очей. А шморгаючі звуки, які він видавав сягаючим поверхні стола носом, теж не пасували представникові розумної раси.

— Досить тієї пустопорожньої хіромантії! — раптом гримнув Деїнті Бібервельт. —

Нема про що дискутувати! Єдине, що істотне, — це мої коні і мої збитки. Чуєш, ти, холерний масляче? Кому ти продав моїх коненят? Що зробив із грішми? Кажи негайно, бо я тебе закопаю, затопчу і обдеру зі шкіри!

Дечка, прочинивши двері, стромила до ванькиру русяву голівку.

— Батьку, в корчмі гості, — шепнула вона. — Мулярі з будови і ще дехто. Я їх обслуговую, але ви так дуже не викрикуйте, бо вже починають зглядатися на ванькир.

— Вічним Вогнем клянусь! — перелякався корчмар, дивлячись на розлізлого доплера. — Якщо хтось сюди загляне і його побачить... ой, горе буде. Якщо вже ми не кличемо сторожі, то... Пане відьміне! Коли то напrawdę векслінг, то скажіте йому, щоб змінився на щось пристойне, ніби для непізнання. Поки що.

— Правда, — сказав Деїнті. — Геральте, нехай він на щось перетвориться.

— На кого? — раптом забулькотів доплер. — Я можу прибрати подобу, до якої уважно придивлюся. То на кого з вас я повинен перетворитися?

— Тільки не на мене, — швидко сказав корчмар.

— І не на мене теж, — здригнувся Горицвіт. — Зрештою, це й не було б ніяким маскуванням. Мене всі знають, отож вигляд двох Горицвітів за одним столом спричинив би більшу сенсацію, аніж оцей у власній подобі.

— Зі мною було б так само, — посміхнувся Геральт. — Деїнті, залишаєшся лише ти. Добре складається. Не ображайся, але сам знаєш: люди з великими зусиллями відрізняють одного половинчика від іншого.

Купець довго не вагався.

— Гаразд, — сказав. — Нехай. Зніми з нього ланцюга, відьміне. Ну що ж, перекидайся в мене, розумна расо.

Доплер, щойно з нього зняли ланцюга, розтер тістоподібні лапи, помацав носа і витріщився на половинчика. Обвисла шкіра на його обличчі стягнулася і забарвилася. Ніс скорчився і з глухим цмоканням втягнувся, на лисому черепі виросло кучеряве волосся. Деїнті вибалушив очі, корчмар у німому захопленні роззявив рота, Горицвіт застогнав і зойкнув.

Останнім змінився колір очей. Деїнті Бібервельт Другий відкашлявся, сьгнув через стіл, ухопив кухоль Деїнті Бібервельта Першого і жадібно припав до нього.

— Не може бути, не може бути, — тихо промовив Горицвіт. — Тільки подивіться, як точно скопіював. Неможливо відрізнити. Усе чистісінько. Цього разу навіть комарині укуси та плями на штанях. От саме, на штанях! Геральте, цього навіть чародії не зуміють! Помацай, це справжня шерстяна тканина, ніяка не ілюзія. Неймовірно! Як він це робить?

— Ніхто цього не знає, — пробурмотів відьмін. — І він теж ні. Я ж казав, що він має повні здібності довільної зміни структури матерії, але це здібності органічні, інстинктивні...

— Але штани... З чого він зробив штани? І камізельку?

— Це його власна видозмінена шкіра. Я не думаю, що він би охоче позбувся тих штанів. Зрештою, вони б тоді одразу втратили властивості тканини.

— Шкода, — удав здогадливість Деїнті. — Бо я вже задумувався, чи не наказати йому перетворити відерце матерії на відерце золота.

Доплер, тепер точна копія половинчика, зручно розсівся і широко посміхнувся, очевидно, задоволений з факту, що втрапив до центру уваги. Сидів так самісінько, як Деїнті, і так самісінько гойдав волохатими стопами.

— Ти чимало знаєш про доплерів, Геральте, — промовив, тоді здорово потягнув собі з кухля, цмокнув і гикнув. — Їй-бо, чимало.

— О боги, голос та манери теж Бібервельта, — сказав Горицвіт. — Чи не має хто червоної китайки? Треба б його позначити, бляха муха, бо нещастя може трапитися.

— Та ти що, Горицвіте, — обурився Деїнті Бібервельт Перший. — Таки, думаю, мене з ним не сплутаєш? З першого... погляду видно різницю, — закінчив Деїнті Бібервельт Другий і знову манірно гикнув. — Насправді, щоб помилитися, треба бути дурнішим за кобилячий зад.

— Чи ж я не казав? — захоплено прошепотів Горицвіт. — Думає і говорить як Бібервельт. Неможливо відрізнити.

— Перебільшення, — половинчик надув губи. — Грубе перебільшення.

— Ні, — заперечив Геральт. — Це не перебільшення. — Віриш, Деїнті, чи ні, але в цю мить він є тобою. У невідомий спосіб доплер точно копіює психіку жертви.

— Пси що?

— Ну, властивості мислення, характер, почуття, думки. Душу. Це б підтверджувало те, що заперечує більшість чародіїв і всі жерці. Те, що душа — теж матерія.

— Блюзнірство, — сапнув корчмар.

— І маячня, — твердо сказав Деїнті Бібервельт. — Не розповідай казок, відьміне. Властивості мислення, ще чого. Скопіювати чийогось носа або штани — це одне, але розум — це тобі не фунт фляків. І я тобі зараз це доведу. Коли б цей вошивий доплер скопіював мій купецький розум, то не продав би коней у Новіграді, де на них немає попиту, а поїхав би до Чортківського Броду, на кінський торг, де ціни аукційні, хто більше дасть. Отам не втрачається...

— А саме так, що втрачається, — доплер перекривив ображену міну половинчика. — По-перше, ціна на аукціоні в Чортківському Броді занижена, бо купці змовляються, як ліцитувати. А, крім того, треба заплатити комісійні аукціоністам.

— Не вчи мене торгувати, шмаровозе, — обурився Бібервельт. — У Чортківському Броді я взяв би дев'яносто, а то й сто за штуку. А ти скільки дістав від тих новіградських хитрозадих?

— Сто тридцять, — сказав доплер.

— Брешеш, заволоко.

— Не брешу. Я погнав коней просто до порту, пане Деїнті, там знайшов заморського торговця хутром. Кушніри не вживають волів, формуючи каравани, бо воли надто повільні. Хутра легкі, але дорогі, треба подорожувати швидко. У Новіграді немає попиту на коней, то й коней теж нема. Я мав єдині доступні, отож продиктував ціну. Все просто...

— Я сказав, не вчи мене! — заревів Деїнті, буряковіючи. — Ну добре, заробив. А гроші де?

— Обернувшись, — гордо промовив Теліко, наслідуючи типове для половинчика прочісування пальцями густої чуприни. — Гроші, пане Деїнті, мусять кружляти, а інтереси, — крутитися.

— Бережись, щоб я тобі лепети не відкрутив! Кажу, що ти зробив із грошвою за коней?

— Я ж казав. Накупив товарів.

— Яких? Що ти накупив, довболобе?

— Чер... червець, — заїкнувся доплер, а потім швидко продекламував. — П'ятсот корців червецю, шістдесят два квінтари мімозової кори, п'ятдесят п'ять гарнців трояндової олії, двадцять три бочівки риб'ячого жиру, шістсот глиняних мисок та вісімдесят фунтів бджолиного воску. Жир, загалом кажучи, я купив дуже дешево, бо він потрохи згірк. Ага, щоб не забути. Ще купив сто ліктів бавовняного шнура.

Запанувало довге, дуже довге мовчання.

— Згірклий жир, — нарешті сказав Деїнті, дуже повільно вимовляючи окремі слова. — Бавовняний шнур. Трояндова олія. Я, мабуть, бачу сон. Так, кошмарний сон. У Новіграді можна купити геть усе, всі цінні й корисні речі, а оцей кретин видає мої гроші на якесь гівно. Прибравши мою подобу. Кінець мені, гроші мої пропали, купецька репутація пропала. З мене годі. Геральте, позич мені меч. Я його на місці зарубаю.

Двері ванькиру зі скрипом відчинилися.

— Купець Бібервельт! — закукурікав чолов'яга в пурпуровій тозі, що висіла на його худій постаті як на жердині. На голові мав оксамитну шапочку у формі перевернутого нічного начиння. — Чи тут купець Бібервельт?

— Так, — одночасно відповіли обидва половинчики. В наступну мить один із Деїнті Бібервельтів хлюпнув умістом кухля в обличчя відьмінові, спритним копняком вибив дзиглика з-під Горицвіта і прослизнув під столом у напрямку дверей, перевертаючи дорогою чолов'ягу в смішній шапочці.

— Пожежа! Рятуйте! — завив, уриваючись до загальної кімнати. — Вбивають! Горить!

Геральт, обтрушуючись із піни, кинувся за ним, але другий із Бібервельтів, що теж мчав до дверей, послизнувся на тирсі та впав йому під ноги. Обидва звалилися на поріг. Горицвіт, вилазячи з-під стола, брудно лаявся.

— Наааапад! — вереснув із підлоги худий чолов'яга, заплутавшись у пурпуровій тозі. — Нааааапад! Граааанда !

Геральт перекотився через половинчика, вбіг до корчми, побачив, як доплер, розштовхуючи гостей, вискочив на вулицю. Кинувся за ним, але тільки для того, щоби застрягнути в еластичному, однак твердому мурі людей, які загороджували йому дорогу. Одного — вишмарований був глиною та смерділо від нього пивом, — зумів збити з ніг, але решта стисли його залізними обіймами дужих рамен. Він люто шарпнувся, його зусиллям завтормував сухий тріск розриваних ниток і дертої шкіри, а під правою

пахвою стало вільно. Відьмін заляв і перестав вириватися.

— Піймали! — загукали мулярі. — Піймали бандита! Що робити, пане майстре?

— Вапно! — закричав майстер, різко здіймаючи голову з поверхні стола і водячи довкола невидючими очима.

— Стороооожа! — кричав пурпуровий, накарачках вилазячи з ванькиру. — Напад на урядника! Сторожа! На шибеницю підеш, злочинцю!

— Піймали! — кричали мулярі. — Ми його піймали, пане!

— Це не той! — завив чолов'яга у тозі. — Ловіть злодюгу! Доганяйте!

— Кого?

— Бібервельта, половинчика! Доганяйте! У льох його!

— Зараз, зараз, — промовив Деїнті, з'являючись із ванькиру. — Що таке, пане Шване? Не витирайте собі рота моїм іменем. І не зчиняйте гвалту, нема потреби.

Шван замовк, здивовано дивлячись на половинчика. З ванькиру вийшов Горицвіт, у капелюшку набакир, оглядаючи свою лютню. Муляри, пошепотівшись між собою, нарешті відпустили Геральта. Відьмін, хоч дуже лютий, обмежився тим, що смачно сплюнув на долівку.

— Купче Бібервельте! — закукурікав Шван, мружачи короткозорі очі. — Що це повинне означати? Напад на міського урядника може вам дорого... Хто це був? Той половинчик, що утік?

— Родич, — швидко промовив Деїнті. — Мій далекий родич.

— Так, так, — негайно ж підтримав його Горицвіт, почувшись у своїй стихії. — Далекий родич Бібервельта. Відомий, як Псих-Бібервельт. Чорна вівця у родині. Бувши малою дитиною, впав до криниці. Сухой. Але, на нещастя, цебро вдарило його саме по голові. Зазвичай він спокійний, лише вигляд пурпуру його дратує. Але нічого непокоїть, приходить до тями, побачивши руді волоски на дамському лоні. Тому й помчав просто до "Пасифлори". Кажу вам, пане Шване...

— Досить, Горицвіте, — засичав відьмін. — Стули пельку, бо біда тебе візьме.

Шван обтягнув на собі тогу, обтрусив її з тирси і випростався, прибираючи зверхню міну.

— Так, — сказав. — Краще пильнуйте свою рідню, купче Бібервельте, бо самі ж знаєте — відповідальність покладена на вас. Якби я подав скаргу... Але брак мені часу. Я тут, Бібервельте, у службових справах. Від імені міської влади закликаю сплатити податок.

— Га?

— Податок, — повторив урядник і видув губи у гримасі, яку, схоже, підглянув у когось значно високопоставленішого. — Що це ви? Перейшло до вас від родича? Якщо хтось має прибутки, то слід платити податки. Або ж сидіти в темниці.

— Я? — заревів Деїнті. — Я, прибутки? Та в мене самі збитки, матір вашу за лабу! Я...

— Бібервельте, вгамуйся, — засичав відьмін, а Горицвіт крадькома копнув половинчика у волохату щиколотку. Половинчик кашлянув.

— Ясна річ, — сказав, із зусиллям прикликаючи усмішку на пизате обличчя. — Ясна річ, пане Шване. Якщо є прибутки, то слід платити податки. Добрі прибутки, великі податки. І навпаки, як я вважаю.

— Не мені оцінювати ваші прибутки, пане купче, — урядник зробив кислу міну, сів за стіл, із таємних закутків своєї тоги видобув рахівницю та сувій пергаменту, який розклав на столі, спершу протерши його рукавом. — Моя річ — рахунки та інкасація. Тааак... Зробімо розрахунок... Це буде... гм... Два переносимо, один зносимо... Гм... Тисячу п'ятсот п'ятдесят три коруни і двадцять копперів .

Із горлянки Деїнті Бібервельта вирвалося глухе хрипіння. Муляри здивовано забурмотіли. Корчмар випустив з рук миску. Горицвіт зітхнув.

— Ну що ж, хлопці, бувайте, — грірко промовив половинчик. — Як хто за мною питатиме, то сиджу в цюпі.

II

— До завтра, до полудня, — ячав Деїнті. — А сучий же син той Шван, щоб його покорчило, лахудру поганого, міг би мені продовжити термін. Більше півтори тисячі корун, звідки ж я до завтра витрясу таку силу грошви? Кінець мені, я зруйнований, згнию в криміналі. Не сидімо тут, холера, кажу вам, ловімо того негідника доплера! Мусимо його піймати!

Вони всі троє сиділи на мармуровому цембровинні басейну недіючого фонтану, розміщеного в центрі невеличкої площі серед показних, але цілковито без смаку зведених купецьких кам'яничок. Вода у басейні була зеленою і страшенно брудною, золоті язї, що плавали серед сміття, тяжко працювали зябрами і відкритими ротами ловили повітря з поверхні. Горицвіт та половинчик жували яблучні млинці, — трубадур щойно свиснув їх, проходячи повз ятку.

— Я б на твоєму місці, — сказав бард, — занехаяв погоню, а почав роззиратися за кимось, хто б тобі позичив гроші. Ну піймаєш ти доплера, то й що? Може, думаєш, — Шван зарахує його як залишок в еквіваленті ?

— Дурень ти, Горицвіте. Піймавши доплера, я в нього відберу мої гроші.

— Які гроші? Те, що він мав у гаманці, пішло на відшкодування збитків та підмашення Швана. Більше він нічого не мав.

— Горицвіте, — скрикнувся половинчик. — На поезії ти ще, може, знаєшся, але, даруй, у торговельних справах ти дурний як пень. Ти чув, який податок нарахував мені Шван? А від чого сплачують податки? Ге? Від чого?

— Від усього, — запевнив поет. — Я от навіть за спів плачу. А нікого не цікавлять мої пояснення, що я співаю з внутрішньої потреби.

— Я ж казав, що ти дурень. У торговельних операціях податки платять з прибутку. З прибутку, Горицвіте? Розумієш? Той лобур доплер прибрав мою подобу і вдався у якісь справи, либонь, шахрайські. І заробив на них! Мав прибуток! А я муситиму платити податки, а ще, напевно, покрити борги отого лахмітника, якщо він наробив боргів! А як не заплачу, то піду до льоху, затаврують мене публічно залізом, зашлють до копальні! Зараза!

— Ха, — весело сказав Горицвіт. — Що ж, Деїнті, не маєш виходу. Доведеться тобі таємно втікати з міста. А знаєш що? В мене є ідея. Ми тебе повністю обкрутимо баранячою шкірою. Пройдеш крізь браму, волаючи: "Я овечка, бе-бе-бе". І ніхто тебе не пізнає.

— Горицвіте, — похмуро промовив половинчик. — Заткнися, бо копну тебе. Геральте?

— Що, Деїнті?

— Ти мені допоможеш зловити доплера?

— Послухай, — сказав відьмін, марно намагаючись приметати розірваний рукав куртки. — Це Новіград. Тридцять тисяч мешканців, людей, краснолюдів, напівельфів, половинчиків та гномів, а ще стільки ж приїжджих. Як ти хочеш відшукати когось у такій гурмі народу?

Деїнті ковтнув млинця, обливав пальці.

— А магія, Геральте? Ті ваші відьмінські чари, про які стільки розповідають?

— Доплера можна магічно викрити лише тоді, коли він у власній подобі, а у власній подобі він вулицями не ходить. А навіть якби можна було, то й так магія не придалася б нінащо, бо довкола повно слабких чародійських сигналів. Кожен другий дім має магічний замок у дверях, а три чверті людей носить амулети, всілякі, проти злодіїв, бліх, харчових отруєнь, всього й не злічити.

Горицвіт провів пальцями по грифі лютні, брязнув по струнах.

— Весна із теплим дощем повернеться! — заспівав. — Ні, недобре. Повернеться весна теплим сонцем... Ні, дідько... Не йде мені. Ні в зуб ногою...

— Перестань лепетати, — буркнув половинчик. — Дієш мені на нерви.

Горицвіт кинув язям рештки млинця і сплюнув до басейну.

— Дивіться, — сказав. — Золоті рибки. Кажуть, що вони виконують бажання.

— Вони червоні, — зауважив Деїнті.

— Дарма, марниця. Холера, нас троє, а вони виконують три бажання. Виходить по одному на брата. Що, Деїнті? Ти б не хотів, щоб рибка заплатила за тебе податок?

— Аякже. А ще щоби упало щось із неба та гримнуло доплера по макітрі. І ще...

— Стій, стій. У нас теж є бажання. Я хотів би, щоб рибка підказала мені закінчення балади. А ти, Геральте?

— Відчепися, Горицвіте.

— Не псуй розваги, відьміне. Скажи, чого би ти хотів?

Відьмін устав.

— Я хотів би, — буркнув, — аби те, що нас саме намагаються оточити, виявилось непорозумінням.

Із провулку навпроти фонтану вийшло четверо чорно одягнених чолов'яг у округлих шкіряних шапках, повільно наближаючись до басейну. Деїнті тихо вилаявся, оглядаючись.

Із вулички позаду них вийшло ще четверо. Ці ближче не підходили, розступилися, перекривши провулок. У руках тримали дивного вигляду кружки, щось наче шматки

скручених шнурів. Відьмін роздивився, ворухнув раменами, поправляючи повішений за спиною меч. Горицвіт зойкнув.

З-за спин чорних чолов'яг з'явився невисокий чоловічина в білому каптані та короткому сірому плащі. Золотий ланцюг на його шиї поблискував у ритм крокам, розсилаючи сонячні зайчики.

— Шапель... — застогнав Горицвіт. — Це Шапель...

Чорні чолов'яги позаду них повільно рушили до фонтану. Відьмін сьгнув за мечем.

— Ні, Геральте, — прошепотів Горицвіт, підсуваючись до нього. — Заради богів, не витягай зброї. Це храмова сторожа. Коли ми вчинимо їм опір, то живими з Новіграду не вийдемо. Не торкайся меча.

Мужчина у білому каптані жвавим кроком ішов у їхній бік. Чорні чолов'яги йшли за ним, на ходу оточуючи басейн, займаючи стратегічну, точно окреслену позицію. Геральт пильно спостерігав за ним, ледь згорбившись. Дивні кружки, що їх вони тримали в руках, не були, як він спершу думав, звичайними батогами. Це були ламії. Мужчина у білому каптані підійшов.

— Геральте, — шепнув бард. — Заради всіх богів, зберігай спокій.

— Я не дозволю до себе торкнутися, — пробурмотів відьмін. — Я не дозволю до себе торкнутися, хоч би хто це був. Горицвіте, будь насторожі... Коли почнеться, давайте ногам знати. Я їх затримаю... на якийсь час.

Горицвіт не відповів. Закинувши лютню на плече, глибоко вклонився перед мужчиною у білому каптані, розкішно вигаптуваному золотими та срібними нитками у дрібний мозаїчний візерунок.

— Достойний Шапель...

Мужчина, званий Шапелем, зупинився, повів по них поглядом. Як помітив Геральт, його очі були огидно холодними й мали колір сталі. Чоло мав бліде, хворобливо спітніле, на щоках червоні неправильні плями рум'янців.

— Пан Деїнті Бібервельт, купець, — промовив. — Талановитий пан Горицвіт. І Геральт із Ривії, представник вельми тепер рідкісного відьмінського фаху. Зустріч давніх знайомих? У нас, у Новіграді?

Ніхто не відповів.

— Я вважаю дуже несприятливим той факт, — вів далі Шапель, — що на вас надійшов донос.

Горицвіт трохи зблід, а половинчик заклацав зубами. Відьмін не дивився на Шапеля. Не зводив очей зі зброї чорних чолов'яг у шкіряних шапках, які обступили фонтан. У більшості знайомих Геральтові країн виготовлення всіяної колючками ламії, званої майхенським батогом, та володіння нею, суворо заборонялося. Новіград винятком не був. Геральт бачив людей, яких ударено ламією по обличчі. Ці обличчя годі було забути.

— Власник заїзду під "Наконечником Списа", — продовжував Шапель, — мав зухвальство закинути вашмосцям стосунки з демоном, потворою, що зветься відмін'яком або векслінгом.

Ніхто не відповів. Шапель сплів руки на грудях і змірив їх холодним поглядом.

— Я відчув себе зобов'язаним попередити вас про цей донос. Теж сповіщу, що згаданий корчмар ув'язнений у льоху. Виникла підозра, що маячив, будучи під впливом пивно-горілчаних напоїв. Справді, чого тільки люди не вигадують. По-перше, векслінгів не існує. Це вигадка забобонних селяків.

Ніхто не коментував.

— По-друге, який векслінг зважився б наблизитися до відьміна, — посміхнувся Шапель, — і не був би негайно ж убитий? Правда? Отож, звинувачення корчмара не мало б ні найменшої ваги, якби не одна суттєва деталь.

Шапель покивав головою, роблячи ефектну паузу. Відьмін почув, як Деїнті повільно видихає повітря, що його він у глибокому вдиханні втягнув до легень.

— Так, певна суттєва деталь, — повторив Шапель. — А саме: ми маємо справу з ерессю та блюзнірським святотатством. Адже відомо що жоден, ні один векслінг, а також будь-яка інша потвора не могли б навіть наблизитися до мурів Новіграду, бо тут у дев'ятнадцяти святинях палає Вічний Вогонь, свята сила якого обороняє місто. Хто твердить, що бачив векслінга під "Наконечником Списа", звідки рукою сягнути до головного вівтаря Вічного Вогню, — той блюзнірський еретик і повинен заперечити своє твердження. А якби не хотів заперечити, то ми йому в цьому допоможемо у міру сил та засобів, яких, повірте, достатньо маємо в льохах. Самі бачите, що нема чим клопотатися.

Вираз обличчя Горицвіта і половинчика промовисто свідчив, що обидва мають іншу думку.

— Цілковито нема чим перейматися, — повторив Шапель. — Ви, панове, можете безперешкодно покинути Новіград. Я вас не затримуватиму. Однак мушу наполягти, щоби про жалюгідні вигадки корчмара вашмосці не розповідали, не коментували вголос ці події. Вислови, що піддають сумніву божественну силу Вічного Вогню, незалежно від замірів, ми, скромні слуги церкви, змушені були б трактувати як ересь зі всіма впливаючими наслідками. Власні релігійні переконання вашмосців, хоч би якими вони були і які я поважаю, не мають значення. Вірте у що бажаєте. Я залишаюся толерантним, доки певна особа шанує Вічний Вогонь і не блюзнить проти нього. А якщо блюзнитиме, то накажу спалити та й по всьому. Всі в Новіграді перед законом є рівними. Та й закон для всіх рівний, — кожен, хто блюзнить проти Вічного Вогню, йде на вогнище, а його майно підлягає конфіскації. Але годі про це. Повторюю, ви можете безперешкодно пройти крізь брами Новіграду. Найкраще...

Шапель ледь усміхнувся, у хитрій гримасі засмоктав зсередини щоку, повів поглядом по площі. Нечисленні перехожі, що спостерігали за подіями, прискорили крок, швидко відвернули голови.

— ...найкраще, — закінчив Шапель, найкраще негайно. Без зволікань. Очевидно, стосовно шановного купця Бібервельта це "негайно" означає "негайно після врегулювання податкових справ". Дякую за час, який ви мені приділили.

Деїнті, відвернувшись, безмовно ворухив губами. Відьмін не сумнівався, що цим

безмовним словом було "скурвисинський". Горицвіт опустив голову, придуркувато усміхаючись.

— Пане відьміне, — раптом сказав Шапель. — З вашої ласки, слово віч-на-віч.

Геральт наблизився, Шапель злегка простягнув руку. Якщо торкнеться мого ліктя, влуплю його, подумав відьмін. Влуплю, хай там що.

Шапель не торкнув ліктя Геральта.

— Пане відьміне, — тихо сказав він, повернувшись спиною до решти. — Мені відомо, що деякі міста, на відміну від Новіграду, позбавлені божественної опіки Вічного Вогню. Припустімо, що створіння, на векслінга схоже, розбишакує в якомусь з таких міст. Цікаво, за яку суму ви взяли б тоді піймати векслінга живцем?

— Я не наймаюсь полювати за потворами в людних містах, — знизав плечима Геральт. — Міг би потерпіти хтось сторонній.

— Ти аж так переймаєшся долею сторонніх?

— Аж так. Бо, зазвичай, відповідальність за їхню долю покладається на мене. І загрожує наслідками.

— Розумію. А чи не була б турбота долею сторонніх обернено пропорційною розміру оплати?

— Чи не була б.

— Відьміне, твій тон не надто мені подобається. Але гаразд, я розумію, на що ти хочеш натякнути цим тоном. Натякаєш, що не хочеш зробити того... про що я міг би тебе попросити, а при цьому розмір оплати не має значення. А вид оплати?

— Не розумію.

— Я так не вважаю.

— А все-таки.

— Суто теоретично, — промовив Шапель, тихо, спокійно, без злості чи погрози в голосі, — було б можливим, що платою за твої послуги стала б гарантія, що ти і твої приятелі виїдете живими... з теоретичного міста. Що тоді?

— На це питання, — паскудно усміхнувся відьмін, — неможливо відповісти теоретично. Ситуацію, про яку ви кажете, шановний Шапелю, слід було б опрацювати практично. Я ніскільки до цього не рвуся, але якщо виникне потреба... Якщо не буде іншого виходу... Я готовий це опрацювати.

— Гм, можливо, ти й маєш рацію, — безпристрасно промовив Шапель. — Ми надто багато теоретизуємо. Що ж стосується практики, то бачу, що співробітництва не буде. Може, це й на краще? В будь-якому разі, тішу себе надією, що це не стане приводом до конфлікту між нами.

— Я теж, — промовив Геральт, — тішу себе такою надією.

— Тож нехай палає в нас така надія, Геральте із Ривії. Ти знаєш, що таке Вічний Вогонь? Незгасне полум'я, символ порятунку, дорога, вказана в темряві, обітниця прогресу, кращого майбутнього? Вічний Вогонь, Геральте, — це надія. Для всіх, для всіх без винятку. Бо якщо існує щось спільне... Для тебе, для мене... для інших... то цим чимось є саме надія. Пам'ятай про це. Приємно було познайомитися, відьміне.

Геральт поклонився, офіційно, мовчки. Шапель якось мить дивився на нього, потім енергійно відвернувся і помарширував через площу, не оглядаючись на свій ескорт. Люди, озброєні ламіями, рушили за ним, формуючи рівний стрій.

— Ой, мамусю моя, — заквилив Горицвіт, лякливо оглядаючись за відходячими. — Ото нам пощастило. Якщо тільки це кінець. Якщо вони нас зараз не заметуть...

— Заспокойся, — сказав відьмін, — і перестань скавуліти. Адже нічого не трапилося.

— Ти знаєш, Геральте, хто це був?

— Ні.

— Це був Шапель, уповноважений у справах безпеки. Таємна служба Новіграду підлягає церкві. Шапель не жрець, але це сірій кардинал ієрарха, найбільш впливова і найнебезпечніша особа в місті. Всі, навіть Рада й цехи, тремтять перед його портками, бо він першорядний лайдак, Геральте, упоєний владою, як павук мушиною кров'ю. Хоч пошепки, але в місті подекують, на що він спроможний. Безвісти зниклі люди. Фальшиві звинувачення, тортури, таємні вбивства, терор, шантаж і звичайний грабунок. Здирництво, шахрайство й афери. На богів, у гарну ж історію ти нас уплутав, Бібервельте.

— Облиш, Горицвіте, — чмихнув Деїнті. — Саме тобі нічого боятися. Трубадура ніхто не зачепить. Із незрозумілих мені причин ви недоторканні.

— Недоторканний поет, — ячав Горицвіт, усе ще блідий, — теж може у Новіграді потрапити під надто швидкий віз, смертельно отруїтися рибою або ж нещасливо втонути в канаві. Шапель — спеціаліст щодо таких нещасних випадків. Те, що він узагалі розмовляв з нами, я вважаю неймовірним. Одне певне, він цього не зробив без причини. Щось замислив. Побачите, зараз нас у щось уплутають, закують і потягнуть на тортури іменем закону. Це так тут робиться!

— В тому, що він каже, — промовив половинчик до Геральта, — чимало правди. Мусимо бути насторожі. І як цього негідника Шапеля ще земля носить! Вже багато років кажуть, що він хворий, що кров його заливає і всі чекають, коли завалить кіти ...

— Замовкни, Бібервельте, — боязко засичав трубадур, оглядаючись, — бо ще хтось почує. Дивіться, як усі на нас витріщаються. Кажу вам, забираймося звідси. І раджу, серйозно поставмося до того, що Шапель нам говорив про доплера. Я, наприклад, ніколи в житті не бачив жодного доплера, як треба буде, то й перед Вічним Вогнем присягну.

— Дивіться, — раптом сказав половинчик. — Хтось до нас біжить.

— Тікаймо! — завив Горицвіт.

— Спокійно, спокійно, — широко усміхнувся Деїнті та прочесав чуприну пальцями. — Я його знаю. Це Ондатра, тутешній купець, скарбничий Цеху. Були в нас спільні справи. Гей, гляньте, яка в нього міна! Наче в портки наклав. Гей, Ондатро, ти мене шукаєш?

— Клянуся Вічним Вогнем, — сапнув Ондатра, зсуваючи на потилицю лисячу шапку та обтираючи чоло рукавом. — Я був певен, що тебе затягнуть до хурдиги. Чудо,

справжнє чудо. Дивно мені...

— Мило з твого боку, — з натиском промовив половинчик, — що ти дивуєшся. Ще нас потіш, пояснивши, чому.

— Не грай вар'ята, Бібервельте, — зморщився Ондатра. — Ціле місто вже знає, який ти інтерес зробив на червеці. Всі про це гудуть, то, видно, й до ієрарха дійшло, і до Шапеля, який ти спритник, як хитро виграв на тому, що трапилося в Повісі.

— Ти що плетеш, Ондатро?

— О богове, перестав би ти, Деїнті, замітати хвостом наче лисиця. Ти купив червець? За півціни, п'ять двадцять за корець? Купив. Користаючи з низького попиту, заплатив авалізованим векселем, ні гроша готівкою не виклав. І що? Протягом одного дня перепродав усю партію за ціною, вчетверо вищою, ще й готівкою на стіл. Нахабно заявив, що це просто поталанило? Що ти, купуючи червець, нічого не знав про переверот у Повісі?

— Про що? Що ти таке кажеш?

— У Повісі стався переверот! — ревнув Ондатра. — І оця, як її... ліворуція! Скинуто короля Ріда, зараз там править клан Тисенідів. Двір, шляхта і військо Ріда вдягалися в синє, тому тамтешні ткальні купували лишень індиго. А колір Тисенідів — червоний, тому індиго подешевшало, червець пішов угору, а тоді вийшло на яв, що то ти, Бібервельте, тримаєш лапу на єдиній саме доступній партії. Га!

Деїнті мовчав, насупившись.

— Хитро, Бібервельте, нічого не скажеш, — вів далі Ондатра. — І нікому ні слова, навіть приятелям. Коли б ти мені щось сказав, то, може, усі б заробили, можна б навіть факторію спільну заснувати. Однак ти волів сам, потайки. Як хочеш, але тепер на мене не лічи! На Вічний Вогонь, правда, що кожен половинчик — самолюбне дрантя і пес засраний. Мені Вімме Вівальді ніколи авалю на векселі не дає, а тобі? Не відходячи від каси. Бо ви одна банда, ви нелюдські заразні половинчики та краснолюди. Холера на вас!

Ондатра плюнув, обернувся на п'яті та пішов. Деїнті, замислений, чухрав голову, аж чуб тріщав.

— Хлопці, я наче щось докумекав, — сказав він урешті. — Вже знаю, що нам робити. Ходімо до банку. Якщо хтось може щось у цьому втямити, то цим хтосем є саме мій знайомий банкір, Вімме Вівальді.

III

— Я не так уявляв собі банк, — шепнув Горицвіт, роздивляючись приміщення. — Геральте, а де ж вони тут тримають гроші?

— А дідько його знає, — тихо відповів відьмін, затуляючи розірваний рукав куртки. — Може, у підвалі?

— Дуля з маком. Я роздивився. Тут підвалу нема.

— То, напевне, на горищі.

— Звольте до конторки, панове, — сказав Вімме Вівальді.

Молоді люди та краснолюди незрозумілого віку, що сиділи за довгими столами,

були зайняті покриванням аркушів пергаменту рядами цифр та літер. Усі без винятку сугулилися та ледь висували язики. Як оцінив відьмін, праця була пекельно монотонною, але видавалося, що вона повністю поглинає робітників. У кутку, на низенькому дзиглику, сидів дідусь, на вигляд жебрак, що гострив пера. Це йшло йому не вельми швидко.

Банкір старанно зачинив двері конторки, пригладив довгу білу плекану бороду, де-не-де поплямлену чорнилом, поправив бордовий оксамитовий кубрак, що ледве застібався на показному череві.

— Чи знаєте пане Горицвіте, — промовив, сідаючи за величезний магонієвий стіл, завалений пергаментами. — Я зовсім не так уявляв собі вас. А ваші пісеньки мені відомі, чував. Про королівну Ванду, яка втопилася в ріці Дуппі, бо ніхто її не хотів. І про голуба миру, що впав до сортиру...

— Це не моє, — Горицвіт почервонів зі злості. — Я ніколи нічого схожого не писав!

— А. То вибачайте.

— Може ми перейшли б до справи? — втрутився Деїнті. — Час підганяє, а ми про дурниці. Вімме, в мене великі клопоти.

— Цього я й боявся, — покивав головою краснолюд. — Ти ж пам'ятаєш, що я тебе перестерігав, Бібервельте. Казав тобі три дні тому — не вкладай гроші у згірклий жир. Що з того, що він дешевий, номінальна ціна несуттєва, суттєва прибуткова норма при перепродажі. Так само трояндова олія і той віск, і ті глиняні миски. Що тебе опосіло, Деїнті, щоб купувати те дрантя, і то ще й за живі гроші, замість з розумом заплатити акредитивом чи векселем? Я ж тобі казав, що кошти складування у Новіграді дідьчо високі, вже через два тижні утричі перевершать вартість того товару. А ти...

— Ну, — тихо застогнав половинчик. — Кажі, Вівальді. Що я?

— А ти на те, що без паніки, що ти геть-усе продаси за двадцять чотири години. А тепер приходиш і заявляєш, що в тебе клопоти, а при цьому дурнуватو посміхаєшся, либонь, щоб мене розжалобити. Що, не йде, правда? А кошти зростають, ні? Ге, негаразд, негаразд. Як тебе з цього витягнути, Деїнті? Коли б ти хоч застрахував той мотлох, то я б зараз послав котрогось канцеляриста, щоб потайки підпалив склад. Ні, мій любий, єдине, що можеш зробити, — це підійти до справи по-філософськи, сказати собі "срав пес на той овес". Це торгівля, раз заробиш, раз утратиш. Та й, зрештою, що то за гроші, той жир, віск та олія. Плюнути ні на що. Порозмовляймо про серйозніші справи. Скажи, чи я вже маю продавати мімозову кору, бо пропозиції почали стабілізуватися на п'яти і п'яти шостих.

— Га?

— Ти що, оглух? — зморщився банкір. — Остання пропозиція — рівно п'ять і п'ять шостих. Сподіваюся, ти повернувся, щоб ударити по руках? Деїнті, сім ти й так не дістанеш.

— Я повернувся?

Вівальді погладив бороду і вискубав з неї крихти струцля.

— Ти був тут годину тому, — спокійно сказав він, — і дав доручення тримати до

семи. Семикратне перевищення при ціні, яку заплатив, — це дві коруни сорок п'ять копперів за фунт. Це надто високо, Деїнті, навіть при такому винятково вдалому ринку. Гарбарні вже, напевно, умовилися і солідарно триматимуть ціну. Головою ручаюсь...

Двері розчинилися і до конторки вбігло щось у зеленій повстаній шапці та козушку з лататих кроликів, перепоясаному конопляним поворозом.

— Купець Сулімир дає дві коруни п'ятнадцять, — кувікнуло воно.

— Шість і одна шоста, — швидко полічив Вівальді. — Що робити, Деїнті?

— Продавати! — гукнув половинчик. — Шестикратне перевищення, а ти ще вагаєшся, холера?

До конторки вбігло друге щось, у жовтій шапці та опанчі, схожий на старий лантух. Як і перше щось, мало близько двох ліктів зросту.

— Купець Бібервельт наказав не продавати нижче семи! — вереснуло, втерло носа рукавом і вибігло.

— Ага, — промовив краснолюд після довгої мовчанки. — Один Бібервельт каже продавати, інший Бібервельт каже чекати. Цікава ситуація. Що діємо, Деїнті? Відразу перейдеш до пояснень чи почекаємо, доки якийсь третій Бібервельт накаже вантажити кору на галери і вивезти до Країни Песиголовців? Ге?

— Що це таке? — ледь вимовив Горицвіт, вказуючи на щось у зеленій шапці, яке досі стояло біля дверей. — Що це таке, холера?

— Молодий гном, — сказав Геральт.

— Безсумнівно, — сухо підтвердив Вівальді. — Це не старий троль. Зрештою, несуттєво, що це. Давай, Деїнті, я слухаю.

— Вімме, — промовив половинчик. — Дуже тебе прошу. Не задавай питань. Трапилося щось жахливе. Вважай і прийми, що я, Деїнті Бібервельт зі Споришевої Луки, чесний купець, навіть не здогадуюся, що тут відбувається. Розкажи мені все, детально. Події останніх трьох днів. Прошу, Вімме.

— Цікаво, — промовив краснолюд. — Ну, але за комісійні, що я їх беру, мушу виконувати бажання клієнта, хоч би якими вони були. Отож слухай. Ти прибіг сюди три дні тому, задиханий, дав мені в депозит тисячу корун і зажадав авалю на вексель, виписаний на суму в дві тисячі п'ятсот двадцять, на пред'явника. Я дав тобі аваль.

— Без гарантії?

— Без. Я тебе люблю, Деїнті.

— Кажі далі, Вімме.

— Другого дня зранку ти вбіг із грюканням і тупанням, вимагаючи, щоб я відкрив акредитив на банк у Визимі. На чималу суму трьох тисяч п'ятисот корун. Наскільки я пам'ятаю, бенефіціантом мав бути якийсь Тер Лукоян, він же Трюфель. Ну що ж, я відкрив такий акредитив.

— Без гарантії, — промовив половинчик із надією в голосі.

— Моя симпатія до тебе, Бібервельте, — зітхнув банкір, — закінчується на сумі три тисячі корун. Цього разу я взяв у тебе розписку, що у випадку несплати млин мій.

— Який млин?

— Млин твого тестя, Арно Хардботтома, у Споришевій Луці.

— Я додому не вернуся, — заявив Деїнті понуро, але рішуче. — Завербуюся на якийсь корабель і стану піратом.

Вімме Вівальді почухрав вухо і підозріло глипнув на нього.

— Еее, — сказав. — Ти ж уже давно відібрав і подер ту розписку. Ти платоспроможний. Нічого дивного, при таких зисках...

— Зисках?

— А, я й забув, — буркнув краснолюд. — Я ж мав ні з чого не дивуватися. Ти добре заробив на червеці, Бібервельте. Бо знаєш, у Повісі трапився переворот...

— Я вже знаю, — перебив його половинчик. — Індиго подешевшало, червець подорожчав. А я заробив. Це правда, Вімме?

— Правда. Ти маєш у мене в депозиті шість тисяч триста сорок шість корун і вісімдесят копเปอร์ів. Нетто, віднявши мої комісійні та податок.

— Ти заплатив за мене податок?

— А як же інакше? — здивувався Вівальді. — Ти ж був тут годину тому і наказав заплатити. Канцелярист уже заніс усю суму до ратуша. Щось близько півтори тисячі, бо продаж коней був туди, ясна річ, включений.

Двері з гуркотом відчинилися і до конторки вбігло щось у дуже брудній шапці.

— Дві коруни тридцять! — вереснуло воно. — Купець Азельквіст!

— Не продавати! — гукнув Деїнті. — Чекаймо кращої ціни! Геть, обидва назад на біржу!

Обидва гноми вхопили мідяки, які кинув їм краснолюд, і зникли.

— Таак... На чому ж я зупинився? — задумався Вівальді, граючись великим, чудернацько сформованим кристалом аметисту, використовуваним як прес до паперів. — Ага, на червеці, купленому за вексель. А кредитний лист, про який я згадував, був тобі потрібен для купівлі великої партії мімозової кори. Купив ти того чимало, але досить дешево, по тридцять п'ять копเปอร์ів за фунт, від зангвебарського фактора, згадуваного Трюфля чи Зморшка. Вчора галера увійшла в порт. І тоді почалося.

— Я собі уявляю, — зойкнув Деїнті.

— Нащо комусь потрібна мімозова кора?

— Ні на що, — понуро буркнув половинчик. — На жаль.

— Кора з мімози, пане піїте, — пояснив краснолюд, — вживається для того, щоб вичиняти шкіри

— Якщо хтось настільки дурний, — втрутився Деїнті, — щоб купувати мімозову кору за морями, коли в Темерії можна купити дубову за безцінь.

— І саме тут закопаний вампір, — сказав Вівальді. — Бо у Темерії друїди саме оголосили, — якщо негайно ж не припиниться знищення дубів, то вони нашлють на країну сарану та пацюків. Друїдів підтримали дріади, а тамтешній король має слабкість до дріад. Коротше: з учорашнього дня діє повне ембарго на темерійські дуби, отож мімоза подорожчала. Ти, Деїнті, мав добру інформацію.

З канцелярії долинув тупіт, після чого до конторки вбігло щось захекане у зеленій

шапці.

— Вельможний купець Сулімир, — хекнув гном, — наказав передати, що купець Бібервельт, половинчик, суть вепром диким і щетинистим, спекулянтом і жмикрутом, і що він, Сулімир, бажає Бібервельтові зашолудивіти. Дає дві коруни сорок п'ять і це останнє слово.

— Продавати, — випалив половинчик. — Давай, малий, жени і підтверджуй. Вімме, лічи.

Вівальді сягнув під сувої пергаменту і видобув краснолюдську рахівничку, справжню цяцьку. На відміну від людських, краснолюдські рахівнички мали форму ажурної пірамідки. Однак рахівничка Вівальді було зроблена із золотих дротів, по яких пересувалися гранчасті, шліфовані, припасовані одні до одних рубіни, смарагди, онікси та чорні агати. Краснолюд якийсь час швидкими вправними рухами великого пальчика пересував коштовності, вгору, вниз, убік.

— Це буде... гмм... гмм... Мінус витрати і мої комісійні... Мінус податок... Таак. П'ятнадцять тисяч шістсот двадцять дві коруни і двадцять п'ять копперів. Непогано.

— Якщо я правильно полічив, — повільно сказав Деїнті Бібервельт, — то сумарно, нетто, я повинен мати в тебе...

— Точно двадцять одну тисячу дев'ятсот шістдесят дев'ять корун і п'ять копперів. Непогано.

— Непогано? — гукнув Горицвіт. — Непогано? За цю суму можна купити велике село або малий замок. Я в житті не бачив такої гори грошей зараз!

— Я теж ні, — промовив половинчик. — Але не гарячкуй, Горицвіте. Так складається, що ніхто тих грошей не бачив і невідомо, чи побачить.

— Та що ти, Бібервельте, — здивувався краснолюд. — Звідки такі похмурі думки? Сулімир заплатить готівкою чи векселем, а його векселі надійні. То про що йдеться? Боїшся втрат на засмерділому жирі та воску? При таких зисках ти покриєш усі втрати, жартуючи.

— Не в цьому річ.

— А в чому ж?

Деїнті закашлявся, опустил кучеряву голову.

— Вімме, — сказав, дивлячись на долівку. — Шапель за нами нюшить.

Банкір цмокнув.

— Кепсько, — процідив. — Але цього слід було сподіватися. Бачиш, Бібервельте, інформація, якою ти скористався при трансакціях, має не тільки торговельне, а й політичне значення. Ніхто не знав, що готується у Повісі та Темерії, Шапель теж ні, а Шапель любить довідуватись першим. А тепер, як сам розумієш, ламає собі голову, звідки довідався ти. І думаю, що вже здогадався. Бо я теж здогадався.

— Цікаво.

Вівальді провів очима по Горицвітові й Геральтові, зморщив гачкуватого носа.

— Цікаво? Це ваша спілка цікава, Деїнті, — сказав. — Трубадур, відьмін і купець. Вітаю. Пан Горицвіт буває там і деінде, навіть на королівських дворах, і, мабуть,

непогано нашорошує вуха. А відьмін? Охоронець? Вибиває борги?

— Це надто покvapні висновки, пане Вівальді, — холодно сказав Геральт. — Ми не в спілці.

— А я, — почервонів Горицвіт, — ніколи не нашорошую вух. Я поет, а не шпигун.

— Усіляко кажуть, — скривився краснолюд. — Усіляко, пане Горицвіте.

— Брехня! — гукнув трубадур. — Гівно правда!

— Та гаразд, вірю. От лише не знаю, чи Шапель повірить. Але, можливо, це все якось уляжеться. Скажу тобі, Бібервельте, що після останнього приступу апоплексії Шапель дуже змінився. Може, страх смерті заглянув йому до гузна і змусив задуматися? Словом, це вже не той Шапель. Став начебто чемнішим, розумнішим, спокійнішим і. і нібито чесним.

— Еее, — сказав половинчик. — Шапель, чесний? І чемний? Це неможливо.

— Кажу як є, — відповів Вівальді. — А є, як кажу. На додачу, церква тепер заклопотана іншою проблемою, що зветься Вічним Вогнем.

— А це як?

— Кажуть, що повсюдно має палати Вічний Вогонь. Всюди, по всій околиці мусять стояти вівтарі, присвячені цьому вогню. Безліч вівтарів. Про деталі мене не питай, Деїнті, я не надто орієнтуюсь у людських забобонах. Проте знаю, що всі жерці, а також Шапель, не займаються майже нічим іншим, лише цими вівтарями і цим вогнем. Ідуть великі приготування. Податки зростуть, це-то певне.

— Ну, — сказав Деїнті. — Невелика втіха, а все ж...

Двері конторки знову розчинилися і всередину увірвалося вже знайоме відьмініві щось у зеленій шапці та кролячому козушку.

— Купець Бібервельт, — заявило воно, — наказує докупити горщиків, якби забракло. Ціна не грає ролі.

— Чудово, — усміхнувся половинчик, а ця усмішка чимось нагадувала скривлений писок розлюченого лісового кота. — Купимо безліч горщиків, бажання пана Бібервельта для нас наказ. А ще чого докупити? Капусти? Дьогтю? Залізних граблів?

— А ще, — прохрипіло щось у козушку, — купець Бібервельт просить тридцять корун готівкою, бо мусить дати хабара, щось з'їсти і напитися пива, а під "Наконечником Списа" якісь три харцизи бухнули йому баламута.

— Ах. Три харцизи, — протяжно мовив Деїнті. — Так, схоже, що це місто повне злодюг. А де ж то, як можна спитати, перебуває тепер вельможний купець Бібервельт?

— А де ж то, — сказало щось, шморгаючи носом, — як не на Західному Базарі.

— Вімме, — зловороже мовив Деїнті. — Не задавай питань, а знайди мені якогось солідного товстого кия. Я вибираюся на Західний Базар, але без кия піти туди не можу. Надто багато там харцизів і злодюг.

— Кажеш, кия? Знайдеться. Але, Деїнті, я лиш одне хотів би знати, бо гризе мене. Я мав не задавати питань, то й не запитаю, а вгадаю, а ти підтвердиш або заперечиш. Добре?

— Вгадуй.

— Отой згірклий жир, олія, віск та миски, цей холерський шнурок, це був такий тактичний прийом, правда? Ти хотів відвернути увагу конкурентів од червецю та мімози? Викликати замішання на ринку? Ге, Деїнті?

Двері різко розчинилися і до конторки убігло щось без шапки.

— Щавлик мельдує, що все готове! — тонко вереснуло воно. — Питає, чи наливати?

— Наливати! — загримів половинчик. — Негайно наливати!

— На руду бороду старого Рундуріна! — завив Вімме Вівальді, щойно за гномом зачинилися двері. — Нічого не розумію! Що відбувається? Що наливати? Куди наливати?

— Гадки не маю, — зізнався Деїнті. — Але інтерес, Вімме, мусить крутитися.

IV

Насилу пропхавшись крізь тлум, Геральт вийшов просто до ятки, обвішаної мідними ринками, казанками та сковорідками, які червоно іскрилися у промінні передвечірнього сонця. За прилавком стояв рудобородий краснолюд в оливковому каптурі і тяжких чоботях із тюленьчої шкіри. На обличчі краснолюда малювалася виразна нехіть, коротко кажучи, виглядав так, наче саме збирався обплювати клієнтку, що греблася в товарі. Клієнтка гойдала бюстом, трусила золотими кучериками і заливала краснолюда безперервним потоком слів, позбавлених ладу і складу.

Клієнтка була ні більше, ні менше, як Веспулею, вже відомою Геральтові метальницею снарядів. Не чекаючи, доки вона його пізнає, він поквапом пірнув у натовп.

Західний Базар кипів життям, дорога через збіговисько нагадувала переправу через кущі глоду. Де не повернись, усюди щось чіплялося рукавів і холош, — чи то діти, які загубилися мамам, що відтягали татусів од намету з шинквасом, чи то шпіцлі з кордегардії, чи то мандрівні продавці шапок-невидимок, афродизіаків та огидних сцен, вирізаних на кедровому дереві. Геральт перестав усміхатися і почав лаятися, належно користуючись ліктями.

Почув звуки лютні та знайомий йому сріблястий сміх. Звуки долинали від фантастично барвистої ятки, оздобленої написом: "Тут чуда, амулети і наживка для риб".

— Чи хтось уже казав вам, вацьпанно, яка ви красуня? — верещав Горицвіт, сидячи на прилавку і весело махаючи ногами. — Ні? Не може бути! Це місто сліпців, не інакше, як сліпців. Гей, добрії люде, сюди! Хто хоче почути баладу про кохання? Хто хоче зворушитись і духовно збагатіти, нехай вкине монету до капелюха. З чим, з чим ти сюди лізеш, засранцю? Мідь збережи для жебраків, мистця не годиться міддю ображати. Я ще, може, вибачу, але мистецтво — ні!

— Горицвіте, — сказав Геральт, підходячи. — Ми, здається, розділилися, щоб шукати доплера. А ти концерти влаштовуєш. І не соромно тобі співати на ярмарку, як жебрущий дід?

— Соромно? — здивувався бард. — Суттєво, що і як співати, а не де співати. Крім того, я голодний, а власник ятки обіцяв мені обід. Стосовно доплера, то шукайте його

самі. Я не годжуся до погонь, бійок і самосудів. Я поет!

— Ти, поете, краще вчинив би, якби не привертав до себе уваги. Тут твоя наречена, можуть трапитися неприємності.

— Наречена? — Горицвіт нервово закліпав. — Про кого мова? В мене їх кілька.

Веспуля, тримаючи в руках мідну сковороду, продерлася крізь юрбу слухачів, немов розігнаний тур. Горицвіт зірвався з прилавку і кинувся навтьоки, спритно перестрибуючи через кошики моркви. Веспуля обернулася у бік відьміна, роздимаючи ніздрі. Геральт відступив, наткнувшись спиною на твердий опір стіни ятки.

— Геральте! — крикнув Деїнті Бібервельт, вискакуючи з натовпу і відштовхуючи Веспулю. — Швидко, швидко! Я його бачив! Он там, тікає!

— Я ще вас дожену, гольтіпаки! — вереснула Веспуля, намагаючись утримати рівновагу. — Я ще розрахуюся з вашою свинською бандою! Гарна компанія! Папуга, обірванець і карлик з волохатими п'ятами! Ви мене попам'ятаєте!

— Туди, Геральте! — закричав Деїнті, на бігу розштовхуючи групку спудеїв, зайнятих грою у "три мушельки". — Там, там, дав драла межі вози! Заходь зліва! Хутко!

Вони кинулися в погоню, самі переслідувані прокльонами розштовхуваних перекупнів та покупців. Геральт лише дивом не перечепився об шмаркатога мікруса, що трапився йому під ноги. Перестрибнув малого, але перевернув дві бочки з оселедцями, за що розлючений рибалка хльоснув його по спині живим вугром, якого саме демонстрував клієнтам.

Вони помітили доплера, що намагався дременути вздовж овечої загорожі.

— З другого боку! — вереснув Деїнті. — Заходь до нього з другого боку, Геральте!

Доплер промчав уздовж огорожі, немов стріла, мигтячи зеленою камізелькою. Ставало зрозумілим, чому він не перевертався на когось іншого. Ніхто не міг дорівнятися половинчику в спритності. Ніхто. Крім іншого половинчика. Та відьміна.

Геральт побачив, як доплер різко змінює напрямок, здіймаючи хмару куряви, як спритно пірнає у дірку в паркані, що загороджував великий намет, використовуваний як бійня та м'ясний торг. Деїнті теж це побачив. Переплигнув через жердини і почав протискатися крізь стадо бекаючих баранів, загнане в загороду. Видно було, що не встигне. Геральт збочив і кинувся вслід за доплером між парканними дошками. Відчув раптовий ривок, почув тріск шкіри, що рвалася, а куртка й під другою пахвою зненацька стала дуже вільною.

Відьмін зупинився. Вилаявся. Сплюнув. І ще раз вилаявся.

Деїнті вбіг до намету за доплером. Зсередини долинали верещання, звуки ударів, прокляття і жахливий галас.

Відьмін вилаявся втретє, дуже брудно, після чого скреготнув зубами, підняв праву руку, склав пальці у знак Аард, прицілившись просто в намет. Навет вигнувся наче вітрило під час урагану, а зсередини почулося відчайдушне виття, гуркіт і мукання волів. Навет охляп.

Доплер, повзучи на животі, виліз із-під полотна та кинувся в напрямку другого,

меншого намету, найпевніше, льодовні. Геральт, не роздумуючи, скерував до нього руку і довбонув у спину Знаком. Доплер звалився на землю, мов блискавкою вдарений, перекотився через голову, але відразу ж зірвався і вбіг до намету. Відьмін наступав йому на п'яти.

В наметі смерділо м'ясом. І було темно.

Теліко Лунггревінк Леторт стояв там, важко дихаючи, обіруч обіймаючи половину свинячої туші, що висіла на жердині. Іншого виходу з намету не було, а полотнище було надійно й міцно прибите кілками до землі.

— Що за приємність знову тебе зустріти, міміку, — холодно промовив Геральт.

Доплер важко сапав.

— Облиш мене, — вистогнав нарешті. — Чому ти мене переслідуєш, відьміне?

— Теліко, — сказав Геральт. — Питаєш дурне. Щоби здобути коней і подобу Бібервельта, ти розбив йому голову і покинув на пустків'ї. Надалі користуєш із його особистості та глузуєш із клопотів, які він через це має. Чорти знають, що ти ще плануєш, але я перешкоджую тобі в тих планах, так чи інакше. Я не хочу ні вбивати тебе, ні видати владі, але ти мусиш забратися з міста. Я припильную, щоб ти забрався.

— А якщо я не схочу?

— То я тебе на тачці вивезу, в мішку.

Доплер раптово роздувся, потім різко схуд і почав рости, його каштанові кучері побіліли й вирівнялися, сягаючи рамен. Зелена камізелька половинчика маслянисто зблиснула, стаючи чорною шкірою, на передпліччях та манжетах заіскрилися срібні нюти. Пизате рум'яне обличчя видовжилося і зблідло.

З-понад правого плеча висунулося руків'я меча.

— Не підходь, — хрипко сказав другий відьмін та посміхнувся. — Не наближайся, Геральте. Я не дозволю до себе торкнутися.

Яка ж у мене паскудна посмішка, подумав Геральт, сягаючи за мечем. Який же в мене паскудний писок. Як паскудно я мружу очі. То це так я виглядаю? Трістенна зараза.

Рука доплера і рука відьміна одночасно торкнулися руків'я, обидва мечі одночасно вискочили з піхов. Обидва відьміни одночасно зробили два швидкі м'які кроки, — один уперед, другий вбік. Обидва одночасно здійняли мечі й прокрутили ними короткий свистячий млинок.

Обидва одночасно застигли, завмерли в позиції.

— Ти не можеш мене подолати, — буркнув доплер. — Я — це ти.

— Помиляєшся, Теліко, — тихо сказав відьмін. — Кинь меч і повернися до подоби Бібервельта. Інакше пожалкуєш, попереджаю.

— Я — це ти, — повторив доплер. — Ти не здобудеш наді мною переваги. Не можеш мене подолати, бо я — це ти.

— Ти навіть гадки не маєш, як це, — бути мною, міміку.

Теліко опустив руку, затиснуту на мечі.

— Я — це ти, — повторив він.

— Ні, — заперечив відьмін. — Ти — не я. А знаєш чому? Бо ти малий бідний добрячий доплер. Доплер, який міг убити Бібервельта, закопати його тіло в хашах і здобути таким робом цілковиту безпеку та цілковиту певність, що ніколи ніхто його не викриє, включно з половинчиковою дружиною, славнозвісною Гарденією Бібервельт. Але ти його не вбив, Теліко, бо ти на це неспроможний. Бо ти малий бідний добрячий доплер, якого приятелі називають Дуду. І хоч би на кого ти перекидався, то все ж завжди будеш таким самим. Ти вмієш скопіювати лише те, що у нас доброго, бо злого, яке є в нас, не розумієш. Ти саме такий, доплере.

Теліко відступив, упершись спиною в полотнище намету.

— Тому, — вів далі Геральт, — зараз ти перетворишся на Бібервельта і чемно подаси мені лапи, щоб я їх зв'язав. Ти не можеш зі мною змагатися, бо я — це те, що ти неспроможний скопіювати. Ти це добре знаєш, Дуду. Бо ти якусь мить переймав мої думки.

Теліко різко випростався, риси його обличчя, що було обличчям відьміна, розмазалися і розпливлися, біле волосся захвилювалося і почало темніти.

— Ти маєш рацію, Геральте, — сказав він, невиразно, бо його губи змінювали форму. — Я перейняв твої думки. Ненадовго, але цього було достатньо. Знаєш, що я тепер зроблю?

Шкіряна відьмінська куртка стала блискуче-волошковою. Доплер усміхнувся, поправив сливової барви капелюшок із пірцем білої чаплі, підтягнув пояс лютні, перевишеної через плече. Лютні, яка ще мить тому була мечем.

— Я скажу тобі, що зроблю, відьміне, — засміявся він дзвінким сріблястим сміхом Горицвіта. — Піду собі, утиснуся в юрбу і потайки перекинуся на будь-кого, хоч би й на жебрака. Бо волію бути жебраком у Новіграді, ніж доплером у пустків'ї. Новіград дещо мені завинив, Геральте. Це виникнення міста спотворило середовище, де ми могли б жити, жити у власній природній подобі. Нас винищували, полюючи за нами наче за скаженими псами. Я один з небагатьох, що вижили. Хочу вижити і виживу. Раніше, коли мене переслідували вовки, я перекидався на вовка та кілька тижнів бігав зі зграєю. І вижив. Тепер я теж так зроблю, бо не хочу тулитися по урочищах та зимувати в ямах від повалених дерев, не хочу бути вічно голодним, не хочу безперервно бути мішенню для стріл. Тут, у Новіграді, тепло, вдосталь їдла, можна заробити і дуже рідко тут хтось стріляє в когось із лука. Новіград — це вовча зграя. Я приєднаюся до цієї зграї та виживу. Розумієш?

Геральт невпевнено кивнув головою.

— Ви дали скромну можливість асиміляції, — продовжував доплер, кривлячи губи в зухвалій Горицвітовій посмішці, — краснолюдам, половинчикам, гномам, навіть ельфам. А чим же я гірший? Чому ви відмовляєте мені в цьому? Що я повинен зробити, щоб мати право жити в цьому місті? Перетворитися на ельфійку з очима сарни, шовковистим волоссям та довгими ногами? Що? А чим та ельфійка краща за мене? Тим, що на її вигляд ви перебираєте ногами, а на мій хочеться вам блювати? Подавіться такими аргументами. Я все одно виживу. Знаю, як. Бувши вовком, я бігав, вив та гризся

з іншими за самку. Ставши мешканцем Новіграду, торгуватиму, плестиму кошики з лози, жебратиму чи крастиму, ставши одним із вас робитиму те, що звичайно чинить один із вас. Хтозна, може, навіть оженюся?

Відьмін мовчав.

— Буде так, як я сказав, — спокійно вів далі Теліко. — Я виходжу. А ти, Геральте, не намагатимешся мене затримати, навіть не ворухнешся. Бо я, Геральте, якусь хвилю знав твої думки. В тому числі й ті, у яких ти не зізнаєшся, які приховуєш навіть від себе. Бо, щоб мене затримати, ти мусив би мене вбити. А в тебе думка про те, щоб холоднокровно мене вбити, викликає огиду. Правда?

Відьмін мовчав.

Теліко знову поправив ременя лютні, відвернувся і рушив до виходу. Йшов сміливо, але Геральт бачив, що він пригинає шию і горбить плечі, очікуючи свисту клинка. Уклав меч до піхов. Доплер затримався на пів-кроці, оглянувся.

— Бувай, Геральте, — сказав. — Дякую тобі.

— Бувай, Дуду, — відповів відьмін. — Щастя.

Доплер відвернувся та рушив у бік людного базару, бадьорою, веселою, гойдливою ходою Горицвіта. Так, як Горицвіт, різко помахував лівою рукою, так, як Горицвіт, щирив зуби до дівчат, котрих проминав. Геральт повільно рушив за ним. Повільно.

Теліко на ходу вхопив лютню, сповільнивши крок, взяв два акорди, при цьому вправно зігравши на струнах відому Геральтові мелодію. Ледь відвернувшись, заспівав.

Зовсім як Горицвіт.

Повернеться весна і дощ сплине на трави,

Тепле сонце серця нам зігріє,

І цього не змінити, в нас палає яскравий

Вічний вогонь — це надія.

— Повтори це Горицвітові, якщо запам'ятаєш, — крикнув. — А ще скажи йому, що "Зима" — недобра назва. Ця балада повинна називатися "Вічний Вогонь". Бувай, відьміне!

— Гей! — почулося раптом. — Стій, фазане!

Теліко здивовано оглянувся. З-за ятки з'явилася Веспуля, сильно погойдуючи бюстом та міряючи його зловісним поглядом.

— За дівками зазираєш, баламуте? — засичала, гойдаючи все схвильованіше. — Пісеньки співаєш, вражий сину?

Теліко зняв капелюшка і поклонився, широко усміхаючись прикметним Горицвітовим усміхом.

— Веспулю, люба моя, — промовив солоденько. — Як же я радий тебе бачити. Вибач, кохана. Я повинен тобі...

— Винен, винен, — голосно перебила його Веспуля. — А за те, що винен, зараз розплатишся. Ось тобі!

Величезна мідна сковорода зблиснула на сонці та з глибоким гучним брязкотом врізала доплера по голові. Теліко з несказанно дурною міною, застиглою на обличчі,

захитався і впав, розкричавши руки, а його фізіономія раптом почала змінюватися, розпливатися і втрачати схожість із будь-чим. Помітивши це, відьмін стрибнув до нього, на бігу зриваючи з ятки великого килима. Розстеливши килим на землі, двома копняками закотив на нього доплера і швидко, але тісно згорнув.

Сівши на пакунку, витер чоло рукавом. Веспуля, стискаючи сковороду, зловісно дивилася на нього, а юрба довкола густішала.

— Він хворий, — сказав відьмін і вимушено усміхнувся. — Це заради його добра. Не тисніться, добрі люди, бідолаха потребує повітря.

— Ви чули? — спокійно, але звучно спитав Шапель, різко пропихаючись через натовп. — Прошу не робити збіговища! Прошу розійтися! Збіговища заборонені. Караються штрафом.

Натовп умить розприснувся на всі боки, тільки для того, щоб виявити Горицвіта, який саме надходив шпарким кроком під звуки лютні. На його вигляд Веспуля пронизливо вереснула, кинула сковороду і пустилася бігти через площу.

— Що це з нею? — спитав Горицвіт. — Дідька побачила?

Геральт устав із пакунка, який почав слабо ворухитися. Шапель повільно наблизився; був сам, без охорони.

— Я не підходив би, — тихо сказав Геральт. — Якби я був вами, пане Шапель, то не підходив би.

— Так кажеш? — Шапель затиснув вузькі губи, холодно дивлячись на нього.

— Коли б я був вами, пане Шапель, то вдавав би, що нічого не бачив.

— Так, це певно, — промовив Шапель. — Але ти — не я.

З-за намету прибіг Деїнті Бібервельт, захеканий і спітнілий. На вигляд Шапеля зупинився, посвистуючи, заклав руки за спину і вдавав, що захоплено оглядає дах стодоли.

Шапель дуже близько підійшов до Геральта. Відьмін не поворухнувся, лише примружив очі. Якусь мить вони дивилися один на одного, потім Шапель похилився над пакунком.

— Дуду, — сказав до стирчачих зі згорнутого килима чудернацько деформованих Горицвітових сап'янців. — Копіюй Бібервельта, хутко.

— Що-що? — крикнув Деїнті, переставши витріщатися на стодолу. — Що таке?

— Тихше, — сказав Шапель. — Ну, Дуду, як там?

— Вже, — з килима почулося приглушене сякання. — Вже... Зараз...

Сап'янці, що стирчали зі згортку, розпливлися, розмазалися і перетворилися на волохаті босі стопи половинчика.

— Вилазь, Дуду, — сказав Шапель. — А ти, Деїнті, мовчи. Для людей усі половинчики виглядають так само. Правда?

Деїнті щось невиразно буркнув. Геральт, далі мружачи очі, підозріливо дивився на Шапеля. А намісник випростався, роздивився довкола, а тоді від роззяв, які ще залишилися поблизу, зостався лише стихаючий десь далеко стукіт дерев'яних шкрабів.

Деїнті Бібервельт Другий вибрався і викотився з пакунку, чхнув, сів, протер очі та

носа. Горицвіт, присівши на скрині, що лежала обіч, з виразом помірної цікавості бренькав на лютні.

— Деїнті, як ти гадаєш, хто це? — лагідно спитав Шапель. — Дуже схожий на тебе, правда?

— Це мій кузен, — випалив половинчик і вищирив зуби. — Дуже близька родина. Дуду Бібервельт зі Споришевої Луки, світла голова у всьому, що стосується інтересів. Я саме вирішив...

— Що, Деїнті?

— Я вирішив настановити його моїм уповноваженим у Новіграді. Що ти на це, кузене?

— Ох, дякую, кузене, — широко усміхнулася близька родина, гордість клану Бібервельтів і світла голова до інтересів. Шапель теж посміхнувся.

— Здійснилася мрія? — тихо спитав Геральт. — Про життя в місті? І що вам подобається в цьому місті, Дуду... і тобі, Шапелю?

— Пожив би ти на вересовищах, — так само тихо відповів Шапель, — погриз би корінці, змок і змерз, то й знав би. Нам теж дещо належить від життя. Ми не гірші від вас.

— Ні, — кивнув головою Геральт. — Не гірші. А буває, що й кращі. А що зі справжнім Шапелем?

— Шляк трафив, — шепнув Шапель Другий. — Вже зо два місяці тому. Апоплексичний удар. Хай йому земля буде пухом, а Вічний Вогонь нехай світить. Я саме був поблизу... Ніхто не помітив... Геральте? Ти ж не...

— Чого ніхто не помітив? — спитав відьмін з нерухомим обличчям.

— Дякую, — прошепотів Шапель.

— Вас тут більше?

— Хіба це істотно?

— Ні, — згодився відьмін. — Неістотно.

З-за возів та яток вибігла і притрюхала постать у два лікті зростом, у зеленій шапці та козушку з лататих кроликів.

— Пане Бібервельте, — видихнув гном і затнувся, водячи очима від одного половинчика до іншого.

— Я так гадаю, малий, — сказав Деїнті, — що в тебе справи до мого кузена, Дуду Бібервельта. Кажи. Кажи. Ось він.

— Щавлик сповіщає, що все пішло, — сказав гном і широко посміхнувся, показуючи гострі зубки. — По чотири коруни штука.

— Здається, я знаю, про що мова, — промовив Деїнті. — Шкода, Вівальді тут немає, той миттю полічив би зиск.

— Дозволь, кузене, — озвався Теліко Лунггревінк Леторт, скорочено Пенсток, для приятелів Дуду, а для усього Новіграда член численної родини Бібервельтів. — Дозволь, я полічу. Я маю безпомилкову пам'ять на цифри. На інші речі теж.

— Прошу, — вклонився Деїнті. — Прошу, кузене.

— Витрати, — наморщив лоба доплер, — були незначними. Вісімнадцять за олію, вісім п'ятдесят за жир, гмм... Все разом, зі шнурком включно, сорок п'ять корун. Виторг: шістсот по чотири коруни, себто дві тисячі чотириста. Жодних комісійних, бо без посередників...

— Прошу не забувати про податок, — нагадав Шапель Другий. — Прошу не забувати, що перед вами стоїть представник міської та церковної влади, який серйозно і сумлінно трактує свої обов'язки.

— Від податку звільнено, — заявив Дуду Бібервельт. — Це продаж зі святою метою.

— Га?

— Змішані у відповідних пропорціях жир, віск, олію, зафарбовану краплею червецю, — пояснив доплер, — достатньо було налити до глиняних мисок і занурити в кожен відрізок шнура. Запалений шнур дає гарне червоне полум'я, що довго горить і не дуже смердить. Вічний Вогонь. Жерці потребували лампад на вівтарі Вічного Вогню. Вже не потребують.

— Холера, — пробурмотів Шапель. — Дійсно... Потрібні були лампади... Дуду, ти геній.

— Вдався в матір, — скромно сказав Теліко.

— Аякже, викапана матір, — підтвердив Деїнті. — Гляньте лишень на ті мудрі очі. Викапана Бегонія Бібервельт, моя люба тітонька.

— Геральте, — застогнав Горицвіт. — Він за три дні заробив більше, ніж я співом за все життя!

— Я б на твоєму місці, — серйозно сказав відьмін, — покинув співи і зайнявся торгівлею. Попросися, може, візьме тебе в науку.

— Відьміне, — Теліко потягнув його за рукав. — Скажи, як я міг би тобі... віддячити....

— Двадцять дві коруни.

— Що?

— На нову куртку. Глянь, що залишилося з моєї.

— Знаєте що? — крикнув раптом Горицвіт. — Ходімо усі до дому розпусти! До "Пасифлори"! Бібервельти ставлять.

— А впускають половинчиків? — стурбувався Деїнті.

— Хай спробують не впустити, — Шапель прибрав грізну міну. — Хай тільки спробують, то я весь їхній бордель звинувачу в ересі.

— Ну, — гукнув Горицвіт. — То все гаразд. Геральте? Йдеш?

Відьмін тихо засміявся.

— А знаєш, Горицвіте, що із задоволенням.

ТРІШКИ ЖЕРТОВНОСТІ

I

Сирена до половини тіла випірнула з води і сильно, різко забила долонями об поверхню. Геральт впевнився, що в неї гарні, можна сказати — бездоганні груди. Ефект псував лише колір — пипки були темно-зеленими, а їх облямівка лише ледь світлішою.

Спритно пристосовуючись до надбігаючої хвилі, сирена проворно вигнулася, стріпонула мокрим волоссям салатової барви і мелодійно заспівала.

— Що? — принц перехилився через облавок когга . — Що вона каже?

— Відмовляє, — озвався Геральт. — Каже, що не хоче.

— Ти переклав, що я її кохаю? Що життя собі не уявляю без неї? Що хотів би з нею побратися? Що тільки вона, жодна інша?

— Переклав.

— І що?

— І нічого.

— То повтори.

Відьмін пальцями торкнувся губ та видобув із горла тремтячу трель. Насилу добираючи слова та мелодію, почав перекладати освідчення принца.

Сирена, горілиць лігши на воду, перебила його. Заспівала:

— Не мучся, не перекладай. Я зрозуміла. Коли він зізнається мені в коханні, то завжди в нього такий дурнуватий вираз обличчя. А щось конкретне сказав?

— Не так, щоб надто.

— Шкода, — сирена затріпотіла у воді й пірнула, сильно вигинаючи хвоста і спінуючи море зрізаним плавцем, схожим на плавець барабульки.

— Що? Що вона сказала? — спитав принц.

— Сказала, шкода.

— Чого шкода? Що б це означало?

— Я так думаю, що то була відмова.

— Мені не відмовляють! — вереснув принц усупереч очевидним фактам.

— Пане, — буркнув капітан когга, підходячи до них. — Невід наготові, досить закинути — і вона ваша...

— Я б не радив, — тихо сказав Геральт. — Вона не сама. Під водою їх більше, а у глибині під нами може бути кракен.

Капітан затремтів, зблід і безглуздим жестом обіруч ухопився за сідниці.

— Кра... кракен?

— Кракен, — підтвердив відьмін. — Тож я б не радив жартів із неводами. Досить їй крикнути, — і з цього човенка плаваючі дошки залишаться, а нас утоплять, як кошенят. А, зрештою, вирішуй, Агловалью, чи ти хочеш із нею побратися чи піймати неводом і тримати в бочці.

— Я її кохаю, — твердо сказав Агловаль, — і хочу взяти жоною. Але для цього треба, щоб вона мала ноги, а не хвіст, покритий лускою. І це можна зробити, бо я за два фунти добірних перлин купив магічний еліксир з повною гарантією. Вип'є — і в неї виростуть ніжки. Правда, доведеться трохи потерпіти, днів зо три, не більше. Клич її відьміне, скажи їй це ще раз.

— Я вже двічі казав. Відповіла, що ні, це виключено. Але додала, що знає морську чарівницю, моршинку, яка може закляттям перетворити тобі ноги на елегантний хвіст. Безболісно.

— Вона, мабуть, здуріла. Я з риб'ячим хвостом? Нізащо! Клич її, Геральте!

Відьмін сильно перегнувся через борт. Вода у його тіні була зеленою і видавалася густою, мов кисіль. Але кликати сирену не довелося, — вона раптом випірнула і з'явилася над поверхнею у фонтані води. Якусь мить стояла на хвості, потім попливла з хвилиною й обернулася горілиць, демонструючи всі свої принади. Геральт ковтнув слину.

— Гей, ви! — заспівала. — Чи ще довго? Мені шкіра порепкає від сонця. Біловолосий, спитай, чи він згоден.

— Ні, не згоден, — відспівав відьмін. — Ш'єсназ, зрозумій, він не може мати хвоста і жити під водою. Ти можеш дихати повітрям, а він під водою зовсім ні!

— Я знала! — тонким голосом крикнула сирена. — Знала! Відмовки, дурні наївні відмовки, ні на гріш жертвності! Той, хто кохає, вміє жертвувати. Я заради нього жертвувала собою, щодня вилазила на скелі, стерла собі луску на сідницях, подряпала плавці, застудилася через нього! А він не хоче пожертвувати отими двома паскудними ходаками? Любов, — це не тільки брати, треба ще вміти зрікатися, жертвувати! Скажи це йому!

— Ш'єсназ! — закричав Геральт. — Ти не розумієш? Він не може жити у воді!

— Я цих дурних відмовок не приймаю! Я теж... Я теж його кохаю і хотіла б відбутися з ним нерест, але ж як, коли він не хоче стати тирлаком? Де б я мала відкласти йому ікру, в шапку чи що?

— Що вона каже? — закричав принц. — Геральте, я не для того тебе сюди привіз, щоб ти з нею дишкурси заводив, а...

— Стоїть на своєму. Сердита.

— Давайте того невода! — заревів Агловаль. — Я її з місяць потримаю в басейні...

— А цього не хочете! — закричав капітан, з допомогою ліктя демонструючи, якого саме цього. — Під нами може бути кракен. Ви, пане, колись кракена бачили? Як ваша воля, стрибайте до води і ловіть її руками. А я туди не полізу. Я з цього когга живу!

— Ти з моєї ласки живеш! Давай невід, бо накажу тебе повісити!

— Поцілуйте пса під хвіст! На цьому коггові моя влада найвища!

— Тихо, обидва! — гнівно крикнув Геральт. — Вона щось каже, а діалект тяжкий, мушу зосередитися.

— З мене годі! — співуче прокричала Ш'єсназ. — Я голодна! Ну, біловолосий, нехай він зважується, зважується негайно. Одне тільки скажи: я не хочу, щоб з мене глузували, і не водитимуся з ним, якщо він виглядатиме ніби чотирилапа амеба. Скажи йому, що для тих розваг, які він пропонує, маю приятельок, вони це куди ліпше роблять. Але я таке вважаю недозрілими забавками, вони годяться хіба для дітей перед зміною луски. А я нормальна здорова сирена...

— Ш'єсназ...

— Не перебивай мене! Я ще не закінчила! Я здорова, нормальна і дозріла для тирла, а він, якщо справді мене прагне, повинен мати хвіст, плавці й усе, як у нормального тритона. Інакше я знати його не хочу!

Геральт швидко перекладав, стараючись уникнути вульгаризмів. Вийшло не так,

щоб дуже. Принц почервонів, брудно вилаявся.

— Безсоромна дівка! — вереснув. — Холодна макрель! Нехай знайде собі хека!

— Що він сказав? — зацікавилася Ш'єєназ, підпливаючи.

— Що він не хоче хвоста!

— То скажи йому... Скажи, щоб він засох!

— Що вона сказала?

— Сказала, — переклав відьмін, — щоб ти втопився.

II

— От жаль, — сказав Горицвіт, — що я не міг поплисти з вами, та що вдієш, на морі так мене млоїть, що годі й казати. А знаєш, я ніколи в житті не розмовляв із сиреною. Шкода, хай йому біс.

— Наскільки я тебе знаю, — відповів Геральт, приторочуючи в'юки, — баладу ти й так напишеш.

— Звісно. Перші строфи я вже склав. У моїй баладі сирена заради князя пожертвує собою, поміняє риб'ячий хвіст на гарні ніжки, але заплатить за це втратою голосу. Принц зрадить її, покине, а тоді вона помре від туги, перетвориться на морську піну, коли перші сонячні промені...

— Хто повірить у таку маячню?

— Байдуже, — пирснув Горицвіт. — Балади не для того пишуть, щоб у них вірили. Їх пишуть, щоб ними зворушуватись. Та що там з тобою розмовляти, ти на тому так знаєшся, як вовк на зіздах. Краще скаже, скільки тобі заплатив той Агловаль?

— Зовсім не заплатив. Запевнив, що я не впорався із завданням. Що він розраховував на зовсім інше, а платить за ефект, не за добрі наміри.

Горицвіт похитав головою, здійняв капелюшка і глянув на відьміна, жалібно склавши губи.

— Себто, у нас далі немає грошей?

— Так воно виглядає.

Горицвіт ще жалібніше склав губи.

— Це все моя провина, — заячав він. — Все через мене. Геральте, чи ти дуже на мене злий?

Ні, відьмін не був злим на Горицвіта. Зовсім не був.

Без сумніву, їхня пригода трапилася через Горицвіта. Це саме він наполіг, щоб вони вибралися на фестини до Чотирьох Кленів. Згідно із міркуваннями поета, влаштування фестин задовольняє глибинні та споконвічні людські потреби. Час від часу, твердив бард, людина мусить зустрітись з іншими людьми в місці, де можна посміятися й поспівати, досхочу напакуватися шашликами та пиріжками, напиться пива і помняцкати в танці спітнілі дівочі опуклості. Якби кожен хотів удовольняти ті потреби індивідуально, — розвивав свою думку Горицвіт, — вряди-годи та неорганізовано, то з цього виник би такий розгاردіаш, що й уявити годі. Тому й вигадали празники і фестини. А якщо празники і фестини є, то слід там бувати.

Геральт не сперечався, хоча у списку його глибинних та споконвічних потреб

відвідини фестин займали далеко не найперші позиції. Однак згодився супроводжувати Горицвіта, бо розраховував, що серед людного зборища знайде інформацію про можливе заняття чи завдання — давно вже ніхто його не наймав і запас готівки зовсім змілів.

Відьмін не мав жалю до Горицвіта через те, що той зачепив Гайових. Він теж був не без вини — міг утрутитися і стримати барда. Але не вчинив так, бо й сам не терпів славетних Стражників Пущі, званих Гайовими, добровольчої формації, що займалася боротьбою з нелюдьми. Аж із душі йому вернуло, коли чув, як вони вихвалялися обтиканими стрілами, зарізаними чи повішеними ельфами, біхресами або ж дивожонами. Що вже казати про Горицвіта, — він, мандруючи в товаристві відьміна, набрався переконання про власну безкарність, отож цього разу сам себе перевершив. Попервах Стражники не реагували на його кпини, глузи та брудні натяки, хоча селяни, які те все оглядали, гучно реготалися. Однак, коли Горицвіт проспівав тут-таки складений свинський і хамський куплет, що закінчувався рядком: "Ішов відважний Гайовий, червоний в нього ніс", — дійшло до заворушень та запеклої масової бійки. Шопа, що замінила собою танцмайданчик, пішла з димом. Втрутилися дружинники комеса Будибoga, званого Лиском, — Чотири Клені належали до його волості. Гайових, Горицвіта й Геральта визнали співвинуватими у всіх шкодах та занопорушеннях, включаючи до цього переліку також спокушення одної рудої малолітньої недоріки, яку вже опісля пригоди знайшли в кущах за оборогом, рум'яну та дурнуvато усміхнуту, з кошулею, задертою аж попід пахви. На щастя, комес Лиско знав Горицвіта, тож обійшлося пенею, але та поглинула всі гроші, які вони мали. Також мусили тікати із Чотирьох Кленів зі всіх кінських сил, бо вигнані з села Гайові погрожували помстою, а в довколишніх лісах цілий їх загін, понад сорок мужа, полював на мавок. Геральт не мав найменшого бажання бути поціленим стрілою Гайових — ті стріли мали наконечники зубаті, як гарпуни, і небезпечно ранили.

Довелося їм покинути первісний план, що передбачав об'їзд біляпушчанських сіл, де відьмін мав сьакі-такі перспективи роботи. Натомість поїхали над море, до Брімефорду. Та, на жаль, окрім не надто перспективної в сенсі успіху любовної афери принца Агловалє й сирени Ш'єєназ, відьмін роботи не знайшов. Вони вже проїли золотий сикгнет Геральта і брошку з александритом, яку трубадур дістав на пам'ять від однієї зі своїх численних наречених. Доводилося їм скрутно. Але ні, відьмін не мав зла на Горицвіта.

— Ні, Горицвіте, — сказав. — Я на тебе не злий.

Горицвіт не повірив, — це ясно впливало з того, що мовчав. Горицвіт рідко мовчав. Поплескав коня по шії, невідомо вкотре попорпався у в'юках. Геральт знав, — там нема нічого, що можна б обернути на готівку. Запах їжі, принесений бризом від розміщеної неподалік господи, вже не можна було витерпіти.

— Пане майстре? — крикнув хтось. — Гей, пане майстре!

— Так, — Геральт обернувся. Із брички, запряженої парою онагрів, що зупинилася саме біля них, вибрався огрядний поставний чоловік у повстяних черевиках і тяжкій

шубі з вовчого хутра.

— Еее. Нее..., — розгубився огрядний, підходячи. — Я, пане, не до вас, а до пана майстра Горицвіта.

— Се я, — гордо випростувався поет, поправивши капелюшок із чаплиним пером. — Що ви хотіли, чоловіче добрий?

— Мій вам пошанівок, — сказав огрядний. — Я Телері Друхард, торговець прянощами, старшина тутешньої Гільдії. Син мій, Гаспар, саме заручився з Далією, донькою Мествина, капітана когга.

— Гей же, — мовив Горицвіт, зберігаючи гордовиту позу. — Віншую і зичу щастя молодій парі. А чим же я можу допомогти? Може, йдеться про право першої ночі? У цій послугі я ніколи не відмовляю.

— Ге? Нее... Себто, баля і забава заручинова нині ввечір буде. Жона моя, як розійшлося, що ви, пане майстре, до Брімефорду завітали, вже мені діру в животі вигризла.... баба бабою. Чуєш, каже, Телері, покажемо всім, що ми не такі простаки, як вони, що стоїмо за культурою і мистецтвом. Що в нас баля духовна, а не лише набратися і зригатися. Я їй, дурній бабі, кажу, таж ми вже одного барда найняли, може, досить? А вона, що один то мало, що го-го, пан майстер Горицвіт то допіру, слава така, що то сусідам буде як сіль в оці. Пане майстре? Зробіть таку честь... Двадцять п'ять талярів готівкою, себто, чисто символічно... На підтримку мистецтва...

— Вухам своїм не вірю, — протяжно сказав Горицвіт. — Я, я маю бути другим бардом? Додатком до іншого музики? Я? Ще я так низько не впав, мосьпане, щоб комусь підігравати!

Друхард почервонів.

— Даруйте, пане майстре, — пробелькотів. — Я не так хотів сказати... То все жона... Даруйте...Зробіть честь...

— Горицвіте, — тихо прошипів Геральт. — Не задирай носа. Нам ті гроші потрібні.

— Ти мене не вчи! — роз'єрепенився поет. — Я носа задираю? Себто я? Ти диви! А що про тебе казати, як ти щодня відкидаєш добре платні пропозиції? Гірічки не вб'єш, бо й так вимирає, панорпу ні, бо нешкідлива, нічницю ні, бо милесенька, дракона ні, бо кодекс забороняє. Я, щоб ти знав, теж шануюся! Теж маю свій кодекс!

— Горицвіте, я тебе прошу, зроби це для мене. Трішки жертвності, чоловіче, нічого більше. Обіцяю, що не перебиратиму наступним замовленням, хоч би яке там було. Ну, Горицвіте...

Трубадур, втупившись у землю, пошкріб заросле м'якою світлою щетиною підборіддя. Друхард, роззявивши рота, присунувся ближче.

— Пане майстре... Зробіть таку честь. Жінка не пробачить, що я вас не упросив. Ну... Нехай буде тридцять.

— Тридцять п'ять, — твердо сказав Горицвіт. Геральт усміхнувся, з надією втягнувши носом смаковитий запах, яким віяло від господи.

— Згода, пане майстре, згода, — швидко сказав Телері Друхард, так швидко, що ясно, — і сорок дав би, якби треба було. — А зараз... Мій дім, як воля вам

причепуритися і відпочити, — ваш дім. І ви, пане... А як ваше ім'я?

— Геральт із Ривії.

— І вас, пане, само собою, теж запрошую. Щось перекусити, змочити горло...

— І овшім, з усією приємністю — мовив Горицвіт. — Ведіть, милий пане Друхарде.

А так між нами, хто цей другий бард?

— Шляхетна панна Ессі Давен.

III

Геральт ще раз протер рукавом срібні нюти, набиті на куртці, та пряжку пояса, причесав пальцями скріплене чистою пов'язкою волосся і почистив черевики, потерши одною халявою іншу.

— Горицвіте?

— Ага? — бард розгладив перо білої чаплі, прип'яте до капелюшка, поправив і обтягнув на собі кубрак. Обидва провели півдня, чистячи одержу і доводячи її до с'як-так прийнятного стану. — Що, Геральте?

— Постарайся вестися так, щоб нас викинули після вечері, а не до неї.

— Ти, либонь, жартуєш, — обурился поет. — Стеж за своїми манерами. Заходьмо?

— Заходьмо. Чуєш? Співає хтось. Жінка.

— Ти щойно почув? То Ессі Давен, звана також Оченя. Ти що, раніше жінок-трубадурів не бачив? А так, я забув, ти оминаєш місця розквіту мистецтва. Оченя — здібна поетка і співачка, та що ж, має свої вади, а нахабство, наскільки я чую, не є найменшою з них. Бо те, що вона от саме співає, — це моя власна балада. Зараз почує кілька теплих слів, аж їй оченя засльозиться.

— Горицвіте, змилуйся. Нас виженуть.

— Не втручайся. Це професійна справа. Заходьмо.

— Горицвіте?

— Гм?

— Чому Оченя?

— Побачиш.

Баля відбувалася у великому складському приміщенні, звідки винесли бочки оселедців та риб'ячого жиру. Запах, хоч і не повністю, — перебили, вішаючи, де трапилося, пучки омели та вересу, прикрашені барвистими стьошками. Де-не-де, згідно зі звичаєм, висіли також коси часнику, що мали відлякувати вампірів. Столи і лави присунуто попід стіни, накрито білим полотном, а в кутку влаштували велике вогнище з рожном. Було людно, але не гамірно. Більш ніж півсотні людей різних станів та професій, а також прищавий наречений і задивлена в нього кирпоноса наречена у зосередженій тиші прислухалися до звучної та мелодійної балади, яку співала вдягнута в скромну синю сукню дівчина, що сиділа на підвищенні, сперши лютню об коліно. Дівчина була не старшою вісімнадцяти років і дуже худенькою. Її волосся, довге й пухнате, мало темно-золоту барву. В ту мить, коли вони зайшли, дівчина доспівала, кивком голови подякувала за гучну овацію, тріпнула волоссям.

— Вітайте, пане майстре, вітайте, — святково одягнений Друхард жваво метнувся

до них, потягнув до середини складу. — І ви вітайте, пане Геральте... Пошанували... Так... Звольте... Ясне панство, ясні панове! От гість наш шановний, що шану нам виявив і вшанував... Пан майстер Горицвіт, славетний співак і віршокру..., поет, себто, великою шаною нас вшанував... Ми пошановані...

Залунали крики та оплески, саме вчасно, бо виглядало, що Друхард зашанується до смерті. Горицвіт, почервонівши з пихи, набрав гордовитого виразу обличчя і недбало вклонився, а потім помахав рукою дівчатам, які, наче кури на бантах, сиділи на довгій лаві під наглядом поважних матрон. Дівчата сиділи нерухомо, справляючи враження приклеєних до лави чи то столярським клеєм, чи ще чимсь міцнішим. Всі до одної тримали руки на судомно стиснутих колінах і мали напіврозтулені роти.

— А зараз, — скрикнув Друхард, — нумо до пива, кумці, до їжі! Просимо, просимо! Чим хата...

Дівчина у синій сукні проштовхалася крізь натовп, що, подібно до хвилі морської, ринув на заставлені стравами столи.

— Вітаю, Горицвіте, — сказала.

Порівняння "очі мов зорі" Геральт вважав банальним і заїждженим, особливо з тих пір, як почав подорожувати з Горицвітом, — трубадур звук розкидатися цим компліментом наліво й направо, переважно зовсім незаслужено. Але, що стосується Ессі Давен, то навіть хтось настільки маловразливий на поезію, як відьмін, мусив визнати доречність такого порівняння. Бо на миловидному, симпатичному, але загалом звичайному личку сяяло велике, гарне, блискуче, темно-синє око, від якого не можна було відвести погляду. Друге око Ессі Давен переважно було закрите і заслонене золотистим пасемком, що спадало на щоку. Це пасемко Ессі час від часу відкидала, шарпаючи головою чи дмухаючи, а тоді виявлялося, що друге оченя Оченяти зовсім не поступається першому.

— Вітай, Оченя, — сказав Горицвіт, кривлячись. — Гарну баладу ти щойно проспівала. Значно поправила свій репертуар. От і я кажу, — як не вмієш писати свої вірші, цуп чужі. Багато пісень ти вже нацупила?

— Кілька, — негайно ж відпалила Ессі Давен і посміхнулася, демонструючи білі зубки. — Дві чи три. Хотіла більше, але нікуди не годяться. Слова — всуціль белькотіння, а мелодії, хоч милі та непретензійні у своїй простоті, щоб не сказати, примітивізм, все ж не є тим, чого очікують мої слухачі. Ти щось нове написав, Горицвіте? Яюсь так трапилося, що я про таке не чула.

— І не дивно, — зітхнув бард. — Мої балади співають там, куди запрошують винятково талановитих і знаменитих, а ти ж там не буваєш.

Ессі ледь почервоніла і, дмухнувши, відкинула пасемко.

— І справді, — сказала. — Я в борделях не буваю, їх атмосфера діє на мене гнітюче. Співчуваю тобі, що мусиш співати в таких місцях. Але що вдієш, — як таланту брак, то не випадає перебирати публікою.

Тепер помітно почервонів Горицвіт. Натомість Оченя радісно засміялася, раптом закинула йому руки на шию і голосно цмокнула в щоку. Відьмін здивувався, але не так,

щоб дуже. Колега Горицвіта по фаху не могла аж надто відрізнитися від нього в сенсі передбачуваності.

— Горицвіте, ти старий баляндрасе, — сказала Ессі, далі обіймаючи барда за шию.
— Яка я рада, що бачу тебе знову, при доброму здоров'ї і повному розумі.

— Ех, Паяцинко, — Горицвіт обхопив Ессі за талію, підняв і закрутив довкола себе, аж сукня зафуркотіла.

— Ти була чудовою! Богами присягаюсь, давно вже я не чув такого гарного лихослів'я. Ти сваришся ще гарніше, аніж співаєш! А виглядаєш просто надзвичайно!

— Я тебе скільки разів просила, — Ессі дмухнула на пасемко і стрільнула оченям у Геральта, — не називай мене Паяцинкою, Горицвіте. Окрім того, давно пора, щоб ти відрекомендував мені свого товариша. Наскільки бачу, він до нашого братства не належить.

— Богове, охороніть, — засміявся трубадур. — Він, Паяцинко, не має ні голосу, ні слуху, а зримувати вміє хіба що "пити" і "рити". Це представник цеху відьмінів, Геральт із Ривії. Геральте, підійди, поцілуй Оченя у білуру руку.

Відьмін підійшов, не дуже знаючи, як поведися. Цілувати у білуру руку, точніше, в перстень, слід було винятково дам, почавши від герцогинь і вище, при цьому належалося приклякнути. А щодо невіст станів нижчих, то цей жест на півдні вважався недвозначно еротичним і, як такий, був зарезервований лише для закоханих пар.

Але Оченя розвіяла його сумніви, охоче й високо витягнувши долоньку, а пальчики опустивши вниз. Він незграбно взяв долоньку і вдав поцілунок. Ессі, все ще не зводячи з нього свого гарного ока, зашарілася.

— Геральт із Ривії, — сказала. — Ти, Горицвіте, обертаєшся у неабиякому товаристві.

— Шана для мене, — забелькотів відьмін, розуміючи, що риторичним даром дорівнює Друхардові. — Пані...

— До дідька, — пирхнув Горицвіт. — Не сором Оченя тим заїканням і титулуванням. Її ім'я Ессі, його ім'я Геральт. Кінець рекомендації. Паяцинко, переходьмо до суті справи.

— Як ще раз назвеш мене Паяцинкою, вріжу по вуху. До суті якої справи ми повинні перейти?

— Мусимо встановити, як співати. Я пропоную по черзі, по кілька балад. Заради ефекту. Очевидно, кожен співає власні балади.

— Годиться.

— Скільки Друхард тобі платить?

— Тебе це не обходить. Хто перший?

— Ти.

— Гаразд. О, гляньте, хто до нас завітав. Його високість принц Агловаль. Саме входить, подивіться.

— Хе, — втішився Горицвіт. — Якісний рівень публіки зростає. Хоча, з іншого боку, розраховувати на нього марно. Скупердяга. Геральт не дасть мені збрехати. тутешній

принц страх як не любить платити. Наймає, звісно. А от із платою гірше.

— Я чувала те-се, — Ессі, дивлячись на Геральта, відкинула зі щоби пасемко. — Розмовляли про це і в порту, і на пристані. Знаменита Ш'єєназ, правда?

Агловаль коротким кивком голови відповів на глибокі поклони придверного натовпу, майже одразу пішов до Друхарда і відтягнув його у кут, давши знак, що не очікує на пошесті та поклоніння в центрі залу. Геральт краєм ока спостерігав за ними. Розмова була тихою, але помітно було, що обидва схвильовані. Друхард часто обтирав чоло рукавом, крутив головою, чухрав шию. Задавав питання, на які принц, понурий і похмурий, відповідав, знизуючи плечима.

— Його Високість принц, — тихо мовила Ессі, присуваючись до Геральта, — виглядає схвильованим. Невже знову сердечні справи? Розпочаті сьогодні зранку непорозуміння зі знаменитою сиреною? Як гадаєш, відьміне?

— Можливо, — Геральт скося глянув на поетку; її питання застало його зненацька і чомусь роздратувало. — Що ж, кожен має свої особисті проблеми. Але не всі люблять, щоб про ці проблеми співали на ярмарках.

Оченя трішки зблідла, дмухнула на пасемко і з викликом зиркнула на нього.

— Це кажучи, ти мав намір мене образити чи вразити?

— Ні те, ні інше. Я лишень хотів випередити наступні питання щодо проблем Агловаля і сирени. Питання, на які я не уповноважений відповідати.

— Розумію, — гарне око Ессі Давен ледь відвологло. — На майбутнє я тебе перед такою дилемою не ставитиму. Не задам більше жодного питання, яке намірялася задати, і яке, чесно кажучи, трактувала лише як вступ і запрошення до милої розмови. Що ж, тепер цієї розмови не буде, — можеш не боятися, на жодному ярмарку її змісту не виспівують. Було приємно, щастя.

Вона швидко відвернулася і пішла в бік столів, де одразу ж радо її привітали. Горицвіт переступив з ноги на ногу і значуще кашлянув.

— Не скажу, Геральте, щоб ти повівся зразково чемно.

— По-дурному вийшло, — згодився відьмін. — Справді, я її образив, зовсім безпідставно. Може, піти за нею і перепросити?

— Облиш, — промовив бард і повчально додав. — Ніколи не буде другої нагоди справити перше враження. Ходи, краще пива нап'ємося.

Вони не встигли напиться пива. Через групу балакучих міщан пропхався Друхард.

— Пане Геральте, — сказав. — Звольте. Його Високість хотів би з вами порозмовляти.

— Вже йду.

— Геральте, — Горицвіт ухопив його за рукав. — Не забудь.

— Про що?

— Ти обіцяв прийняти будь-яке завдання, без витребеньок. Ловлю тебе на слові. Як ти це висловив? Трішки жертовності.

— Добре, Горицвіте. Але звідки ти знаєш, чи Агловаль...

— Я таке крізь стіни бачу. Пам'ятай, Геральте.

— Добре, Горицвіте.

Вони разом із Друхардом пішли в куток зали, подалі від гостей. Агловаль сидів за низьким столом. Сусідив із ним строкато вбраний засмаглий чоловік із короткою чорною бородою, якого Геральт раніше не бачив.

— Знову ми бачимось, відьміне, — почав принц. — Хоча я ще сьогодні вранці присягався, що більше бачити тебе не хочу. Але іншого відьміна під рукою немає, мушу обійтися тобою. Pozнайомся із Целестом, моїм урядником та управителем у всьому, що стосується пошуку перлів. Кажі, Целесте.

— Сьогодні вранці, — тихо сказав засмаглий, — надумав я розширити пошук за звичайні крайниці. Один човен пішов далі на захід, за мис, у бік Драконячих Ікол.

— Драконячі Ікла, — втрутився Агловаль. — Два великі вулканічні рифи на кінці мису. Їх видно з нашого узбережжя.

— Атож, — підтвердив Агловаль. — Так-то ми тамтуди не плавали, бо вири, каміння, нуркувати небезпечно. Але на узбережжі перлів чимраз менше. То й пішов туди один човен. Семеро люда залоги, двох моряків, п'ятеро нурців, із них одна жона. Коли не вернули ввечорі, почали ми непокоїтися, хоч море таке було спокійне, як оливою злите. Вислав я кілька бистрих скіфів і зразу ж ми ізнайшли човен, що в морі дрейфував. У човні нікого не було, ані живої душі. Камінь у воду. Не відомо, що притрафилося. Але бійка там була, певна річ. Сліди були...

— Які? — відьмін примружив очі.

— А такі, що вся палуба крив'ю була збризкана.

Друхард засичав і тривожно оглянувся. Целест притишив голос.

— Було, як кажу, — повторив, затиснувши щелепи. — Човен був забризканий пасокою вздовж і впоперек. Не інакше, як на палубі дійшло до різанини. Щось тих людей забило. Кажуть, морське страховисько. Ані хиби, морське страховисько.

— Не пірати? — тихо спитав Геральт. — Не конкуренти? Виключаєте можливість звичайної розправи на ножах?

— Виключаємо, — сказав принц. — Ні піратів, ні конкурентів тут немає. А розправи на ножах не закінчуються зникненням геть усіх. Ні, Геральте. Целест має рацію. Морське страховисько, не інакше. Слухай, ніхто не зважується вийти в море, навіть у близькі та стережені місця збору. Страх опанував людьми і порт паралізований. Навіть когги і галери не виходять із пристані. Розумієш, відьміне?

— Розумію, — кивнув головою Геральт. — Хто покаже мені те місце?

— Гей! — Агловаль поклав руку на стіл і затарабанив пальцями. — Це мені подобається. Справді по-відьмінському. Відразу до речі, без зайвої балаканини. Я таке люблю. Бачиш, Друхарде, я ж тобі казав: добрий відьмін — то голодний відьмін. Що, Геральте? Якби не твій приятель-музика, ти б і нині пішов спати, не вечерявши. Я добру маю інформацію, правда?

Друхард опустив голову. Целест тупо дивився перед себе.

— Хто покаже мені те місце? — повторив Геральт, холодно дивлячись на Агловаля.

— Целест, — промовив принц, переставши усміхатися. — Целест тобі покаже

Драконячі Ікла та дорогу до них. Коли то хочеш взятися за роботу?

— З самісінького ранку. Будьте на пристані, пане Целест.

— Добре, пане відьміне.

— Чудово, — принц потер руки, знову глузливо усміхнувшись. — Геральте, я розраховую, що з тим страховиськом тобі вдасться краще, аніж зі справою Ш'єєназ. Я справді на це розраховую. Ага, ще одне. Забороняю пліткувати про цю пригоду, я не бажаю більшої паніки, ніж та, що вже мені висне на шиї. Втямив, Друхарде? Язик накажу вирвати, якщопустиш пару з рота.

— Втямив, принце.

— Гаразд, — Агловаль встав. — То я піду, не заважаю розвазі, не провокую пліток. Бувай, Друхарде, побажай нареченим щастя від мого імені.

— Дякую, принце.

Ессі Давен, яка сиділа на дзиглику, оточена густим віночком слухачів, співала мелодійну тужливу баладу про печальну долю зрадженої коханки. Горицвіт, спершись об стовп, щось бурмотів під носом і лічив на пальцях такти і силаби.

— Ну як? — спитав. — Маєш роботу?

— Маю, — відьмін не вдавався в деталі, які, зрештою, не надто обходили барда.

— Я ж тобі казав, крізь стіни бачу роботу і гроші. Добре, дуже добре. Я зароблю, ти заробиш, матимемо за що погуляти. Поїдемо до Цидарису, встигнемо на свято винобору. А тепер вибачай на хвилю, — там, на лаві, я помітив дещо цікаве.

Геральт глянув туди ж, куди й поет, але не помітив нічого цікавого окрім кільканадцяти дівчат із напіврозкритими ротами. Горицвіт обтягнув кубрак, зсунув капелюшок на праве вухо і навискоки посунув до лави. Зручним фланговим маневром оминувши матрон, які стерегли дівчат, розпочав свій звичайний ритуал щирення зубів.

Ессі Давен закінчила баладу, була нагороджена криками "браво!", маленьким гаманцем і великим букетом гарних, хоч трішки прив'ялих хризантем.

Геральт кружляв довкола гостей, шукаючи okazji, щоб врешті зайняти місце при столі, заставленому їжею. Тоскно поглядав на блискавично зникаючі мариновані оселедці, голубці з капусти, варені голови тріски та баранячі котлети, на рвані куснями кільця ковбаси та каплунів, січені ножами копчені лососі та свинячу шинку. Проблема полягала в тому, що на лавах при столах не було вільного місця.

Панянки і матрони, дещо зворушившись, обступили Горицвіта, пискливо домагаючись виступу. Горицвіт роблено усміхався і відмовлявся, невміло вдаючи скромність. Геральт, поборовши сором'язливість, насилу пропхався до столу.

Підстаркуватий єгомосць, гостро пахнучий оцтом, напрочуд гречно та охоче посунувся, ледь не зваливши з лави кількох сусідів. Геральт, не гаючи часу, взявся за їжу і миттю спорожнив єдиний полумисок, до якого зміг дотягнутися. Пахнучий оцтом єгомосць підсунув йому наступний. Із вдячності відьмін зосереджено вислухав довгу тираду єгомосця, яка стосувалася сучасності та сучасної молоді. Єгомосць уперто окреслював свободу звичаїв як "розвільнення", Геральт мусив докласти чималих зусиль, щоби зберегти серйозну міну.

Ессі стояла під стіною, під пучками омели, сама, налаштовуючи лютню. Відьмін бачив, як до неї наближається молодик у грезетовому сильно втятому каптані, як щось каже поетці, ледь усміхаючись. Ессі глянула на молодика, легко кривлячи гарні губи, швидко сказала кілька слів. Молодик знітився і поквапом відійшов, а його вуха, червоні, як рубіни, ще довго горіли у напівтемряві.

— ...мерзота, сквернота і бридота, — далі вів своє пахнучий оцтом єгомосць. — Одне велике розвільнення, пане.

— Правда ваша, — невпевнено підтакнув Геральт, витираючи хлібом тарілку.

— Просимо тиші, ясні пані, ясні вашмосці, — заволав Друхард, виходячи на середину зали. — Славутній пан майстер Горицвіт, хотя й трохи недужий та втомлений, заспіває нині для нас славутню баладу про королеву Мар'єну та Чорного Крука! А вчинить він тєє на гаряче прохання панни млинарівни Вивірки, котрій, як сказав сам, відмовити не може.

Панна Вивірка, одна з менш вродливих дівчат на лаві, миттю погарнішала. Вибухнули шум та овації, які заглушили чергове розвільнення пахнучого оцтом єгомосця. Горицвіт почекав, аж запала повна тиша, зіграв на лютні ефектний вступ, а потім почав співати, не зводячи очей із панни Вивірки, яка гарнішала з куплету на куплет. Воістину, подумав Геральт, той провора діє ефективніше, ніж чародійські креми з олійками, що їх продає Єнніфер у своїй венгерберзькій крамничці.

Побачив, як Ессі прослизає за спинами слухачів Горицвіта, стиснених півколом, як обережно зникає у виході на терасу. Під впливом дивного імпульсу Геральт спритно вибрався з-за столу і вийшов за нею.

Вона стояла, похилившись, спершись ліктями об поруччя помосту, втягнула голову у вузькі підняті плечата. Дивилася на зморщене море, що виблискувало у непевному сьайві місяця та портових вогнів. Під стопою Геральта скрипнула дошка. Ессі випрямилася.

— Вибач, я не хотів завадити, — сказав дерев'яним тоном, шукаючи на її губах тої раптової гримаси, якою вона щойно почастивала грезетового молодика.

— Ти мені не заважаєш, — відповіла вона, усміхнулася і відкинула пасемко. — Я не самотності потребу, а свіжого повітря. Тобі теж дошкуляли дим та задуха?

— Трохи. Але більше дошкуляє мені свідомість того, що я тебе образив. Я прийшов попросити пробачення, Ессі, спробувати повернути можливість милої розмови.

— Це я повинна просити пробачення, — сказала вона, сперши долоні на балюстраду. — Я надто різко відреагувала. Я завжди різко реагую, не вмію опануватися. Пробач і дай мені можливість. Розмови.

Він наблизився, сперся об поруччя обіч неї. Почував її тепло, легкий аромат вербени. Любив аромат вербени, хоча аромат вербени не був ароматом бузку та агрусу.

— З чим тобі асоціюється море, Геральте? — спитала раптом.

— З неспокоєм, — відповів він, майже не задумуючись.

— Як цікаво. А виглядаєш ти таким спокійним та опанованим.

— Я не сказав, що відчуваю неспокій. Ти питала про асоціацію.

— Асоціації — це дзеркало душі. Дещо про це знаю, я ж поетка.

— А тобі, Ессі, з чим асоціюється море? — швидко спитав він, щоби покласти край розповідям про неспокій, який він відчував.

— Із вічним рухом, — не відразу відповіла вона. — Зі зміною. І з таємницею, загадкою, з чимось незбагненим, що я могла б описати на тисячу ладів, у тисячі строф, і все-таки не добратися до серцевини, до суті. Так, мабуть, із цим.

— Он як, — промовив, відчуваючи, що вербена усе дужче діє на нього. — Те, що ти відчуваєш, — це також неспокій. А виглядаєш такою спокійною та опанованою.

Вона обернулася до нього, відкинула золоте пасемко, втупила в нього свої гарні очі.

— Я, Геральте, ані спокійна, ані опанована.

Це сталося раптово, зовсім несподівано. Жест, який він зробив, а який мав бути дотиком, легким дотиком до її пліч, перетворився у сильне стискання обох долонь на її тоненькій талії, у швидке, хоч не різке притягання її ближче, аж до раптового дотику тіл, від якого скипала кров. Ессі раптом застигла, напружилася, сильно відігнулася назад, вперла долоні в його долоні, сильно, наче хотіла зірвати, зіпхнути його руки з талії, натомість лише вхопила їх сильніше, схилила голову вперед, розтулила губи, завагалася.

— Нащо... Нащо? — прошептала. Око її було широко розкрите, золоте пасемко сплигло на щоку.

Він спокійно і повільно схилив голову, наблизив обличчя і раптом їхні губи зустрілися у поцілунку. Однак Ессі навіть тоді не відпустила його рук, що обіймали його талію, і далі сильно вигинала спину, уникаючи контакту тіл. Зберігаючи цю позицію, вони повільно, наче танцюючи, оберталися. Вона цілувала його охоче, вміло. І довго.

Потім спритно і без зусилля вивільнилася з його рук, відвернулася, знову сперлася об балюстраду, втягнула голову в плечі. Геральт раптом почувся жахливо, невимовно по-дурному. Це почуття втримало його від наближення до неї, від того, щоб обійняти її згорблені плечі.

— Чому? — холодно спитала вона, не обертаючись. — Чому ти це зробив?

Глянула на нього краєм ока і відьмін зрозумів, що помилився. Раптом збагнув, що фальш, брехня, удавання та бравада заведуть його до трясовиння, на якому між ним і прірвою будуть лише пружні, збиті у тонкий килим трави і мохи, які щомиті можуть прогнутися, порватися, провалитися.

— Чому? — повторила. Він не відповів.

— Ти шукаєш жінки на ніч?

Він не відповів. Ессі повільно обернулася, торкнулася його плеча.

— Повернемося до зали, — сказала вона невимушено, але його та невимушеність не обманула, він відчував її напруження. — Не прибирай такої міни. Нічого не сталося. А те, що я не шукала чоловіка на ніч, — це ж не твоя провина. Правда?

— Ессі...

— Повертаймося, Геральте. Горіцвіт уже тричі співав на біс. Моя черга. Ходімо, я

заспіваю...

Дивно на нього глянула і дмухнула, щоби відкинути пасемко з ока.

— Заспіваю для тебе.

IV

— Ого, — відьмін прикинувся здивованим. — Ти все-таки тут? Я думав, ти не повернешся на ніч.

Горицвіт зачинив двері на засув, повісив на кілок лютню і капелюшок із пером білої чаплі, здійняв кубрак, обтріпав його і розклав на клунках, що лежали в кутку кімнатки. Окрім тих клунків, цебра і сінника, напханого гороховою соломою, в кімнатці на горищі меблів не було, — навіть свічка стояла на підлозі у застиглій калюжці воску. Друхард Горицвіта шанував, але, видно, не настільки, щоб віддати у його розпорядження комору чи ванькир.

— А чому ж це, — спитав Горицвіт, роззуваючись, — ти думав, що я не повернуся на ніч?

— Я думав, — відьмін підвівся на лікті, хрустячи гороховинням, — що ти підеш співати під вікном панни Вивірки, в бік якої цілий вечір вивалював язика, як лягавий пес до псиці.

— Ха-ха! — розреготався бард. — Ти примітивно дурний і нічого не зрозумів. Вивірка? Що там та Вивірка? Я хотів лишень викликати укол ревностів у панни Акеретти, до якої підбиватиму клинці завтра. Сунься.

Горицвіт звалився на сінник і стягнув з Геральта верету. Геральт, відчуваючи дивну злість, повернув голову в бік маленького віконця, через яке, коли б не працюваті павуки, видно було б зоряне небо.

— Ти чого надувся, як миш на крупу? — спитав поет. — Тобі що, муляє, бо я залицяюся до дівчат? А відколи ж то? Ти в друїди пішов і дав обітницю цноти?

— Перестань токувати. Я втомлений. Ти не помітив, що ми вперше за два тижні маємо сінник і дах над головою? Не тішить тебе думка, що над ранком нам не нападає на ніс?

— Для мене, — розмірився Горицвіт, — сінник без дівчати, — то не сінник. Це неповне щастя, а що таке неповне щастя?

Геральт глухо зойкнув, як завжди, коли на Горицвіта находила нічна балакучість.

— Неповне щастя, — тягнув далі бард, заслухаючись власним голосом, — це як... Як перерваний поцілунок. Ти чого скрегочеш зубами, коли можна спитати?

— Ти страх який нудний, Горицвіте. Завжди лишень дівчата, дупи, цицьки, неповне щастя, поцілунки, перервані псами, якими тебе цькують родичі наречених. Ну що ж, ти, вочевидь, інакше не можеш. Вочевидь, тільки вільна фривольність, щоб не сказати неперебірливе грання всього, що рухається, дозволяє тобі складати балади, писати вірші та співати. Мабуть, це, — запиши собі, — темна сторона таланту.

Він сказав надто багато і не досить остудив голос. А Горицвіт легко й безпомилково його розшифрував.

— Ага, — сказав він спокійно. — Ессі Давен, звана Оченям. Гарне оченя Оченяти

зупинилося на відьмінові і відьмін змішався. Відьмін повівся перед Оченям як штубак перед королевою. І, замість себе самого, винуватить її та шукає в ній темних сторін.

— Це ти маячиш.

— Ні, мій любий. Ессі справила на тебе сильне враження, ти цього не приховаєш. Та й, зрештою, я в цьому нічого каригідного не вбачаю. Але вважай, не помилися. Вона не така, як ти думаєш. Якщо її талант і має темні сторони, то, напевно, не такі, як ти собі уявляєш.

— Я здогадуюся, — сказав відьмін, пануючи над голосом, — що ти дуже добре її знаєш.

— Досить добре. Але не так, як ти думаєш. Не так.

— Зізнайся, що для тебе це досить оригінально.

— Ти дурний, — бард потягнувся, підклав обидві долоні під карк. — Я Паяцинку майже з малої дитини знаю. Вона для мене як... ну... Як молодша сестричка. Повторюю, не зроби щодо неї дурної помилки. Ти дуже б її скривдив, бо ти теж справив на неї сильне враження. Кажі правду, маєш на неї охоту?

— Коли б навіть, то, на відміну від тебе, я про це дискутувати не звик, — різко відповів Геральт. — Ані пісеньки про це складати. Дякую за те, що ти про неї сказав, бо, може, справді застеріг мене від дурної помилки. Але на цьому годі. Я вважаю тему вичерпаною.

Горицвіт якусь мить лежав мовчки і нерухомо, але Геральт надто добре його знав.

— Знаю, — врешті сказав поет. — Вже все знаю.

— Гівно знаєш.

— Знаєш, у чому полягає твоя проблема, Геральте? Тобі здається, що ти інший. Носишся з тією іншістю, з тим, що вважаєш ненормальністю. Ти з тою ненормальністю нахабно накидаєшся, не розуміючи, що для більшості людей зі здоровим глуздом, ти найнормальніший під сонцем і щоб усі були такими нормальними. Що з того, що маєш швидшу реакцію, вертикальні зіниці при сонці? Що бачиш напотемки як кіт? Що знаєшся на чарах? Ото ще мені диво. Я, мій любий, знав колись корчмаря, який міг десять хвилин без перерви вітри пускати, і то ще так, що вкладалися в мелодію псалму "Вітай же, зоре порання". А, попри цей, що не кажи, небуденний талант, був то найнормальніший з нормальних корчмарів, мав жону, дітей і паралізовану бабку...

— І можеш пояснити, що це має спільного з Ессі Давен?

— Звичайно. Тобі безпідставно здалося, що Оченя зацікавилася тобою через нездорову, навіть перверсійну цікавість, що дивиться на тебе як на рарога, двоголове теля чи саламандру в звіринці. І одразу ж набурмосився, дав їй при першій же okazji одкоша, відбив удар, якого вона не завдала. Адже ж я був свідком. Свідком подальшого перебігу подій я вже не був, але помітив її втечу із зали та бачив її порожевілі ягоди, коли ви повернулися. Отак, Геральте. Я тебе застерігаю перед помилкою, а ти вже її зробив. Ти хотів відомстити їй за нездорову, на твою думку, цікавість. Вирішив ту цікавість використати.

— Ще раз кажу: маячиш.

— Ти спробував, — незворушно вів далі бард, — чи не вдасться піти з нею на оборіг, чи не буде їй цікаво, як то воно: кохатися з диваком, з відміною-відьміном. На щастя, Ессі виявилася розумнішою від тебе і шляхетно змилювалася над твоєю дурістю, збагнувши її причину. Такий висновок роблю з того, що в тебе не розтовчений писок.

— Це вже все?

— Все.

— Ну то добраніч.

— Я знаю, чого ти казишся і скрегочеш зубами.

— Ще б пак. Ти все знаєш.

— Я знаю, хто тебе так збочив, через кого ти не можеш зрозуміти нормальну жінку. Але ж і залізла тобі під шкіру твоя Єнніфер, ох і грінку ж убила, побери мене враг, якщо знаю, що ти в ній знайшов.

— Горицвіте, припини.

— Ти справді не волієш нормальну дівчину, таку, як Ессі? Що такого мають чародійки, чого б не мала Ессі? Хіба що вік. Оченя, можливо, не така вже молодісінька, але ж має стільки років, на скільки виглядає. А знаєш, у чому мені колись зізналася Єнніфер після кількох келихів? Ха-ха... Сказала мені, що, коли вперше займалася цим із чоловіком, то було це рівно рік після того, як винайшли плуг на два лемеші.

— Брешеш. Єнніфер не терпить тебе. як морову язву, і нізащо б тобі не звірялася.

— Ну нехай вже тобі буде, зізнаюся, збрехав.

— Навіть не мусиш, я й так тебе знаю.

— Це так тобі тільки здається. Не забувай, — я складна натура.

— Горицвіте, — зітхнув відьмін, уже насправді засинаючи. — Ти цинік, обіясник, ловелас та дурисвіт. І повір мені, що в цьому нічогісінько складного немає. Добраніч.

— Добраніч, Геральте.

V

— Ти рання пташка, Ессі.

Поетка усміхнулася, притримуючи куйовджене вітром волосся. Обережно вийшла на мол, оминаючи діри та перегнилі дошки.

— Я не могла проґавити можливість побачити відьміна за роботою. Знову звинуватиш мене в надмірній цікавості, Геральте? Я й не криюся, — мені справді цікаво. То як виходить?

— Що як виходить?

— Ой, Геральте, — сказала. — Ти недооцінюєш мою цікавість, мій таланти збирання та інтерпретування інформації. Я вже все знаю про лиху пригоду шукачів перлів та деталі твоєї умови з Агловалем. Знаю, що ти шукаєш моряка, охочого виплисти туди, в бік Драконячих Ікол. Знайшов?

Якусь мить він пильно на неї дивився, тоді раптово зважився.

— Ні, — відповів. — Не знайшов. Жодного.

— Боятися?

— Боятися.

— То як же ти збираєшся зробити розвідку без можливості виплисти в море? Як, не випливши, хочеш скрутити в'язи страховиську, що вбило ловців?

Він взяв її за руку і звів із помосту. Вони повільно пішли краєм моря, по кам'янистому пляжу, вздовж витягнутих на берег баркасів, серед шпалер неводів, розвішаних на палях, серед розгойданих вітром завіс розпанаханих риб, що саме сушилися. Несподівано Геральт відчув, що товариство поетки зовсім йому не заважає, не є ні обтяжливим, ні незручним. Окрім того, мав надію, що спокійна і розумна розмова затре наслідки того дурного поцілунку на терасі. Той факт, що Ессі прийшла на мол, вселив у нього надію, що вона не ображена. Це його тішило.

— Скрутити в'язи страховиську, — гмикнув, повторюючи її слова. — Якби ж то я знав, як. Мені про морських страховиськ дуже мало відомо.

— Цікаво. Наскільки я знаю, у морі страховиськ значно більше, ніж на суші, як з точки зору кількості, так і якості видів. Здавалося б, що море може бути для відьмінів непоганим полем слави.

— Але не є.

— Чому?

Він закашлявся, відвернувши обличчя.

— Експансія людей на море триває не так давно. Відьміни, натомість, були потрібні раніше, на суші, на першому етапі колонізації. Ми непридатні до битви зі створіннями, що заселяють море, хоча й справді там повно всілякого агресивного плюгавства. Але наші відьмінські здібності недостатні, щоби протистояти морським потворам. Ці створіння для нас або завеликі, або мають надто міцний панцир, або ж надто добре пристосовані до своєї стихії. Або це все разом.

— А те страховисько, що вбило ловців? Ти не здогадуєшся, що це?

— Може, кракен?

— Ні. Кракен розбив би човна, а човен був цілим. І, як кажуть, повнісінький крові. — Оченя ковтнула слину й помітно зблідла. — Ти не думай, що я хизуюся. Я зросла над морем, чимало всякого бачила.

— То що ж це було? Гігантська тевтида? Могла стягнути тих людей з палуби...

— Тоді не було б крові. Це не кальмар-тевтида, не кит-убивця, не черекон, бо ж ця істота не розбила й не перевернула човна. Вийшла на борт і там учинила різанину. Можливо, ти помиляєшся, шукаючи її в морі.

Відьмін задумався.

— Я починаю тобою захоплюватися, Ессі, — сказав. Поетка зашарілася. — Ти маєш рацію. Ця істота могла напасти з повітря. Це міг бути орнітодракон, гриф, виверн, летючий змії чи вилохвіст. Може навіть птах Рух...

— Вибач, — сказала Ессі. — Глянь, хто сюди йде.

Берегом надходив Агловаль, сам, у дуже промоклого вбранні. Помітно лютився, а на їх вигляд аж зачервонівся з гніву.

Ессі зробила легенький реверанс. Геральт схилив голову, приклавши кулак до грудей. Агловаль сплюнув.

— Я три години на скелях сидів, майже від світанку, — буркнув. — А вона навіть не з'явилася. Три години, як дурень, на скелях, під хвилями.

— Мені жаль... — пробурмотів відьмін.

— Жаль? — вибухнув принц. — Жаль? Це твоя провина. Через тебе все зійшло на пси. Ти все попсував.

— Що я попсував? Я ж тільки перекладав...

— Дідько щоб ухопив той переклад, — гнівно урвав його Агловаль, обертаючись профілем. Профіль був у нього справді королівський, хоч на монетах карбуй. — Бігме, ліпше було тебе не наймати. Це звучить парадоксально, але, доки ми обходилися без перекладачів, то краще розуміли одне одного, я і Ш'єеназ, як знаєш, що я маю на думці. А тепер... Знаєш, про що пліткують у містечку? Шепочуться по кутках, що ловці загинули, бо це я розгнівав сирену. Що це її помста.

— Дурня, — холодно прокоментував відьмін.

— А звідки ж мені знати, що це дурня? — загув принц. — Хіба ж я знаю, що ти їй тоді наговорив? Хіба я знаю, на що вона спроможна? З якими страховиськами водиться там, у глибині? Будь ласка, доведи мені, що це дурня. Принеси мені голову страховиська, яке вбило шукачів перлів. Візьмися за роботу, замість розважатися фліртом на пляжі...

— За роботу? — роздратувався Геральт. — А як? Виплисти в море верхи на бочці? Твій Целест погрожував морякам тортурами і шибеницею, а й так ніхто не хоче. Сам Целест теж не квапиться. То як...

— А що мені до того, як? — ревно Агловаль, обриваючи його. — Це твоя річ! А нащо ж відьміни, як не на те, щоб порядні люди не мусили ламати собі голову, аби позбутися потвор? Я тебе до такої роботи найняв і вимагаю, щоб ти її виконав. А як ні, то забирайся, бо поженуть тебе батогами аж до границь моєї отчини!

— Заспокойтеся, мостивий принце, — промовила Оченя, тихо, але з її блідості і тремтіння рук видно було, як вона хвилюється. — І, будь ласка, не погрожуйте Геральтові. Так склалося, що ми з Горицвітом маємо кількох приятелів. Я назву самого лиш Етайна із Цидарису, він дуже любить і нас, і наші балади. Король Етайн — освічений володар і завше каже, що наші балади — це не тільки весела музика та рими, але й спосіб передачі інформації, хроніка людства. Ви, мостивий княже, хотіли б утратити до хроніки людства? Я можу це вам забезпечити.

Агловаль якусь мить дивився на неї холодним, зневажливим поглядом.

— Загиблі ловці мали дружин і дітей, — сказав він урешті, значно тихіше та спокійніше. — Решта, коли голод загляне їм у горщики, невдовзі знову впливуть. Шукачі перлів, губок, устриць та омарів, рибалки, всі. Тепер бояться, але голод переможе страх. Впливуть. Але чи повернуться? Що скажеш, Геральте? Панно Давен? Я б охоче послушав ту вашу баладу, яка це розповідь. Баладу про відьміна, який бездіяльно стоїть на березі і дивиться на закривавлені човни, на ридаючих дітей.

Ессі ще сильніше зблідла, а гордо звела голову, дмухнула в пасемко і вже готувалася відповісти, але Геральт швидко вхопив її за руку і стиснув, випереджаючи

слова.

— Досить, — сказав. — У всій цій словесній повені тільки одне є насправді істотним. Ти, Агловалю, мене найняв. Я взявся за роботу і виконаю її, якщо це взагалі можливо.

— Я на це розраховую, — коротко відповів принц. — Отож до побачення. Панно Давен, моє шанування.

Ессі не присіла, тільки ледь кивнула головою. Агловаль підтягнув мокрі штани і відійшов у бік порту, хитаючись на камінні. Геральт щойно тепер помітив, що досі тримає поетку за руку, а поетка зовсім не намагається її вивільнити. Відпустив її. Ессі, поволі повертаючись до нормальної барви, обернулася до нього обличчям.

— Як легко тебе спонукати до ризику, — сказала. — Достатньо кількох слів про жінок та дітей. А стільки ж казали, які ви начебто нечутливі, ви, відьміни. Геральте, Агловаль чхати хотів на жінок, дітей чи старих. Він хоче, щоб відновилося збирання перлів, бо щодня тратить зиск, доки воно простояє. Він тобі замилює очі голодними дітьми, а ти готовий одразу життям ризикувати.

— Ессі, — обірвав він. — Я відьмін. Ризикувати життям — моя професія. Діти не мають з цим нічого спільного.

— Ти мене не обдуриш.

— Чому ти вважаєш, що я маю такий намір?

— Тому, що коли б ти був таким холодним професіоналом, яким хочеш видаватися, то підняв би ціну. А ти про плату взагалі не згадав. Ах, гаразд, годі про це. Повертаймось?

— Ще прогуляємося.

— Охоче. Геральте?

— Прошу.

— Я вже тобі казала, що виросла над морем. Вмію кермувати човном і...

— Викинь це собі з голови.

— Чому?

— Викинь з голови, — різко повторив він.

— Ти міг би, — сказала вона, — сформулювати це чемніше.

— Міг би. Але ти б це зрозуміла... чорт зна як. А я нечулий відьмін і холодний професіонал. Ризикую власним життям. Чужим ні.

Ессі замовкла. Він бачив, як вона стисла губи, як шарпнула головою. Порив вітру знову розбурхав їй волосся, на мить закрив обличчя плутаниною золотих пасем.

— Я тільки хотіла допомогти, — сказала.

— Я знаю. Дякую.

— Геральте?

— Прошу.

— А якщо плітки, про які казав Агловаль, мають сенс? Ти ж знаєш, сирени не завжди і не всюди доброзичливі. Бували випадки...

— Не вірю.

— Моршинки, — продовжувала Оченя, замислившись. — Нереїди, тритони, морські

німфи. Хто знає, на що вони спроможні. А Ш'єназ... Вона мала привід...

— Не вірю, — перебив він.

— Не віриш чи не хочеш повірити?

Не відповів.

— І ти хочеш вважатися холодним професіоналом? — спитала вона, химерно усміхаючись. — Кимсь, хто мислить вістрям меча? Якщо бажаєш, я тобі скажу, який ти насправді.

— Знаю, який я насправді.

— Ти вразливий, — тихо сказала вона. — В глибині душі повний неспокою. Мене не обдурить твоє камінне обличчя і холодний голос. Ти вразливий і саме твоя вразливість змушує тебе боятися, що те, проти чого ти маєш виступити з мечем у руках, може мати свою правду, може мати моральну перевагу над тобою...

— Ні, Ессі, — повільно сказав він. — Не шукай у мені теми для зворушливої балади про внутрішньо роздвоєного відьміна. Я б, може, і хотів, але це не так. Мої моральні дилеми замість мене розв'язує кодекс і виховання. Муштра.

— Не кажи так, — здригнулася вона. — Не розумію, чому ти намагаєшся...

— Ессі, — знову перебив він. — Я не хочу, щоб ти створила собі хибне уявлення про мене. Я не мандрівний лицар.

— Холодним та бездумним убивцею ти теж не є.

— Ні, — спокійно згодився він. — Не є, хоча дехто думає інакше. Але не моя вразливість чи шляхетність вдачі підносять мене над загалом, а пихата і зухвала гординя професіонала, певного своєї вартості. Професіонала, якому прищепили думку, що кодекс його професії та холодна звичка є доречнішою, аніж емоція, що вони захищають від помилки, яку можна зробити, заплутавшись у дилемах Добра і Зла, Порядку й Хаосу. Ні, Ессі. Це не я вразливий, а ти. Зрештою, цього вимагає твоя професія, правда? Це тебе занепокоїла думка, що симпатична на вигляд сирена, образившись, через розпач і помсту напала на шукачів перлів. Ти відразу ж шукаєш для сирени виправдання, пом'якшувальних обставин, жахаєшся від думки, що відьмін, найнятий принцом, уб'є прекрасну сирену тільки за те, що вона зважилася піддатися емоціям. А відьмін, Ессі, вільний від таких дилем. І від емоцій. Коли б навіть виявилось, що це сирена, відьмін її не вб'є, бо це забороняє кодекс. Кодекс розв'язує дилему за відьміна.

Оченя глянула на нього, раптово шарпнувши головою.

— Будь-яку дилему? — швидко спитала.

Подумав — вона знає про Єнніфер. Знає про неї. Ех, Горицвіте, клятий пліткарю...

Вони дивилися одне на одного.

Що ховається у твоїх синіх очах, Ессі? Цікавість? Захоплення незвичайністю? Які ж вони, темні сторони твого таланту, Оченя?

— Вибач, — сказала вона. — То було дурне питання. І наївне. Воно містило підтекст, наче я повірила сказаному тобою. Повертаймося. Цей вітер пронизує наскрізь. Глянь, як спузирилося море.

— Бачу. Знаєш, Ессі, а це цікаво...

— Що цікаво?

— Я б дав голову на відріз, що камінь, на якому Агловаль зустрічається із сиреною, був ближче до берегу і більшим. А тепер його не видно...

— Це приплив, — коротко сказала Ессі. — Невдовзі вода сягне аж туди, під урвище.

— Аж туди?

— Так. Вода тут дуже сильно здіймається й опадає, значно більше десяти ліктів, бо тут, у тіснині та гирлі ріки, має місце так звана припливна луна чи як там вона зветься у мореплавців.

Геральт дивився в бік мису, на Драконячі Ікла, вгризені у ревучий, спінений прибій.

— Ессі, — спитав він. — А коли розпочнеться відплив?

— То що?

— Як далеко відступить море?

— А що... Ах, розумію. Так, ти маєш рацію. Відступить аж до лінії шельфу.

— Лінії чого?

— Ну, начебто полиці, яка утворює дно, пласкої мілини, що різко обривається на межі глибини.

— А, Драконячі Ікла?

— Саме на межі.

— І до них можна буде дійти по сухому. Скільки часу я мав би?

— Не знаю, — Оченя зморщилася. — Треба б у тутешніх запитати. Але, Геральте, мені не здається, що це добрий задум. Глянь між Іклами та суходолом є скелі, весь берег порізаний затоками й фіордами. Коли розпочнеться відплив, там виникнуть узвози, котли, повні води. Не знаю, чи...

З боку моря, від ледве помітних скель до них долинув плюскіт. І голосний, співучий окрик.

— Біловолосий! — гукала сирена, що граціозно перестрибувала по гребені хвилі, збиваючи воду короткими й елегантними рухами хвоста.

— Ш'єсназ! — відгукнувся він, махаючи рукою.

Сирена підпливла до скель, вертикально зависла у спіненій, зеленій глибокій воді, обіруч відкинула назад волосся, одночасно демонструючи торс з усіма звабами. Геральт зиркнув на Ессі. Дівчина злегка почервоніла і, з виразом жалю та соромливості на обличчі, якусь мить дивилася на власні зваби, що ледве напинали сукенку.

— Де мій? — заспівала Ш'єсназ, підпливаючи ближче. — Він же мав бути тут.

— Був. Чекав три години й пішов.

— Пішов? — високою треллю здивувалася сирена. — Не чекав? Якихсь жалюгідних трьох годин не витримав? Я так і думала! Ні крихти жертвності! Ні крихти! Огидний, огидний, огидний! А ти що тут робиш, біловолосий? Прийшов прогулятися зі своєю коханою? Гарна з вас пара, от тільки ноги вас псують.

— Це не моя кохана. Ми ледь знайомі.

— Так? — здивувалася Ш'єназ. — Шкода. Пасуєте одне одному і гарно разом виглядаєте. Хто це?

— Я Ессі Давен, поетка, — заспівала Оченя з акцентом і мелодикою, на тлі якої голос відьміна звучав ніби вороняче каркання. — Приємно познайомитися, Ш'єназ.

Сирена плюснула долонями по воді, дзвінко засміялася.

— Як гарно! — скрикнула. — Ти знаєш нашу мову! Присягаюся, ви, люди, мене дивуєте. І справді, не так багато нас ділить, як про це твердять.

Відьмін здивувався не менше, аніж сирена, хоча міг би здогадатися, що освічена й начитана Ессі краще від нього володіє Старшою Мовою, наріччям ельфів, співочу версію якої вживали сирени, моршинки і нерейди. А ще міг би зрозуміти, що наспівність та складна мелодика мови сирен, яка для нього була ускладненням, для Оченяти є полегшенням.

— Ш'єназ! — гукнув. — Усе-таки дещо нас розділяє, а тим, що інколи нас розділяє, буває пролита кров! Хто... Хто убив шукачів перлів, там, біля двох скель? Скажи мені!

Сирена пірнула, збурюючи воду. За мить знову виринула на поверхню, а її гарне личко скорчилося й напружилося в неприємній гримасі.

— Не зважуйтеся! — пронизливо скрикнула вона. — Не зважуйтеся наближатися до сходів! Не зачіпайтеся з ними! Це не для вас!

— Що? Що не для нас?

— Не для вас! — вереснула Ш'єназ, навзник падаючи на хвилю.

Бризки води високо сплеснули вгору. Вони ще мить бачили її хвіст, роздвоєний врізаний плавнець, що тріпотів по хвилях. Потім вона зникла у глибині.

Оченя поправила волосся, розкуйовджене вітром. Непорушно стояла, схиливши голову.

— Я не знав, — кашлянув Геральт, — що ти так добре знаєш Старшу Мову, Ессі.

— І не міг знати, — відповіла вона з помітною гіркотою в голосі. — Адже... Адже ти зі мною ледь знайомий.

VI

— Геральте, — сказав Горицвіт, розглядаючись і нюшаючи, мов гончак. — Тут страшенно смердить, не вважаєш?

— Чи я знаю? — відьмін потягнув носом. — Я бував у місцях, де смерділо гірше. Це тільки запах моря.

Бард відвернув голову і сплюнув між камені. Вона булькотіла у скельних ущелинах, пінячись і шумлячи, відкриваючи вимиті хвилями узвози, всипані галькою.

— Глянь, Геральте, як добре обсохло. Куди поділася та вода? Як це воно, до холери, з тими припливами і відпливами? Звідки вони беруться? Ти ніколи про це не думав?

— Ні. Були в мене інші клопоти.

— Я гадаю, — Горицвіт злегка затремтів, — що там, у глибині, на самому дні того холерного океану сидить собі величезна потвора, страховисько, покрите лускою, ропуха з рогами на огидній голові. І що певний час утягує воду до черева, а з водою все живе, що можна з'їсти, — риб, тюленів, черепах, усе. А потім, зжерши здобич,

вибльовує воду і настає приплив. Що ти про це думаєш, Геральте?

— Думаю, що ти дурень. Колись Єнніфер казала мені, що припливи викликає місяць.

Горицвіт зареготав.

— Ото ще бридня французата! Що в місяця спільного з морем? На місяць хіба що собаки виють. Геральте, ця твоя брехуха взяла тебе на кпини. Наскільки я знаю, не вперше.

Відьмін не прокоментував. дивився на блискучі від вологи камінні брили в узвозах, оголених відпливом. Вода в них усе ще билася ключами й пінилася, але видавалося, що перейдуть.

— Ну, вперед, — сказав, устаючи і поправляючи меч на спині. — Довше чекати не можемо, бо не встигнемо до припливу. Ти й далі впиратимешся, що підеш зі мною?

— Так. Теми балад — не шишки, я їх під ялинами не знайду. Окрім того, завтра уродини Паяцинки.

— Не бачу зв'язку.

— А шкода. Ми, нормальні люди, дотримуємося звичаю обдаровувати одне одного з нагоди уродин. А мене не стане на купівлю їй чогось. Знайду щось для неї на дні моря.

— Оселедця чи слимака?

— Ти дурень. Знайду бурштин, може, морського коника, може, якусь гарну мушлю. Йдеться про символ, про доказ пам'яті та симпатії. Я Оченя люблю, хочу її порадувати. Не розумієш? Я так і думав. Рушаймо. Ти вперед, бо там може сидіти якесь страховисько.

— Гаразд, — відьмін зсунувся із урвиська на слизьке, покрите водоростями каміння. — Я йду першим, щоб, у разі чого, тебе захистити. Як доказ пам'яті та симпатії. Тільки пам'ятай, — як крикну, бери ноги на плечі й не плутайся мені під мечем. Ми туди йдемо не морських коників збирати. Йдемо, щоби розправитись зі страховиськом, яке вбиває людей.

Вони рушили вниз, у розпадини оголеного дна, інколи перебрідаючи воду, що все ще кипіла у скельних камінах. Талопали у заглибинах, висланих піском та фукусом. На додачу, розпадався дощ, отож незабаром вони промокли згори донизу. Горицвіт щохвилі зупинявся і гріб палицею у гальці та клубках водоростей.

— О, глянь, Геральте, рибка. Вся червона, дідько мене бери. А от, — маленький вугор. А це? Що це? Виглядає як велика прозора блоха. А це... Ой мамо! Гераааальте!

Відьмін різко обернувся, тримаючи руку на мечі.

Був то людський череп, білий, відшліфований камінням, убитий у скельну ущелину, наповнену піском. І не тільки. Горицвіт, побачивши багатощетинкового черв'яка, що вився в очному отворі, затремтів і видав неприємний звук. Відьмін знизав плечима, повернувши в бік залишеної водою кам'янистої рівнини, до двох зубатих рифів, що звали їх Драконячими Іклами, а тепер вони виглядали як гори. Йшов обережно. Дно було всіяне морськими огірками, мушлями, купами фукусу. В калюжах і заглибинах ходили хвилями великі медузи й вирували змієхвістки. Малі краби, барвисті як колібрі,

втікали від них, ступаючи боком, перебираючи рухливими кінцівками.

Геральт уже здалеку помітив трупа, що застряг між камінням. Утопленик рухав грудною кліткою, помітною з-під водоростей, хоч загалом уже не мав чим рухати. Роївся від крабів, ззовні та зсередини. Не міг бути у воді довше доби, але краби так його обгризли, що не було сенсу оглядати. Відьмін мовчки змінив напрямок руху, обходячи трупа широкою дугою. Горицвіт нічого не помітив.

— Але ж тут смердить гнилятиною, — вилаявся, доганяючи Геральта, сплюнув, струсив воду з капелюха. — І лле, і холодно. Простуджуся, втрачу голос, хай би йому приснився біс...

— Не марудь. Якщо хочеш повернутися, то знаєш дорогу.

Відразу ж за основою Драконячих Ікол розтягалася пласка скельна полиця, а далі вже морська глибінь, що йшла спокійними хвилями. Межа відпливу.

— Ха, Геральте, — Горицвіт роззирнувся. — Це твоє страховисько мало, здається, досить розуму, щоб відступити до відкритого моря разом із відпливаючою водою. А ти, певно, думав, що воно тут лежатиме догори черевом і чекатиме, доки ти його зарубаєш?

— Тихо будь.

Відьмін наблизився до краю полиці, став навколішки, обережно спер руки на гострі скойки, які обростали скелю. Нічого не бачив, вода була темною, а поверхня скаламученою, зматовілою через мжичку.

Горицвіт копирсався в закамарках рифів, копняками відкидаючи від ніг найнахабніших крабів, оглядав та обмацував спливаючі водою скелі, бородаті від обвислих водоростей, усіяні строкатими колоніями рачків та молюсків.

— Геральте, гей!

— Чого тобі?

— Глянь на цю скойки. Це перлівниці, ні?

— Ні.

— А ти на цьому знаєшся?

— Не знаюся.

— То й помовч, доки не дізнаєшся. Це перлівниці, я в цьому певен. Зараз назбираю перлів, хоч якась користь з цього походу, не сам тільки нежить. Назбирати, Геральте?

— Назбирай. Потвора нападає на ловців. А шукачі перлів теж потрапляють в цю категорію.

— Я мав би бути принадою?

— Збирай, збирай! Бери ті мушлі, що більші, як перлів не буде, то хоч юшку зваримо.

— Ще чого! Братиму тільки перли, а на шкарлупу срава пес. Холера... курва його мать... Як воно... франца... відкривається? Геральте, ножа не маєш?

— Ти що, навіть ножа не взяв?

— Я поет, а не ножар. А шляк би тебе трафив, назбираю того до торби, а перли виймемо пізніше. Ах ти! Марш!

Копнутий краб перелетів над головою Геральта. плюснув у хвилі. Відьмін повільно йшов уздовж краю полиці, вдивляючись у чорну непроникну воду. Чув ритмічне стукання каменя, яким Горицвіт відбивав молюска від скелі.

— Горицвіте! Йди сюди, глянь!

Пошарпана й потріскана полиця закінчувалася несподівано рівною гранню і прямим кутом обривалася вниз. Під поверхнею води було виразно видно величезні кутасті рівні блоки білого мармуру, оброслі водоростями, м'якунами та морськими анемонами, що погойдувалися у воді наче квіти на вітрі.

— Що це таке? Виглядає як... Як сходи.

— Це і є сходи, — захоплено шепнув Горицвіт. — Оооо, це сходи, що ведуть до підводного міста. До легендарного Ис, поглинутого хвилями. Ти чув легенду про місто безодні, про Ис під водами? О, напишу я таку баладу, що конкурентам очі на лоба полізуть. Мушу їх оглянути зблизька. Бачиш, там якась мозаїка, щось там чи різьблене, чи коване. Якись написи? Відсунься, Геральте!

— Горицвіте! Там глибоко! Зсунешся...

— Е там. Я й так мокрий. Подивися, тут плитко, ледь по пояс на цій першій сходинці. І широко як у бальній залі. О, франца...

Геральт блискавично стрибнув до води та підтримав барда, що занурився по шию.

— Я спіткнувся об те гівно, — Горицвіт, ловлячи повітря, обтрусився, обіруч піднімаючи стікаючого водою великого плаского м'якуна у шкаралупі кобальтової барви, оброслій кудлами водоростей. — Їх там на сходах повно. Гарний колір має, правда? Давай, я запхну до твоєї торби, бо моя вже напхом напхана.

— Вилазь звідти, — буркнув розлючений відьмін. — Горицвіте, негайно вилазь на полицю. Це не забавки.

— Тихо. Ти чув? Що це було?

Геральт чув. Звук долинав знизу, з-під води. Глухий і глибокий, хоча одночасно слабкий, тихий, короткий, уриваний. Звук дзвону.

— Дзвін, щоб його, — шепнув Горицвіт, вилазячи на полицю. — Геральте, я мав рацію! Це дзвін затопленого Ис, дзвін міста привидів, приглушений тягарем глибини. Це прокляті нагадують нам...

— Ти врешті стулиш пельку?

Звук повторився. Значно ближче.

— ...нагадують нам, — вів далі бард, викручуючи промоклі поли кубраку, — про свою страшну долю. Цей дзвін — то пересторога....

Відьмін перестав звертати увагу на голос Горицвіта і переключився на інші органи чуття. Чув. Щось чув.

— Пересторога, — Горицвіт злегка висунув язик, як завжди, коли зосереджувався.

— Пересторога, бо... гмм... Щоб не забули... гмм... гммм... гмммм... Склав!

Глухо бринить серце дзвону, глухо веде пісню смерті,

Смерті, що легше її витримать, ніж забуття...

Вода одразу ж біля відьміна бухнула. Горицвіт вереснув. З піни виринала лупоока

почвара, яка замахнулася на Геральта широким, зубатим, косоподібним клинком. Геральт мав у руці меч уже тоді, коли вода почала здійматися горбом, тепер лише впевнено крутнувся у стегнах і хльоснув почвару через обвисле лускувате підгорля. Відразу ж обернувся в другий бік, де воду збурювала ще одна, в чудернацькому шоломі, в чомусь, що нагадувало теліги із заіржавілої міді. Відьмін широким замахом меча відбив вістря націленого в нього короткого списа і з розгоном, який дало йому це відбиття, різонув через рибо-змійну зубасту морду. Відскочив у бік краю полиці, розбризкуючи воду.

— Горицвіте, тікай!

— Дай руку!

— Тікай, холера!

Наступне створіння зводилося із хвиль, свистячи кривою шаблею, яку тримало в зеленій кострубатій лапі. Відьмін відбився спиною від наїженого мушлями краю скелі, ввійшов у позицію, але рибооке створіння не наближалося. На зріст воно було рівне Геральтові, вода теж сягала йому до пояса, але через гордовито наїжачений гребінь на голові та роздуті зябра здавалося більшим. Гримаса, що викривляла широку, озброєну зубами пащу, до ілюзії нагадувала жорстоку посмішку.

Створіння, не звертаючи уваги на два тіла, що здригалися у червоній воді, підняло свою шаблю, яку тримало обіруч за довге, без гарди, руків'я. Ще дужче їжачи гребінь та зябра, проворно закрутило клинком у повітрі. Геральт чув, як сичить і фуркоче легке вістря.

Створіння зробило крок уперед, посилаючи в бік відьміна хвилю. Геральт зафуркотів мечем у відповідь, закрутив його млинком. І теж зробив крок уперед, приймаючи виклик.

Рибоокий вправно обернув довгі пальці на руків'ї й повільно опустив захищені черепаховим панциром та міддю руки, занурив їх аж по лікті, ховаючи зброю під водою. Відьмін узяв меч обіруч — правою долонею одразу ж під гардою, лівою за ефес, підняв зброю вгору і дещо вбік, вище правого плеча. Дивився в очі страховиську, але то були опалізуючі очі риби, очі з райдужкою форми краплі, холодно і металічно поблискуючі. Очі, які нічого не виражали і не виказували. Нічого, що могло б попередити про напад.

Із глибини, з долу сходів, зникаючих у чорній безодні, долинали звуки дзвону. Все ближче, все виразніше.

Рибоокий кинувся вперед, вириваючи клинок з-під води, напав швидким, як думка, нижньобічним ударом. Геральтові просто пощастило, — він угадав, що удар буде завданий справа. Відпариував вістрям, скерованим донизу, сильно викручуючи тулуб, відразу ж обернув меч, пласко в'яжучи його з шаблею страховиська. Тепер усе залежало від того, хто з них першим оберне пальці на руків'ї, хто перший перейде від плаского, статичного зчеплення клинків до удару, силу якого формували вони обидва, переносячи вагу тіла на потрібну ногу. Геральт знав, що вони обидва однаково швидкі.

Але в рибоокого пальці були довшими.

Відьмін ударив його в бік, вище стегна, вивернувся у напівоберті, хльоснув, напіраючи на клинок, без зусиль уник широкого та безвладного, розпачливого й незграбного удару. Страховисько, беззвучно розкриваючи риб'ячу пащу, зникло під водою, в якій пульсували темно-червоні хмари.

— Руку дай! Швидко! — вереснув Горицвіт. — Пливуть, ціла купа! Я їх бачу!

Відьмін ухопив правицю барда і вирвався з води на кам'яну полицю. За ним широко хлюпнула хвиля.

Починався приплив.

Вони прудко тікали, а напливаюча вода їх доганяла. Геральт оглянувся і побачив, як із моря виприскують чергові численні рибостворіння, як кидаються в погоню, проворно стрибаючи на м'язистих ногах. Мовчки прискорив біг.

Горицвіт задихався, біг тяжко, розбризкуючи воду, що вже сягала колін. Раптом спотикнувся, впав, хлюпнув між фукус, спираючись на тремтячі руки. Геральт ухопив його за пояс, вирвав із піни, що кипіла довкола.

— Біжи! — крикнув. — Я їх затримаю!

— Геральте...

— Біжи, Горицвіте! Вода ось-ось наповнить ущелину, а тоді ми звідси не виберемося! Жени щосили!

Горицвіт застогнав і побіг. Відьмін біг за ним, сподіваючись, що страховиська розтягнуться в погоні. Знав, що в бою проти всієї гурми не має шансів.

Вони догнали його біля самої розпадини, бо вода була вже настільки глибокою, що могли пливти, тоді як він із зусиллями, занурюючись у піну, дряпався вгору по слизькому камінню. Однак у розпадині було надто тісно, щоб вони могли обступити його з усіх боків. Зупинився в заглибині, тій самій, де Горицвіт знайшов череп.

Зупинився, обернувся. І заспокоївся.

Першого досяг самим кінцем меча, у місці, де мала бути скроня. Іншому, озброєному чимсь схожим на короткий бердиш, розпанахав черево. Третій утік.

Відьмін кинувся вгору узвозом, але тієї ж миті наростаюча хвиля загуркотіла, вибухнула піною, закрутилася виром у каміні, зірвала його з брил і поволокла вниз, у вирівисько. Він зіткнувся із рибостворінням, відкинув його копняком. Хтось ухопив його за ноги й потягнув донизу, на дно. Лупнув спиною об скелю, розплющив очі, саме враз, щоби побачити темні обриси тих, два швидкі зблиски. Перший блиск відпариував мечем, від другого інстинктивно затулився лівою рукою. Почув удар, біль, а відразу ж після цього — щипання солі. Відбився ногами від дна, рвонувся вгору, до поверхні, склав пальці у Знак. Вибух був глухим, дзюгнув вуха коротким пароксизмом болю. Якщо я з цього виберуся, подумав, молотячи воду руками і ногами, якщо виберуся, поїду до Єн, до Венгербергу, спробую ще раз... Якщо виберуся...

Здалося йому, що чує гудіння сурми. Чи рогу. Хвиля, знову вибухаючи у каміні, підняла його вгору, викинула животом на велику брилу. Тепер він виразно чув гудіння рогу, верески Горицвіта, що, здається, одночасно долинали звідусіль. Видмухнув солону воду з носа, розглянувся, відкидаючи з обличчя мокре волосся. Був на березі, одразу ж

біля місця, з якого вони вирушили. Лежав животом на камінні, довкола білою піною кипів прибій. За ним, в узвозі, що став тепер вузькою затокою, танцював на хвилях великий сірий дельфін. На його хребті, метляючи мокрим салативим волоссям, сиділа сирена. Мала гарні груди.

— Біловолосий! — заспівала, махаючи рукою, в якій тримала довгу, гостроконечну, спіральню закручену мушлю. — Живий?

— Живий, — здивувався відьмін. Піна довкола нього порожевіла. Ліве плече терпло, щеміло від солі. Рукав куртки був розрізаний, рівно і прямо, із розтину лилася кров. Я вибрався, подумав, знову вдалося. Але ні, не поїду нікуди.

Побачив Горицвіта, який біг до нього, спотикаючись на мокрій гальці.

— Я їх стримала! — заспівала сирена і знову затрубила в ріг. — Але ненадовго! Тікай і не повертайся сюди, біловолосий! Море... Воно не для вас!

— Знаю! — відкрикнув він. — Знаю! Дякую, Ш'єєназ!

VII

— Горицвіте, — озвалася Оченя, роздираючи зубами кінець бандажу і зав'язуючи вузол на Геральтовому зап'ясті. — Поясни мені, звідки під сходами взялася купа слимачої шкарлупи? Друхардова жінка саме її звідти прибирає і не приховує, що думає про вас обох.

— Шкарлупа? — здивувався Горицвіт. — Яка ще шкарлупа? Гадки не маю. Може, то перелітні качки погубили?

Геральт посміхався, обертаючи обличчя в тінь. Посміхався на спомин прокльонів Горицвіта, який усе пополудня провів, розкриваючи мушлі та гребучись у слизькому м'ясиві, пальці собі порізав і сорочку вишмарував, але жодної перлини не знайшов. І нічого дивного, бо, вельми схоже, не були то ніякі перлівниці, а звичайні беззубки чи мідії. Замір зварити юшку з молюсків відкинули, щойно Горицвіт відкрив першу мушлю, — молюск виглядав украй неапетитно, а смердів так, аж сльози текли з очей.

Оченя закінчила перев'язку й сіла на перевернуте цебро. Відьмін подякував, оглядаючи вміло забинтовану руку. Рана була глибокою і досить довгою, сягала ліктя, який страшенно болів при рухах. Вони її ще на березі моря сяк-так перев'язали, але, перш ніж дійшли додому, знову почала кровоточити. Саме перед приходом дівчини Геральт вилив на розсічену кисть еліксир, що коагулював кров, поправив знеболюючим еліксиром, а Ессі застукала їх саме в ту мить, коли вони з Горицвітом намагалися зашити рану ниткою, засиленою в рибальський гачок. Оченя їх тяжко збештала і сама зайнялася перев'язкою, а тим часом Горицвіт пригостив її барвистою розповіддю про бій, кількаразово застерігши власні виключні права на баладу про всю пригоду цілком. Ессі, певна річ, засипала Горицвіта лавиною питань, відповідей на які він не знав. Її це роздратувало, очевидячки вирішила, що він щось від неї приховує. Набурмосилася і припинила допит.

— Агловаль уже знає, — сказала. — Бачили, як ви поверталися, а Друхардова жінка, уздрівши кров на східцях, помчала пліткувати. Народ кинувся до скель у надії, що хвилі щось викинуть, досі там крутяться, але, наскільки знаю, нічого не знайшли.

— І не знайдуть, — сказав відьмін. — Я до Агловаля виберуся завтра, але попередь його, якщо зможеш, щоб заборонив людям крутитися біля Драконячих Ікол. Але ні слова, прошу, про ті сходи чи Горицвітові фантазії про місто Ис. Одразу ж знайшлися б шукачі скарбів та сенсації, — і з'явилися б нові трупи.

— Я не пліткарка, — Ессі насупилася, різко скинула пасемко з чола. — Коли про щось запитую, то не для того, щоб негайно бігти з цим до криниці й розповідати прачкам.

— Вибач.

— Я мушу йти, — сповістив їх раптом Горицвіт. — Ми з Акереттою домовилися. Геральте, беру твій кубрак, бо мій нелюдськи засвинений і все ще мокрий.

— Усе тут мокре, — докірливо сказала Оченя, з огидою штурхаючи носком черевичка порозкидану одіж. — Як так можна? Слід це розвішати, добре висушити... Ви жахливі.

— І так висохне, — Горицвіт натягнув вогку Геральтову куртку, милуючись срібними нютами на рукавах.

— Не верзи дурниць. А це, що це? Ну ні, ця торба все ще повна мулу і водоростей! А це... Що це? Фу!

Геральт із Горицвітом мовчки придивлялися до кобальтово-синьої мушлі, яку Ессі тримала двома пальцями. Забули. Молюск був ледь відкритим і виразно тхнув.

— Презент, — сказав трубадур, відступаючи до дверей. — Завтра в тебе уродини, Паяцинко, правда? Ну, то це подарунок для тебе.

— Це?

— Гарна, правда? — Горицвіт понюхав і швидко додав. — Від Геральта. Це він вибрав для тебе. Ох, уже пізно. Бувайте...

Коли він вийшов, Оченя якусь мить мовчала. Відьмін дивився на смердючого молюска і соромився. За Горицвіта й за себе.

— Ти пам'ятав про мій день народження? — повільно спитала Ессі, тримаючи мушлю якомога далі від себе. — Дійсно?

— Віддай це мені, — різко сказав він. Устав із сінника, оберігаючи перев'язану руку. — Прощу пробачення за того ідіота...

— Ні, — запротестувала вона, витягаючи маленький ніжик із футляру біля пояса. — Мушелька справді гарна, я її залишу собі на пам'ять. Тільки слід її помити, а перед тим позбутися... вмісту. Викину за вікно, нехай з'їдять коти.

Щось стукнуло об підлогу, покотилося. Геральт розширив зіниці і значно раніше, ніж Ессі, побачив те щось.

Була то перлина. Гарно переливалася і виблискувала. Блідо-блакитна перлина завбільшки як напучнявіла горошина.

— Боги, — Оченя теж її помітила. — Геральте... Перлина!

— Перлина, — засміявся він. — Все-таки ти дістала подарунок, Ессі. Я тішуся.

— Я не можу її прийняти, Геральте. Вона варта...

— Вона твоя, — перебив він. — Горицвіт, хоч прикидається дурником, справді

пам'ятав про твої уродини. Справді хотів тебе порадувати. Казав про це, вголос. Ну от, доля почула й виконала, що слід.

— А ти, Геральте?

— Я?

— Чи ти... Теж хотів мене порадувати? Ця перлина така гарна... Мабуть, дуже коштовна... Не жалкуєш?

— Тішуся, що вона тобі подобається. А, якщо жалкую, то це того, що була тільки одна. І того, що...

— Так?

— Що не знаю тебе так довго, як Горицвіт, так довго, щоб я міг знати і пам'ятати про твій день народження. Щоб я міг обдаровувати тебе й радувати. Щоб міг... називати тебе Паяцинкою.

Вона підійшла і раптом закинула йому руки на шию. Він спритно і швидко випередив її рух, уник її уст, холодно поцілував у щоку, обнімаючи її здоровою рукою, незручно, відсторонено, делікатно. Відчув, як дівчина застигає і повільно відступає, але тільки на довжину рук, які все ще лежали йому на раменах. Знав, чого вона чекає, але не зробив цього. Не пригорнув її до себе.

Ессі відпустила його, відвернулася в бік прочиненого брудного віконця.

— Ну звісно ж, — раптом сказала. — Адже ти зі мною ледь знайомий. Я забула, що ти зі мною ледь знайомий...

— Ессі, — сказав він після хвилинного мовчання. — Я...

— Я теж із тобою ледь знайома, — вибухнула, перериваючи його. — І що з того? Я тебе кохаю. Нічого не можу з цим удіяти. Нічого.

— Ессі!

— Так. Кохаю тебе, Геральте. Мені байдуже, що ти подумаєш. Кохаю від моменту, коли я тебе побачила, там, на прийомі з нагоди заручин...

Вона замовкла, опустила голову.

Стояла перед ним, а Геральт жалкував, що то вона, а не рибоокий зі схованою під водою шаблею. З рибооком він мав шанси на успіх. Із нею ні.

— Нічого не кажеш, — констатувала вона. — Нічого, ні слова.

Я втомлений, подумав він, і холерно слабкий. Мушу сісти, в очах темніє, я втратив трохи крові й нічого не їв... Мушу сісти. Клята кімнатка, подумав, хай би згоріла під час найближчої бурі, вражена блискавкою. Клятий брак меблів, двох дурних крісел та стола, який ділить, через який можна так легко та безпечно розмовляти, навіть за руки триматися. А я мушу сісти на сіннику, мушу попросити її, щоб сіла поруч. А напханий гороховинням сінник небезпечний, не можна з нього вимкнутися, уникнути.

— Сядь біля мене, Ессі.

Вона сіла. Зволікаючи. Тактовно. Далеко. Надто близько.

— Коли я довідалася, — шепнула, перериваючи довге мовчання, — коли почула, що Горицвіт притягнув тебе, скривавленого, то вибігла з дому як шалена, гнала наосліп, ні на що не зважаючи. І тоді... Знаєш, про що я подумала? Що це магія, що ти мене

зурочив, таємно, по-зрадницькому причарував, заворожив Знаком, твоїм вовчим медальйоном, лихим оком. Так я подумала, але не спинилася, бігла далі, бо зрозуміла, що прагну... прагну опинитися у твоїй владі. А дійсність виявилася страшнішою. Ти мене не зурочив, не чарував. Чому, Геральте? Чому ти мене не приворожив?

Він мовчав.

— Якби це було магією, — продовжила вона, — то все було б таким простим і легким. Я б піддалася твоїй владі й була щасливою. А так... Мушу... Не знаю, що зі мною діється.

От дідько, подумав, якщо Єнніфер, будучи зі мною, відчувається, як я тепер, то співчуваю їй. І ніколи вже їй не дивуватимуся. Ніколи не буду її ненавидіти... Ніколи.

Бо, може, Єнніфер відчуває те саме, що і я зараз, відчуває глибоку впевненість, як і я, — немов мушу виконати щось таке, що виконати неможливо, ще неможливіше, ніж зв'язок Агловалю та Ш'єназ. Впевненість, що трішки жертвності недостатньо, що треба пожертвувати всім і ще невідомо, чи цього достатньо. Ні, не буду вже ненавидіти Єнніфер за те, що вона не може й не хоче дати мені більше, аніж трішки жертвності. Тепер я знаю, що трішки жертвності, — це страшенно багато.

— Геральте, — застогнала Оченя, втягуючи голову в плечі, — Мені так соромно. Соромлюся того, що відчуваю, того, що схоже на клятву хворобу, на пропасницю, на ядуху...

Він мовчав.

— Я завжди думала, що це гарний і піднесений духовний стан, шляхетний та гідний, навіть якщо приносить нещастя. Адже ж я стільки балад про таке склала. А це органічне, Геральте, підле і пронизливо органічне. Так може почуватися хтось хворий, той, хто випив отруту. Бо так, як хтось, що випив отруту, відчуваєшся готовим на все взамін за протитотруту. На все. Навіть на приниження.

— Ессі, прошу тебе...

— Так. Я відчуваюся приниженою, приниженою тим, що я в усьому тобі зізналася, забуваючи про гідність, яка наказує мовчки страждати. Тим, що я своїм зізнанням завдала тобі стільки прикрощів. Я принижена тим, що тобі прикро. Але я інакше не могла. Я безсила. Здана на ласку, як хтось, уражений хворобою. Я завжди боялася хвороби, миті, коли стану слабкою, безсилою, беспорядною і самотньою. Я завжди боялася хвороби, завжди вірила, що хвороба — найгірше, що може мене спіткати...

Він мовчав.

— Я знаю, — знову застогнала. — Знаю, — маю бути тобі вдячною за те, що ти... не користуєшся ситуацією. Але я не вдячна. І цього теж соромлюся. Бо я ненавиджу те твоє мовчання, оті твої перелякані очі. Ненавиджу тебе. За те, що мовчиш. За те, що не обманюєш, не... І її теж ненавиджу, оту твою чародійку, я б охоче вдарила її ножом за те, що... Я її ненавиджу. Геральте, накажи мені піти. Накажи, щоб я звідси забралася. Бо сама, з власної волі, не можу, а хочу вийти звідси, піти до міста, до корчми... Хочу тобі відомстити за мій сором, за моє приниження, хочу знайти першого-ліпшого...

Чортівня, подумав він, чуючи, що її голос опадає, наче ганчір'яний м'ячик, який

котиться сходами. Розплачеться, подумав, безумовно, розплачеться. Що робити, зараза, що робити?

Скулені плечі Ессі сильно затремтіли. Дівчина відвернула голову й почала плакати, тихим, дивовижно спокійним, не стримуваним плачем.

Я нічого не відчуваю, тривожно констатував він, нічого, ані найменшого зворушення. Те, що він зараз обійме її плечі, — це обдуманий жест, навмисний, не спонтанний. Обійме її, бо почуває, що так треба, не тому, що цього прагне. Нічого не почуває.

Коли він її обійняв, вона одразу ж перестала плакати, втерла сльози, сильно струшуючи головою і відвертаючись так, щоб він не міг побачити її обличчя. А потім пригорнулася до нього, міцно, притискаючи голову до грудей.

Трішки жертвності, подумав він, лише трішки жертвності. Адже це її заспокоїть, обійми, поцілунок, спокійні пестощі... Більше вона не хоче. А навіть якби хотіла, то й що? Трішки жертвності, дуже небагато жертвності, адже вона гарна і достойна... Коли б хотіла більшого... Це її заспокоїть. Тихий, спокійний, лагідний любовний акт. А я... А мені все одно, бо Ессі пахтить вербеною, не бузком і агрусом, не має холодної, електризуючої шкіри, волосся Ессі — це не чорне торнадо блискучих кучерів, очі Ессі, гарні, м'які, теплі та сині, не палають холодним незворушним глибоким фіолетом. Потім Ессі засне, відверне голову, легенько відкриє рота. Ессі не усміхнеться тріумфально. Бо Ессі...

Ессі не Єнніфер.

І тому я не можу. Не можу змусити себе на оту дрібку жертвності.

— Прошу тебе, Ессі, не плач.

— Не буду, — вона дуже повільно відсунулася. — Не буду. Розумію. Інакше й бути не може.

Вони мовчали, сидючи обоє на сіннику, напханому гороховинням. Наближався вечір.

— Геральте, — раптом сказала вона, а її голос тремтів. — А може... Може, було б так, як із тим молюском, з отим дивним подарунком? Може, ми все-таки знайшли б перлину? Пізніше? Через якийсь час?

— Я бачу ту перлину, — із зусиллям сказав він. — Оправлену в срібло, у срібну квіточку з філігранними пелюстками. Я бачу її на твоїй шиї, на срібному ланцюжку, так, як я ношу свій медальйон. Це буде твоїм талісманом, Ессі, талісманом, який охоронить тебе від усякого злого.

— Мій талісман, — повторила вона, опускаючи голову. — Моя перлина, яку я оправлю в срібло і з якою ніколи не розлучуся. Мій клейнод, який я дістала замість... Чи такий талісман може принести щастя?

— Так, Ессі. Будь цього певна.

— Можна мені ще посидіти? З тобою?

— Можна.

Наближалися сутінки, смеркалося, а вони сиділи на сіннику, напханому

гороховинням, у кімнатці на горищі, де не було меблів, лише цебро і не запалена свічка на підлозі, в калюжці застиглого воску.

Сиділи мовчки, у повній тиші, дуже довго. А потім прийшов Горицвіт. Вони чули, як він надходить, бренькає на лютні та приспівує. Горицвіт увійшов, побачив їх і нічого не сказав, жодного слова. Ессі, теж мовчки, встала і вийшла, не дивлячись на них.

Горицвіт не сказав жодного слова. Але відьмін бачив у його очах непромовлені слова.

VIII

— Розумна раса, — замислено повторив Агловаль, сперши ліктя на бильці крісла, а підборіддя на кулаку. — Підводна цивілізація. Риболюди, що живуть на морському дні. Сходи, що ведуть у глибину. Геральте, ти мене вважаєш дідьчо довірливим принцом.

Оченя, яка стояла біля Горицвіта, люто пирхнула. Горицвіт недовірливо покрутив головою. Геральт зовсім не перейнявся.

— Байдуже мені, — тихо сказав він, — повіриш ти чи ні. Але попередити тебе — мій обов'язок. Човен, який наблизиться до Драконячих Ікол, або ж люди, які там з'являться під час відпливу, наражаються на небезпеку. Смертельну небезпеку. Якщо хочеш перевірити, чи це правда, хочеш ризикувати, — це твоя справа. Я просто попереджаю.

— Га, — раптом озвався урядник Целест, що сидів за Агловалем у віконній ніші. — Коли то такі страховиська, як ельфи альбо інші гобліни, то нам вони не страшні. Я боявся, що то гіршого щось, крий богове, зачароване. А з того, що відьмін тлумачить, то наче морські потерчата-плавуні. Проти потерчат суть способи. Чував я колись, що один чародій миттю впорався з потерчатами на озері Мокряни. Влив у воду барильце магічного фільтру і вже було по тих засраних потерчатах. Сліду від них не залишилося.

— Правда, — озвався Друхард, який досі мовчав. — Сліду не залишилося. І від лящів, щупаків, раків та беззубок. Навіть ставковий бур'ян на дні згинув, а на березі вільшаник висох.

— Капітально, — глузливо сказав Агловаль. — Ото дякую за добру думку, Целесте. Ще якусь таку маєш?

— Ну, ніби воно так, — урядник побуряковів. — Троха перегнув магик чарівну паличку, троха задуже розмахався. Але ж, принце, і без магиків можна собі дати раду. Каже відьмін, що битися з тими потворами можна і забити їх також можна. То війна, пане. Як давніше. Воно ж нам не дивота, не? Жили по горах боболаки, а де вони тепер? По лісах товчуться ще дикі ельфи й дивожони, та і їм скоро гаплик буде. Відвоюємо своє... Як дідове наші...

— А перли щойно мої внуки побачать? — скривився князь. — Задовго чекати, Целесте.

— Ну, так зле не буде. Видається мені... Повім так: нехай з кожним човном ловців їде два човни лучників. Ураз навчимо тих потвор моресу. Навчимо страху. Правда, пане відьміне?

Геральт холодно глянув на нього й не відповів.

Агловаль відвернув голову, демонструючи свій шляхетний профіль, закусив губи.

Тоді зиркнув на відьміна, мружачи очі та морщачи чоло.

— Геральте, — сказав, — ти завдання не виконав. Знову зіпсував справу. Не перечу, ти виявив добрі заміри. Але я за добрі заміри не плачу. Плачу за результат. За ефект. А ефект, даруй на слові, вийшов до дупи. Дупу ти й заробив.

— Славно, мостивий принце, — закпив Горицвіт. — Шкода, що вас не було там з нами, коло Драконячих Ікол. Може, ми з відьміном дали б вам шанс зустрітися з одним із отих, з моря, з мечем у руці. Може, тоді б ви зрозуміли, в чому річ, і перестали дражнитися з оплатою...

— Наче перекупка, — вкинула Оченя.

— Не маю заміру дражнитися, торгуватися чи дискутувати, — спокійно промовив Агловаль. — Як і казав, не заплачу тобі, Геральте, ні гроша. Умова звучала: ліквідувати небезпеку, ліквідувати загрозу, уможливити пошук перлів без ризику для людей. А ти? Приходиш і розповідаєш мені про розумну расу на морському дні. Радиш, щоб я тримався якнайдалі від місця, що дає мені прибуток. Що ти зробив? Начебто убив... Скількох?

— Неістотно, скількох, — Геральт ледь зблід. — Принаймні, для тебе, Агловалю.

— Саме так. Тим паче, що й доказів нема. Коли б ти приніс хоч долоні тих рибожаб, хтозна, може, я б виплатив тобі звичайну ставку, яку бере мій лісничий за пару вовчих вух.

— Що ж, — холодно відповів відьмін. — Не залишається мені нічого іншого, окрім як попрощатися.

— Ти помиляєшся, — сказав принц. — Ще щось залишається. Постійна робота за добрі гроші та утримання. Посада і патент капітана моєї збройної варті, яка відтепер супроводжуватиме ловців. Може бути і не постійна, достатньо на час, доки ця начебто розумна раса набере настільки розуму, щоби триматися подалі від моїх човнів, щоб уникати їх як вогню. Що ти на це?

— Дякую, не скористаюся, — відьмін скривився. — Мене така робота не влаштовує. Війни проти інших рас я вважаю ідіотизмом. Може, це добра розвага для знудьгованих і схильних до блазенства принців. Але не для мене.

— Ох, як гордо, — усміхнувся Агловаль. — Як зверхньо. Справді, відкидаєш пропозицію таким робом, якого не посоромився б і дехто з королів. Відмовляєшся від чималих грошей із міною багатія після ситого обіду. Геральте? А ти сьогодні обідав? Ні? А завтра? Післязавтра? Невисокі в тебе шанси, відьміне, дуже невисокі. Навіть у звичайних умовах із заробітком сутужно, а тепер, із рукою на перев'язі...

— Як ти смієш! — тонким голосом крикнула Оченя. — Як смієш таке йому казати, Агловалю! Руку, яку він носить на перев'язі, йому розрубали, коли він виконував твоє завдання! Як ти можеш бути таким підлим...

— Припини, — сказав Геральт. — Припини, Ессі. Немає сенсу.

— Неправда, — гнівно кинула вона. — Сенс є. Хтось врешті мусив сказати правду в очі, тому принцові, який сам себе проголосив принцом, користаючи з того, що ніхто з ним не конкурував за титул на право володіння тим клаптом скелястого узбережжя, а

який тепер вважає, що має право зневажати інших.

Агловаль почервонів та затис губи, але не сказав ані слова, не ворухнувся.

— Так, Агловалю, — продовжувала Ессі, стискаючи в кулаки тремтячі долоні. — Тебе розважає і потішає змога принизити інших, тішишся з пихатості, яку можеш виявити відьмінові, що готовий життям важити за твої гроші. Але знай, що відьмін сміється з твоєї пихи і твоїх принижень, що вони не справляють на нього ані найменшого враження, що він навіть не помічає їх. Ні, відьмін не відчуває навіть того, що відчувають твої слуги й підданці, Целест і Друхард, а вони відчувають сором, глибокий та палючий сором. Відьмін не відчуває того, що ми з Горицвітом, а ми відчуваємо огиду. Знаєш, Агловалю, чому це так? Я тобі скажу. Бо відьмін знає, що він є кращим. Більше варт, аніж ти. І це дає йому силу, яку він має.

Ессі замовкла, опустила голову, не досить швидко, щоб Геральт не встиг помітити сльозу, яка зблиснула в куточку гарного ока. Дівчина торкнулася рукою квіточки, що висіла на її шиї, квіточки, всередині якої була велика блакитна перлина. Квіточка мала майстерні, плетені пелюсточки, зроблена була напрочуд уміло. Друхард, подумав відьмін, упорався із завданням якнайкраще. Рекомендований ним ремісник зробив добру роботу. І не взяв із них ні гроша. Друхард заплатив за все.

— Тому, мостивий принце, — вела далі Ессі, здіймаючи голос, — не роби з себе блазня, пропонуючи відьмінові роль найманця в армії, яку ти хочеш виставити проти океану. Не осмішуй себе, бо твоя пропозиція може викликати тільки сміх. Ти ще не зрозумів? Можеш заплатити відьмінові за виконання завдання, можеш його найняти, щоб оборонив людей від зла, щоб відвернув від них небезпеку. Але не можеш відьміна купити, не можеш ужити його для власної мети. Бо відьмін, навіть поранений і голодний, кращий за тебе. Більше вартий. Тому й глузує з твоєї нікчемної пропозиції. Ти зрозумів?

— Ні, панно Давен, — холодно відповів Агловаль. — Не зрозумів. Навпаки, розумію все менше. А базисною річчю, якої не розумію, є те, чому я не повісив досі всю вашу трійцю, відшмагавши спершу батогами і припикши червоним залізом. Ви, панно Давен, намагаєтесь справити враження такої, що все знає. От і скажіть мені, чому я цього не роблю.

— Будь ласка, — негайно відпалила поетка. — Ти, Агловалю, цього не робиш, бо десь далеко, в глибині, жевріє в тобі іскорка пристойності, рештки честі, досі не придушені пихою новобагатька й купчика. Всередині, Агловалю. На дні серця. Серця, яке, що не кажи, спроможне кохати сирену.

Агловаль зблід як полотно і затис руки на бильцях крісла. Браво, подумав відьмін, bravo, Ессі, чудово. Пишався нею. Але одночасно відчував жаль, страшений жаль.

— Ідіть звідси, — тихо сказав Агловаль. — Ідіть собі. Куди бажаєте. Дайте мені спокій.

— Прощавай, принце, — сказала Ессі. — А на прощання прийми добру пораду. Пораду, яку мав тобі вділити відьмін, але не хочу, щоб відьмін тобі її вділяв. Щоби принижувався, вділяючи тобі поради. Я зроблю це замість нього.

— Прошу.

— Океан великий, Агловалю. Ніхто ще не дослідив, що там, за горизонтом, якщо там узагалі щось є. Океан більший за будь-яку пушу, вглиб якої ви відтиснули ельфів. Він трудніше доступний, ніж будь-які гори й узвози, де ви різали боболаків. А там, на дні океану, мешкає раса, що користується зброєю, знає таємниці обробки металів. Стережися, Агловалю! Якщо з ловцями почнуть впливати лучники, ти розпочнеш війну проти чогось, чого не знаєш. Те, що ти хочеш зачепити, може виявитися осиним гніздом. Раджу вам, залиште їм море, бо море не для вас. Ви не знаєте й ніколи не довідаєтесь, куди ведуть сходи, що спускаються до низу Драконячих Ікол.

— Помиляєтесь, панно Ессі, — спокійно сказав Агловаль. — Ми довідаємось, куди ведуть ті сходи. Ба більше, ми по тими сходами спустимося. Заглянемо, що там по той бік океану, якщо там узагалі щось є. І добудемо з океану все, що вдасться видобути. А як не ми, то зроблять це наші онуки чи онуки наших онуків. Це лишень питання часу. Так, ми це зробимо, хоч би той океан мав зачервонітися від крові. І ти про це знаєш, Ессі, мудра Ессі, ти, що пишеш хроніку людства своїми баладами. Життя — то не балада, мала, бідна поетко з гарними очима, загублена серед своїх гарних слів. Життя — це боротьба. А боротьби навчили нас саме оті більше від нас варті відьмини. Це вони показали нам дорогу, проторували її для нас, услали її трупами тих, що стояли нам, людям, на перешкоді й заваді, трупами тих, що боронили перед нами цей світ. Ми, Ессі, продовжуємо цю боротьбу. Це ми, а не твої балади, творимо хроніку людства. І не потрібні вже нам відьмини, й так ніщо вже нас не стримає.

Ессі, зблідла, дмухнула на пасемко і різко звела голову.

— Ніщо, Агловалю?

— Ніщо, Ессі.

Поетка усміхнулася.

Раптом із передпокоїв долинули галас, крики, тупотіння. До залу вбігли пажі й вартові, вже перед дверми стали навколішки або зігнулися в поклони, творячи рівний ряд.

У двері ввійшла Ш'єєназ.

Її салатове волосся було майстерно укладене, підняте розкішною діадемою з коралу та перлів. Була в сукні кольору морської води, з білими немов піна шлярками. Сукня мала велике декольте, отож приваби сирени, хоча частково прикриті та прикрашені кольє з нефриту і ляпіс-лазуру, далі були гідні найвищого захоплення.

— Ш'єєназ, — зойкнув Агловаль, падаючи на коліна. — Моя... Ш'єєназ.

Сирена повільно наближалася, а хода її була м'якою та повною грації, павною, мов напливаюча хвиля.

— Ах! — скрикнув Горицвіт. — Моя балада... Точнісінько як моя балада... Вона заради нього здобула ніжки, але втратила голос.

— Нічого я не втратила, — наспівно сказала Ш'єєназ найчистішою загальницею. — Поки що. Після цієї операції я наче наново на світ народилася.

— Ти розмовляєш нашою мовою?

— А що, не можна хіба? Як ся маєш, біловолосий. О, і твоя кохана тут, Ессі Давен, якщо не помиляюся. Ти вже краще з нею знайомий чи досі ледь-ледь?

— Ш'єєназ... — пронизливо зойкнув Агловаль, наближаючись до неї на колінах. — Кохання мое! Моя кохана... єдина... Отож врешті... То все-таки, Ш'єєназ!

Сирена зграбним жестом простягнула йому руку для поцілунку.

— Так. Бо я теж кохаю тебе, дурнику, а що то було б за кохання, якби кохаючий не був спроможний на трішки жертвності.

IX

Вони виїхали з Брімефорду в ранній прохолодний ранок, серед туману, який пригашував яскраву червінь випливаючої з-за обрію кулі сонця. Від'їхали втрьох. Як і вирішили. Не розмовляли про це, нічого не планували, — просто хотіли бути разом. Якийсь час.

Залишили кам'янистий мис, попрощалися з уривистими, пошарпаними кліфами над пляжами, чудернацькими формаціями висічених хвилями і вітрами вапняних скель. Але, коли спустилися у квітучу й зелену долину Доль Аделятт, то далі мали в ніздрях запах моря, а у вухах гуркіт прибою та різкі, дикі крики чайок.

Горицвіт говорив не замовкаючи, без перерви, перестрибував із теми на тему і майже жодної не закінчував. Розповідав про Країну Браса, де дурний звичай наказує дівчатам берегти незайманість аж до заміжжя, про залізних птиць з острова Ініс Порхут, про живу і мертву воду, про смак та дивовижні властивості сапфірового вина, званого ціії, про королівських четвернят із Еббінгу, надокучливих дітиськ-розбишак, званих Пуці, Гріці, Міці та Хуан Пабло Васерміллер. Розповідав про модні в середовищі його конкурентів нові напрямки в музиці й поезії, що були, на думку Горицвіта, привидами, які симулювали органічні процеси.

Геральт мовчав. Ессі теж мовчала або відповідала напівсловами. Відьмін чув на собі її погляд. Погляд, якого уникав.

Через ріку Аделятт вони переправилися поромом, причому мусили самі тягнути линви, бо перевізник був у стані патетично п'яної, мертвотно білої, застигло-тремтячої, вдивленої у прірву блідості, не міг пуститися стовпа, що підпирав навіс і якого він тримався обіруч, а на всі задані йому питання відповідав одним-єдиним словом, що звучало як "вург".

Край по той бік Аделятт відьмінові сподобався — прирічні села переважно були огорожені гостроколом, а це давало певну надію знайти роботу.

Коли вони напували коней у раннє пополудня, Оченя підійшла до нього, користаючи з того, що Горицвіт кудись відійшов. Відьмін не встиг кудись відійти. Вона застала його зненацька.

— Геральте... — промовила тихцем. — Я вже... не можу цього витримати. Це понад мої сили.

Він намагався уникнути необхідності глянути їй у вічі. Але вона йому цього не дозволила. Стояла перед ним, граючись блакитною перлиною, оправленою в срібну квіточку, повішену на шиї. Отак стояла, а він знову жалкував, що то не рибоокий із

шаблею під водою.

— Геральте... Мусимо щось із цим зробити, правда?

Вона чекала на його відповідь. На слова. На трішки жертовності. Але відьмін не мав нічого, чим міг би їй пожертвувати, знав про це. Не хотів брехати. А як насправді, то не міг, не мав сили завдати їй болю.

Ситуацію врятував Горицвіт, безвідмовний Горицвіт, що раптом з'явився. Горицвіт зі своїм безвідмовним тактом.

— А звісно, що так! — гарикнув і кинув до води кийок, яким розгортав шувар і височезну прирічкову кропиву. — А певне, що мусите щось з цим зробити, відкладати ніколи. Я не маю охоти приглядатися, що між вами діється. Чого ти від нього очікуєш, Паяцинко? Неможливості? А ти, Геральте, на що розраховуєш? На те, що Оченя прочитає твої думки, як... Як ота? І цимудовольниться, а ти комфортно промовчиш, не потребуючи нічого пояснювати, нічого проголошувати, нічого відмовляти? Не потребуючи відкриватися? Скільки часу. скільки фактів потрібно вам обом, щоби зрозуміти? І коли ви хочете зрозуміти одне одного, через кілька літ, у споминах? Та ж завтра, чорти його бери, ми вже розлучаємось! Богове, я вже маю вас обох аж доти, доти, о! Добре, послухайте, я собі зараз виламаю ліщинового прутика й піду порибалити, а ви матимете час тільки для себе, зможете все сказати одне одному. Скажіть собі все, постарайтеся одне одного зрозуміти. Це не так складно, як вам здається. А пізніше, на богів, зробіть це. Зроби це з ним, Паяцинко. Зроби це з нею, Геральте, і будь до неї добрим. А тоді, холера, або вам пройде, або...

Горицвіт різко обернувся й пішов, ламаючи очерет і лаючись. Зробив вудку з ліщинового прута та кінського волосу і рибалив, аж доки не почало смеркатися.

Коли він пішов, Геральт та Ессі довго стояли, спершись об почварну вербу, схилену над течією. Стояли, тримаючись за руки. Потім відьмін говорив, говорив тихо і довго, а оченя Оченяти повне було сліз.

А потім, на богів, вони це зробили, вона і він.

І все було добре.

Х

Наступного дня вони влаштували собі щось наче урочисту вечерю. В селі, через яке проїжджали, Ессі та Геральт купили оббіловане та випатране ягня. Горицвіт тихцем украв із городця за хатою часнику, цибулі та моркви. Від'їжджаючи, поцупили також казанок із плоту за кузнею. Казанок був трохи дірявим, але відьмін залютував його Знаком Ігні.

Вечеря відбулася на поляні, у глибині пущі. Вогонь весело потріскував, казанок булькотів, Геральт дбайливо мішав у ньому кописткою, зробленою з обчищеного вершечка ялинки. Горицвіт чистив цибулю і шкріб моркву. Оченя, яка нічого не тямала в куховарстві, уприємнювала їм час, граючи на лютні та співаючи сороміцькі куплети.

То була урочиста вечеря. Бо вранці вони розлучались.

Уранці кожен із них мав вирушити своєю дорогою, шукаючи те, що вони й так уже мали. Але не знали, що мають, навіть не здогадувалися. Не здогадувалися, куди

заведуть їх дороги, що ними мали вирушити вранці. Поодинці.

Коли вони переїлися, перепилися пивом, дарованим їм Друхардом, попліткували та посміялися, Горицвіт з Ессі влаштували співоцьке змагання. Геральт, із долонями під головою, лежав на посланні зі смерекових гілок та думав, що ніколи не чув таких гарних голосів і так само гарних балад. Думав про Єнніфер. Думав про Ессі. Мав передчуття, що...

На завершення Оченя проспівала разом із Горицвітом славний дует Цинтії та Вертвема, чудову пісню про кохання, яка починалася словами: "Я не одну вже вилила сльозу..." Геральтові здалося, що навіть дерева схилилися, слухаючи їх обох.

Потім Оченя, пахнуча вербеною, лягла обіч нього, втиснулася йому під пахву, вкрутила голову на груди, зітхнула, може, двічі та спокійно заснула. Відьмін заснув значно, значно пізніше.

Горицвіт ще довго сидів сам, вдивляючись у догораюче багаття й тихо побринькуючи на лютні.

Почалося з кількох тактів, які склалися у доладну спокійну мелодію. Вірш, що пасував до мелодії, творився одночасно з нею, слова зливалися з музикою, залишалися в ній наче комахи в золотопрозорих грудках бурштину.

Балада розповідала про одного відьміна та одну поетку. Про те, як відьмін і поетка зустрілися на березі моря, серед крику чайок, як покохалися з першого погляду. Про те, яким гарним і сильним було їхнє кохання. Про те, що ніщо, навіть смерть, не було спроможне знищити те кохання і розділити їх.

Горицвіт знав: мало хто повірить в історію, яку розповідала балада, але не переймався тим. Знав — балади не для того пишуть, щоб їм вірили, а щоб ними зворушувались.

Кількома роками пізніше Горицвіт міг поміняти зміст балади, написати про те, що трапилося насправді. Але не зробив цього. Справжня історія нікого б не зворушила. Хто хотів би почути, що відьмін та Оченя розлучилися і вже ніколи, жодного разу не побачилися? Про те, що Оченя померла від віспи під час шаліючої у Визимі епідемії? Про те як він, Горицвіт, виніс її на руках з-поміж спалюваних на вогнищах трупів і поховав далеко від міста, в лісі, самотню та спокійну, а разом з нею, як просила, дві речі — її лютню та блакитну перлину. Перлину, з якою вона ніколи не розлучалася.

Ні, Горицвіт зберіг першу версію балади. Але однаково ніколи її не заспівав. Ніколи. Нікому.

Над ранком, ще в темряві, до таборища підкрався голодний і лютий вовкулака, але побачив, що це Горицвіт, тож послухав якусь мить і пішов собі.

МЕЧ ПРИРЕЧЕННЯ

I

Першого трупа він знайшов близько полудня.

Вигляд убитих рідко зворушував відьміна, куди частіше він дивився на останки цілком байдуже. Але цього разу не був байдужим.

Хлопцеві було близько п'ятнадцяти років. Лежав навznak, із широко розкинутими

ногами, на його вустах застигла наче здивована гримаса. Попри це, Геральт знав: хлопець загинув майже одразу, не мучився і, найпевніше, навіть не збагнув, що помирає. Стріла влучила в око, глибоко пробила череп — аж до потиличної кістки. Стріла була оперена смугастими маховими перами фазанихи, зафарбованими на жовто. Її древко стирчало над волотями трав.

Геральт роздивився, швидко і без зусиль знайшов те, що шукав. Другу стрілу, достоту таку саму, застряглу в стовбурі сосни, десь на шість кроків позаду. Знав, що трапилося. Хлопець не зрозумів перестороги, злякався, почувши свист і стукіт стріли, та побіг у неправильному напрямку. В бік тієї, що наказувала йому зупинитися й негайно відступити. Шипучий, зміїний і перистий свист, короткий стукіт наконечника, що вривався в дерево. Цей свист і цей стукіт казали — людино, ані кроку далі! Геть, людино, негайно забирайся із Брокілону. Ви, люди, здобули весь світ, весь його заповнили, всюди принесли те, що називаєте сучасністю, еру змін, те, що зветься прогресом. Але нам тут ваш прогрес не потрібен. Ми не бажаємо принесених вами змін. Ми не бажаємо нічого принесеного вами. Свист і стукіт. Геть із Брокілону!

Геть із Брокілону, подумав Геральт. Людино. Несуттєво, що тобі п'ятнадцять і ти продираєшся крізь ліс, не тямлячи себе від страху, не в змозі знайти дорогу додому. Несуттєво, що тобі сімдесят і мусиш іти по хмиз, а то тебе через непридатність виженуть із хати, не дадуть їсти. Несуттєво, що тобі шість і тебе звабили квіти, які синіють на залитій сонцем поляні. Геть із Брокілону! Свист і стукіт.

Раніше, подумав Геральт, перш ніж стріляти на ураження, остерігали двічі. Навіть тричі.

Раніше, подумав, вирушаючи в дальшу дорогу. Раніше.

Що ж, прогрес.

Здавалося, ліс не заслуговує своєї грізної слави. Правда, виглядав страшенно диким і тяжкопрохідним, але були то звичайні складнощі пралісу, де кожен просвіт, кожную сонячну пляму, яку тільки пропустили сучки та вкриті листям гілки великих дерев, негайно ж використовували десятки молодих беріз, вільх та грабів, ожина, ялівець та папороть, — вони гущавиною стебел покривали товстий хрумкий шар із порохна, сухого галуззя та перегнаних стовбурів найстарших дерев, тих, що програли бій, тих, життя яких проминуло. Однак гущавина не мовчала зловісним тихим мовчанням, яке більше пасувало б до цього місця. Ні, Брокілон жив. Дзижчали комахи, під ногами шелестіли ящірки, пробігали райдужні жуки-туруни, тисячі павуків шарпали блискучу від крапель павутину, дятли розбивали стовбури серіями різких стуків, верещали сойки.

Брокілон жив.

Але відьмін не дав увести себе в оману. Знав, де він. Пам'ятав про хлопця зі стрілою в оці. Серед моху та глици час від часу бачив білі кістки, по яких бігали червоні мурашки.

Йшов далі, обережно, але швидко. Сліди були свіжими. Розраховував, що встигне, що зуміє затримати і завернути людей, які йшли перед ним. Дурив себе, що ще не запізно.

Але було запізно.

Він не помітив би другого трупа, якби не відблиск сонця на лезі короткого меча, що його вбитий стискав у долоні. Цей був дорослим чоловіком. Простий одяг практичного бурого кольору вказував на низьке походження. Одяг, — як не зважати на плями крові довкола двох стріл у грудях, — був чистим і новим, отож, не був то звичайний челядник.

Геральт роздивився і помітив третього трупа, одягненого у шкіряну куртку і короткий зелений плащ. Земля довкола ніг убитого була столоченою, мох і хвоя зриті аж до піску. Без сумніву — той чоловік помирав довго.

Він почув стогін.

Швидко розсунув кущі ялівцю, помітив замасковану ними глибоку яму від виверненого дерева. В ямі, на відкритому корінні сосни, лежав чоловік атлетичної статури, з чорним кучерявим волоссям і такою ж бородою, а обличчя мав страшенно, мертотно бліде. Ясний каптан з оленьчої шкіри почервонів од крові.

Відьмін стрибнув до ями. Поранений розплющив очі.

— Геральте, — простогнав. — Боги... Чи це сон...

— Фрешенет ? — здивувався відьмін. — Ти тут?

— Я... Ооох...

— Не рухайся, — Геральт укліяк біля нього. — Де влучила? Не бачу стріли.

— Пройшла... навиліт. Я відламав наконечника й витяг... Слухай, Геральте...

— Мовчи, Фрешенете, бо захлинешся кров'ю. В тебе пробита легеня. Зараза, мушу тебе звідси витягнути. Що ви, до дідька, робили у Брокілоні? Це ж терени дріад, їх святиня, ніхто звідси живим не виходить. Чи ти не знав?

— Пізніше... — заячав Фрешенет і сплюнув кров'ю. — Пізніше розповім... Тепер витягни мене... Ох, зараза! Обережніше... Оооох...

— Не зумію, — Геральт випростувався, роздивився. — Ти надто тяжкий...

— Облиш мене, — зойкнув поранений. — Що там, облиш мене... Але рятуй її... заради богів... рятуй її...

— Кого?

— Принцесу... Ох... Знайди її, Геральте...

— Лежи спокійно, чорти б його... Зараз я щось змайструю і витягну тебе.

Фрешенет тяжко закашляв і знову сплюнув, густа й тягуча нитка крові зависла йому на бороді. Відьмін вилаявся, вискочив із ями, роззирнувся. Йому були потрібні два молоді деревця. Швидко рушив до краю поляни, де раніше бачив купи вільх.

Свист і стукіт.

Геральт завмер на місці. Стріла, вбита у стовбур на висоті його голови, мала на древку яструбине пір'я. Глянув у напрямку, що йшов уздовж ясеневого прута, побачив, звідки стріляли. За якихось п'ятдесят кроків була ще одна яма, звалене дерево, плутанина коренів, що стирчали догори, все ще стискаючи в обіймах величезну брилу піщаного ґрунту. Нікого не побачив. Знав, що не побачить.

Підняв руки, дуже повільно.

— Ceadmil! Va an Eithne meath e Duen Canell! Essea Gwynbleidd !

Цього разу почув тихе клацання тятиви й побачив стрілу, — її випущено так, щоб він побачив. Різко вгору. Дивився, як вона здійснюється, як спиняє політ, як спадає по кривій. Не ворухнувся. Стріла майже вертикально вбилася в мох, за два кроки від нього. Майже одразу з'явилася біля неї друга, під таким самим кутом. Він боявся, що вже не побачить наступної.

— Meath Eithne! — закричав він знову. — Essea Gwynbleidd!

— Glaeddyv vort! — голос наче повів вітру. Голос, не стріла. Він живий. Повільно розстебнув пряжку пояса, відвів меч далеко від себе, відкинув. Друга дріада безшелесно з'явилася з-за стовбура смереки, затуленого ялівцем, не далі десяти кроків від нього. Хоча була маленькою й дуже худенькою, стовбур здавався тоншим. Гадки не мав, як він міг не помітити її, підходячи. Можливо, дріаду маскував одяг — комбінація чудернацько зшитих латок тканини безлічі відтінків зеленого й коричневого, всіяна листям і куснями кори, що, однак, не спотворювала зграбного тіла. Її волосся, перев'язане на чолі чорною хусткою, мало оливковий колір, а обличчя було перетяте смугами, намальованими горіховою шолупиною.

Ясна річ, лук мала нап'ятий і мірила в нього.

— Ейтне... — почав він.

— Thaess aep !

Він слухняно замовк і непорушно стояв, тримаючи руки далеко від тулуба. Дріада не опустила лука.

— Dunca! — гукнула. — Braenn! Caemm vort !

Та, що стріляла раніше, виприснула з терня, пробігла зваленим стовбуром, проворно перестрибнувши яму. Хоча там лежала кучугура із сухих гілок, він не почув, щоб хоч одна хруснула під її стопами. За собою, близько, відчув легеньке шамотання, наче шелест листя під вітром. Знав, що третя в нього за спиною.

Саме ця третя, блискавично з'явившись збоку, підняла його меч. Вона мала медового кольору волосся, стягнене опаскою з осоки. На спині погойдувався сагайдак, повний стріл.

Ота найдальша, з ями, швидко наближалася. Її стрій нічим не відрізнявся від одягу товаришок. На матовому цеглисторудому волоссі носила вінок, сплетений з конюшини та вересу. Тримала лук, не нап'ятий, але зі стрілою на тятиві.

— Ten thesse in maeth aep Eithne llev? — спитала, підійшовши. Мала надзвичайно мелодійний голос, величезні чорні очі. — Ess' Gwynbleidd ?

— Ae... aessea... — розпочав, але слова брокілонського діалекту, що в устах дріад звучали наче спів, в'язли йому в горлі й пекли губи. — Жодна з вас не розмовляє загальницею? Я не дуже добре...

— Añ vaill. Vort Ilinge — перебила вона.

— Я Гвинблейд, Білий Вовк. Пані Ейтне мене знає. Йду до неї з посольством. Я вже бував у Брокілоні. В Дуен Канель.

— Gwynbleidd — цеглиста примружила очі. — Vatt'ghern?

— Так, — підтвердив він. — Відьмін.

Оливкова сердито пирхнула, але опустила лук. Цеглиста дивилася на нього широко розплющеними очима, а її позначене зеленими пругами обличчя було цілком нерухомим, мертвим, наче у статуї. Ця нерухомість не дозволяла визначити, гарне чи потворне її обличчя, — замість такої класифікації сама собою виникала думка про байдужість та бездушність, а то й про жорстокість. Подумки Геральт дорікнув собі за цю оцінку, піймавши себе на цілковито хибному олюдненні дріади. Мусив знати, що вона просто старша від двох інших. Попри видимість, була від них значно, значно старшою.

Вони стояли, зберігаючи нерішуче мовчання. Геральт чув, як зойкає, стогне і кашляє Фрешенет. Цеглиста теж мусила його чути, але її обличчя навіть не здригнулося. Відьмін спер руку об стегно.

— Там, у ямі, — спокійно сказав він, — лежить поранений. Якщо не дістане допомоги, умре.

— Thaess aer ! — оливкова нап'яла лука, спрямувавши наконечник стріли просто йому в обличчя.

— Дозвольте йому здохнути? — він не здійняв голосу. — Дозвольте йому отак попросту захлинутися кров'ю? То вже краще його добити.

— Стули пельку! — дзявкнула дріада, перейшовши на загальницю. Але опустила лук і послабила тятиву. Запитально глянула на ту другу. Цеглиста кивнула головою, вказала на яму. Оливкова побігла, прудко та безшелесно.

— Я хочу побачитися з пані Ейтне, — повторив Геральт. — Несу послання...

— Вона, — цеглиста показала на медоволосу, — відведе тебе до Дуен Канель. — Йди.

— Фре... А поранений?

Дріада глянула на нього, примруживши очі. Все ще гралася стрілою, закріпленою на тятиві.

— Не переймайся, — сказала. — Йди. Вона тебе відведе.

— Але...

— Va'en vort ! — відрізала вона, стискаючи губи.

Він стеновав плечима, повернувся в бік тієї, медоволосої. Вона здавалася наймолодшою з усієї трійці, але він міг і помилятися. Помітив, що очі в неї блакитні.

— Що ж, ходімо.

— Да, — тихо відповіла медоволоса. Повагавшись якусь мить, віддала йому меч. — Ходімо.

— Як тебе звати? — спитав.

— Стули пельку.

Вона йшла через пущу дуже швидко, не озираючись. Геральт мусив докласти неабияких зусиль, щоби встигнути за нею. Знав, що дріада робить це навмисне, хоче, щоб людина, ідучи за нею, зі стогоном застрягла в хащах, упала на землю, виснажена, не в змозі продовжувати перехід. Очевидно, не знала, що має справу не з людиною, а з

відьміном. Надто молодою була, щоб знати, хто такий відьмін.

Дівчина, — Геральт уже знав, що вона не є чистокровою дріадою, — раптово зупинилася, обернулася. Бачив, що її груди сильно здіймаються під лататим каптаном і вона ледве стримується, щоб не дихати ротом.

— Йдемо повільніше? — запропонував з усмішкою.

— Yea — вона неприязно глянула на нього. — Aeen esseath Sidh ?

— Ні, я не ельф. Як тебе звати?

— Бренн, — відповіла вона, відновивши перехід, але вже повільніше, не намагаючись випередити його. Йшли поруч, близько одне до одного. Він відчував запах її поту, звичайного поту молодой дівчини. Піт дріад пахнув як розтерте в долоні вербове листя.

— А як ти звалася раніше?

Вона глянула на нього, її губи раптом здригнулися, він подумав, що вона спалахне чи накаже йому мовчати. Але вона не зробила цього.

— Не памятаю, — відповіла, зволікаючи. Він не думав, що це правда.

На вигляд їй було не більше шістнадцяти, а вона не могла бути у Брокілоні довше шести-семи років, — коли б потрапила сюди раніше, малою дитиною чи немовлям, то в ній не залишилося б і сліду людського. Блакитні очі та природно світле волосся траплялися й у дріад. Діти дріад, зачаті в узаконених та освячених зв'язках з ельфами чи людьми, успадковували органічні риси лише від матерів і були це лише дівчатка. Надзвичайно рідко, зазвичай в якомусь із наступних поколінь народжувалася часом дитина з очима чи волоссям анонімного предка-чоловіка. Але Геральт був певен, що Бренн не мала в собі ні краплі крові дріад. Зрештою, це нічого особливого не значило. Кров чи ні, тепер вона була дріадою.

— А тебе, — вона скоса зиркнула на нього, — як клічуць?

— Гвинблейд.

Вона кивнула головою.

— То пайшлі... Гвинблейд.

Вони йшли повільніше, ніж досі, але далі швидко. Ясна річ, Бренн знала Брокілон, — якби Геральт був сам, то не зумів би ні витримати темп, ні знайти правильний напрямок. Бренн пробиралася крізь перешкоди пущі крутими замаскованими стежками, долала яри, легко, наче кладками, біжучи поваленими стовбурами, сміливо хлюпотіла через зелену від ряски трясовину, на яку відьмін не зважився б ступити і затратив би години, якщо не дні, щоб її обійти.

Присутність Бренн охороняла його не лише від дикості пралісу, — були місця, де дріада сповільнювала крок, ішла дуже обережно, мацаючи стопою стежку, тримаючи його за руку. Він знав, з якої причини. Про пастки Брокілону кружляли легенди, казано про ями, повні загострених паль, про самостріли, про падаючі дерева, про страшного їжака, — колючу кулю на мотузці, що зненацька спадала, змітаючи все зі стежки. Бували теж місця, де Бренн зупинялася і мелодійно посвистувала, а інший свист відповідав їй із гущавини. Траплялися місця, де вона зупинялася з рукою на

стрілі в сагайдаку, наказуючи йому зберігати тишу, і напружено чекала, доки хтось, що шелестів у хащах, віддалиться.

Попри швидкий перехід, вони мусили зупинитися на ніч. Бренн безпомилково вибрала місце, — на пагорбі, куди різниця температур несла подув теплого повітря. Вони спали на сухій папороті, близько одне до одного, за звичаєм дріад. Серед ночі Бренн обняла його, притулилася. І більше нічого. Він обійняв її. І більше нічого. Вона була дріадою. Йшлося лише про тепло.

На світанку, ще майже в темряві, вони рушили у дальшу дорогу.

II

Переходили пасмо не дуже лісистих узгір'їв, кружляючи по імливих долинах, йшли через розлогі трав'янисті поляни, через буреломи.

Бренн уже вкотре зупинилася, роззирнулася. Видавалося, що загубила дорогу, але Геральт знав, що це неможливо. А все-таки, користаючи із зупинки, присів на зваленому стовбурі.

І тоді почув крик. Тонкий. Високий. Розпачливий.

Бренн миттю прилякнула, витягаючи із сагайдака дві стріли зараз. Одну вхопила в зуби, другу закріпила на тятиві, нап'яла лук, цілячись наосліп, через кущі, на голос.

— Не стріляй! — крикнув він.

Перескочив через стовбур, продерся крізь чагарник.

На невеликій галяві біля підніжжя кам'янистих урвища стояла маленька істотка в сірому каптаніку, притиснута плечима до стовбура засохлого граба. Перед нею, за якісь п'ять кроків, щось повільно рухалося, розгортаючи траву. Те щось мало близько двох сажнів довжини й було темно-коричневим. Першої миті Геральт подумав, що то змія. Але помітив жовті, рухливі, гачкоподібні членисті кінцівки, плоскі сегменти довгого тулуба й зорієнтувався, — не змія. Значно гірше.

Істотка, притулена до стовбура, тихенько писнула. Гігантська багатоніжка-вій підняла над травами довгі, тремтячі сяжки, ловила ними запах і тепло.

— Ані руш! — закричав відьмін і тупнув, щоби привернути увагу сколопендроморфа. Але багатоніжка не відреагувала, її сяжки вже вловили запах ближчої жертви. Потвора ворухнула кінцівками, згорнулася хвилькою і рушила вперед. Її яскраво-жовті лапи мигтіли серед трав, рівно, наче весла галери.

— Yghern ! — крикнула Бренн.

Геральт у два скоки вистрибнув на поляну, на бігу вишарпуючи меч із піхов на спині, з розбігу, стегном ударив закам'янілу під деревом істотку, відкидаючи її вбік, у ожинові кущі. Сколопендроморф зашелестів у траві, задріботів кінцівками і кинувся на нього, здіймаючи передні сегменти, клацаючи стікаючими отрутою клешнями. Геральт затанцював, переплигнув через плоску тушу і з півоберту рубонув мечем, цілячись у м'якше місце, між панцирними плитами тулубу. Однак потвора була надто швидкою, меч вдарив у хітинову шкарлупу, не протиначаючи її, — товстий килим моху амортизував удар. Геральт відскочив, але не досить спритно. Сколопендроморф зі страшною силою обгорнув задню частину туші довкола його ніг. Відьмін упав,

перекотився і спробував вирватися.

Безрезультатно.

Вій вигнувся та обернувся, щоб дістати його клешнями, при цьому різко дряпнув пазурами об дерево, просунувся по ньому. В цю мить над головою Геральта засичала стріла, з тріском пробиваючи панцир, пришивши створіння до стовбура. Вій згорнувся, зламав стрілу та вивільнився, але два наступні постріли негайно ж влучили в нього. Відьмін ударом ноги відкинув від себе тріпотливе черево, відкотився вбік.

Бренн, стоячи на колінах, неймовірно швидко строчила з лука, вганяючи у сколопендроморфа стрілу за стрілою. Вій ламав древка та звільнявся, але чергова стріла знову пришивала його до стовбура. Пласка, блискуча, темноруда довбешка потвори роззявляла пащу і клацала клешнями біля місць, куди влучали стріли, бездумно намагаючись досягти ворога, який задавав удари.

Геральт прискочив збоку і з широкого замаху рубонув мечем, одним ударом закінчивши бій. Дерево замінило катівську плаху.

Бренн поволі наблизилася, з нап'ятим луком, копнула тулуб, що звивався серед трав, перебираючи кінцівками, плюнула на нього.

— Спасибі, — промовив відьмін, ударами каблука розчавлюючи відтятую голову вія.

— Ге?

— Ти врятувала мені життя.

Дріада глянула на нього. В цьому погляді не було ні розуміння, ні емоцій.

— Йгерн, — сказала, — штовхнувши ногою тушу, яка все ще звивалася. — Поломал мені жала.

— Ти врятувала життя мені й тій маленькій дріаді, — повторив Геральт. — Дідько, де вона?

Бренн спритно відгорнула кущі ожини, потяглася рукою крізь колючі гілки.

— Так я й думала, — сказала, витягаючи з кущів істотку в сірому каптанику. — Глядзі сам, Гвинблейд.

Не була то дріада. Ні ельф, ні сильфіда, ні пак, ні половинчик. Була то звичайнісінька людська дівчинка. Посеред Брокілону, найнезвичайнішого місця для звичайнісіньких людських дівчаток.

Мала ясне, мишачо-попелясте волосся і великі, їдко-зелені очі. Десь я вже її бачив, подумав. Десь я вже її бачив. Її чи когось на неї схожого.

— Не бійся, — сказав невпевнено.

— Я не боюся, — невиразно відбуркнула. Схоже, мала нежить.

— Бяжим звідси, — раптом озвалася Бренн, оглядаючись довкола. — Дзе адін йгерн, там і другий. А у мене вже мало жал.

Дівчинка глянула на неї, розкрила рота, верхом долоні обтерла личко, розмазуючи куряву.

— Хто ти така, чорт забирай? — повторив Геральт, схилившись. — Що ти робиш у... В цьому лісі? Як ти тут опинилася?

Дівчинка опустила голову і сьорбнула закладеним носом.

— Чи ти оглухла? Я питаю, хто ти? Як ти називаєшся?

— Цирі, — знову шморгнула носом.

Геральт відвернувся. Бренн, оглядаючи лук, глипала на нього оком.

— Слухай, Бренн...

— Што?

— Чи можливо... Чи можливо, щоб вона... втекла від вас із Дуен Канель?

— Ге?

— Не прикидайся дурнуватою, — роздратувався він. — Я знаю, що ви крадете дівчаток. А ти сама що, з неба впала до Брокілону? Я питаю, чи можливо...

— Не, — відрізала дріада. — Я ніколи яє у вочи не бачила.

Геральт придивився до дівчинки. Її попелясто-сіре волосся було розкуйовдженим, повним листя та хвої, але пахло чистотою, не димом, не стайнею, не лоєм. Руки, хоч неймовірно брудні, були маленькими та ніжними, без мозолів чи шрамів. Хлоп'ячий одяг, каптаник з червоною відлогою, який вона мала на собі, не вказував ні на що, але високі черевички зроблені були з м'якої дорогої телячої шкіри. Ні, це, безперечно, не селянське дитя. Фрешенет, раптом подумав відьмін. Це її шукав Фрешенет. Це за нею він пішов до Брокілону.

— Ти звідки тут узялася, шмаркачко?

— Ти як до мене звертаєшся! — дівча гордо задерло голову і тупнуло ніжною М'який мох звів нанівець ефект цього тупання.

— Га, — сказав відьмін та усміхнувся. — І справді, — принцеса. Принаймні у мові, бо вигляд маєш жалюгідний. Ти з Вердену, правда? Знаєш, що тебе шукають? Не лякайся, я відвезу тебе додому. Слухай, Бренн...

Ледве він відвернувся, дівчинка блискавично крутнулася і пустилася бігти через ліс, пологим узбіччям пагорба.

— Bloede turd! — вереснула дріада, сягаючи до сагайдака. — Саемм 'eɾe !

Дівчинка, спотикаючись, наосліп бігла через ліс, витріскуючи сухим гіллям.

— Стій! — крикнув Геральт. — Куди, зараза!

Бренн блискавично нап'яла лук. Стріла по-зміїному засичала, вирисовуючи положу параболу, наконечник зі стуком вбився у стовбур, майже обтершись об волосся дівчинки. Мала скулилася і припала до землі.

— Ти клята ідіотко, — прошипів відьмін, наближаючись до дріади. Бренн спритно видобула із сагайдака наступну стрілу. — Ти могла її вбити!

— Тут Брокілон! — гордо відповіла вона.

— А це дитина!

— І що?

Він глянув на древко стріли. На ньому були смугасті махові пір'їни фазанихи, фарбовані на жовто у відварі з кори. Не сказав ні слова. Відвернувся і швидко пішов у ліс. Дівчинка лежала під деревом, скулена, обережно піднявши голову і дивлячись на застряглу у стовбурі стрілу. Почула його кроки і зірвалася, але він коротким стрибком догнав її, ухопив за червону відлогу каптаніка. Вона відвернула голову і глянула на

нього, потім на руку, що тримала її за відлогу. Відпустив її.

— Чого ти тікала?

— Це не твоя справа! — шморгнула носом. — Не руш мене, ти... ти...

— Дурний бахуре! — люто засичав він. — Тут Брокілон. Тобі мало було вія? Ти сама в цьому лісі не доживеш до ранку. Ще цього не зрозуміла?

— Не торкайся мене! — розкричалася вона. — Ти пахолку, ти! Я принцеса, ти собі не думай!

— Ти дурна шмаркачка.

— Я принцеса.

— Принцеси самі по лісах не волочаться. У принцес чисті носи.

— Накажу відрубати тобі голову! І їй теж! — дівчинка обтерла носа долонею і вороже глянула на дріаду, яка підходила до них. Бренн чмихнула.

— Ну добре, досить того репету, — урвав відьмін. — Чого ти тікала, принцесо? І куди? Чого ти боїшся?

Мовчала, сапаючи носом.

— Добре, як хочеш, — він підморгнув дріаді. — Ми йдемо. Хочеш залишитися в лісі сама, то нехай. Але як знову дірветься до тебе йгерн, не репетуй. Таке принцесам не личить. Принцеси помирають і не писнувши, спершу дочиста втерши носа. Ходімо, Бренн. Прощайте, Ваша Високосте.

— За... зачекай.

— Ага?

— Піду з вами.

— Для нас це честь. Правда, Бренн?

— Але ти не заведеш мене знову до Кістріна? Обіцяєш?

— А хто такий... — почав. — Ах, дідько, Кістрін. Принц Кістрін? Син короля Ервилла з Вердену?

Дівчинка надула губки, шморгнула носом і опустила голову.

— Досить той гульні, — понуро озвалася Бренн. — Ідем.

— Зараз, зараз, — відьмін випростався і глянув на дріаду згори. — Плани трішки змінилися, моя прекрасна лучнице.

— Ге? — Бренн підняла брови.

— Пані Ейтне почекає. Я мушу довести цю малу додому. До Вердену.

Дріада примружила очі та сягнула до сагайдаку.

— Нікуди не пойдзеш. Ані яна.

Відьмін паскудно усміхнувся.

— Вважай, Бренн, — сказав він. — Я не такий дітвак, як той, кому ти вчора із засідки впакувала стрілу в око. Я вмію оборонятися.

— Bloede arss ! — засичала, здіймаючи лук. — Пойдзеш до Дуен Канель, яна теж. Не до Вердену!

— Ні! Не до Вердену! — попеляста дівчинка припала до дріади, притислася до її худенького стегна. — Я піду з тобою! А він нехай сам іде до Вердена, до дурного

Кістріна, якщо хоче!

Бренн навіть не глянула на неї, не зводила очей з Геральта. Але опустила лука.

— Ss turd ! — плюнула йому під ноги. — Да! А ідзь, куди вочи глядзяць! Увидим, чи зможеш. Здохнеш, а не вийдеш з Брокілону.

Вона має рацію, подумав Геральт. Я не маю шансів. Без неї не вийду з Брокілону і не доберуся до Дуен Канель. Ну що ж, побачимо. Може, вдасться умовити Ейтне.

— Ну, Бренн, — сказав він примирливо, посміхнувся. — Не лютуй так, красуне. Добре, хай буде по-твоєму. Усі йдемо до Дуен Канель. До пані Ейтне.

Дріада щось буркнула під ніс, зняла стрілу з тятиви.

— Ну то в путь, — сказала, поправляючи опаску. — Доста часу згубілі.

— Оооой..., — застогнала дівчинка, ступивши крок.

— Що таке?

— Мені щось сталося... З ногою.

— Почекай, Бренн! Ходи, шмарката, візьму тебе на коркошки.

Вона була тепленькою і пахла як мокрий горобець.

— То як тебе звати, принцесо? Бо я забув.

— Цирі.

— А де ж твої володіння, коли можна спитати?

— А я тобі не скажу, — буркнула. — От не скажу і все.

— Якось переживу. Не вертися і не шморгай мені під вухом. Що ти робила у Брокілоні? Загубилася? Заблукала?

— Ще чого! Я ніколи не блукаю.

— Не вертися. Ти втекла від Кістріна? Зі замку Настрог? Перед шлюбом чи після?

— Звідки ти знаєш? — вражено шморгнула вона.

— Я напрочуд мудрий. А чого ти тікала саме до Брокілону? Безпечнішого місця не було?

— Це дурний кінь поніс.

— Брешеш, принцесо. Ти зі своєю статурою могла б хіба кота осідлати. І то сумирного.

— То Марко їхав. Джура лицаря Воймира. А в лісі кінь звалився і зламав ногу. І ми загубилися.

— Ти ж казала, що тобі таке не трапляється.

— То він заблуdiv, а не я. Був туман. І ми загубилися.

Загубилися, подумав Геральт. Бідний джура лицаря Воймира, який мав нещастя натрапити на Бренн і її товаришок. Дітвак, який, певно, не знав, що таке жінка, допомагає у втечі зеленоокій шмаркачці, бо наслухався лицарських оповідей про дівиць, силованих до шлюбу. Допомагає їй утекти, щоб загинути від фарбованої стріли дріади, яка, певно, не знає, що таке мужчина. Але вже вміє убивати.

— Я питав, ти дременула із замку Настрог перед шлюбом чи після шлюбу?

— Дременула та й годі, а тобі що, — відбуркнула вона. — Бабуся сказала, що я маю туди поїхати і з ним познайомитися. З отим Кістріном. Тільки познайомитися. А його

батько, той пузатий король...

— Ервилл.

— ...відразу шлюб і шлюб. А я не хочу. Того Кістріна. Бабуся казала...

— Такий тобі огидний король Кістрін?

— Я його не хочу, — гордо заявила Цирі, сьорбаючи носом, з якого аж вуйки вилазили. — Він товстий, дурний і з рота йому недобре пахне. Перед тим, як я туди поїхала, мені показали малюнок, а на малюнку він не був такий товстий. Я не хочу такого чоловіка. Взагалі не хочу чоловіка.

— Цирі, — невпевнено сказав відьмін. — Кістрін ще дитина, як і ти. Через кілька літ з нього може вирости зовсім непоганий молодик.

— Ну то нехай мені пришлють інший малюнок через кілька літ, — пирхнула вона. — І йому теж. Бо він мені сказав, що на тому малюнку, який показали йому, я була куди гарнішою. І зізнався, що кохає Альвіну, придворну даму, і хоче бути її лицарем. Бачиш? Ні він мене не хоче, ні я його. То нащо шлюб?

— Цирі, — гмикнув відьмін. — Він принц, а ти принцеса. Принци і принцеси саме так побираються, не інакше. Такий звичай.

— Ти кажеш як усі. Думаєш, як я мала, то можна мені набрехати?

— Я не брешу.

— Брешеш.

Геральт замовк. Бренн, що йшла перед ними, оглянулася, вочевидь, здивована тишею. Знизавши плечима, продовжила перехід.

— Куди ми йдемо? — понуро озвалася Цирі. — Я хочу знати!

Геральт мовчав.

— Відповідай, коли тебе питають! — грізно гукнула, перед тим гучно шморгнувши.

— Ти знаєш, хто... Хто на тобі сидить?

Він не озвався.

— Вкушу тебе за вухо! — заверещала. Відьмінові це обридло. Зняв дівча з плечей і поставив на землю.

— Слухай, шмаркачко, — грізно сказав, розстібаючи пряжку пояса. — Я тебе зараз перегну через коліно, стягну штанці і дам по задку ремнем. І ніхто мене не стримає, бо тут не королівський двір, а я тобі не придворний і не слуга. Зараз пожалієш, що не лишилася у Настрозі. Зараз побачиш, що краще бути принцесою, ніж загубленою в лісі сопливкою. Бо принцеси, овшій, можуть поводитися нестерпно. Принцесам тоді ніхто не латає зад ремнем, хіба що пан-принц власною персоною.

Цирі скорчилася і кілька разів сапнула носом. Бренн, спершись об дерево, байдуже приглядалася.

— Ну як? — спитав відьмін, обкручуючи пояс довкола зап'ястя. — Будемо поводитися гідно та стримано? Бо, якщо ні, то приступаємо до латання заду її високості. Ну? Так чи ні?

Дівчинка захлипала і забулькала носом, після чого поквапом кивнула головою.

— Будеш чемна, принцесо?

— Буду, — відбуркнула вона.

— Зараз сцямнеє, — озвалася дріада. — Бяжим, Гвинблейд.

Ліс порідшав. Вони йшли через піщані молодняки, через вересовища, через покриті імлою луки, на яких паслися стада оленів. Ставало холодніше.

— Шляхетний пане, — озвалася Цирі після довгого, довгого мочання.

— Мене звати Геральтом. Що таке?

— Я страшененько голодна.

— Ми зараз зупинимось. Скоро смеркатиме.

— Я не витримаю, — захлипала. — Я нічого не їла від...

— Не слинь, — він сягнув до сакви, витяг кусень солонини, маленький кружок сиру і два яблука. — Бери.

— Що таке те жовте?

— Солонина.

— Я цього не їстиму, — буркнула вона.

— От і гаразд, — невиразно сказав він, запхнувши солонину до рота. — З'їж сир. І яблуко. Одне.

— Чому одне?

— Не вертися. З'їж обидва.

— Геральте?

— Ммм?

— Дякую.

— Нема за що. Їж на здоров'я.

— Я не... Не за те. За те також, але... Ти мене врятував від стоніжки... Бррр... Я ледве не померла від страху.

— Ледве не померла, — серйозно підтвердив він. Ти ледве не померла винятково болісною і неприємною смертю, подумав. — А подякувати маєш Бренн.

— Хто вона?

— Дріада.

— Дзіванна ?

— Так.

— То вона нас... Вони крадуть дітей! Вона нас украла? Е, ти ж не малий. А чому вона так дивно говорить?

— Говорить як говорить, це неважливо. Важливо, як вона стріляє. Не забудь їй подякувати, коли ми зупинимось.

— Не забуду, — шморгнула носом вона.

— Не вертися, принцесо, майбутня королево Вердена.

— Я не буду ніякою королевою, — буркнула вона.

— Гаразд, гаразд. Не будеш королевою. Станеш хом'яком і поселишся в норі.

— Неправда! Ти нічого не знаєш!

— Не пищи мені під вухом. І не забувай про ремінь!

— Я не буду королевою. Буду...

— Ну і? Ким?

— Це таємниця.

— Ах, так, таємниця. Чудово, — він підняв голову. — Що таке, Бренн?

Дріада, зупинившись, знизала плечима, глянула на небо.

— Стамілася, — м'яко сказала вона. — І ти певне ставівся, як ніс її, Гвинблейд. Тут спинімся. Зараз сцямнеє.

III

— Цирі?

— Ммм? — дівчинка потягнула носом, шелестячи гілками, на яких лежала.

— Тобі не холодно?

— Ні, — зітхнула вона. — Нині тепло. Вчора... Вчора я страшененько змерзла, ой.

— Цуд, — озвалася Бренн, розпускаючи реміння довгих м'яких черевиків. — Така дробка, а такі кавалак лесу прайшла. І через чати прайшла, через млаку, через гушчу. Моцна, здорова, сильна. Направду падходзіць... Падходзіць нам.

Геральт швидко зиркнув на дріаду, на її очі, що блищали у напівтемряві. Бренн сперлася спиною об дерево, зняла опаску, ривком голови розпустила волосся.

— Вошла в Брокілон, — пробурмотіла, випереджаючи коментар. — Яна наша, Гвинблейд. Ідзем до Дуен Канель.

— Пані Ейтне вирішить, — терпко відповів він. Але знав, що Бренн мала рацію.

Жаль її, подумав, дивлячись на дівчинку, що вертілася на зеленій постелі. Таке рішуче гноменя. Де ж це я її бачив? Байдуже. Але жаль. Світ такий розлогий і такий гарний. А тепер її світом буде Брокілон, — аж до кінця її віку. Можливо, недовгого віку. Може, тільки до дня, коли вона впаде між папороть, серед крику та свистіння стріл, воюючи у цій безглуздій війні за ліс. На боці тих, що приречені програти. Приречені. Раніше чи пізніше.

— Цирі?

— Ага?

— Де мешкають твої батьки?

— Я не маю батьків, — вона потягла носом. — Втонули у морі, ще як я маленькою була.

Отак, подумав, це багато що пояснює. Принцеса, дитя покійної принцівської пари. Хтозна, чи не третя донька після чотирьох синів. Титул, що насправді значить менше від титулу шамбеляна чи конюшого. Попелясте зеленооке щось, яке крутиться при дворі і яке слід якнайшвидше випхнути, видати заміж. Якнайшвидше, перш ніж дозріє і стане маленькою жінкою, загрозою скандалу, мезальянсу чи інцесту, що легко може трапитися у спільній замковій спальні.

Її втеча відьміна не дивувала. Він не раз зустрічав князівен, а то й королівен, які блукали з трупами мандрівних театрів і раділи, бо зуміли втекти від короля, вже спорохнявілого, але все ще спраглого мати нащадка. Бачив королівських синів, які воліли непевну долю найманця, аніж вибрану батьком кульгаву чи рябу королівну, засушена або ж сумнівна незайманість якої мала бути ціною союзу та династичного

зв'язку.

Ліг біля дівчинки, накрив її своєю ковдрою.

— Спи, — сказав. — Спи, маленька сирітко.

— Ще чого! — відбуркнула вона. — Я принцеса, а не сирітка. І бабуса в мене є. Моя бабуса королева, ти собі не думай. Коли я їй скажу, що ти мене хотів ременем побити, вона тобі накаже голову відрізати, побачиш.

— Ой лелечки! Цирі, змилуйся!

— Ще чого!

— Адже ти добра дівчинка. Як відрізати голову, то це дуже болить. Правда, що ти нічого не скажеш?

— Скажу.

— Цирі.

— Скажу, скажу, скажу! Що, забоявся, ага?

— Ой лелечки. Знаєш, Цирі, як людині відріжуть голову, то від цього можна навіть померти.

— Смієшся?

— Хіба ж я смію?

— Ще забоїшся, побачиш. З моєю бабусею нема жартів, як тупне ногою, то найбільші вояки і лицарі падають на коліна, я сама бачила. А як хтось неслухняний, то шах-мах, і голови нема.

— Як я боюся! Цирі?

— Гм?

— Напевно, тобі відріжуть голову.

— Мені?

— Звісно. Це ж твоя бабуса королева умовилася про шлюб із Кістріном і вислала тебе до Вердену, до Настрога. Ти була неслухняною. Як тільки повернешся... Шах! І голови нема.

Дівчинка замовкла, навіть перестала вертітися. Він чув, як вона цмокає, кусаючи нижню губу зубками, як тягає закладеним носом.

— Неправда, — сказала. — Бабуса не дозволить відрізати мені голову, бо... Бо це ж моя бабуса, ні? Еее, щонайбільше дістану по...

— Ага, — засміявся Геральт. — З бабусею нема жартів? Вже бувала різка в роботі, так?

Цирі сердито пирхнула.

— Знаєш що? — сказав. — Розповімо твоїй бабусі, що я вже тебе відлупцював, а двічі за ту саму провину карати не можна. Домовилися?

— Ти, певно, дурний! — Цирі звелася на ліктях, шелестячи галуззям. — Як бабуса почує, що ти мене побив, то зразу тобі відріжуть голову.

— Тобі що, таки жаль моєї голови?

Дівчинка замовкла, знову шморгнула носом.

— Геральте...

— Що, Цирі?

— Бабуся знає, що я мушу повернутися. Не можу бути ніякою княгинею, ані дружиною того дурного Кістріна. Я мушу повернутися, — і вже.

Мусиш, подумав він. Та, на жаль, це ні від тебе, ні від твоєї бабусі не залежить. Залежить лише від настрою старої Ейтне. І від мого вміння переконувати.

— Бабуся знає, — казала далі Цирі. — Бо я... Геральте, поклянися, що нікому не скажеш. Це страшна таємниця. Страшенесенька, кажу тобі. Клянися.

— Клянуся.

— Добре, скажу. Моя мама була чарівницею, не думай. А мій тато був зачарований. Це все мені одна няня розказала, а як бабуся довідалася, то був страшний скандал. Бо я приречена. Обіцяна, знаєш?

— Кому обіцяна?

— Не знаю, — схвильовано сказала Цирі. — Але я приречена. Так няня казала. А бабуся сказала, що не дозволить, що швидше цей хорел... хорремий замок завалиться. Розумієш? А няня сказала, що хоч би що то було, а воно проти приречення не допоможе. От! А потім няня заплакала, а бабуся розкричалася. Бачиш? Я приречена. Не буду дружиною дурного Кістріна. Геральте?

— Спи, — він позіхнув так, аж щелепа затріщала. — Спи, Цирі.

— Розкажи мені казку.

— Що?

— Казку розкажи! — пирхнула вона. — Як же я засну без казки? Давай, розкажуй!

— Та не знаю я, до сто копанок чортів, жодної казки. Спи.

— Не вигадуй. Знаєш. Як ти був малим, то що, ніхто тобі не розказував казок? З чого ти смієшся?

— Ні з чого. Щось згадав.

— Ага! Бачиш? Ну, розкажуй.

— Що?

— Казку.

Він засміявся знову, підклав руку собі під голову, дивлячись на зорі, які поморгували з-за гілок над їхніми головами.

— Був собі колись . кіт — розпочав. — Такий звичайний смугастий мишолов. І одного разу пішов той кіт, сам-самісінький, в далеку мандрівку до страшного темного лісу. Йшов. Ішов. Ішов.

— Ти тільки не думай, — муркнула Цирі, тулячись до нього, — що я засну, доки він дійде.

— Тихо, мала. Так. Ішов, ішов, — та й зустрів лиса. Рудого лиса.

Бренн зітхнула і лягла коло відьми з другого боку, теж злегка притулившись.

— Ну, — шморгнула носом Цирі. — Розкажуй, що було далі?

— Подивився лис на кота. Ти хто? — питає. — Я кіт, — відказує кіт. — Ха, — каже лис, — а не боїшся ти, коте, волочитися по лісі сам-самісінький? А що буде, як король виїде на лови? З собаками, з загоничами на конях? Кажу тобі, коте, — говорить лис, —

лови — то страшенна біда для таких, як ми. Ти маєш шубку, я маю шубку, ловці-молодці ніколи нас не помилують, бо ловці мають наречених і коханок, а їм лапки мерзнуть і шиї, от і роблять з нас ковніри й муфти для тих дівчат, їм на одягу.

— А що таке муфти? — спитала Цирі.

— Не перебивай. І додав лис: я, коте, вмію їх перехитрувати, маю на тих мисливців тисячу двісті вісімдесят шість способів, такий я хитрий. А ти, коте, скільки маєш способів на ловців?

— Ой, яка гарна казка, — сказала Цирі, ще сильніше тулячись до відьміна. — Розкажуй, а що кіт?

— Да, — шепнула з іншого боку Бренн. — А што кіт?

Відьмін відвернув голову. Очі дріади блищали, вона злегка відкрила губи й облизувала їх язиком. Ясно, — подумав він. Малі дріади прагнуть казок. Так само, як і малі відьміни. Бо і тим, і тим мало хто розповідає казки перед сном. Маленькі дріади засинають, прислухаючись до шуму дерев. Маленькі відьміни — прислухаючись до болю м'язів. Коли ми слухали казки Весемира, там, у Каер Морген, у нас теж світилися очі, як у Бренн. Але ж це було давно. Так давно.

— Ну, — нетерпляче обізвалася Цирі. — І що далі?

— А кіт на це: я, лисе, жодних способів не знаю. Тільки одне вмію — скік на дерево. Цього досить, правда? Лис у сміх. — Ех, каже, який же ти дурненький. Забирай свій смугастий хвіст і забирайся звідси, згинеш тут, якщо тебе ловці заженуть. І раптом, ні сіло, ні впало, як заграють роги! Вибігли з кущів мисливці, побачили kota й лиса — та й за ними!

— Ой! — шморгнула Цирі, а дріада раптово поворухнулася.

— Тихо. Та й за ними, з криком, гей же, обдерти їх із шубки! На муфти їх, на муфти! І нацькували псів на kota й лиса. А кіт — скік на дерево, по-котячому. На самісінький вершечок. А пси лиса цап! Ще рудий не встиг згадати якийсь свій хитрий спосіб, а вже був з нього ковнір. А кіт з вершечка дерева нам'явчав і напирскав на мисливих, а вони нічого не могли зробити, бо дерево було високе, що гей. Постояли внизу, повиклинали, на чому світ стоїть, але мусили відійти ні з чим. А тоді кіт зліз з дерева і спокійно повернувся додому.

— А що далі?

— Нічого. Вже кінець.

— А мораль? — спитала Цирі. — Казки мають мораль, правда?

— Ге? — обізвалася Бренн, сильніше тулячись до Геральта? — Што ета — мараль?

— Добра казка має мораль, а зла не має моралі, — переконано сказала Цирі, далі шморгаючи носом.

— Ета хорошая, — позіхнула дріада. — Йосць в ней всьо, што треба. Треба било, дробка, от йгерна на дерево, як тот умний кіт. Не думаць, а зразу на дерево. От и всьо. Жиць. Не здавацца!

Геральт тихо засміявся.

— У замковому парку не було дерев, Цирі? У Настрозі? Замість тікати до Брокілону,

ти могла вилізти на дерево і сидіти там на самому вершечку, аж доки Кістрінові не перехочеться женитися.

— Ти з мене смієшся?

— Ага.

— То знаєш що? Я тебе ненавиджу.

— Ой лелечки. Цирі, ти мене вразила в саме серце.

— Я знаю, — поважно підтвердила вона, далі возячи носом, а тоді міцно до нього пригорнулася.

— Спи спокійно, Цирі, — пробурмотів він, вдихаючи її милий гороб'ячий запах. — Спи спокійно. Добраніч, Бренн.

— Dearme, Gwynbleidd .

Над їх головами мільярдами гілок і сотнями мільярдів листків шумів Брокілон.

IV

Наступного дня вони дійшли до Древ. Бренн стала навколішки, схилила голову. Геральт відчував, що мусить вчинити так само. Цирі захоплено зітхнула.

Дерева — переважно дуби, тиси і пекани, — мали по кільканадцять сажнів окружності. Годі було оцінити, як високо сягають їхні крони. Але місця, де могутнє вигнуте коріння переходило у рівні стовбури, знаходилися далеко вище їхніх голів. Вони могли йти швидше, — велетні росли рідко, а в їхній тіні не ховалася жодна інша рослинність, — був там лише килим збутвілого листя.

Могли йти швидше. Але йшли поволі. Тихо. Схиливши голови. Тут, серед Древ, вони були малими, дрібними, неістотними. Незначними. Навіть Цирі мовчала — близько півгодини не озивалася.

А після годинного переходу минули смугу Древ, знову заглибилися в яри та мокрі буковини.

Нежить дедалі більше дошкуляв Цирі. Геральт не мав носовичка, а, оскільки її безперервне шморгання йому обридло, навчив її сякатися в пальці. Це дуже сподобалося дівчинці. Дивлячись на її усмішку та блискучі очі, відьмін був глибоко переконаний: вона тішиться думкою, що невдовзі зуміє похвалитися новоздобутим умінням при дворі, під час врочистої учти або аудієнції заморського посла.

Бренн раптом зупинилася, відвернулася.

— Гвинблейд, — сказала, відмотуючи зелену хустку, обкручену довкола ліктя. — Хади. Зав'яжу очі. Так треба.

— Я знаю.

— Поведу цябе. Дай руку.

— Ні, — запротестувала Цирі. — Я поведу. Бренн?

— Добре, дробка.

— Геральте.

— Ага?

— Що означає Гвин...блейд?

— Білий Вовк. Так мене називають дріади.

— Обережно, корінь. Не спотикнися! Тебе так називають через біле волосся?

— Так... Дідько!

— Я ж казала, що корінь.

Ішли. Повільно. Під ногами було слизько від опалого листя. Він відчув на обличчі тепло, блиск сонця проредся крізь хустку, що затуляла йому очі.

— Ой, Геральте, — почув він голос Цирі. — тут так гарно... Шкода, що не можеш бачити. Тут стільки квітів. І птахів. Чуєш, як співають? Ой, як їх багато! Безліч. О, і білочки. Обережно, ми будемо переходити річку по кам'яному мостику. Не впади у воду. Ой, скільки тут рибок! Повно. Плавають у воді, знаєш? Тут стільки звірят, ой, ой-йой-йой. Певно, ніде більше стільки нема.

— Ніде, — муркнув він. — Ніде. Тут Брокілон.

— Що?

— Брокілон. Останнє Місце.

— Я не розумію...

— Ніхто не розуміє. Ніхто не хоче зрозуміти.

V

— Здимай хустку, Гвинблейд. Можна. Ми прийшли.

Бренн стояла по коліна у густому килимі з імлі.

— Дуен Канель, — показала рукою

Duen Canell, Місце Дуба, Серце Брокілону.

Колись Геральт уже бував тут. Двічі. Але нікому не розповідав. Ніхто б не повірив.

Долина, закрита кронами великих зелених дерев. Скупана в імлі та випарах, що били із землі, зі скель, з гарячих джерел. Долина...

Медальйон на його шиї ледь задривав.

Долина, скупана в магії. Дуен Канель. Серце Брокілону.

Бренн звела голову, поправила сагайдак на спині.

— Пойдзем. Дай ручку, дробка.

Спершу долина здавалася вимерлою. Покинутою.

Ненадовго. Почувся гучний модульований свист, а по ледь помітних сходинках із трутовиків, які спіраллю обростали найближчий стовбур, спритно спустилася струнка темноволоса дріада, вбрана, як усі, в латату маскувальну одіж.

— Cead, Braenn.

— Cead, Sirssa. Va'n vort meath Eithne a?

— Neen, aefder — відповіла темноволоса, міряючи відьмина очима з поволокою. — Ess' ae'n Sidh ?

Усміхнулася, зблиснула білими зубами. Була надзвичайно вродливою, навіть на людський смак. Геральт почувся незручно і по-дурному, розуміючи, що дріада, не криючись, оцінює його.

— Neen — покрутила головою Бренн. — Ess' vatt'ghern, Gwynbleidd, a vaen meagh Eithne va, a'ss .

— Gwynbleidd? — гарна дріада скривилася. — Bloede caerme! Aen'ne caen n'wedd

vort! Tess foile !

Бренн захихотіла.

— Що таке? — спитав відьмін, розлючуючись.

— Нічого, — Бренн знову захихотіла. — Нічого. Пойдзем.

— Ой, — захопилася Цирі. — Глянь, Геральте, які смішні хатки.

У глибині долини починався справжній Дуен Канель, — "смішні хатки", які формою нагадували величезні купи омели, на різній висоті обліплювали стовбури та крони дерев, і низько, над самою землею, і високо, навіть дуже високо — під самими кронами. Також Геральт помітив кілька більших наземних споруд, куренів із поплутаних, покритих листям гілок. Бачив рух у отворах садиб, але самих дріад майже не було помітно. Було їх значно менше, ніж при його попередніх відвідинах.

— Геральте, — шепнула Цирі. — Ці хатки ростуть! Вони мають листя!

— Вони з живого дерева, — кивнув головою відьмін. — Саме так мешкають дріади, так вони будують свої доми. Жодна дріада, ніколи, не скривдить дерева, рубаючи його чи пиляючи. Вони люблять дерева. Але вміють зробити так, щоб гілки росли, утворюючи хатки.

— Як гарно! Я хотіла б мати таку хатку в нашому парку.

Бренн зупинилася перед одним із більших куренів.

— Вайдзі, Гвинблейде, — сказала. — Тут почекаєш пані Ейтне. Va faill, дробка.

— Що?

— Вона прощалася, Цирі. Сказала "до побачення".

— Ах. До побачення, Бренн.

Увійшли. Всередині хатки, мов у калейдоскопі, миготіло від сонячних плям, що прослизали і просіювалися через дах.

— Геральте!

— Фрешенете!

— Ти живий, бодай мене! — поранений зблиснув зубами, підіймаючись на постелі зі смеречини. Побачив Цирі, яка вчепилася відьмінові за стегно, і його очі мало не вилізли на лоба.

— Ти холеро мала! — розверещався. — Я через тебе ледь зі світу не зійшов! Ой, твоє щастя, що встати не можу, а то б дістала як бідний в торбу!

Цирі надула губки.

— Це вже другий, — сказала, смішно морщачи носа, — який хоче мене побити. Я дівчинка, а дівчаток бити не можна.

— Я б тобі показав..., що можна, — розкашлявся Фрешенет. — Ти заразо! Там Ервилл божеволіє. Віци розсилає, труситься зі страху, що твоя бабка з військом на нього рушить. Хто йому повірить, що ти сама дала дьору? Всі знають, хто такий Ервилл і що він любить. Всі думають, що... скривдив тебе на п'яну голову, а потім наказав у ставку втопити! Війна з Нільфгаардом на волоску висить, а трактат і союз із твоєю бабкою через тебе пішов псу під хвіст. Бачиш, що ти наробила?

— Не хвилюйся, — перестеріг його відьмін, — а то ще кровотечу дістанеш. Як ти

тут опинився, так швидко?

— А біда його знає, я переважно був без тям. Влили мені якусь паскудь до рота. Силоміць. Затисли носа і... Сором, псяча мати...

— Завдяки тому, що вони влили, ти живий. Вони тебе принесли сюди?

— Волочили на санях. Я питав про тебе, не казали нічого. Вже думав, що пригостили тебе стрілою. Ти так раптово тоді зник. А тут ти — цілий-здоровий, навіть не спутаний, ще й врятував принцесу Цирілли... Побий мене грим, ти всюди впораєшся, Геральте, завше падаєш на чотири лапи, як кіт.

Відьмін усміхнувся і нічого не відповів. Фрешенет тяжко закашляв, відвернув голову, сплюнув рожевою слиною.

— Атож, — додав. — А те, що мене не прикінчили, теж, певно, твоя заслуга. Вони тебе знають, холерні дивібаби. Це ти вже вдруге рятуєш мене з нещастя.

— Облиш, бароне.

Фрешенет, стогнучи, спробував сісти, але дав собі спокій.

— З мого баронства гівно залигло, — сапнув. — Бароном я був у Гаммі. А тепер я щось наче воєвода в Ервилла, у Вердені. Себто, був. Навіть якщо викараскаюся якось з цього лісу, то у Вердені для мене місця нема, хіба що на ешафоті. Це з моєї руки і сторожі драпонула ця мала ласичка, Цирілла. Ти думаєш, ми через власну фантазію утрюх рушили до Брокілону? Ні, Геральте, я теж драпав, на милосердя Ервилла міг тільки тоді розраховувати, якби привів її назад. Ну і, врешті, ми наткнулися на клятих дивібаб... Якби не ти, я б у тій ямі здох. Ти знову мене врятував. Приречення, ясно, як день.

— Ти перебільшуєш.

Фрешенет покрутив головою.

— Приречення, — повторив. — Так уже воно мало бути наперед записано, відьміне, що ми знову зустрінемося. Що ти знову мою шкіру порятуєш. Пам'ятаю, так у Гаммі казали після того, як ти зняв із мене ті пташині чари.

— Це випадок, — холодно сказав Геральт. — Випадок, Фрешенете.

— Який там випадок. Дідько, коли б не ти, я б досі, напевно, був бакланом.

— Ти був бакланом? — схвильовано скрикнула Цирі. — Справжнім бакланом? Птахом?

— Був... — вищирив зуби барон. — Зачарувала мене одна... дівка... Шляк би її трафив... Через помсту.

— Ти, певно, їй шубки не дав, — припустила Цирі, морщаючи носа. — На ту... муфту.

— Була інша причина, — ледь зашарівся Фрешенет, а потім грізно глипнув на дівчинку. — Але що тебе то обходить, ти, жовторота!

Цирі скорчила ображену міну і відвернула голову.

— Так, — відкашлявся Фрешенет. — Про що це я... А, про те, як зняв з мене чари у Гаммі. Коли б не ти, Геральте, то я б залишився бакланом до кінця життя, літав би довкола озера і обпаскуджував галузки, дарма сподіваючись, що порятує мене сорочка з кропив'яного полотна, тканина моєю сестричкою із запалом, вартим ліпшої справи.

Дідько, як згадаю ту її сорочку, маю охоту когось копнути. Та ідіотка...

— Не кажи так, — усміхнувся відьмін. — Вона мала якнайкращі наміри. Її погано поінформували, от і все. Кружляє безліч безглузвих міфів про зняття вроків. Тобі ще, Фрешенете, пощастило. Вона могла звеліти тобі скупатися у киплячому молоці. Я про такий випадок чув. А сорочка з кропиви, хоч як на те дивись, мало шкідлива для здоров'я, навіть якщо й малопомічна.

— Га, може, і правда твоя. Може, я від неї надто багато вимагаю. Еліза завше була дурненькою, з дитинства була дурненькою і гарною, дійсно, чудовий матеріал на королівську жону.

— Що таке чудовий матеріал? — спитала Цирі. — І чому на жону?

— Я ж казав, жовторота, не пхай носа. Так, Геральте, поталанило мені, що ти тоді з'явився у Гаммі. І що мій любий шуряк король схильний був видати ті пару дукатів, які ти зажадав за зняття вроків.

— Знаєш, Фрешенете, — сказав Геральт, усміхаючись іще ширше, — що чутка про цю подію розійшлася світами?

— Правдива версія?

— Не зовсім. По-перше, тобі додали десятюх братів.

— Ну ні! — барон підвівся на лікті, закашляв. — То, разом із Елізою, було нас дванадцятро? Що за кляте ідіотство! Моя мамуся не була кролицею!

— Це ще не все. Вирішили, що баклан не досить романтичний.

— Що правда, то правда. Нічого романтичного в ньому немає, — барон скривився торкаючись грудей, обв'язаних ликом та пасмами березової кори. — І на що ж я був заклятий, згідно з оповіддю?

— На лебедя. Себто на лебедів. Вас же було одинадцятро, не забувай.

— А чим, зараза францувата, лебідь романтичніший від баклана?

— Не знаю.

— Я теж ні. Але закладуся, що в тій оповіді Еліза зняла з мене чари за допомогою тої клятої сорочищі з кропиви?

— Ти виграв. А що чувати в Елізі?

— Сухоти. Довго не протягне, бідолашна.

— Сумно.

— Сумно, — байдуже підтвердив Фрешенет, дивлячись убік.

— Повертаючись до вроків, — Геральт сперся плечима об стіну з переплетених пружних гілок. — Рецидивів не було? Пір'я не росте?

— Дякувати богам, ні, — зітхнув барон. — Усе гаразд. Єдине, що у мене з тих часів залишилося, — це смак до риби. Нема для мене, Геральте, ліпшого їдла, ніж риба. Часом їду собі з самого ранку до рибалок на пристань, а доки вони для мене знайдуть щось шляхетніше, то я собі одну-другу жменю верховодок просто зі садка, пару піскарів, альця чи головня.

— Він був бакланом, — повільно сказала Цирі, дивлячись на Геральта. — А ти зняв з нього чари. Ти вмієш чарувати.

— Та певно, що вміє, — промовив Фрешенет. — Кожен відьмін уміє.

— Відь... Відьмін?

— А ти не знала, що він відьмін? Славутний Геральт Рив? Правда, звідки такий жовторотій, як ти, знати, хто такий відьмін. Тепер не те, що раніше. Тепер відьмінів мало, майже і не знайдеш. Ти, певно, ніколи в житті не бачила відьми́на?

Цирі повільно покрутила головою, не зводячи з Геральта очей.

— Відьмін, жовторота, це та... — Фрешенет урвав і зблід, побачивши Бренн, що входила до хатки. — Ні, не хочу! Не дозволю нічого собі влити до рота, ніколи, більше ніколи! Геральте! Скажи їй...

— Заспокойся.

Бренн не вшанувала Фрешенета нічим, окрім побіжного погляду. Відразу підійшла до Цирі, що присіла навпочіпки біля відьми́на.

— Пойдзь, — сказала. — Пойдзь, дробка.

— Куди? — скривилася Цирі. — Я не піду. Хочу бути з Геральтом.

— Іди, — вимушено посміхнувся відьмін. — Побудеш із Бренн і молодими дріадами. Покажуть тобі Дуен Канель.

— Вона мені очей не зав'язала, — дуже повільно промовила Цирі. — Коли ми сюди йшли, вона мені очей не зав'язала. Тобі зав'язала. Щоб ти не міг сюди потрапити, коли підеш звідси. Це значить...

Геральт глянув на Бренн. Дріада знизала плечима, потім обняла і пригорнула дівчинку.

— Це значить... — раптом Цирі зламався, — що я не зможу піти звідси. Так?

— Ніхто не може піти від свого приречення.

Всі повернули голови на звук цього голосу. Тихого, але дзвінкого, твердого, рішучого. Голосу, що змушував до послуху і не терпів спротиву. Бренн схилилася. Геральт опустився на одне коліно.

— Пані Ейтне...

Володарка Брокілону носила поволочисту легковійну ясно-зелену одіж. Як більшість дріад, була невисокою та худорлявою, але завдяки гордо піднесеній голові, обличчю з поважними гострими рисами та рішучим губам видавалася вищою та сановитішою. Її волосся й очі мали колір розтопленого срібла.

Вона увійшла до куреня в супроводі двох молодших дріад, озброєних луками. Мовчки кивнула Бренн, а та одразу вхопила Цирі за ручку й потягла в бік виходу, низько схиляючи голову. Цирі йшла тяжело і незграбно, бліда й оніміла. Коли проходила повз Ейтне, срібноволоса дріада швидким рухом взяла її підборіддя, підняла, довго дивилася в очі дівчинки. Геральт бачив, що Цирі тремтить.

— Йди, — врешті сказала Ейтне. — Йди, дитино. Нічого не бійся. Вже ніщо не зможе змінити твоє приречення. Ти у Брокілоні.

Цирі слухняно подріботіла за Бренн. Біля виходу обернулася. Відьмін помітив, як дрижать її губи, а зелені очі шкляться од сліз. Не сказав ні слова. Далі стояв навколішках, схиливши голову.

— Встань, Гвинблейде. Вітаю тебе.

— Вітаю тебе, Ейтне, Пані Брокілону.

— Я знову маю приємність приймати тебе у своєму Лісі. Хоча ти прибуваєш без моїх відома та згоди. Ризиковано входити до Брокілону без моїх відома та згоди, Білий Вовче. Навіть тобі.

— Я прибуваю з посольством.

— Ах... — злегка усміхнулася дріада. — Звідси твоя відвага, яку я не хочу називати іншим, дошкульнішим словом. Геральте, недоторканість послів — це звичай, заведений серед людей. Я його не визнаю. Не визнаю нічого людського. Тут Брокілон.

— Ейтне...

— Мовчи, — перебила вона, не підносячи голосу. — Я наказала пощадити тебе. Ти вийдеш із Брокілону живим. Не тому, що ти посол. З іншої причини.

— Тебе не цікавить, чий я посол? Звідки приходжу, від чийого імені?

— Щиро кажучи, ні. Тут Брокілон. Ти приходиш ззовні, зі світу, який мене не обходить. Нащо б я марнувала час, вислуховуючи посольства? Чим можуть бути для мене якісь пропозиції, якісь ультиматуми, вигадані кимось, хто мислить не так, як я? Чому мене повинно обходити, що думає король Венцлав?

Геральт здивовано покрутив головою.

— Звідки ти знаєш, що я посол Венцлава?

— Це ж ясно, — промовила дріада, усміхнувшись. — Еккегард надто дурний. Ервилл та Віраксас надто мене ненавидять. Володіннях інших із Брокілоном не межують.

— Ти багато знаєш про те, що відбувається поза Брокілоном, Ейтне.

— Я дуже багато знаю, Білий Вовче. Це привілей мого віку. А тепер, якщо дозволиш, я хотіла б залагодити делікатну справу. Чи цей чоловік з виглядом ведмеда, — дріада перестала усміхатися і глянула на Фрешенета, — твій приятель?

— Ми знайомі. Я колись зняв із нього чари.

— Проблема в тому, — холодно промовила Ейтне, — що я не знаю, як із ним вчинити. Адже не можу тепер наказати його добити. Я б дозволила йому видужати, але він небезпечний. Не виглядає на фанатика. Отож, мисливець за скальпами. Я знаю, що Ервилл платить за кожний скальп дріади. Не пригадую, скільки. Зрештою, ціна зростає одночасно з падінням вартості грошей.

— Ти помиляєшся. Він не мисливець за скальпами.

— То нащо він забрався до Брокілону?

— Шукаючи дівчинку, довірену його опіці. Ризикнув життям, щоб її відшукати.

— Дуже нерозумно, — холодно сказала Ейтне. — Це навіть складно назвати ризиком. Ішов на певну смерть, а життям завдячує винятково кінському здоров'ю та витривалості. Стосовно дитини, то вона вціліла випадково. Мої дівчата не стріляли, бо думали, що це пак або лепреккон.

Вона ще раз глянула на Фрешенета, а Геральт зауважив, що її уста втратили неприємну твердість.

— Гарзд. Якось відзначмо цей день.

Підійшла до постелі з галуззя. Обидві дріади, що її супроводили, теж наблизилися. Фрешенет зблід і скоцюрбився, зовсім не роблячись через це меншим.

Ейтне якийсь час дивилася на нього, трішки мружачи очі.

— Ти маєш дітей? — спитала врешті. — Я до тебе звертаюся, колодо.

— Як?

— Хіба я неясно висловилася?

— Я не..., — Фрешенет закашлявся. — Я нежонатий.

— Мене мало обходить твоє сімейне життя. Я цікавлюся, чи ти спроможний щось викресати зі своїх розжирілих стегон. На Велике Древо! Ти колись зробив жінку вагітною?

— Еее... Так... Так, пані, але...

Ейтне недбало махнула рукою, обернулася до Геральта.

— Він залишиться у Брокілоні, — сказала, — до повного одужання і ще якийсь час. Потім... Може йти, куди забажає.

— Дякую тобі, Ейтне, — вклонився відьмін. — А... Дівчинка? Що з нею?

— Чому ти питаєш? — дріада глянула на нього холодним поглядом своїх срібних очей. — Ти ж знаєш.

— Це не звичайна сільська дитина. Вона принцеса.

— Це не справляє на мене жодного враження. І не чинить різниці.

— Послухай...

— Ні слова більше, Гвинблейде.

Він замовк і закусив губи.

— Що з моїм посольством?

— Я його вислухаю, — зітхнула дріада. — Ні, не через цікавість. Зроблю це для тебе, щоб ти міг відрапортувати Венцлавові та дістати платню, яку він тобі, напевно, пообіцяв за те, що ти достався до мене. Але не зараз, зараз я зайнята. Прийди ввечері до мого Древа.

Коли вона вийшла, Фрешенет підвівся на лікті, ойкнув, кашлянув, сплюнув на долоню.

— В чому річ, Геральте? Чому я мушу тут залишитися? І що таке з тими дітьми? У що ти мене вклепав, га?

Відьмін сів.

— Порятуєш свою голову, Фрешенете, — сказав він утомленим голосом. — Станеш одним із небагатьох, які вийшли звідси живими, принаймні, останнім часом. І станеш батьком маленької дріади. Може, кількох.

— Що-що? Я стану... плідником?

— Називай як хочеш. Вибір у тебе обмежений.

— Я зрозумів, — мугикнув барон і облесливо посміхнувся.

— Що ж, бачив я бранців, які працювали в копальнях та рили канали. З двох зол волю вже... Щоб тільки вистачило снаги. Є їх тут гурток...

— Перестань дурнувати шкіритися, — скривився Геральт, — і плекати мрії. Хай тобі

не маряться поклоніння, музика, вино, віяла та рій закоханих дріад. Буде одна, може дві. І поклоніння не буде. Вони трактують цю справу дуже тверезо. А тебе й поготів.

— Їм це не справляє приємності? Але, мабуть, прикrostі теж?

— Не будь дитиною. З цієї точки зору вони не відрізняються від жінок. У всякому разі, фізично.

— Себто?

— Буде це для дріади приємністю чи прикрістю, — залежить від тебе. Але, незалежно від цього, йдеться лише про ефект. Твоя особа має другорядне значення. Не чекай вдячності. І ще: ні в якому разі не пробуй нічого з власної ініціативи.

— З власної чого?

— Коли зустрінеш її вранці, — терпляче пояснив відьмін, — поклонися, але, до дідька, без усмішок чи підморгувань. Для дріади це смертельно поважна справа. Якщо вона усміхнеться або підійде до тебе, можеш із нею порозмовляти. Найкраще про дерева. Якщо ж ти на деревах не знаєшся, то про погоду. Але якщо вона прикинеться, наче тебе не бачить, тримайся від неї здалека. І тримайся здалека від інших дріад, і не розпускай рук. Для дріади, яка неготова, таких речей не існує. Торкнешся її — й дістанеш ножем, бо вона не зрозуміє наміру.

— Бачу, ти обізнаний з їхніми шлюбними звичаями, — усміхнувся Фрешенет. — Траплялося?

Відьмін не відповів. Немов бачив гарну струнку дріаду, її безсоромну посмішку. Vatt'ghern, bloede saerme. Відьмін, щастя як трясця. Кого ти нам привела, Бренн? Нащо він нам? Жодної користі з відьміна...

— Геральте?

— Так?

— А принцеса Цирілла?

— Про неї забудь. Стане дріадою. Через два-три роки вцілить стрілою в око рідному братові, якщо він спробує увійти до Брокілону.

— Холера, — вилаявся Фрешенет, кривлячись. — Ервилл скажиться. Геральте? А чи не вдалося б...

— Ні, — відрізав відьмін. — Навіть не намагайся. Ти б не вийшов з Дуен Канель живим.

— Себто, дівча втрачене?

— Для вас — так.

VI

Деревом Ейтне був, звісно, дуб, точніше, три зрослі разом дуби, все ще зелені, без жодних ознак усихання, хоча Геральт оцінював їх вік щонайменше в триста років. Дуби були порожнистими, а дупло мало розмір чималої кімнати з високою стелею, що звужувалася у шпичасте склепіння. В середині воно було освітлене каганцем, який не давав кіптяви, і скромно, але не примітивно перетворене на зручне житло.

Ейтне клячала посередині, на чомусь схожому на волокнисту мату. Перед нею, випростувана і нерухома, наче закам'яніла, навпочіпки сиділа Цирі, вимита й

вилікувана від нежитю. Широко розплющила свої великі смарагдові очі. Відьмін помітив, що її личко, тепер, коли з нього зникли бруд та гримаса капосного чортеняти, було дуже милим.

Ейтне повільно і пестливо розчісувала довге волосся дівчинки.

— Увійди, Гвинблейде. Сядь.

Він сів, спершу церемонно приклякнувши на одне коліно.

— Ти відпочив? — спитала дріада, не дивлячись на нього й не перериваючи чесання. — Коли зможеш вирушити у зворотну дорогу? Що скажеш на завтрашній ранок?

— Коли накажеш, Пані Брокілону,— холодно промовив він. — Одного твого слова достатньо, щоб я перестав дратувати тебе своєю присутністю в Дуен Канель.

— Геральте, — Ейтне повільна повернула голову. — Не зрозумій мене хибно. Я тебе знаю і поважаю. Знаю, що ти ніколи не скривдив дріади, русалки, сільфіди чи німфи, навпаки, траплялося, що ти їх обороняв, рятував життя. Але це нічого не змінює. Нас занадто багато розділяє. Ми належимо до різних світів. Я не хочу і не можу робити винятки. Ні для кого. Не питатиму, чи ти це розумієш, бо знаю, що так. Я питаю, чи ти це приймаєш.

— Це щось міняє?

— Нічого. Але я хочу знати.

— Приймаю, — підтвердив він. — А що з нею? З Цирі? Вона теж належить до іншого світу.

Цирі лякливо глянула на нього, потім зиркнула вгору, на дріаду. Ейтне посміхнулася.

— Вже ненадовго, — сказала.

— Ейтне, прошу. Задумайся.

— Над чим?

— Віддай її мені. Нехай повертається зі мною. До світу, якому належить.

— Ні, Білий Вовче, — дріада знову занурила гребінь у попелясте волосся дівчинки.

— Я її не віддам. Хто як хто, а ти мусиш це зрозуміти

— Я?

— Ти. Навіть до Брокілону долинають новини зі світу. Вістки про одного відьміна, який взамін за надану допомогу інколи вимагає дивних клятв. "Даси мені те, чого не сподіваєшся застати вдома". "Даси мені те, що вже маєш, а про що не знаєш". Знаємо звучить? Адже ви від певного часу намагаєтесь так керувати приреченням, шукаєте хлопців, яким судилося бути вашими наступниками, хочете порятуватися від вимирання та забуття. Від небуття. То чому ж я дивую тебе? Я турбуюся долею дріад. Напевно, це справедливо? За кожну вбиту людьми дріаду одна людська дівчинка.

— Ейтне, залишивши її тут, ти викличеш ворожість та прагнення помсти. Викличеш запеклу ненависть.

— Для мене немає нічого нового в людській ненависті. Ні, Геральте. Я її не віддам. Особливо тому, що вона здорова. Останнім часом це рідкість.

— Рідкість?

Дріада втупила в нього великі срібні очі.

— Нам підкидають хворих дівчаток. Дифтерія, скарлатина, круп, навіть віспа. Думають, що ми не маємо імунітету, що епідемія нас знищить чи, принаймні, здесяткує. Розчаруй їх, Геральте. Ми маємо щось більше за імунітет. Брокілон дбає про своїх дітей.

Замовкла, схилилася, обережно розчесала пасемко скуйовдженого волосся Цирі, допомагаючи собі другою рукою.

Відьмін відкашлявся.

— Чи можу я приступити до посольства, яке доручив мені король Венцлав?

— А чи не шкода на це часу? — звела голову Ейтне. — Нащо тобі витрачати сили? Я й так чудово знаю, чого хоче король Венцлав. Для цього зовсім не потрібно мати пророчі здібності. Хоче, щоб я віддала йому Брокілон, мабуть, аж по річку Вду, яку він, наскільки мені відомо, вважає чи хотів би вважати природним кордоном між Брюгге та Верденом. Взамін, як припускаю, він запропонує мені анклав, малий і дикий закуток лісу. І, напевно, гарантує королівським словом та королівською опікою, що той малий і дикий закуток, той окраєць пралісу, належатиме мені по віки вічні і що ніхто не зважиться непокоїти там дріад. Що там дріади зможуть жити мирно. Так, Геральте? Венцлав хотів би закінчити війну за Брокілон, яка триває два століття. І, щоб її закінчити, дріади повинні віддати те, за що гинули двісті років? Так просто — віддати? Віддати Брокілон?

Геральт мовчав. Не мав чого сказати. Дріада усміхнулася.

— Так звучала королівська пропозиція, правда ж, Гвинблейде? Чи, може, була щирішою? "Не задирай носа, лісова почваро, тварюко з пущі, релікте минувшини, а послухай, чого хочемо ми, король Венцлав. А ми хочемо кедру, дуба і пеканів, хочемо магонію і золоті берези, тису на луки і щоглових сосен, бо маємо під боком Брокілон, а мусимо завозити дерево з-за гір. Хочемо заліза та міді, які є під землею. Хочемо золота, яке лежить на Краг Ан. Хочемо рубати, пиляти і рити в землі, не прислухаючись до свисту стріл. І, що головне, — хочемо нарешті бути королем, якому підлягає усе в королівстві. Не зичимо собі в нашому королівстві якогось Брокілону, лісу, куди не можемо увійти. Такий ліс нас дратує, сердить і не дає спати спокійно, бо ж ми люди і ми пануємо над світом. Ми можемо, якщо захочемо, стерпіти на цьому світі кількох ельфів, дріад чи русалок. Якщо не будуть надто зухвалими. Підкорися нашій волі, Брокілонська Відьмо. Або помри".

— Ейтне, ти сама визнала, що Венцлав не дурень і не фанатик. Напевно, знаєш, що він справедливий та миролюбний король. Кров, яка тут проливається, завдає йому болю та смутку.

— Якщо триматиметься здаля від Брокілону, не проллється ні краплини крові.

— Ти добре знаєш... — Геральт підняв голову. — Добре знаєш, що це не так. Людей убивали на Палянці, на Восьмій Милі, на Совиних Узгір'ях. Людей убивали в Брюгге, на лівому березі Стьожки. За межами Брокілону.

— Названі тобою місця — це Брокілон, — спокійно відповіла дріада. — Я не визнаю людських мап і кордонів.

— Але ж там вирубано ліс ще сотню літ тому!

— Що значить для Брокілону сотня літ? І сотня зим?

Геральт замовк.

Дріада відклала гребінь, погладила попелясте волосся Цирі.

— Ейтне, пристань на пропозицію Венцлава.

Дріада холодно глянула на нього.

— Що це нам дасть? Нам, дітям Брокілону?

— Можливість вижити. Ні, Ейтне, не перебивай. Знаю, що ти хочеш сказати. Розумію твою гордість із незалежності Брокілону. Але світ змінюється. Щось закінчується. Хочеш цього чи ні, але панування людини над світом є фактом. Виживуть ті, що асимілюються з людьми. Інші загинуть. Ейтне, є ліси, де дріади, русалки та ельфи живуть спокійно, у злагоді з людьми. Адже ми такі близькі. Адже люди можуть бути батьками ваших дітей. Що дасть тобі та війна, яку ти ведеш? Потенційні батьки ваших дітей гинуть від ваших стріл. І який наслідок цього? Скільки серед брокілонських дріад чистокровних? Скільки з них — це викрадені і перероблені людські дівчата? Ти навіть Фрешенета мусиш використовувати, бо не маєш вибору. Щось мало я бачу тут маленьких дріад, Ейтне. Бачу тільки її — людську дівчинку, перелякану й отупілу від наркотиків, паралізовану страхом...

— Я зовсім не боюся! — раптом крикнули Цирі, на мить прибираючи свою звичну гримасу малого чортеняти. — І я не отупіла! Ти собі не думай! Зі мною нічого не може трапитися! Ще чого! Я не боюся! Моя бабуса каже, що дріади не злі, а моя бабуса наймудріша у світі! Моя бабуса... Моя бабуса каже, що повинно бути більше таких лісів, як цей...

Вона замовкла й опустила голову. Ейтне засміялася.

— Дитина Старшої Крові, — сказала вона. — Отак, Геральте. Все ще народжуються на світ Діти Старшої Крові, про яких віщують пророцтва. А ти кажеш, що щось закінчується... Сумніваєшся, чи ми виживемо...

— Ця шмаркачка мала вийти за Кістріна з Вердену, — перебив її Геральт. — Шкода, що не вийде. Колись Кістрін успадкує владу від Ервилла, можливо, під впливом дружини з такими поглядами припинив би рейди на Брокілон?

— Не хочу того Кістріна! — тонко закричала дівчинка, а в її зелених очах щось блиснуло. — Нехай Кістрін знайде собі гарний і дурненький матеріал! А я ніякий не матеріал! Я не буде ніякою княгинею!

— Тихо, Дитино Старшої Крові, — дріада пригорнула Цирі. — Не кричи. Звичайно ж, ти не будеш княгинею.

— Звичайно, — кислим тоном докинув відьмін. — І ти, Ейтне, і я добре знаємо, ким вона буде. Я бачу, що це вже вирішено. Ну що ж. Яку відповідь маю я переказати королеві Венцлаву, Пані Брокілону?

— Жодної.

— Як це — жодної?

— Жодної. Він зрозуміє. Вже давно, дуже давно, коли Венцлава і на світі не було, під Брокілон під'їжджали герольди, ревіли роги і сурми, блищали панцирі, маяли прапорці та знамена. "Скорися, Брокілоне!" — кричали. "Король Козизуб, владика Лисої Гірки та Мокрої Луки жадає, щоб ти скорився, Брокілоне!" А відповідь Брокілону була завжди такою самою. Коли ти покинеш мій Ліс, Гвинблейде, обернися і послухай. У шумі листя почуєш відповідь Брокілону. Перекажи її Венцлавові і скажи, що іншої він не почує, доки стоять дуби в Дуен Канель. Доки тут росте хоч одне дерево й живе хоч одна дріада.

Геральт мовчав.

— Кажеш, щось закінчується, — повільно тягнула далі Ейтне. — Неправда. Є речі, які не закінчуються ніколи. Ти кажеш про виживання? Я за виживання борюся. Бо Брокілон зостався завдяки моїй боротьбі, бо дерева живуть довше, ніж люди, треба тільки берегти їх від ваших сокир. Кажеш про королів та князів. Хто вони? Ті, кого я знаю, — це білі скелети, що лежать у некрополях Краг Ан, там, у глибині лісу. В мармурових гробницях, на стосах жовтого металу і блискучих камінців. А Брокілон зостається, дерева шумлять над руїнами палаців, коріння розриває мармур. Чи твій Венцлав пам'ятає, ким були ті королі? Чи ти це пам'ятаєш, Гвинблейде? А якщо ні, то як можеш твердити, що щось закінчується? Звідки знаєш, кому рокована згуба, а кому вічність? Що дає тобі право говорити про приречення? Ти хоча б знаєш, що таке приречення?

— Ні, — згодився він. — Не знаю. Але...

— Якщо не знаєш, — перебила вона його, — то немає місця на жодне "але". Не знаєш. Просто не знаєш.

Вона замовкла, рукою торкнулася чола, відвернула обличчя.

— Бувши тут уперше, багато років тому, — заговорила знову, — ти теж не знав. А Моренн... Моя дочка... Геральте, Моренн мертва. Загинула над Стюжкою, захищаючи Брокілон. Я не впізнала її, коли принесли. Обличчя було розбите копитами ваших коней. Приречення? І тепер ти, відьмін, що не міг дати Моренн дитини, приводиш мені її, Дитину Старшої Крові. Дівчинку, яка знає, що таке приречення. Ні, це не знання, яке б тебе влаштовувало, яке ти міг би прийняти. Вона просто вірить. Повтори, Цирі, повтори те, що ти казала мені перед тим, як сюди увійшов цей відьмін, Геральт із Ривії, Білий Вовк. Відьмін, який не знає. Повтори, Дитино Старшої Крові.

— Вельмож... Шляхетна пані, — тремтячим голосом сказала Цирі. — Не затримуй мене тут. Я не можу... Я хочу... додому. Хочу повернутися додому з Геральтом. Я мушу... З ним...

— Чому з ним?

— Бо він... Він — моє приречення.

Ейтне обернулася. Була дуже блідою.

— І що ти скажеш, Геральте?

Він не відповів. Ейтне сплеснула в долоні. Досередини дуба, виринаючи, немов

привид, із пануючої назовні ночі, увійшла Бренн, обіруч несучи велику срібну чашу. Медальйон на шиї відьми́на почав швидко й ритмічно тремтіти.

— І що ти скажеш? — повторила срібноволоса дріада, встаючи. — Вона не хоче zostатися у Брокілоні! Вона не бажає бути дріадою! Вона не хоче замінити мені Моренн, хоче піти, піти за своїм приреченням! Так, Дитино Старшої Крові? Ти саме цього хочеш?

Цирі кивнула схиленою головою. Її плечі тремтіли. Відьми́нові це обридло.

— Чого ти знущаєшся з дитини, Ейтне? Адже за мить ти даси їй Воду Брокілону і те, чого вона хоче, не матиме жодного значення. Чому ти це робиш? Чому ти це робиш у моїй присутності?

— Я хочу показати тобі, що таке приречення. Хочу довести, що ніщо не закінчується. Що все лишень починається.

— Ні, Ейтне, — сказав він, устаючи. — Мені прикро, зіпсую твій спектакль, але не маю заміру на це дивитися. Ти задалеко зайшла, Пані Брокілону, бажаючи підкреслити прірву, яка нас розділяє. Ви, Старше Плем'я, любите повторювати, що вам чужа ненависть, що це винятково людське почуття. Але це неправда. Ви знаєте, що таке ненависть і здатні ненавидіти, тільки проявляєте це інакше, розумніше та стриманіше. Але, можливо, саме тому — жорстокіше. Я приймаю твою ненависть, Ейтне, від імені всіх людей. Я її заслужив. Мені жаль з приводу Моренн.

Дріада не відповіла.

— І саме такою є відповідь Брокілону, яку я маю переказати Венцлавові з Брюгге, правда? Пересторога і виклик? Наочний доказ дрімаючої серед цих дерев ненависті й Сили, з волі яких за мить людська дитина вип'є отруту, що нищить пам'ять, беручи її з рук іншої людської дитини, психіка та пам'ять якої вже знищені? Й цю відповідь мусить занести Венцлавові відьми́н, що знає і полюбив обох дітей? Відьми́н, винний у смерті твоєї доньки? Добре, Ейтне, станеться згідно з твоєю волею. Венцлав почує твою відповідь, почує мій голос, побачить мої очі й усе з них прочитає. Але я не мушу дивитися на те, що повинне відбутися. І не хочу.

Ейтне далі мовчала.

— Прощавай, Цирі, — Геральт став навколішки, пригорнув дівчинку. Плечата Цирі затремтіли. — Не плач. Адже ти знаєш, що з тобою нічого не може трапитися.

Цирі шморгнула носом. Відьми́н устав.

— Прощай, Бренн, — сказав молодшій дріаді. — Бувай здорова й бережи себе. Виживи, Бренн, живи так довго, як твоє дерево. Як Брокілон. І ще одне...

— Так, Гвинблейде? — Бренн здійняла голову, а в її очах щось мокро заблищало.

— Легко вбивати з лука, дівчино. Як легко спустити тятиву і думати, що то не я, не я, а стріла. На моїх руках немає крові того хлопця. Це стріла вбила, не я. Але стрілі нічого вночі не сниться. Хай і тобі нічого вночі не сниться, блакитноока дріадо. Прощавай, Бренн.

— Мона... — невиразно сказала Бренн. Чаша, яку вона тримала в руках, дрижала, прозора рідина, що її переповнювала, хвилювалася.

— Що?

— Мона! — зойкнула вона. — Я Мона! Пані Ейтне! Я...

— Годі, — різко сказала Ейтне. — Годі. Опануй себе, Бренн.

Геральт сухо розсміявся.

— Оце твоє приречення, лісова Господине. Я поважаю твою впертість і твою боротьбу. Але знаю, що вже невдовзі ти боротимешся сама. Остання дріада Брокілону, що посилає на смерть дівчат, які, попри те, далі пам'ятають свої справжні імена. А все-таки бажаю тобі щастя, Ейтне. Прощай.

— Геральте, — шепнула Цирі, далі сидючи нерухомо, з опущеною головою. — Не покидай мене... саму...

— Білий Вовче, — сказала Ейтне, обіймаючи згорблені плечі дівчинки. — Ти мусив чекати, аж доки вона не попросить? Не попросить, щоб ти її не покидав? Щоб ти залишився з нею до кінця? Чому ти хочеш покинути її в таку мить? Зоставити саму? Куди ти хочеш тікати, Гвинблейде? І від чого?

Цирі ще дужче схилила голову. Але не заплакала.

— Аж до кінця, — кивнув головою відьмін. — Гаразд, Цирі. Ти не будеш сама. Я буду з тобою. Нічого не бійся.

Ейтне забрала чашу з тремтячих рук Бренн, підняла її.

— Білий Вовче, ти вмієш читати Старші Руни?

— Вмію.

— Прочитай те, що вирізьблено на чаші. Це чаша з Краг Ан. Із неї пили королі, яких уже ніхто не пам'ятає.

— Duettaeann aef cirran Caerme Glaeddy. Yn a esse ath.

— Ти знаєш, що це означає?

— Меч приречення має два вістря... Одне з них — ти.

— Встань, Дитино Старшої Крові, — в голосі дріади крицею забринів наказ, якому не можна було протиставитися, воля, якій не можна опиратися. — Пий. Це Вода Брокілону.

Геральт закусив губи, втупившись у сріблясті очі Ейтне. Не дивився на Цирі, що повільно наближала губи до краю чаші. Він таке вже бачив, колись, раніше. Конвульсії, судоми, несамовитий, жахливий, поступово згасаючий крик. І порожнеча, мертвизна й апатія в очах, які повільно розплющувалися. Він таке вже бачив.

Цирі пила. По нерухомому обличчю Бренн повільно стікала сльоза.

— Досить, — Ейтне відібрала чашу, поставила на землю, обіруч погладила волосся дівчинки, яке попелястими хвилями спадало на спину.

— Дитино Старшої Крові, — сказала. — Вибирай. Ти хочеш зостатися у Брокілоні чи підеш услід за своїм приреченням?

Відьмін недовіжливо покрутив головою. Цирі дещо швидше дихала, зарум'янілася. І більш нічого. Нічого.

— Я хочу піти услід за своїм приреченням, — дзвінко сказала вона, дивлячись дріаді в очі.

— Хай так і буде, — холодно й коротко промовила Ейтне. Бренн голосно зітхнула.

— Я хочу залишитися сама, — сказала Ейтне, повертаючись до них спиною. — Будь ласка, йдіть.

Бренн ухопила Цирі, торкнулася Геральтового плеча, але відьмін відвів її руку.

— Дякую, Ейтне, — сказав.

Дріада повільно обернулася.

— За що ти дякуєш?

— За приречення, — посміхнувся він. — За твоє рішення. Адже це не була Вода Брокілону, так? Приреченням Цирі було повернутися додому. А ти, Ейтне, зіграла роль приречення. І за це я дякую тобі.

— Як же ти мало знаєш про приречення, — гірко сказала дріада. — Як мало ти знаєш, відьміне. Як мало бачиш. Як мало розумієш. Дякуєш мені? Дякуєш за роль, яку я зіграла? За ярмарковий вертеп? За штучку, за шарлатанство, за містифікацію? За те, що меч приречення був, на твою думку, з дерева, покритого позліткою? То продовжуй, не дякуй, а викрий мене. Постав на своєму. Доведи, що ти маєш рацію. Жбурни мені в обличчя твою правду, покажи, як тріумфує твереза людська правда, здоровий глузд, завдяки якому ви, на вашу думку, опануєте світ. Ось Вода Брокілону, ще трохи зосталося. Відважишся, Завойовнику Світу?

Геральт, хоча роздратований її словами, завагався, але лише на мить. Вода Брокілону, навіть справжня, не мала на нього впливу, він був цілковито відпорний на токсичні галюциногенні таніни, які в ній містилися. Але ж це не могла бути Вода Брокілону. Цирі її пила і з нею нічого не трапилося. Він сягнув по чашу, обіруч, глянув у срібні очі дріади.

Земля втекла в нього з-під ніг, миттю, і звалилася йому на спину. Могутній дуб завирував і затремтів. Насилу мацаючи довкола себе терпнучими руками, розплющив очі й було це так, наче відсунув мармурову плиту гробниці. Побачив над собою маленьке личко Бренн, а за нею блискучі, наче ртуть, очі Ейтне. І ще одні очі, зелені, мов ізмарагди. Ні, ясніші. Немов весняна трава. Медальйон на його шиї подразнював, вібрував.

— Гвинблейде, — почув він. — Дивись уважно. Ні, не заплющуй очей, це тобі не допоможе. Дивися, дивися на своє приречення.

— Пам'ятаєш?

Раптовий, розриваючий димову завісу спалах ясності, великі, важкі від свічок канделябри, що опливали фестонами воску.

Кам'яні стіни, стрімкі сходи. Сходами спускається зеленоока попелястovolоса дівчина в діадемці з майстерно вирізьбленою геммою, у срібно-блакитній сукні, зі шлейфом, підтримуваним пажем у кармазиновому каптаніку .

— Пам'ятаєш?

Його власний голос, який каже... Каже.

Я повернуся через шість років.

— Повертайся, — каже жінка. — Повертайся, якщо зміниш думку. Твоє приречення

чекатиме.

Я ніколи не повернувся, подумав він. Ніколи туди... не повернувся. Я ніколи не повернувся до...

Куди?

Попелясте волосся. Зелені очі.

Знову його голос, у темряві, в мороці, де щезає геть-усе. Тільки вогні, вогні аж до небокраю. Курява іскор у пурпуровому диму. Белтайн! Майська Ніч! З клубків диму дивляться темні фіалкові очі, що палають на блідому трикутному обличчі під чорнохвильною бурєю кучерів.

Єнніфер!

— Замало, — вузькі губи видіння раптом скривилися, по блідій щоці стікає сльоза, швидко, все швидше, мов крапля воску по свічці.

— Замало. Потрібне щось більше.

— Єнніфер!

— Небуття за небуття, — каже видіння голосом Ейтне. — Небуття і порожнеча, що є в тобі, завойовнику світу, ти, що не спроможний навіть здобути жінку, яку кохаєш. Ти, що відходиш і тікаєш, хоча до твого приречення можна сягнути рукою. Меч приречення має два вістря. Одне з них — ти. А що є другим, Білий Вовче?

— Приречення не існує, — це його власний голос. — Не існує.

Немає. Не існує. Єдине, що всім приречено, — смерть.

— Це правда, — каже жінка з попелястим волоссям та загадковою посмішкою. — Це правда, Геральте.

Жінка має на собі сріблясті обладунки, закривавлені, погнуті, продірявлені вістрями пік чи галябард. Кров вузьким струмком тече їй із кутика загадково і негарно усміхнутих уст.

— Ти глузуєш із приречення, — каже вона, не перестаючи усміхатися. — Глузуєш із нього, граєшся з ним. Меч приречення має два вістря. Одне з них — ти. Друге... це смерть? Але це ми помираємо, помираємо через тебе. Тебе смерть не може торкнутися, отож удовольняється нами. Смерть іде за тобою вслід, Білий Вовче. Але помирають інші. Через тебе. Ти мене пам'ятаєш?

— Ка... Каланте!

— Ти можеш його порятувати, — голос Ейтне з-за димової завіси. — Можеш його порятувати, Дитино Старшої Крові. Перш ніж він зануриться в любе йому небуття. У чорний ліс, що не має кінця.

Очі зелені, немов весняна трава. Дотик. Голоси, що кричать незрозумілим хором. Обличчя.

Він уже нічого не бачив, падав у прірву, в порожнечу, в темряву. Останнім, що він почув, був голос Ейтне.

— Хай так і буде.

VII

— Геральте! Прокинься! Прощу тебе, прокинься!

Розплющив очі, побачив сонце, золотий дукат із чіткими краями, вгорі, над верхівками дерев, за каламутною завісою ранкової імли. Лежав на мокрому губчастому моху, твердий корінь муляв йому спину.

Цирі стояла перед ним навколішках, шарпаючи за полу куртки.

— Зараза... — відкашлявся і роздивився. — Де це я? Як я тут опинився?

— Не знаю, — відповіла вона. — Я от щойно прокинулася, тут, коло тебе, страшененько замерзла. Не пам'ятаю, як... А знаєш? То все чари!

— Мабуть, ти маєш рацію, — він сів, витягаючи з-за коміра соснові голки. — Мабуть, маєш рацію, Цирі. Вода Брокілону, холера... Здається, дріади неабияк розважилися нашим коштом.

Встав, підняв свого меча, який лежав обіч, перекинув пояс через спину.

— Цирі?

— Ага?

— Ти теж розважилася моїм коштом.

— Я?

— Ти донька Паветти, внучка Каланте з Цинтри. Ти від самого початку знала, хто я?

— Ні, — почервоніла вона. — Не від самого початку. Ти зняв чари з мого тата, правда?

— Неправда, — покрутив головою він. — Це зробила твоя мама. І твоя бабуся. Я лише допоміг.

— Ага! — обличчя дівчинки засіяло. — Це правда! Я приречена. Обіцяна. Няня казала, що прийде відьмін, який має біле волосся, і забере мене. А бабуся репетувала... Ах, що там! Скажи, куди ти мене забереш?

— Додому. До Цинтри.

— Ах... А я думала, що...

— Подумаєш собі по дорозі. Ходімо, Цирі, треба вийти з Брокілону. Це небезпечне місце!

— Я не боюся!

— Зате я боюся.

— Бабуся казала, що відьмини нічого не бояться.

— Бабуся дуже перебільшила. В дорогу, Цирі. Якби я ще знав, де ми...

Глянув на сонце.

— Ну що ж, ризикнемо... Підемо туди.

— Ні, — Цирі зморщила носа і показала в протилежному напрямку. — Туди. Там.

— А ти себто звідки знаєш?

— Знаю, — вона знизала плечима, глянула на нього беззахисним і здивованим смарагдовим поглядом. — Якось... Щось, так... Не знаю.

Донька Паветти, подумав він. Дитина... Дитина Старшої Крові? Можливо, успадкувала щось від матері.

— Цирі, — він розстібнув сорочку, витягнув медальйона. — Торкнися цього.

— Ох, — вона розкрила рота. — Який страшний вовк. Які в нього великі зуби...

— Торкнися.

— Ой-йо-йой!

Відьмін усміхнувся. Він теж відчув різке здригання медальйону, колючу хвилю, що бігла срібним ланцюжком.

— Ворухнувся! — зітхнула Цирі. — Ворухнувся!

— Я знаю. Ходімо, Цирі. Веди.

— То чари, правда?

— Ну звісно.

Сталося так, як він і передбачив. Дівчинка відчувала напрямок. Як це відбувалося, він не знав. Але швидко, швидше, ніж сподівався, вони вийшли на дорогу, на вилоподібне потрійне роздоріжжя. Був то кордон Брокілону, принаймні, так вважали люди. Як він пам'ятав, Ейтне цього не визнавала.

Цирі закусила губу, зморщила носа, завагалася, дивлячись на роздоріжжя, на піщані вибоїсті дороги, зриті копитами та колесами підвод. Але Геральт вже знав, де вони, не мусив і не хотів покладатися на її непевні здібності. Рушив дорогою, що вела на схід, до Брюгге. Цирі, все ще зморщившись, оглянулася на західну дорогу.

— Ця до замку Настрог, — закпив він. — Ти скучила за Кістріном?

Дівчинка забуркотіла, слухняно пішла за ним, але ще кілька раз оглядалася назад.

— Що таке, Цирі?

— Не знаю, — шепнула вона. — Але це погана дорога, Геральте.

— Чому? Ми йдемо до Брюгге, до короля Венцлава, який мешкає у гарному замку. Скупаємося в лазні, виспимося на ліжку з периною...

— Це погана дорога, — повторила вона. — Погана...

— І справді, я й кращі бачив. Цирі, перестань коверзувати. Ходімо, бадьоро.

Вони проминули оброслий кущами скрут. І виявилось, що Цирі мала рацію.

Їх оточили, — швидко, раптово, з усіх боків. Люди у шпичастих шоломах, кольчугах і темно-синіх туніках із чорно-золотою шахівницею Вердена на спині. Оточили їх, але ніхто не наблизився і не торкнувся зброї.

— Звідки й куди? — гаркнув кремезний чоловік у потертому зеленому вбранні, стоячи перед Геральтом на широко розставлених, кривих мов обручі ногах. Обличчя мав темне й поморщене, наче сушена слива. Лук та білооперені стріли стирчали йому з-за спини, високо над головою.

— З Палянки, — невимушене збрехав відьмін, значуще стискаючи долоньку Цирі. Повертаємось до себе, до Брюгге. Або що?

— Королівська служба, — темнолиций відповів чемніше, наче щойно побачив меч на спині Геральта. — Ми...

— Давай його сюди, Юнгансе! — крикнув хтось із дороги. Жовніри розступилися.

— Не дивись, Цирі, — швидко сказав Геральт. — Відвернися. Не дивись.

На дорозі лежало повалене дерево, яке плутаниною гілля блокувало переїзд. Надрізана і зламана частина стовбура біліла у придорожній гущавині довгими

променями друзок. Перед деревом стояла підвода, накрита полотнищем, яке закривало вантаж. Малі, кошлаті коники лежали на землі, заплутавшись у дишлах та упряжі, нафаршировані стрілами, щирячи жовті зуби. Один був іще живим, тяжко храпів, кидався.

Були там і люди, що лежали в темних плямах всяклої в пісок крові, перевішені через край підводи, скорчені біля коліс.

З-поміж згромаджених біля підвод озброєних людей повільно вийшло двоє, потім до них прилучився третій. Решта — було їх близько десятка — стояли нерухомо, тримаючи коней.

— Що тут трапилося? — спитав відьмін, ставши так, щоб затулити від погляду Цирі сцену різні. Косоокий чоловік у короткій кольчузі та високих чоботях пильно приглянувся до нього, потер рипуче від щетини підборіддя. На лівому передпліччі мав витертий до блиску шкіряний манжет, уживаний лучниками.

— Напад, — коротко сказав він. — Лісові дикобаби перебили купців. Ми тута ведемо слідство.

— Див'єбаби? Напали на купців?

— Таже бачиш, — вказав рукою косоокий. — Обтикані стрілами непричком їжаки. На гостинці! Ті лісні відьми все дужче нахабніють. Вже не тільки до лісу не мож заїхати, вже навіть дорогою вздовж лісу не вільно.

— А ви, — примружив очі відьмін. — Ви хто такі?

— Ервиллова дружина. З настрозьких десяток. Ми під бароном Фрешенетом служили. Але барон у Брокілоні погинув.

Цирі розкрила було рота, однак Геральт сильно стиснув її долоньку, наказуючи мовчати.

— Кров за кров, кажу я! — заgrimів товариш косоокого, велетень у оббитому мосяжем каптані. — Кров за кров! Цього їм дарувати не можна. Спершу Фрешенет і викрадена принцеса з Цинтри, тепер купці. О боже, помста, помста, волаю! Бо як ні, то повидите — завтра вбиватимуть людей на порогах власних їхніх домівств!

— Добре Брік каже! — промовив косоокий. — Правда? А ти, пане-брате, зволь спитати, звідки?

— З Брюгге, — збрехав відьмін.

— А та мала, чи донька?

— Донька, — Геральт знову стис долоньку Цирі.

— З Брюгге, — Брік насупився. — А скажу я тобі, пане-брате, що то твій король Венцлав тих потвориць роззухвалює. Не хоче з нашим Ервиллом супрягтися та з Віраксасом із Кераку. А коли б з трьох сторін на Брокілон піти, то врешті би ми ту погань ізнищили.

— Як дійшло до цієї різні? — повільно спитав Геральт. — Хтось знає? Хтось із купців вижив?

— Свідків немає, — сказав косоокий. — Але знаємо, що трафілося. Юнганс, лісничий, сліди як із книжки читає. Скажи йому, Юнгансе.

— Айно, — сказав той з поморщеним обличчям. — Так було: купці гостинцем їхали. Наїхали на засіку. Бачте, пане, впоперек дороги повалена сосна, щойно зрубана. А в хащах сліди, хочете побачити? Ну, а як купці стали, щоб дерево одвалити, то їх вистріляли, лиш оком змигнути. Звідти, із гущавини, де тая крива береза. І там сліди є. А стріли, бачте, все дикобабська робота, пера живицею клеєні, дrevка обкручені ликом...

— Бачу, — урвав відьмін, дивлячись на убитих. — Кілька, здається, пережило обстріл, то тим горла перерізали. Ножами...

З-за спин жовнірів, які перед ним стояли, з'явився ще один, — худий і невисокий, у лосиному каптані. Мав чорне, дуже коротко стрижене волосся, щоки сині від гладенько поголеної чорної щетини. Відьмінові досить було одного погляду на малі вузькі долоні в коротких чорних рукавичках без пальців, на бліді риб'ячі очі, на меч, на руків'я стилетів, які стирчали з-за пояса і з халяви лівого чобота. Геральт бачив надто багато убивць, щоб одразу ж не розпізнати ще одного.

— Маєш гостре око, — дуже повільно промовив чорнявий. — Їй-бо, багато бачиш.

— Та й гаразд, — сказав косоокий. — Що бачив, те хай королеві своєму розповість. Венцлав усе клянеться, що не слід диких баб убивати, бо вони добрі й милі. Запевно, ходить до них майовою порою і грає їх. До того вони, може, й добрі. Самі спробуємо, як котру живцем візьмемо.

— А хоч би і напівживцем, — зареготався Брік. — Ну, трістя, де ж той друїд? Вже й полудне скоро, а його ні сліду. Пора рушати.

— Що ви заміряєте? — спитав Геральт, не випускаючи долоньки Цирі.

— А тобі що? — засичав чорнявий.

— Ну, ти чого відразу так гостро, Левеку, — огидно посміхнувся косоокий. — Ми люде поштиві, секретів не маємо. Ервилл присилає нам друїда, великого магіка, — навіть із деревами говорити вміє. То він і поведе нас у ліс мстити за Фрешенета і спробувати відбити принцесу. Це тобі не виграшки, пане-брате, а карна екс... екс...

— Експедиція, — підказав чорнявий, Левек.

— Айно. З уст мені зняв. То рушай у свою дорогу, пане-брате, бо тута невдовзі гаряче може бути.

— Таак, — протяжно сказав Левек, дивлячись на Цирі. — Небезпечно тут, особливо ж із дівчатком. Дикобаби тільки чигають на таких дівчаток. Що, мала? Мама вдома чекає?

Цирі, трусячись, кивнула головою.

— Фатально було б, — вів далі чорнявий, не зводячи з неї очей, — якби не дочекалася. Напевно, побігла б до короля Венцлава і сказала: ти, королю, був до дріад поблажливим, і ото прошу, моя донька і мій чоловік на твоєму сумлінні. Хтозна, може, тоді Венцлав ще раз обдумав би союз із Ервиллом?

— Облиште, пане Левеку, — воркнув Юнганс, а зморщене обличчя поморщилося йому ще дужче. — Нехай собі йдуть.

— Бувай, маленька, — Левек витягнув руку, погладив Цирі по голові. Цирі

задрижала і позадкувала.

— Що таке? Боїшся?

— В тебе на руці кров, — тихо сказав відьмін.

— Ах, — Левек підняв руку. — І справді. То їх кров. Купців. Я перевіряв, чи якийсь не вцілів. Та, на жаль, дикобаби стріляють влучно.

— Дзіванни? — тремтячим голосом обізвалася Цирі, не реагуючи на стиск долоні відьміна. — Ах, шляхетні лицарі, ви помиляєтесь. Це не могли бути дріади!

— Що ти там пишиш, мала? — бліді очі чорнявого звузилися. Геральт зиркнув направо, наліво, оцінив відстань.

— Не були то дріади, пане лицарю, — повторила Цирі. — Це ж ясно.

— Га?

— Адже це дерево... Це дерево зрубане! Сокирою! А дріада нізащо не зрубала б дерева, правда?

— Правда, — сказав Левек і глянув на косоокого. — Ох, яка ж ти мудра дівчинка. Аж надто.

Відьмін вже раніше бачив його вузьку руку в рукавичці, руку, що, наче чорний павук, повзла до руків'я стилету. Хоча Левек не відводив погляду від Цирі, Геральт знав, що удар буде вимірений у нього. Дочекався моменту, коли Левек торкнувся зброї, а косоокий стримав подих.

Три рухи. Лише три. Панцероване срібними нютами передпліччя гримнуло чорнявого в бік голови. Перш, ніж він упав, відьмін уже стояв між Юнгансом і косооком, а меч, із сичанням вистрибуючи з піхов, завив у повітрі, розтрощивши скроню Бріка, велетня в каптані, оббитому мосяжем.

— Цирі, тікай!

Косоокий стрибнув, добуваючи меча, але не встиг. Відьмін різонув його через груди, навкіс, згори донизу і одразу ж, використовуючи енергію удару, знизу вгору, прикладаючи, розтинаючи жовніра кривавим Х.

— Мужики! — вереснув Юнганс до решти, завмерлих від здивування. — До мене!

Цирі кинулася до кривого бука і, наче білочка, шуснула вгору по гілках, зникаючи в листі. Лісничий послав за нею стрілу, але схибив. Решта жовнірів бігли, розсипаючись у півколо, витягаючи із сагайдаків луки та стріли. Геральт, усе ще навколішках, склав пальці і вдарив знаком Аард, не в лучників — ті були надто далеко, а в піщану дорогу перед ними, засипаючи їх курявою.

Юнганс, відстрибуючи, спритно витяг із сагайдака другу стрілу.

— Ні! — закричав Левек, зриваючись із землі з мечем у правій, зі стилетом у лівій руці. — Облиш його, Юнгансе!

Відьмін плавно закрутився, обертаючись до нього.

— Він мій! — сказав Левек, трусячи головою, обтираючи передпліччям щоку і губи. — Тільки мій!

Геральт, похилившись, рушив півколом, але Левек не кружляв, напав одразу, двома стрибками добравшись до нього.

Він вправний, подумав відьмін, заледве в'яжучи клинок убивці коротким млинком, напівобертом уникаючи уколу стилетом. Навмисне не ріпостував, відплигнув, сподіваючись, що Левек спробує досягнути його довгим витягнутим ударом, що втратить рівновагу. Але вбивця не був новачком. Згорбився і теж пішов півколом, м'яким котячим кроком. Несподівано стрибнув, закрутив мечем, завирував, скорочуючи дистанцію. Відьмін не вийшов назустріч, обмежився швидким верхнім фінтом, який змусив убивцю відстрибнути. Левек згорбився, складаючи кварту, ховаючи руку зі стилетом за спиною. Відьмін і цього разу не атакував, не скоротив дистанції, знову пішов напівколом, обходячи його.

— Ага, — процідив Левек, випростовуючись. — Граймо далі? Чом би ні. Гарної гри ніколи не занадто.

Скочив, завирував, вдарив раз, другий, третій, у швидкому ритмі, — удар мечем згори і одразу ж зліва плаский навкісний удар стилетом. Відьмін не збив ритму, — парирував, відстрибував і знову йшов півколом, примушуючи вбивцю розвернутися. Левек різко позадкував, вирушив напівколом у протилежному напрямку.

— Кожна гра, — просичав крізь стиснуті зуби, — мусить мати свій кінець. Що ти скажеш на один удар, спритнику? Один удар, а потім зістрелимо з дерева твоє байстря. Що скажеш?

Геральт бачив, що Левек слідкує за своєю тінню, чекає, доки тінь досягне противника, а це значить, що тому в очі світитиме сонце. Перестав крутитися, щоб полегшити убивці завдання.

І звузив зіниці у вертикальні шпарки, дві вузькі риси.

Щоби зберегти видимість, ледь наморщив обличчя, вдаючи осліпленого.

Левек скочив, завирував, утримуючи рівновагу витягнутою вбік рукою зі стилетом, ударив із цілковито неможливого вигину зап'ястя, знизу, мірячи в промежину. Геральт виприснув уперед, обернувся, відбив удар, так само неможливо вигинаючи передпліччя та зап'ястя, розгоном паради відкинув убивцю і хльоснув його кінчиком леза через ліву щоку. Левек заточився, хапаючись за обличчя. Відьмін викрутився у напівоберт, переніс вагу тіла на ліву ногу і коротким ударом розрубав йому шийну артерію. Левек скорчився, фонтануючи кров'ю, впав на коліна, зігнувся і зарився обличчям у пісок.

Геральт неквапом повернувся в бік Юнганса. Той, викривлюючи поморщене обличчя у скажену гримасу, прицілився з лука. Відьмін нахилився, беручи меча обіруч. Решта жовнірів у глухій тиші теж здійняли луки.

— На що чекаєте! — ревнув лісничий. — Стріляти! Стріляти в ньо...

Спотикнувся, захитався, подріботів уперед і впав навznak, — із карку йому стирчала стріла. На древку стріли були смугасті махові пера фазанихи, зафарбовані на жовто у відварі з кори.

Стріли зі свистом і сичанням летіли по довгих пологих параболах з боку чорної смуги лісу. Летіли начебто повільно і спокійно, шумлячи пір'ям, і здавалося, що набирають розгону і сили аж тоді, коли влучають у ціль. А влучали безпомилково, косячи настрозьких найманців, перевертаючи їх у пісок дороги, безвладних і стятих,

немов ударені кием соняшники.

Ті, що вцілили, штовхаючи одне одного кинулися до коней. Стріли не переставали свистіти, досягали їх на бігу, доганяли на кульбаках. Тільки троє зуміло рвонутися коней у галоп і з вереском рушити, кривавлячи острогами кінські боки. Але й вони далеко не втекли.

Ліс закрив, загатив дорогу. Раптом щез скупаний у сонці піщаний гостинець. Натомість з'явилася щільна непереборна стіна з чорних стовбурів.

Перелякані й остовпілі найманці спинили коней, намагалися завернути, але стріли летіли безперервно. І досягли їх, звалили з сідел. Серед тупання й іржання коней, серед вереску.

А потім запанувала тиша.

Стіна лісу, що замикала гостинець, замиготіла, розпливлася, райдужно засвітилася і щезла. Знову було видно дорогу, а на дорозі стояв сивий кінь, а на сивому коні сидів вершник, — присадкуватий кремезний чоловік зі схожою на мітлу половою бородою, у кубраку з тюленьчої шкіри, навкіс оперезаному кратчастим вовняним шарфом.

Сивий кінь, відвертаючи голову і гризучи вуздечку, рушив уперед, високо піднімаючи передні копита, храплячи й бокуючи від трупів, від запаху крові. Вершник, випроставшись у сідлі, підняв руку і раптовий порив вітру вдарив по гілках дерев.

Із заростів на далекому краю лісу з'явилися дрібні постаті в обтислому одязі у бронзові та зелені латки, з обличчями, перетягнутими смугами, намальованими горіховою шолупиною

— Ceadmil, Wedd Brokiloene! — закричав вершник. — Faill, Ana Woedwedd !

— Faill! — голос з боку лісу, наче повів вітру. Зеленобрунатні постаті почали зникати, одна за одною, танучи серед гущавини бору. Зосталася лише одна, з розвіяним волоссям кольору меду. Зробила кілька кроків, наблизилась.

— Va faill, Gwynbleidd! — гукнула, підійшовши ще ближче.

— Прощай, Моно, — сказав відьмін. — Я тебе не забуду.

— Забудь, — твердо відповіла вона, поправляючи сагайдак на спині. — Мони нема. Мона — була сном. Я Бренн. Бренн із Брокілону.

Ще раз помахала їм рукою і зникла.

Відьмін обернувся.

— Мишовуре, — сказав, дивлячись на вершника на сивому коні.

— Геральте, — кивнув головою вершник, міряючи його холодним поглядом. — Цікава зустріч. Але розпочнемо із найважливіших речей. Де Цирі?

— Тут! — крикнула дівчинка, схована між листям. — Можна злазити?

— Можна, — промовив відьмін.

— Але я не знаю, як!

— Так само, як вилізла, але навпаки.

— Я боюся! Я на самому вершечку!

— Злазь, кажу! Маємо про що порозмовляти, моя панно!

— А про що?

— Чому, до холери, ти туди полізла, замість тікати до лісу? Я б утік за тобою, не мусив би... А, дідько. Злазь.

— Я зробила як той кіт із казки! Що не зроблю, то все відразу погано! Хотіла б я знати, чому.

— І я теж, — сказав друїд, зсідуючи з коня, — хотів би це знати. І твоя бабка, королева Каланте, теж хотіла б це знати. Ну, принцесо, далі, злазь.

Із дерева посипалося листя й сухе гілля. Потім пролунав різкий тріск рваної тканини, а врешті з'явилася Цирі, що охляпом з'їжджала по стовбуру. З відлоги на каптанику залишилося мальовниче шмаття.

— Дядечку Мишовуре!

— Власною персоною, — друїд обійняв та пригорнув дівчинку.

— Тебе бабуся прислала? Дядечку? Вона дуже засмучена?

— Не дуже, — усміхнувся Мишовур. — Вона дуже зайнята, різки замочила. Цирі, доріг до Цинтри займе нам трохи часу. Використай його і придумай пояснення своїх вчинків. Якщо ти зовиш скористатися з моєї поради, то це мусить бути дуже коротке й дуже змістовне пояснення. Таке, щоб його можна було промовити дуже, дуже швидко. А все ж думаю, що кінцівку тобі, принцесо, доведеться прокричати. Дуже, дуже голосно.

Цирі болісно скривилася, зморщила носика, стиха форкнула, а руки самі собою побігли в напрямку загроженого місця.

— Ходімо звідси, — сказав Геральт, роздивляючись. — Ходімо звідси, Мишовуре.

VIII

— Ні, — сказав друїд. — Каланте поміняла плани, вже не бажає шлюбу Цирі з Кістріном. Із власних причин. Окрім того, мушу зізнатися, що після тієї огидної афери з інсценізацією нападу на купців король Ервилл вельми впав у моїх очах, а з моїми очима в королівстві рахуються. Ні, до Настрогу ми навіть не зазірнемо. Я забираю малу просто до Цинтри. Геральте, їдь з нами.

— Нащо? — відьмін глянув на Цирі, яка дрімала під деревом, закутавшись у Мишовурів кожух.

— Ти добре знаєш, нащо. Ця дитина, Геральте, тобі обіцяна. Приречена. Втретє, так, утретє ваші дороги перетинаються. Звісно, в переносному значенні, особливо якщо йдеться про два попередні рази. Ти ж не назовеш це випадком?

— Що за різниця, як назову, — відьмін криво посміхнувся. — Суть не в назві, Мишовуре. Нащо мені їхати до Цинтри? Я вже в Цинтрі був, уже перетинався, як ти це окреслив. І що з того?

— Геральте, ти зажадав тоді присяги від Каланте, від Паветти і її чоловіка. Присяга дотримана. Цирі є Несподіванкою. Приречення жадає...

— Щоб я забрав оту дитину й переробив на відьміна? Дівчинку? Мишовуре, приглянься до мене. Ти можеш мене уявити голим дівчатком?

— Дідько б ухопив оте відьмінство, — роздратувався друїд. — Про що ти взагалі кажеш? Що одне має спільного з другим? Ні, Геральте, я бачу, що ти нічого не

розумієш, тож мушу вдатися до простих слів. Слухай, кожен дурень, і ти в тому числі, може зажадати присяги, змусити дати обітницю і не стане через це незвичайним. Незвичайною є дитина. І незвичайним є зв'язок, що виникає, коли дитина народжується. Ще ясніше? Будь ласка. Геральте, з моменту народження Цирі перестало бути істотним, чого ти хочеш і що плануєш, не має також жодного значення, чого ти не хочеш і від чого відмовляєшся. Ти, холера ясна, не йдеш у рахубу! Не розумієш?

— Не кричи, розбудиш її. Наша несподіванка спить. А як прокинеться... Мишовуре, навіть незвичайних речей можна... Слід інколи зрікатися.

— Ти ж знаєш, — друїд холодно глянув на нього, — що власної дитини в тебе ніколи не буде.

— Знаю.

— І зрікаєшся?

— Зрікаюся. Можна?

— Можна, — промовив Мишовур. — Аякже. Але ризиковано. Є така стара приказка — меч приречення...

— ...має два вістря, — закінчив Геральт. — Я чув.

— А, чини, що вважаєш належним, — друїд відвернув голову, сплюнув. — І подумати, я готовий був заради тебе головою важити...

— Ти?

— Я. На відміну від тебе, я у приречення вірю. І знаю, як небезпечно гратися двосічним мечем. Не грайся, Геральте. Скористайся з нагоди, яка трапляється. Перетвори те, що в'яже тебе з Цирі, на нормальний здоровий зв'язок дитини та опікуна. Бо якщо ні... Тоді цей зв'язок може проявитися інакше. Страшніше. Негативно і деструктивно. Я хочу оберегти від цього і тебе, і її. Якби ти захотів її забрати, я б не заперечував. Взяв би на себе ризик пояснити Каланте, чому.

— Звідки ти знаєш, що Цирі хотіла б зі мною піти? Зі старих пророцтв?

— Ні, — серйозно відповів Мишовур. — З того, що вона заснула лише тоді, коли ти її пригорнув. Що вона бурмоче уві сні твоє ім'я і шукає ручкою твоєї руки.

— Годі, — Геральт устав, — бо ще розкисну. Бувай, бороданю. Перекажи Каланте поклін від мене. А щодо Цирі... Щось вигадай.

— Ти не зумієш утекти, Геральте.

— Від приречення? — відьмін підтягнув попругу здобичного коня.

— Ні, — сказав друїд, дивлячись на сплячу дівчинку. — Від неї.

Відьмін похитав головою, скочив у сідло. Мишовур сидів нерухомо, гребучись прутком у згасаючому багатті.

Повільно від'їхав через вереси, які сягали стремен, узбіччям, що вело в долину, до чорного лісу.

— Герааальте!

Оглянувся. Цирі стояла на вершині пагорба, маленька сіра фігурка з розвіяним попелястим волоссям.

— Не від'їжджай!

Він помахав рукою.

— Не від'їжджай! — тонко закричала. — Не від'їжджаааай!

Я мушу, подумав він. Мушу, Цирі. Єдине, що приречене всім, — це смерть. Це вона є другим вістрям двосічного меча. Одне — це я. А друге — смерть, що йде за мною крок у крок. Не можу, не маю права наражати тебе на небезпеку, Цирі.

— Я твоє приречення! — долинуло з вершини пагорба, тихше, розпачливіше.

Він штовхнув коня п'ятою і вирушив перед себе, заглиблюючись, як у западину, в чорний холодний підмоклий ліс, у приязну знайому тінь, у морок, який, здавалося, не мав кінця.

ЩОСЬ БІЛЬШЕ

I

Коли на балках мосту раптом застукотіли копита, Юрга навіть голови не підняв, — лише стиха завив, пустився колеса, з яким саме змагався, і вповз під воза так швидко, як тільки міг. Розплющившись, дряпаючи спиною об шорстку шкарлупу гною та грязюки, що покривала підводу зісподу, уривчасто скавчав і дрижав зі страху.

Кінь повільно наближався до воза. Юрга бачив, як легко та обережно переставляє він копита на перегнулих замшілих балках.

— Виходь, — сказав невидимий вершник. Юрга задзвенів зубами і втягнув голову в плечі. Кінь пирхнув, тупнув.

— Спокійно, Рибко, — промовив вершник. Юрга почув, як він ляснув коня по шиї. — Виходь звідти, чоловіче. Я тебе не скривджу.

Купець зовсім не повірив запевненню незнайомця. Однак у його голосі було щось заспокійливе, а водночас інтригуюче, хоча голос зовсім не належав до тих, звучання яких могло б вважатися приємним. Юрга, бурмочучи молитви кільканадцяти богам нараз, обережно висунув голову з-під воза.

Вершник мав біле наче молоко волосся, стягнуте на чолі шкіряною перепаскою, та чорний вовняний плащ, що спадав на спину каштанової кобили. Не дивився на Юргу. Похилившись у кульбаці, придивлявся до колеса воза, яке аж по колодицю запалося між потріскані балки мосту. Раптом звів голову, провів по купцеві поглядом, з нерухомим обличчям приглянувся до хащів над краєм узвозу.

Юрга виліз, закліпав, протер носа хусткою, розмазуючи на обличчі дьоготь з колодиці колеса. Вершник уп'яв у нього очі, темні, примружені, проникливі, гострі як ося. Юрга мовчав.

— Удвох не витягнемо, — сказав урешті незнайомиць, вказуючи на застрягле колесо. — Ти сам їхав?

— Утрюх, — вистогнав Юрга. — Зі слугами, пане. Але втекли, гади...

— Я їм не дивуюся, — промовив вершник, дивлячись під міст, на дно узвозу. — Зовсім не дивуюся. І вважаю, що тобі слід було б зробити те саме. Давно пора.

Юрга не став заглядати туди, куди дивився незнайомиць. Не хотів бачити купу черепів, ребер та гомілкових костей, розкиданих серед каміння, виглядаючих з-під

лопухів та кропиви, якими заросло дно пересохлої річки. Боявся, що досить буде одного погляду, досить буде ще раз глянути на чорні очні ямки, вищирені зуби та потріскані кості, щоб усе в ньому розтріскалося, щоби рештки розпачливої відваги утекли з нього, наче повітря з риб'ячого міхура. Щоб він побіг вгору гостинцем, давлячись від крику, так само, як візник і челядник нецілу годину тому.

— Чого ти чекаєш? — тихо спитав вершник, обертаючи коня. — Сутінків? Тоді буде запізно. Вони прийдуть по тебе, шойно стемніє. А, може, й раніше. Гайда, вистрибуй на коня, ззаду за мною. Забираємося звідси обидва і якнайшвидше.

— А віз, пане? — на весь голос завив Юрга, сам не знаючи, зі страху, з відчаю чи зі злості. — А товари? Цілий рік праці! Радше здохну. Не залишишу!

— Здається, ти ще не розумієш, куди тебе привела лиха година, приятелю, — спокійно сказав незнайомець, витягаючи руку в напрямку огидного кладовища під мостом. — Не залишиш воза, кажеш? А я кажу, що як посутеніє, тебе навіть скарби короля Дезмода не порятують, а що там допіру твій задрипаний віз. До дідька, що на тебе найшло, щоб зрізати дорогу через це урочище? Чи ти не знаєш, що там завелось у воєнні часи?

Юрга покрутив головою на знак, що ні.

— Не знаєш, — кивнув головою незнайомець. — Але те, що лежить унизу, бачив? Складно його не помітити. Це ті, що зрізали дорогу. Кажеш, що не залишиш воза. А цікаво, що ж у тебе на тому возі?

Юрга не відповів, дивлячись на вершника спідлоба, намагаючись вибрати між версією "клоччя" та версією "старі черепки".

Але не виглядало, щоб відповідь особливо цікавила вершника. Він заспокоював каштанку, яка гризла вудило і трусила головою.

— Пане... — врешті промимрив купець. — Споможіть. Спорядуйте. До кінця життя вдячність... Не лишайте... Що захочете дам, чого тільки забажаєте... Порятуйте, пане!

Незнайомець, спершись обіруч на луці сідла, різко повернув до нього голову.

— Що ти сказав?

Юрга мовчав, роззявивши рота.

— Даси, чого забажаю? Повтори.

Юрга цямкнув, закрив рота і пожалкував, що не має бороди, в яку міг би собі наплювати. Голова йому йшла обертом від фантастичних припущень щодо нагороди, якої міг би зажадати дивний прибулець. Більшість, включаючи туди привілей щотижневого користування з його молодії дружини Злотолітки, все-таки не виглядала так страшно, як втрата воза, а вже напевно не так макабрично, як можливість спочити на дні яру в ролі ще одного побілілого скелета. Купецька вправність змусила його до блискавичних калькуляцій. Вершник, хоч не нагадував звичайного голодранця, волоцюги чи мародера, від яких після війни на дорогах аж роїлось, не міг також у жодному разі бути вельможею, комесом чи одним із тих пихатих лицарчуків, що були про себе високої думки і тішилися, обдираючи ближнього. Юрга оцінював його не на більше, ніж двадцять золотих. Однак торгова натура стримувала його від того, щоб

назвати ціну. Отож обмежився белькотінням про "вдячність до гробу".

— Я питав, — спокійно сказав незнайомець, дочекавшись, доки купець замовкне, — чи даси мені те, чого зажадаю?

Виходу не було. Юрга ковтнув слину, похилив голову і ствердно кивнув. Незнайомець, усупереч його очікуванням, не засміявся зловісно, радше навпаки, не виглядало, щоби перемога в торгах особливо його втішила. Похилившись у сідлі, сплюнув до яру.

— Що я роблю, — похмуро сказав він. — Що ж це я роблю. Ну, гаразд. Спробую витягнути тебе з цього, хоч не знаю, чи все не завершиться фатально для нас обох. А, якщо вдасться, ти навзамін...

Юрга скорчився, ледь не плачучи.

— Даси мені те, — продекламував раптом вершник у чорному плащі, — що застанеш удома, повернувшись, а чого не сподіваєшся. Обіцяєш?

Юрга заячав і швидко закивав головою.

— Добре, — скривився незнайомець. — А тепер відсунься. Ще краще, — залазь знову під воза. Сонце зараз зайде.

Зіскочив із коня, скинув плаща. Юрга побачив, що незнайомець носить меча на спині та поясі, навкіс перекинутому через груди. Неясно йому згадалося, що чув уже про людей, які так носили зброю. Чорна, шкіряна куртка, сягаюча стегон, з довгими манжетами, які іскрилися від срібних нют, могла б указувати, що незнайомець походить з Новіграду чи його околиць, але мода на таку одіж дуже поширилася, особливо серед молодиків. Однак незнайомець молодиком не був.

Вершник, стягнувши в'юки з коня, відвернувся. На його грудях погойдувався округлий медальйон, підвішений на срібному ланцюжку. Під пахвою тримав невеличку ковану скриньку і довгастий пакунок, обкручений шкірою та ремінням.

— Ти ще не під возом? — спитав, підходячи ближче. Юрга побачив, що на медальйоні зображена вовча голова з відкритою ікластою пащею. Раптом нагадав.

— Ви... Відьмін? Пане?

Незнайомець стелує плечима.

— Ти вгадав. Відьмін. А тепер йди звідси. По той бік воза. Не виходь звідти і будь тихо. Я мушу якусь мить побути сам.

Юрга послухав. Присів біля колеса, закутавшись в опанчу. Не хотів дивитися, що робить незнайомець по той бік воза. Тим паче не хотів дивитися на кості на дні яру. Отож дивився на свої чоботи та на зелені зірчасті паростки моху, що густо росли на перегнелих балках мосту.

Відьмін.

Сонце сідало.

Почув кроки.

Незнайомець повільно, дуже повільно вийшов із-за воза, на середину мосту. Був повернутий спиною — Юрга помітив, що меч за його плечима не той самий, який він бачив раніше. Тепер була то гарна зброя — руків'я, гарда та окуття піхов блищали як

зорі, навіть у сутінках, що наставали, відбивали світло, хоча світла вже майже не було — згасло навіть золотисто-пурпурове марево, яке донедавна висіло над лісом.

— Пане...

Незнайомиць повернув голову. Юрга ледве стримав крик.

Обличчя чужинця було білим — білим та пористим наче сир, витиснутий і вийнятий з ганчірки. А очі... Боже, — завило щось у Юрзі. Очі...

— За воза. Вже, — прохрипів незнайомиць. Не був то голос, який Юрга чув раніше. Купець раптом зрозумів, як сильно дошкуляє йому переповнений сечовий міхур. Незнайомиць обернувся і вийшов далі на міст.

Відьмін.

Кінь, приторочений до драбинки воза, пирхнув, заіржав, голосно забив копитами об балки.

Юрзі над вухом задзижчав комар. Купець навіть рукою не ворухнув, щоб його відігнати. Задзижчав ще один. Цілі хмари комарів дзижчали у хащах по той бік яру. Дзижчали.

І вили.

Юрга, до болю затиснувши зуби, зорієнтувався, що це не комарі.

З мороку, який густів на зарослому кущами узбіччі яру, з'явилися малі потворні фігурки, — не вище чотирьох ліктів, страшенно худі, немов скелети. Чудернацькою чаплиною ходою вийшли на міст, високо, різкими рухами здійсмаючи гудзуваті коліна. Їхні очі під пласкими поморщеними лобами жовто поблискували, у широких жаб'ячих пащах блищали білі загострені ікла. Наближалися, шиплячи.

Незнайомиць посеред мосту, досі нерухомий мов статуя, раптом підняв праву руку, химерно складаючи пальці. Потворні карлики відступили, зашипіли голосніше, але одразу ж знову рушили вперед, швидко, все швидше підіймаючи довгі пазуристі лапи, схожі на жердини.

По балках, зліва, шкрябнули пазурі, чергова потвора раптом виплигнула з-під мосту, а решта кинулась уперед, несамовито підстрибуючи. Незнайомиць закрутився на місці, зблиснув невідомо коли витягнутий меч. Голова створіння, яке дряпалося на міст, злетіла на сажень угору, тягнучи за собою косу крові. Біловолосий застрибнув посеред інших, закрутився, швидко рубаючи наліво й направо. Потвори, вимахуючи лапами і завиваючи, кинулися на нього з усіх боків, не звертаючи уваги на світляне вістря, що тяло наче бритва. Юрга скулився, притулився до воза.

Щось упало просто йому під ноги, оббризкуючи його пасокою. Була то довга кістлява лапа, чотирьохпазурна і лускувата, наче куряча нога.

Купець вереснув.

Почув, як щось пробігає повз нього. Скорчився, прагнучи залізти під воза, але тої ж миті щось інше опинилося йому на карку, а пазуристі лапи вхопилися за скроню та щоку. Затулив очі, заревів та зашарпав головою, зірвався і непевним кроком вибивав на середину мосту, спотикаючись об трупи, що лежали на балках. На мості кипів бій, — Юрга не бачив нічого крім шаленої колотнечі, клубка, з якого раз по раз блискав

промінь срібного вістря.

— Рятуйте! — завив, відчуваючи, як гострі ікла, пробивши повсть каптура, впиваються йому в потилицю.

— Голову вниз!

Втягнув підборіддя в груди, ловлячи оком блиск клинка. Меч завив у повітрі, ковзнув повз каптур. Юрга почув огидне мокре хрупання, а потім йому на плечі, мов з відра, полилася гаряча рідина. Впав на коліна, пригнічений уже безвладним тягарем, що висів біля шиї.

На його очах з-під мосту вистрибнули ще три почвари. Підплигуючи, наче химерні коники-стрибунці, вчепилися за стегна незнайомця. Один коротко врізаний по жаб'ячому писку, напружено подріботів та звалився на балки. Другий, ударений самим кінчиком меча, впав, б'ючись у конвульсіях. Решта обсіли біловолосого наче мурашня, зіпхнули його до краю моста. Ще один вилетів із клубка, вигнувшись назад, бризкаючи кров'ю, трусячись і виючи. Тої ж миті весь поплутаний клубок перекотився через край і звалився в яр. Юрга впав, закриваючи голову руками.

З-під мосту залунав тріумфальний виск потвор, але раптом він змінився на крик болю, вереск, уриваний свистом клинка. Потім із темряви долинув брязкіт каміння та хрускіт розтоптуваних, чавлених скелетів, затим знову свист падаючого меча і раптово обірваний розпачливий вигук, від якого аж кров холола в жилах.

Далі була тільки тиша, порушена несподіваним криком зляканого птаха, в глибині лісу, серед величезних дерев. Потім і птах замовк.

Юрга проковтнув слину, звів голову, заледве встав. Далі було тихо, навіть листя не шелестіло, весь ліс, здавалося, тривожно занімів. Рвані хмари заступили небо.

— Гей...

Він повернувся, інстинктивно затуляючись піднятими руками. Відьмін стояв перед ним, нерухомий, чорний, із блискучим мечем у низько опущеній долоні. Юрга помітив, що стоїть він якось криво, що хилиться вбік.

— Пане, що з вами?

Відьмін не відповів. Ступив крок, незграбно й тяжко, заточившись лівим стегном. Витягнув руку, вхопився за воза. Юрга помітив кров, блискучу й чорну, стікаючу по балках.

— Пане, ви ранені!

Відьмін не відповів. Дивлячись купцеві просто у вічі, раптом завис на возі й повільно зсунувся на міст.

II

— Обережно, поволі... Під голову... Підтримайте хтось йому голову! Сюди, сюди, на воза!

— Боже, кров'ю стече... Пане Юрго, кров тече з-під пов'язки.

— Не розмовляти! Гайда, поганяй, Поквіте, швидко! Велле, вкрий його кожухом, чи не бачиш, як тремтить?

— Може, влити йому трохи горілки до рота?

— Непритомному? Ну ти й даєш, Велле. Але горілки дай, я мушу напитися... Пси, сучі душі, підлі боягузи! Щоб так дати драла, щоб мене самого залишити!

— Пане Юрго! Він щось каже!

— Що? Що каже?

— Е, щось невиразне... Наче ім'я чиєсь...

— Яке?

— Єнніфер...

III

— Де... я?

— Лежіть, пане, не ворухіться, бо все знову порветься і подереться. Вам ті паскуди ногу до кістки прогризли, сила крові з вас зійшла... Не пізнаєте мене? Це я, Юрга! Це ви мене на мості порятували, пам'ятаєте?

— Ага...

— Пити хочете?

— Як біда...

— Пийте, пане, пийте. Це гарячка вас мучить.

— Юрго... Де ми?

— Їдемо возом. Не говоріть, пане, не ворухіться. Конче мусимо з лісів вибратися до людських садиб. Тра когось такого знайти, хто б на лікуванні знався. Того, що ми вам на нозі намотали, може бути замало. Кров тече та й тече, хоч би що...

— Юрго...

— Так, пане?

— У моїй скриньці... Флакон... Із зеленою лаковою печаткою. Зірви печатку і дай мені... В якійсь чарці. Чарку добре вимий, нікому не дозволяй торкнутися флаконів... Якщо вам життя дороге... Швидко, Юрго. Достобіса, як той віз трясеться... Флакон, Юрго...

— Вже... Пийте.

— Дякую... Тепер слухай. Я зараз засну. Буду кидатися й марити, потім лежатиму як неживий. Нічого, ти не бійся...

— Лежіть, пане, бо рана відкриється і кров'ю стечете.

Він опав на шкури, закрутив головою, відчув, як купець кутає його в кожухи та попону, що смерділа кінським потом. Віз трусився, кожен струс віддавався у нозі та стегні лютим болем. Геральт затиснув зуби. Над собою бачив мільярди зірок. Так близько, що, здається, рукою сягнути. Одразу ж над головою, над верхівками дерев.

Ідучи, вибирав дорогу так, щоб триматися здалека від світла, від блиску вогнищ, щоб завжди знаходитись у сфері розгойданих тіней. Це не було легко — всюди довкола палали стоси ялинових стовбурів, били в небо червоним маревом, протканим блисками іскор, значили темряву яснішими прапорцями диму, спалахували, вибухали блиском між танцюючими довкола постатями.

Геральт зупинився, щоб пропустити розшалілий, дикий і крикливий хоровод, що

загороджував дорогу, рухаючись у його бік. Хтось шарпнув його за плече, намагаючись втиснути в руку дерев'яну посудину, через вінця якої переливалась піна. Він відмовився, легко, але рішуче відсунув від себе чоловіка, що ледь тримався на ногах і бризкав довкола пивом із глека, якого тримав під пахвою. Не хотів пити.

Не такої ночі, як ця.

Неподалік на риштуванні з березових стовбурів над величезним вогнищем ясноволосий Майський Король у вінку та згрібних штанах цілував руду Майську Королеву, обмацуючи її груди крізь тонку перепітнілу сорочину. Монарх був більше ніж злегка напідпитку, хитався, утримував рівновагу, обнімаючи плечі Королеви, притискаючи до неї руку, якою міцно тримав кухоль пива. Королева, теж не надто твереза, у зсунутому на очі вінку, обіймала Короля за шию і перебирала ногами. Натовп танцював під риштуванням, співав, верещав, трусив жердинами, обмотаними гірляндами зелені та квіття.

— Белтайн! — гукнула просто у вухо Геральтові молода невисока дівчина. Тягнувши його за рукав, змусила закрутитися посеред хороводу. Затанцювала, фуркочучи спідницею і розвіваючи волоссям, повним квітів. Він дозволив, щоб вона закрутила його в танці, закружляв, спритно уникаючи інших пар.

— Белтайн! Майська Ніч !

Побіч них шарпанина, писк, нервовий сміх чергової дівчини, що вдавала боротьбу й опір, а парубок ніс її в темряву, поза коло світла. Хоровод, погукуючи, звинувся вужем, пішов кривим танцем між палаючі багаття. Хтось спотикнувся, упав, розриваючи ланцюг рук, розділяючи вервечку на менші гурти.

Дівчина, дивлячись на Геральта з-під листя, що прикрашало її чоло, наблизилась до нього, різко притулилася, обіймаючи руками, тяжко дихаючи. Він ухопив її грубіше, ніж збирався, на долонях, притиснутих до його пліч, відчував через тонкий льон гарячу вологість її тіла. Звела голову. Очі були заплющені, зуби поблискували з-під піднятої, скривленої верхньої губи. Пахла потом і татар-зіллям, димом і жаданням.

Чому б і ні, подумав він, мнучи долонею її сукенку й плечі, втішаючись мокрим паруючим теплом на пальцях. Дівчина не була в його смаку — надто маленька, надто пухкенька, — чув під долонею місце, де надто тісна у стані сукенка вгризалася в тіло, ділячи спину на дві виразно відчутні округлості, в місці, де вони не мали б бути відчутними. Чому б і ні, подумав, адже в таку ніч... Це неістотно.

Белтайн... Вогні аж до небокраю. Белтайн, Майська Ніч.

Найближче багаття із тріском зжерло кинуті йому сухі розчепірені ялини, вибухнуло золотою ясністю, світлом, що залило геть-усе. Дівчина розплющила очі, дивлячись угору, на його обличчя. Почув, як вона голосно втягує повітря, відчув, як напружується, як раптом упирається долонями в його груди. Одразу ж її відпустив. Вона завагалася. Відхиляючи тулуб на довжину легко випростаних рамен, не відривала бедер від його стегна. Опустила голову, тоді відвела руки, відсунулася, дивлячись убік.

Якусь мить вони стояли нерухомо, доки хоровод, повертаючись, не добіг до них знову, захитав ними, розділив їх. Дівчина швидко відвернулася, втекла, незграбно

намагаючись приєднатися до танцюючих. Оглянулася. Лише раз.

Белтайн...

Що я тут роблю?

Посеред мороку заясніла зірка, заіскрилася, прикувала до себе погляд. Медальйон на шиї відьміна здригнувся. Геральт інстинктивно розширив зіниці, без зусиль пробив зором темряву.

Жінка не була селянкою. Селянки не носили чорних оксамитних плащів. Селянки, яких чоловіки несли чи тягли в хаші, кричали, хихотіли, тріпотіли і напинались як струги, що їх ривком витягували з води. Про жодну з них не можна було подумати, що то вона веде в морок високого ясноволосого хлопця у розхристаній сорочці.

Селянки ніколи не носили на шиях оксамиток та всипаних діамантами зірок із обсидіану.

— Єнніфер.

Різко розширені фіалкові очі палають на блідому трикутному обличчі.

— Геральте...

Випустила руку ясноволосого херувима, чиї груди виблискували від поту, немов мідна бляха. Хлопець похитнувся, заточився, впав на коліна, водив головою, роздивлявся, кліпав очима. Повільно встав, провів по них безтямним стурбованим поглядом, після чого непевним кроком пішов у бік вогнищ. Чародійка навіть не глянула йому вслід. Пильно дивилася на відьміна, а її рука сильно затисла край плаща.

— Приємно знову тебе побачити, — невимушено сказав він. Відразу ж відчув, як опадає напруга, що застигла між ними.

— Навзаєм, — посміхнулася вона. Йому здалося, що в цій усмішці було щось вимушене, але певності цього не мав. — Дуже приємна несподіванка, не заперечую. Що ти робиш, Геральте? Ах... Перепрошую, вибач за нескромність. Очевидно, те саме, що і я. Адже це Белтайн. От тільки ти піймав мене, так би мовити, на гарячому.

— Я тобі завадив.

— Переживу, — засміялася вона. — Ніч триває. Коли захочу, причарую іншого.

— Шкода, що я так не вмію, — сказав він, з великим зусиллям удаючи байдужість. — Одна як побачила при світлі мої очі, то втекла.

— Під ранок, — сказала, усміхаючись все більше вдавано, — коли вони по-справжньому розшаліються, то не звертатимуть уваги. Ще знайдеш собі якусь, побачиш...

— Єн, — дальші слова застрягли йому в горлі. Вони довго дивилися одне на одного, дуже довго, а червоний відблиск вогню грав на їхніх обличчях. Раптом Єнніфер зітхнула, закриваючи очі віями.

— Геральте, ні. Не починаймо...

— Це Белтайн, — перебив він. — Ти забула?

Вона поволі наблизилась, поклала руки йому на плечі, помалу й обережно притулилася до нього, торкнулася чолом грудей. Він гладив її гайворонськи чорне волосся, розсипане кучерями, крутими наче змії.

— Вір мені, — шепнула вона, підіймаючи голову. — Я ані хвилини не вагалася б, якби у гру входило лише... Але це безглуздо. Все почнеться заново, а закінчиться так само, як і раніше. Це безглуздо, щоб ми...

— Чи ж усе має діятися згідно з глуздом? Це Белтайн.

— Белтайн, — вона відвернула голову. — Ну то й що? Щось нас притягнуло до цих вогнищ, до цих розвеселених людей. Ми збиралися танцювати, шаліти, злегка запаморочитись і скористатися з пануючої тут раз на рік свободи звичай, нерозривно зв'язаної зі святом циклу природи, що постійно повторюється. І на тобі, несподівано зустрічаємось після... Скільки ж це минуло від... Рік?

— Рік, два місяці та вісімнадцять днів.

— Ти мене зворушуєш. Навмисне?

— Навмисне. Єн...

— Геральте, — перебила вона, раптом відсуваючись, різко зводячи голову. — З'ясуймо все. Я не хочу.

Він кивнув на знак того, що все з'ясовано.

Єнніфер відкинула плащ на плече. Під плащем мала дуже тонку білу сорочку і чорну спідницю, стягнуту поясом зі срібних ланок.

— Я не хочу, — повторила, — починати наново. А думка про те, аби зробити з тобою те..., що я збиралися зробити з тим білявчиком... За такими ж правилами... Ця думка, Геральте, видається мені якоюсь негарною. Вона б принизила і тебе, і мене. Розумієш?

Він знову кивнув головою. Вона глянула на нього з-під опущених вій.

— Не йдеш?

— Ні.

Вона якусь мить мовчала, неспокійно ворушаючи раменами.

— Сердишся?

— Ні.

— Ну то ходімо, сядьмо десь, подалі від цього гамору, порозмовляймо трохи. Бачиш, я рада з нашої зустрічі. Справді. Посидьмо трохи разом. Добре?

— Добре, Єн.

Вони відійшли в морок, далі на вересовища, до чорної стіни лісу, оминаючи переплетені в обіймах пари. Мусили відійти досить далеко, щоби знайти місце лише для себе. Сухий пагорб, прикметний кущем ялівцю, струнким мов кипарис.

Чародійка розстебнула брошку плаща, стріпнула ним, розстелила на землі. Він сів біля неї. Дуже хотів її обійняти, але наперекір не зробив цього. Єнніфер поправила глибоко розстебнуту сорочку, проникливо глянула на нього, зітхнула та обняла. Він міг цього сподіватися. Вона мусила докладати зусиль, щоб читати думки, але наміри відчувала інстинктивно.

Вони мовчали.

— Ех, холера, — раптом сказала вона, відсуваючись. Підняла руку, прокричала заклинання. Над їх головами злетіли червоні та жовті кулі, лопаючись високо в повітрі, утворюючи кольорові перисті квіти. Від вогнищ долинули сміх та радісні вигуки.

— Белтайн, — гірко сказала вона. — Майська Ніч... Цикл повторюється. Хай розважаються... якщо можуть.

В околиці були й інші чародії. Здалеку в небо вистрелили три помаранчеві блискавки, а з іншого боку, з-під лісу, вибухнув справжній гейзер райдужних вируючих метеорів. Люди біля вогнищ голосно охнули від захоплення, закричали. Геральт, напружений, гладив кучері Єнніфер, вдихав запах бузку та агрусу, що струменів від них. Якщо він надто сильно її хотітиме, подумав, вона це відчує й буде прикро вражена. Насторожитись, з'їжиться і відштовхне мене. Спокійно запитаю, що в неї чувати...

— В мене нічого не чувати, — сказала, а в її голосі щось затремтіло. — Нічого, про що варто б розповідати.

— Не роби цього зі мною, Єн. Не читай мене. Це мене соромить.

— Вибач. Це мимоволі. А в тебе, Геральте, що нового?

— Нічого. Нічого, про що варто б розповідати.

Мовчали.

— Белтайн! — раптом шепнула вона, він відчув, як тужавіє та напружується її рука, притиснута до його грудей. — Вони розважаються. Святкують одвічний цикл відродження природи. А ми? Що ми тут робимо? Ми, релікти, приречені на вимирання, на знищення і забуття? Природа відроджується, цикл повторюється. Але не ми, Геральте. Ми не можемо повторюватись. Нас позбавили цієї можливості. Дали нам можливість чинити з природою незвичайні речі, інколи навіть суперечні їй. А одночасно забрали те, що в природі є найпростішим та найприроднішим. Що з того, що ми живемо довше від них? Після нашої зими не буде весни, ми не відродимось, те, що закінчується, закінчиться разом із нами. Але й тебе, й мене вабить до цих вогнищ, хоча наша присутність тут — злісне і блюзнірське глузування з цього свята.

Він мовчав. Не любив, коли вона впадала у такий настрій, джерело якого він знав аж надто добре. Знову, подумав, знову це починає її мучити. Був час, коли здавалось, що забула, змирилася, як інші. Обняв її, притулив, легенько колихав, немов дитину. Дозволила. Він не здивувався. Знав, що вона цього потребує.

— Знаєш, Геральте, — раптом сказала, вже заспокоївшись. — Мені найбільше бракувало твого мовчання.

Торкнувся вустами її волосся, вуха. Я прагну тебе, Єн, подумав, прагну, ти ж знаєш. Ти ж це знаєш, Єн.

— Знаю, — шепнула вона.

— Єн...

Вона знову зітхнула.

— Лише сьогодні, — сказала, дивлячись на нього широко розплющеними очима. — Лише ця ніч, що зараз промине. Нехай це буде нашим Белтайном. Вранці знову розлучимось. Прошу, не розраховуй на більше, я не можу, не могла б... Вибач. Якщо я тебе образила, поцілуй мене і йди.

— Якщо поцілую тебе, то не піду.

— Я цього сподівалась.

Схилила голову. Він торкнувся вустами її розхилених губ. Обережно. Спершу верхньої, потім нижньої. Вплів пальці в круті кучері, торкнувся її вуха, її діамантової сережки, її шиї. Єнніфер, віддаючи поцілунок. пригорнулася до нього, а її вправні пальці швидко і вміло поралися із застібками його куртки. Впала горілиць на плащ, розстелений поверх м'якого моху. Він притис губи до її грудей, почув, як пуп'янок твердне і вирисовується під тонкою тканиною сорочки. Неспокійно дихала.

— Єн...

— Нічого не кажи... Прошу...

Дотик її оголеної гладенької холодної шкіри, що електризує пальці та внутрішній бік долоні. Дрижання вздовж пліч, вколотих її нігтями. З боку вогнищ крик, спів, свист, далека курява іскор у пурпуровому димі. Пестоші й дотик. Її. Його. Дрижання. І нетерплячість. Легенький дотик її струнких ніг, що обіймають його стегна, зникаються в замок.

Белтайн!

Дихання, розірване на зітхання. Зблиски під повіками, запах бузку та агрусу. Майська Королева і Майський Король? Блюзнірський насміх? Непам'ять.

Белтайн! Майська Ніч!

Стогін. Її? Його? Чорні кучері на очах, на губах. Сплетені пальці тремтячих рук. Крик. Її? Чорні вії. Мокрі. Стогін. Його?

Тиша. Ціла вічність тиші.

Белтайн... Вогні аж до небокраю.

— Єн?

— Ох, Геральте...

— Єн... Ти плачеш?

— Ні!

— Єн...

— Я присягала собі... Присягала...

— Не кажи нічого. Не треба. Тобі не холодно?

— Холодно.

— А тепер?

— Тепліше.

Небо страшенно швидко яснішало, чорна стіна лісу вигостила обриси, виявила з безформеного мороку виразну зубчасту лінію вершечків дерев. Блакитна передвісниця світанку, що виповзала з-за неї, розлилася вздовж обрію, гасячи лампади зірок. Холоднішало. Він пригорнув її сильніше, закутав плащем.

— Геральте.

— Ммм?

— Зараз світатиме.

— Я знаю.

— Я тебе скривдила?

— Трохи.

— Все почнеться заново?

— Воно ніколи не закінчувалось.

— Благаю тебе... Через тебе я почуваюся...

— Не кажи нічого. Все гаразд.

Запах диму, що розповзається серед вересу. Запах бузку та агрусу.

— Геральте.

— Так.

— Пам'ятаєш нашу зустріч у Боривітрульських горах? І того золотого дракона... Як же він звався?

— Три Галки. Пам'ятаю.

— Він сказав нам...

— Я пам'ятаю, Єн.

Вона поцілувала його в місце, де шия переходила у ключицю, потім втиснула туди голову, лоскочучи волоссям.

— Ми створені одне для одного, — шепнула. — Можливо, приречені одне одному? Але ж нічого з цього не буде. Шкода, але, коли настане світанок, розлучимось. Інакше бути не може. Мусимо розлучитися, щоб не скривдити одне одного. Ми, приречені одне одному. Створені одне для одного. Шкода. Той чи ті, що нас створювали одне для одного, мали подбати про щось більше. Самого приречення недосить, його замало. Потрібне щось більше. Вибач мене. Я мусила сказати тобі це.

— Я знаю.

— Розуміла — те, щоб ми кохалися, не мало сенсу.

— Ти помилялася. Мало. Попри все.

— Геральте, їдь до Цинтри.

— Що?

— Їдь до Цинтри. Їдь туди і цього разу не зрікайся. Не чини так, як тоді... Коли ти був там...

— Звідки ти знаєш?

— Я все про тебе знаю. Ти забув? Їдь до Цинтри, їдь туди якнайшвидше. Настають погані часи, Геральте. Дуже погані. Ти повинен встигнути...

— Єн...

— Не кажи нічого, прошу.

Холодніше. Все холодніше. І все світліше.

— Ще не йди... Почекаймо до світанку.

— Почекаймо.

IV

— Не ворухіться, пане. Треба вам перев'язку змінити, бо рана кривавить, а нога страшенно пухне. Богове, погано це виглядає... Треба б якнайшвидше медикуса знайти.

— Срати на медикуса, — застогнав відьмін. — Юрго, давай сюди мою скриньку. Ось, цей флакон. Лий просто на рану. О, холера ясна!!! Нічого, нічого, лий ще... Оооох!!! Добре. Товсто замотай і накрій мене...

— Пухне, пане, усе стегно. І гарячка вас мучить...

— Срати на гарячку. Юрго?

— Так, пане.

— Я забув тобі подякувати...

— Не вам, пане, дякувати годиться, а мені. Се ж ви мені життя порятували, в моїй обороні утерпіли. А я? Що ж я такого зробив? Що чоловіка раненого, без тям, перев'язав, на віз поклав, щезнути не дав? То річ звичайна, пане відьміне.

— Не така і звичайна, Юрго. Мене вже кидали... у подібних ситуаціях... Як пса.

Купець, опустивши голову, помовчав.

— Та, що ж, у паскудному світі жиємо, — пробурмотів урешті. — Але це ще не причина, щоб усім нам паскудитися. Добра нам треба. Так мене мій батько учив, так я своїх синів учу.

Відьмін мовчав, удивлявся в галуззя дерев, що висіло над дорогою, пересуваючись у міру руху воза. Стегно пульсувало. Болю він не відчував.

— Де ми?

— Переїхали вброд ріку Траву, то тепер ми у Мехунських Лісах. Вже не Темерія, а Содден. Ви границю проспали, коли митники на возі бушували. Скажу вам тільки, що вельми вони з вас дивувалися. Але старший над ними вас знав, то й велів без зволікань пропустити.

— Він мене знав?

— Айно, певно, що так. Геральтом вас називав. Так сказав — Геральт із Ривії. Чи то ваше наймення?

— Моє...

— Обіцяв той митник послати когось із вісткою, що медикус потрібен. А я ще й сунув йому тее-сее в руку, аби не забув.

— Дякую тобі, Юрго.

— Ні, пане відьміне. Як я вже казав, то я вам дякую. І не тільки. Ще я вам дещо винен. Ми умовлялися... Що ви, пане? Зле вам?

— Юрго... Флакони із зеленою печаткою...

— Пане... Ви знову будете... Так ви страшно кричали крізь сон...

— Я мушу, Юрго...

— Воля ваша. Чекайте, духом у чарку влию... На богів, медикуса треба якнайшвидше, бо інакше...

Відьмін відвернув голову.

Чув крики дітей, які бавилися у висохлому внутрішньому рові довкола замкових садів. Було тих дітей з десятеро. Шмаркачі, намагаючись перекричати одне одного тонкими схвильованими голосами, що ламалися у фальцет, зняли такий гармидер, аж у вухах лящало. Бігали туди-сюди дном рову, схожі були на зграйку швидких рибок, які блискавично і несподівано змінювали напрямок руху, але завше трималися разом. Як завжди, слідом за крикливими, худючими мов городні опудала старшими хлопцями біг

задиханий малюк, що ніяк не міг устигнути.

— Чимало їх, — зауважив відьмін. Мишовур кисло посміхнувся, термоячи голову, знизав плечима.

— Так, чимало.

— А хто з них... Хто з тих хлопців є тією знаменитою Несподіванкою?

Друїд відвів погляд.

— Я не маю права, Геральте...

— Каланте?

— Звичайно. Ти ж не дуриш себе думкою, що вона так легко віддасть тобі дитину? Ти ж з нею знайомий. Це залізна жінка. Скажу тобі щось, чого не повинен казати, сподіваючись, що ти зрозумієш. Розраховую, що ти не викажеш мене їй.

— Кажи.

— Коли дитина народилася, шість років тому, вона мене покликала та наказала, щоб я знайшов тебе і вбив.

— Ти відмовився.

— Каланте не відмовляють, — повагом сказав Мишовур, дивлячись йому просто в вічі. — Я вже лаштувався рушати в дорогу, коли вона покликала мене знову. І скасувала наказ, не пояснивши й словом. Коли розмовлятимеш із нею, будь обережним.

— Буду. Мишовуре, скажи, як це трапилося з Дуні та Паеттою?

— Пливли зі Скелліге до Цинтри. Несподівано почався шторм. Від корабля навіть тріски не залишилося. Геральте... Те, що дитини не було тоді з ними, — це пекельно дивна річ. Незбагненна. Мали забрати на корабель, а в останню мить не забрали. Ніхто не знає, що було причиною. Паетта ніколи не розлучалася з...

— Як Каланте витримала це?

— А як ти гадаєш?

— Розумію.

Галасуючи, немов банда гоблінів, хлопці видерлися нагору і промчали мимо них. Геральт помітив, що близько до початку рухливої зграї біжить дівчинка, така ж худа і криклива, як хлопці, тільки маяла за нею ясна коса. З диким виттям громадка знову сипонула вниз, уривистим узбіччям рову, при цьому принаймні половина, в тому числі й дівчинка, з'їхали на сідничках. Найменший, що все не міг наздогнати, перевернувся, покотився, вже внизу голосно розплакався, стискаючи розбите коліно. Інші хлопці оточили його, глузуючи та насміхаючись, а тоді побігли далі. Дівчинка вклякла біля малюка, обняла його, витерла сльози, розмазуючи на скривленому личку пил і бруд.

— Ходімо, Геральте. Королева чекає.

— Ходімо, Мишовуре.

Каланте сиділа на великій лавці зі спинкою, підвішеній на ланцюгах на конарі величезної липи. Здавалося, що дрімає, але цьому суперечив короткий рух ноги, що час від часу наново розгойдував лавку. З нею було три молоді жінки. Одна сиділа на траві біля гойдалки, її розстелена сукня біліла на зеленому, наче снігова латка. Дві інші,

неподалік, щебетали, обережно розгортаючи гілки малинових кущів.

— Пані, — Мишовур поклонився.

Королева підняла голову. Геральт опутився на коліно.

— Відьмін, — сухо сказала вона.

Як і раніше, прикрашала себе смарагдами, що пасували до кольору сукні. І до кольору очей. Як і раніше, носила вузький золотий обруч на попелясто-сірому волоссі. Але долоні, які він пам'ятав білими і вузькими, були вже не такими вузькими. Поповнішала.

— Вітаю тебе, Каланте з Цинтри.

— Доброго дня, Геральте з Ривії. Встань. Я чекала тебе. Мишовуре, приятелю, відведи панночок до замку.

— Слухаюсь, королево.

Вони залишилися самі.

— Шість років, — без посмішки озвалася Каланте. — Ти напрочуд пунктуальний, відьміне.

Він промовчав.

— Бували хвилини, та що там, бували роки, коли я тішила себе оманю, що ти забув. Чи, хоча б, що якісь інші причини не дозволять тобі приїхати. Ні, я загалом не бажала тобі нещастя, але ж мусила взяти до уваги не надто безпечний характер твоєї професії. Кажуть, що смерть іде за тобою слідом, крок у крок, Геральте з Ривії, але ти ніколи не озираєшся назад. А пізніше... Коли Паветта... Ти вже знаєш?

— Знаю, — Геральт схилив голову. — Співчуваю тобі від усього серця.

— Ні, — перебила вона. — Це було давно. Як бачиш, я вже не ношу жалоби. Носила достатньо довго. Паветта і Дуні. Приречені одне одному. До кінця. І як же тут не вірити в силу приречення?

Обоє мовчали. Каланте ворухнула ногою, знову розгойдала лавку.

— І от відьмін повернувся після шести домовлених літ, — повільно мовила вона, а на її вустах розквітла дивна посмішка. — Повернувся і зажадав виконання присяги. Як ти думаєш, Геральте, мабуть, так розповідатимуть про нашу зустріч казкарі, коли мине сто літ? Я гадаю, що саме так. Тільки що, напевно, прикрасять розповідь, ударять у чулі струни, заграють на емоціях. Так, вони це вміють. Можу собі таке уявити. Прошу, послухай. І рік жорстокий відьмін: "Сповни обітницю, королево, або впаде на тебе прокляття". А королева, залившись слізьми, впала перед відьміном навколішки, благаючи: "Милосердя! Не забирай у мене цієї дитини! Бо тільки вона єдина мені залилась!"

— Каланте...

— Не перебивай мене, — різко сказала вона. — Я розповідаю казку, чи ти не помітив? Слухай далі. Злий, жорстокий відьмін затупотів ногами, замахав руками і крикнув: "Бережись, віроломна, бережись помсти долі. Якщо не дотримаєш присяги, не обмине тебе кара". А королева відповіла:

"Добре, відьміне. Нехай буде так, як захоче доля. Он там, глянь, грається десятеро

дітей. Якщо вгадаєш, котре з них приречене тобі, забереш із собою, а мене залишиш із розбитим серцем".

Відьмін мовчав.

— У казці, — посмішка Каланте ставала все неприємнішою, — королева, наскільки я собі уявляю, дозволила б відьмінові вгадувати тричі. Але ми не в казці, Геральте. Нас троє, — ти, я і наша проблема. І наше приречення. Це не казка, це життя. Недобре, зле, тяжке, таке, що не щадить нам помилок, кривди, жалю, розчарувань і нещастя, нікому не щадить, ні відьмінам, ні королевам. І тому, Геральте з Ривії, ти вгадуватимеш лише раз.

Відьмін далі мовчав.

— Лише один-єдиний раз, — сказала Каланте. — Але, як я вже казала, це не казка, а життя, яке ми самі мусимо заповнити хвилинами щастя, бо на долю і її посмішки розраховувати, сам знаєш, марно. Тому, незалежно від результатів здогаду, ти не підеш звідси ні з чим. Забереш одну дитину. Ту, на яку впаде твій вибір. Дитину, з якої зробиш відьміна. Якщо ця дитина витримає Випробування Травами, ясна річ.

Геральт різко здійняв голову. Королева посміхнулася. Він знав цю усмішку, негарну й злу, зневажливу, бо не приховувала робленості.

— Ти здивувався, — констатувала вона. — Що ж, я трохи підучилася. Оскільки дитина Паветти має шанси стати відьмином, я завдала собі цю працю. Однак мої джерела, Геральте, нічого не кажуть про те, скільки дітей з десяти витримає Випробування Травами. Ти не хотів би задовольнити мою цікавість у цьому питанні?

— Королево, — Геральт кашлянув. — Ти, мабуть, завдала собі чимало праці, учившись, аби знати, що кодекс і присяга забороняють мені навіть вимовляти цю назву, не кажучи вже про те, щоби про неї дискутувати.

Каланте раптово зупинила гойдалку, вривши в землю каблука.

— Троє, щонайбільше четверо з десяти, — сказала, киваючи головою у вдаваній задумі. — Гостра селекція, дуже гостра, сказала б я, причому на кожному етапі. Спершу Вибір, потім Випробування. А потім Зміни. Скільки підлітків дістає врешті медальйони та срібні мечі? Один із десяти? Один із двадцяти?

Відьмін мовчав.

— Я довго розмірковала про це, — вела далі Каланте, вже без усмішки. — І дійшла висновку, що селекція дітей на етапі Вибору має зникоме значення. Яка ж, урешті, різниця, Геральте, що за дитина помре чи збожеволіє, нафарширована наркотиками? Яка різниця, чий мозок розірветься від марення, чиї очі луснуть і витечуть, замість стати очима kota? Яка різниця, чи у власній крові та блювотинні сконає дитина справді вказана приреченням, чи зовсім випадкова дитина? Дай мені відповідь.

Відьмін сплів руки на грудях, щоби стримати їх тремтіння.

— Нащо? — спитав. — Ти сподіваєшся відповіді?

— Дійсно, не сподіваюся, — королева знову посміхнулася. — Ти, як завше, робиш безпомильні висновки. Хто знає, може, я, навіть не сподіваючись відповіді, ласкаво зволила б витратити трохи часу, щоб почути твої добровільні та щирі слова? Слова, які,

хтозна, ти, може, зволив би з себе витиснути, а разом із ними те, що гнітить твою душу? Але, як ні, то що вдієш? Берімося за справу, треба дати матеріал казкарям. Ходімо вибирати дитину, відьміне.

— Каланте, — сказав він, дивлячись їй у вічі. — Не варто перейматися казкарями, якщо забракне їм матеріалу, то й так щось вигадують. А хоч би й мали справжній матеріал, то й так його перекрутять. Як ти слушно зауважила, це не казка, а життя. Недобре й зле. А тому, до холери та зарази, переживімо його настільки пристойно й добре, наскільки зуміємо. Обмежимо кількість завданої іншим кривди до необхідного мінімуму. В казці, звісно, королева мусить благодіти відьміна, а відьмін вимагати свого й тупотіти ногами. В житті королева може просто сказати: "Не забирай дитину, прошу". А відьмін відповість: "Якщо просиш, не заберу". І поїде собі в напрямку призахідного сонця. Чистісіньке життя. Але за таке закінчення казкар не дістав би від слухачів ані грошика, щонайбільше копняка в зад. Бо це нудно.

Каланте перестала посміхатися, в її очах змигнуло щось таке, що він уже колись бачив.

— Що це означає? — засичала вона.

— Не ходімо околяса, Каланте. Ти знаєш, що я маю на увазі. Як приїхав сюди, так від'їду. Мушу вибирати дитину? А нащо вона мені? Ти думаєш, це так для мене важливо? Що я їхав сюди, до Цинтри, гнаний заміром відібрати в тебе внука? Ні, Каланте. Можливо, я хотів глянути на цю дитину, глянути в очі приреченню... Я й сам не знаю... Але не бійся. Я не заберу дитини, достатньо попросити про це.

Каланте зірвалася з лавки, в її очах розгорівся зелений вогонь.

— Просити? — люто зашипіла. — В тебе? Боятися? Я мала б тебе боятися, клятий чаклуно? Ти зважуєшся кидати мені в обличчя свій принизливий жаль? Дурити мене своїм співчуттям? Закидати мені боягузтво, піддавати сумніву мою волю? Моя довіра тебе роззухвалила. Стережись!

Відьмін вирішив не занижувати плечима, прийшовши до висновку, що безпечніше буде стати навколішки і схилити голову. Не помилився.

— Ну, — сичала Каланте, стоячи над ним. Руки мала опущені, долоні затиснуті в кулаки, наїжачені перснями. — Ну нарешті. Це правильна позиція. З такої позиції слід відповідати королеві, якщо королева поставить тобі питання. А якщо це буде не питання, а наказ, ти ще нижче схилиш голову і підеш його виконувати, не зволікаючи й хвили. Зрозумів?

— Так, королево.

— Пречудово. Встань.

Встав. Глянула на нього, закусила губи.

— Тебе дуже образив мій вибух? Я про форму, не про зміст.

— Не дуже.

— Добре. Я постараюся більше не вибухати. А отож, як я казала, там у рові грається десятеро дітей. Вибереш одну дитину, що здасться тобі найвідповіднішою, забереш, і, на богів, перетвориш на відьміна, бо така воля приречення. А якщо не

приречення, то знай, що така моя воля.

Він глянув їй у очі, низько схилився.

— Королево, — сказав. — Шість років тому я довів тобі, що є речі сильніші за королівську волю. На богів, якщо вони існують, доведу це тобі ще раз. Ти не змусиш мене робити вибір, якого я не хочу робити. Вибач за форму, не за зміст.

— Під моїм замком глибокі льохи. Перестерігаю, — ще хвилина, ще слово, і згниєш у них.

— Жоден із дітей, які граються в рові, не годиться на відьміна, — повільно сказав він. — І серед них немає сина Паве́тти.

Каланте примружила очі. Він навіть не здригнувся.

— Ходи, — сказала врешті, обертаючись на місці.

Він пішов за нею між ряди розквітлих кущів, між клумби і живоплоти. Королева ввійшла до ажурної альтанки. Там стояли чотири великі плетені з лози крісла, що оточували малахітовий стіл. На його поверхні, укритій жилками, підтримуваний чотирма грифонами, стояв жбан і два срібні кубки.

— Сідай. І налий.

Припила до нього, різко, солідно, по-чоловічому. Він одповів тим самим, не сідаючи.

— Сідай, — повторила. — Я хочу порозмовляти.

— Слухаю.

— Звідки ти знав, що серед тих дітей немає сина Паве́тти?

— Я не знав, — Геральт вирішив бути щирим. — Сказав навмання.

— Ага. Я могла здогадатися. А те, що жоден із них не годиться на відьміна? Це правда? І як ти міг це встановити? За допомогою магії?

— Каланте, — тихо сказав він. — Я не мусив ні встановлювати це, ні перевіряти. Те, що ти казала раніше, було чистісінькою правдою. Кожна дитина годиться. Вирішальною є селекція. Пізніше.

— На богів моря, як каже мій завше відсутній дружина! — засміялася вона. — То це все неправда? Увесь цей Закон Несподіванки? Легенди про дітей, яких хтось не сподівався, про тих, які першими вийшли назустріч? Я так і здогадувалася! Це гра! Гра з випадком, розвага з долею! Але це диявольськи небезпечна гра, Геральте.

— Я знаю.

— Гра з чиймсь програвшем. Нащо, скажи, змушувати батьків чи опікунів до таких тяжких і болісних присяг? Нащо відбирати у них дітей? Адже довкола повно таких, яких відбирати не треба. По дорогах блукають цілі ватаги бездомних і сиріт. У кожному селі можна дешево купити дитину, на переднівку кожен кметь охоче продасть, бо що йому там, одразу змайструє іншу. То чому? Чому ти змусив Дуні, Паве́тту й мене присягати? Чому ти з'являєшся тут рівно через шість років після народження дитини? І чому, до холери, не хочеш її, чому кажеш, що це для тебе не важливо?

Він мовчав. Каланте покивала головою.

— Не відповідаєш, — сказала, відхилившись на спинку крісла. — Задумаймось над

причиною твого мовчання. Логіка є матір'ю всякого знання. А що вона нам підказує? Що ми тут маємо? Відьми́на, який шукає приречення, схованого у дивному та сумнівному Законі Несподіванки. Відьми́н знаходить це приречення. І зненацька відмовляється від нього. Не хоче, як твердить, Дитини Несподіванки. Обличчя в нього кам'яне, а в голосі лід та метал. Думає, що королева, — жінка, що не кажи, — дозволить себе ошукати, обманути полудою твердої мужності. Ні, Геральте, я тебе не пощаджу. Знаю, чому ти відмовляєшся вибрати дитину. Відмовляєшся, бо не віриш у приречення. Бо ти не впевнений. А коли ти не впевнений..., тоді починаєш боятися. Так, Геральте. Те, що тобою керує, — це страх. Ти боїшся. Запереч.

Він повільно поставив кубок на стіл. Повільно, щоб брязканням скла об малахит не видати тремтіння руки, якого не міг стримати.

— Ти не заперечуєш?

— Ні.

Вона швидко перегнулася, вхопила його руку. Сильно.

— Ти виграв у моїх очах, — сказала. І посміхнулася. То була гарна усмішка. Мимоволі, цілком мимоволі він відповів усмішкою.

— Як ти про це здогадалася, Каланте?

— Я не здогадалася, — вона не випустила його руки. — Сказала навмання.

Вони одночасно засміялися. Потім мовчки сиділи серед зелені та запаху черемхи, серед тепла і бриніння бджіл.

— Геральте?

— Так, Каланте?

— Ти не віриш у приречення?

— Не знаю, чи я у щось вірю. А що ж до приречення... Боюся, що його не досить. Потрібне щось більше.

— Я мушу про дещо тебе запитати. А як було з тобою? Адже ж ти сам, начебто, був Несподіванкою. Мишовур твердить...

— Ні, Каланте. Мишовур мав на гадці щось цілковито інше. Мишовур... Він, мабуть, знає. Але вживає цей зручний міф, коли це йому зручно. Це неправда, наче я той, кого застали вдома, хоча не сподівалися. Неправда, наче я саме тому став відьми́ном. Я звичайний підкидьок, Каланте. Небажаний байстрюк однієї жінки, якої не пам'ятаю. Але знаю, хто вона.

Королева проникливо глянула на нього, але відьми́н не продовжував.

— А всі перекази про Закон Несподіванки — легенди?

— Всі. Випадок складно назвати приреченням.

— Але ви, відьми́ни, не перестаєте шукати?

— Не перестаємо. Та це не має сенсу. Ніщо не має сенсу.

— Ви вірите, що Дитина Приречення пройде випробування без ризику?

— Ми віримо, що така дитина не потребуватиме випробування.

— Одне питання, Геральте. Доволі особисте. Можна?

Він кивнув головою.

— Як відомо, найкращий спосіб передати спадкові риси — природний. Ти пройшов Випробування і вижив. Якщо для тебе важливою є дитина, що має особливі властивості та опірність... Чому ти не знайдеш жінки, яка... Я неделікатна, так? Але, здається, відгадала?

— Як завжди, — сумно посміхнувся він, — ти робиш безпомилкові висновки, Каланте. Ти, звісно, вгадала. Те, про що ти кажеш, для мене недосяжне.

— Вибач, — сказала, а посмішка зникла з її обличчя. — Що ж, це по-людськи.

— Це не по-людськи.

— Ах... Отож, жоден відьмін...

— Жоден. Випробування Травами, Каланте, жахливе. А те, що з хлопцями відбувається під час Змін, є ще гіршим. І необоротним.

— Тільки не розчулюйся, — дещо тихіше сказала вона. — Це тобі не личить. Несуттєво, що з тобою робили. Я бачу результат. Як на мій смак, цілком задовільний. Коли б я могла припустити, що дитина Паве́тти стане колись схожою на тебе, то не вагалася б ні хвилини.

— Ризик надто великий, — швидко сказав він. — Як ти й казала. Виживає не більше чотирьох із десяти.

— До лиха, хіба ж тільки Випробування Травами є ризикованим? Хіба лише майбутні відьміни ризикують? Життя повне ризику, в житті, Геральте, теж іде селекція. Її здійснюють нещасливий випадок, хвороба, війна. Протиставитися долі, — це може бути таким самим ризиком, як віддатися в її руки. Геральте... Я б тобі віддала цю дитину. Але... Я теж боюся.

— Я не забрав би дитину. Не міг би взяти на себе відповідальності. Не згодився б обтяжувати нею тебе. Не хотів би, щоб ця дитина згадувала тебе колись так... Як я...

— Ти ненавидиш цю жінку, Геральте?

— Мою матір? Ні, Каланте. Здогадуюсь, що вона стояла перед вибором... Може, не мала вибору? Ні, мала, адже ж знаєш, достатньо відповідного заклинання чи еліксиру... Вибір. Вибір, який треба шанувати, бо це святе і безсумнівне право кожної жінки. Емоції не відіграють тут жодної ролі. Вона мала безсумнівне право прийняти рішення і прийняла його. Але думаю, що зустріч із нею, міна, яку б вона тоді зробила... Це дало б мені щось на кшталт нездорової приємності, якщо розумієш, про що я.

— Я чудово розумію, про що ти кажеш, — усміхнулася вона. — Але маєш невеликі шанси на таку приємність. Я неспроможна оцінити твій вік, відьміне, але припускаю, що ти значно старший, ніж виглядаєш. Тому ця жінка...

— Ця жінка, — холодно перебив він, — напевне виглядає тепер значно молодшою від мене.

— Чародійка?

— Так.

— Цікаво. Я думала, що чародійки не можуть...

— Вона, мабуть, теж так думала.

— Напевно. Але ти маєш рацію, не дискутуймо про право жінки на рішення, це

питання поза дискусією. Повернімося до нашої проблеми. Ти не забереш дитини? Остаточно?

— Остаточно.

— А якщо... Якщо приречення — це не лише міф? Якщо воно існує насправді, то чи не виникне побоювання, що може помститися?

— Якщо помститься, то мені, — спокійно відповів він. — Це я виступаю проти нього. Натомість ти виконала свою частину зобов'язання. Якщо ж приречення не є легендою, то я мусив би серед запропонованих тобою дітей вибрати саме ту дитину, що потрібно. Адже серед цих дітей є дитина Паветти?

— Є, — Каланте повільно кивнула головою. — Ти хочеш її побачити? Хочеш глянути в очі приреченню?

— Ні. Не хочу. Відмовляюся, зрікаюся. Зрікаюся своїх прав на цього хлопця. Не хочу дивитися у вічі приреченню, бо не вірю в нього. Бо знаю, — щоби злучити двох людей, самого приречення не досить. Потрібне щось більше, ніж приречення. Я сміюся з такого приречення, не йтиму за ним, немов ведений за руку сліпець, безтямний і наївний. Це моє остаточне рішення, Каланте з Цинтри.

Королева встала. Посміхнулася. Він не міг одгадати, що приховує ця посмішка.

— Хай так буде, Геральте з Ривії. Можливо, твоїм приреченням було саме зректися і відмовитись? Гадаю, що саме так і було. Бо знай, що, коли б ти вибрав, коли б ти правильно вибрав, то довідався б, що приречення, з якого ти смієшся, — жорстоко посміялося з тебе.

Він глянув у її очі, їдко-зелені. Вона посміхалася. Він не міг розшифрувати цієї посмішки.

Біля альтанки ріс трояндовий кущ. Він зламав гілку, зірвав квітку, опустився навколішки, вручив їй, обіруч, схиливши голову.

— Шкода, що я не познайомилась з тобою раніше, біловолосий, — шепнула вона, беручи троянду з його рук. — Устань.

Він устав.

— Якщо ти зміниш думку, — сказала вона, наближаючи троянду до обличчя. — Якщо вирішиш... Повертайся до Цинтри. Я чекатиму. І твоє приречення тебе чекатиме. Можливо, не безконечно довго, але, безперечно, ще якийсь час.

— Прощай, Каланте.

— Прощай, відьми́не. Бережи себе. Я маю... Мала щойно передчуття... Дивне передчуття... що бачу тебе востаннє.

— Прощай, королево.

V

Він прокинувся і здивовано відзначив, що біль, який свердлив стегно, зник, здалося також, що перестала дошкуляти пульсуюча, напинаюча шкіру пухлина. Хотів сягнути рукою, торкнутися, але не міг поворухнутися. Перш ніж зорієнтувався, що знерухомлює його виключно тягар шкур, якими він укритий, холодний огидний страх сплив аж до живота, впився в нутрощі, наче яструбині пазурі. Стискав і розтикав

пальці, поступово, подумки повторюючи, ні, ні, я не...

Паралізований.

— Ти прокинувся.

Це було твердженням, не питанням. Тихий, але виразний, м'який голос. Жінка. Мабуть, молода. Він повернув голову, застогнав, намагаючись підвестися.

— Не ворущися. Принаймні, не так різко. Болить?

— Нннн..., — наліт, що зіплював губи, розірвався. — Нні. Не рана... Спина...

— Пролежні, — байдуже холодне твердження, що не пасувало до цього м'якого альти. — Я цьому зараджу. Ось, випий. Повільно, маленькими ковтками.

В рідині переважав запах і смак ялівцю. Старий спосіб, подумав. Ялівець чи м'ята, обидва додатки без значення, тільки щоб замаскувати справжній склад. Попри це, розпізнав однострубник, може каситицю. Так, напевне каситиця, каситиця нейтралізує токсини, очищає кров, зіпсовану гангrenoю чи зараженням.

— Пий. До дна. Повільніше, бо захлинешся.

Медальйон на його шиї почав легенько вібрувати. Отож, у напої була й магія. Він із зусиллям розширив зіниці. Тепер, коли вона підняла йому голову, міг краще придивитися до неї. Була дрібної статури. Носила чоловічий одяг. Личко мала невелике і бліде в темряві.

— Де ми?

— На поляні смолокурів.

Справді, в повітрі чутно було живицю. Від вогнищ долинали голоси. Хтось саме докинув хмизу, полум'я з тріском стрельнуло вгору. Знову глянув, користаючи зі світла. Волосся мала перев'язане опаскою зі зміїної шкіри. Волосся...

Здавлюючий біль у горлі та груднині. Долоні, різко стиснуті в кулаки.

Волосся було рудим, полум'яно рудим, освітлене блиском вогнища, воно видавалося червоним, як цинобра.

— Болить? — вона прочитала емоції, але неправильно. — Вже... Хвилинку...

Він відчув раптовий удар тепла, що бив з її руки, розливався по спині, спливав униз, до сідниць.

— Перевернемо тебе, — сказала. — Сам не намагайся. Ти дуже ослаблений. Гей, чи хтось міг би мені допомогти?

Кроки з боку вогнища, тіні, постаті. Хтось схилився. Юрга.

— Як вам, пане? Краще?

— Допоможіть мені перевернути його на живіт, — сказала жінка. — Обережно, повільно. О, так... Добре. Дякую.

Він уже не мусив дивитися на неї. Лежачи на животі, уникнув ризику глянути їй в очі. Заспокоївся, стримав тремтіння рук. Вона могла відчувати. Чув, як брязкають пряжки її сумки, як дзвенять флакони та порцелянові баночки. Чув її дихання, тепло її стегна. Стояла обіч нього навколішках.

— Моя рана, — озвався він, бо не міг витримати тиші, — завдала тобі клопоту?

— Атож, трохи, — холод у голосі. — Так це буває зі слідами зубів. Найгірший вид

ран. Але для тебе, відьми́не, мабуть, не новий.

Знає. Риється йому в думках. Читає? Наче ні. Знаю, чого. Боїться.

— Так, мабуть, не новий, — повторила, знову брязкаючи скляним начинням. — Я бачила на тобі кілька шрамів... Але впоралася. Я, бачиш, чародійка. А одночасно цілителька. Спеціалізація.

Збігається, подумав він. Не сказав ані слова.

— Повертаючись до рани, — спокійно вела далі, — потрібно тобі знати, що врятував тебе твій пульс, у чотири рази повільніший, ніж пульс звичайної людини. Інакше б ти не вижив, можу тебе запевнити з усією відповідальністю. Я бачила, що ти мав зав'язане на нозі. Воно мало імітувати перев'язку, але імітувало невдало.

Мовчав.

— Пізніше, — продовжувала вона, задерши йому сорочку аж до карку, — додалося зараження, звичайне при кусаних ранах. Воно було стримане. Очевидно, відьмінський еліксир? Дуже допоміг. Однак не розумію, чому ти одночасно приймав галюциногени. Я наслухалася твоїх марень, Геральте з Ривії.

Читає, подумав він, усе-таки читає. А, може, це Юрга сказав їй, як я називаюся? Може, я й сам проговорився під впливом "чорної чайки"? Дідько його знає. Але знання мого імені нічого їй не дасть. Нічого. Вона не знає, хто я. Гадки не має, хто я.

Відчув, як вона обережно втирає йому в спину холодну заспокійливу мазь із гострим запахом камфори. Долоні мала невеликі й дуже м'які.

— Даруй, що я роблю це класично, — сказала. — Я могла б усунути тобі пролежні з допомогою магії, але трохи перевтомилася при тій рані на нозі та почуваюся не найкраще. На нозі я зв'язала і скріпила, що тільки можна було, ніщо вже тобі не загрожує. Все-таки найближчі два дні не вставай. Навіть магічно зв'язані капіляри мають тенденцію розриватися, ти мав би небезпечні геморагії. Шрам, вочевидь, залишиться. Ще один, для повноти набору.

— Дякую, — він притиснув щоку до шкіур, щоби змінити голос, замаскувати його неприродне звучання. — Чи можу я знати... Кому дякую?

Не скаже, подумав. Або збреше.

— Мене звуть Вісенною.

Знаю, подумав він.

— Я радий, — повільно сказав він, зі щогою при шкірах. — Радий, що перетялися наші дороги, Вісенно.

— Що ж, випадок, — холодно сказала вона, натягаючи сорочку йому на спину і накриваючи кожухами. — Я дістала від митників на кордоні звістку, що потрібна тут. А, якщо я потрібна, то їду. Такий дивний звичай маю. Послухай, я залишу мазь купцеві, попроси, щоб він розтирав тебе зранку і звечора. Як твердить, ти врятував йому життя, то нехай віддячиться.

— А ти? Як я міг би віддячитись тобі, Вісенно?

— Не будемо про це розмовляти. Я не беру плати від відьмінів. Якщо хочеш, можеш назвати це солідарністю. Професійною солідарністю. Та симпатією. В рамках

цієї симпатії приязна порада, або, якщо хочеш, рекомендація цілительки. Перестань приймати галюциногени, Геральте. Галюцинації не лікують. Нічого.

— Дякую, Вісенно. За допомогу й пораду. Дякую... за все.

Вигріб руку з-під шкур, намацав її коліно. Вона здригнулася, потім уклала долоню йому в долоню, легко стиснула. Обережно вивільнив пальці, провів ними по її руці, по передпліччю.

Ну звісно. Гладенька шкіра молодії дівчини. Вона здригнулася ще дужче, але не вивільнила руку. Він повернувся пальцями до її долоні, з'єднав потиском.

Медальйон на шиї завібрував, ворухнувся.

— Дякую тобі, Вісенно, — повторив, пануючи над тремтінням голосу. — Я радий, що наші дороги перетялися.

— Випадок, — сказала вона, але цього разу в її голосі не було холоду.

— А, може, приречення? — спитав він, дивуючись, бо хвилювання й роздратування раптом безслідно його покинули. — Ти віриш у приречення, Вісенно?

— Так, — не відразу відповіла вона. — Вірю.

— У те, — продовжував він, — що люди, зв'язані приреченням, завжди зустрічаються?

— І в це теж... Що ти робиш? Не обертайся...

— Я хочу глянути на твоє обличчя..., Вісенно. Хочу глянути в твої очі. А ти... Ти мусиш глянути в мої.

Вона зробила рух, наче намагалася встати з колін. Але залишилась біля нього. Він поволі перевернувся, кривлячи губи від болю. Пояснішало, хтось знову докинув палива до вогню.

Вона вже не ворухнулась. Тільки відвернула голову вбік, профілем, але він ще виразніше бачив, що її губи тремтять. Затиснула пальці на його долонях, сильно.

Він дивився. Не було жодної схожості. Її профіль був зовсім іншим. Малий ніс. Вузьке підборіддя. Мовчала. Потім раптом схилилася, глянула йому просто в очі. Зблизька. Без слова.

— Як вони тобі подобаються? — спокійно спитав він. — Мої підправлені очі? Такі... небуденні. Ти знаєш, Вісенно, що роблять з очима відьмінів, аби їх підправити? Знаєш, що це не завжди вдається?

— Перестань, — м'яко сказала вона. — Перестань, Геральте.

— Геральт..., — він раптом відчув, як щось у ньому нуртує. — Це ім'я дав мені Весемир. Геральт із Ривії. Я навіть навчився наслідувати ривійський акцент. Напевне, через внутрішню потребу мати рідний край. Хоча б вигаданий. Весемир... дав мені ім'я. Весемир назвав мені твоє. Доволі неохоче.

— Тихо, Геральте, тихо.

— Тепер ти кажеш мені, що віриш у приречення. А тоді... Тоді ти вірила? Ах, так, мусила вірити. Мусила вірити, що приречення накаже нам зустрітись. Цьому слід приписати факт, що ти сама зовсім не прагнула цієї зустрічі.

Вона мовчала.

— Я завжди хотів... Міркував про те, що я тобі скажу, коли ми нарешті зустрінемось. Міркував про питання, яке тобі поставлю. Вважав, що це справить мені нездорову приємність.

Те, що блиснуло на його щоці, було сльозою. Безсумнівно. Він відчув, як його горло болісно стискається. Відчув утому. Сонність. Слабкість.

— При світлі дня... — застогнав. — Завтра, при сонячному блиску, гляну тобі в очі, Вісенно... І поставлю своє питання. А, може, не поставлю, бо вже запізно. Приречення? О, так. Єн мала рацію. Не досить бути приреченими одне одному. Потрібне щось більше... Але завтра я гляну тобі в очі... При сонячному блиску.

— Ні, — сказала лагідно, тихо, оксамитно, голосом, який дражнив, шарпав покладами пам'яті, пам'яті, якої не було. Якої ніколи не було, але ж була.

— Так! — запротестував він. — Так. Я цього бажаю...

— Ні. Тепер ти заснеш. А, прокинувшись, перестанеш бажати. Нащо нам дивитися на себе при сонячному блиску? Що це змінить? Уже нічого не можна відвернути, нічого змінити. Який сенс задавати мені питання, Геральте? Чи той факт, що я не зумію на них відповісти, дійсно справить тобі нездорову приємність, Геральте? Що нам дасть взаємна образа? Ні, ми не будемо дивитися на себе при світлі дня. Засни, Геральте. А так, між нами, це зовсім не Весемір дав тобі ім'я. Хоча це теж нічого не змінить і нічого не відверне, але я б хотіла, щоб ти це знав. Бувай здоровий і бережи себе. Й не намагайся мене відшукати...

— Вісенно...

— Ні, Геральте. Тепер ти заснеш. А я... була твоїм сном. Бувай здоровий.

— Ні! Вісенно!

— Засни, — в оксамитному голосі тихий наказ, що ламає волю, рве її, немов тканину. Тепло, що раптом б'є з її долоні.

— Засни.

Заснув.

VI

— Юрго, ми вже у Заріччі?

— Ще відучора, пане Геральте. Зараз ріка Яруга, а далі то вже мої краї. Гляньте, навіть коні веселіше йдуть, голови підкидають. Чують, що дім близько.

— Дім... Ти в городищі мешкаєш?

— У пригородку.

— Цікаво, — відьмін роздивився. — Майже не видно слідів війни. А казали, що ця місцевість була страшенно сплюндрована.

— А так, — відповів Юрга. — Чого як чого, а руїн ми мали вдосталь. Тільки пригляньтесь пильніше, майже на кожній хаті, в кожній загороді біліє від новенької столярки. А за рікою, бачте, там іще гірше було, все дощенту погоріло... Ну та що ж, війна війною, а жити треба. Пережили-сьмо найбільшу завірюху, коли Чорні через нашу землю котилися. Справді, видавалося тоді, що все на пустиню перевернуть. Багато з тих, що тоді втекли, ніколи не повернулись. Але на їхнє місце нові поселилися.

Жити треба.

— Правда, — пробурмотів Геральт. — Жити треба. Неістотно, що було. Треба жити...

— Добре кажете. Ну от, натягайте. Я вам штані зшив, залатав. Будуть як нові. Це так, як ота земля, пане Геральте. Війна її подерла, переорала як залізною бороною, покривавила. Але тепер буде як нова. Та й ще лучче вродить. Навіть ті, що в тій землі зігнали, добру послужать, ґрунт удобрять. Наразі орати тяжко, бо кості, залізя всюди на полях, але земля і з залізям упорається.

— А не боїтеся, що нільфгаардці..., що Чорні повернуться? Вже раз знайшли дорогу через гори...

— Т'адже боїмося. То й що? Сісти і плакати, трястися? Жити треба. А що буде, те й буде. Того, що приречено, возом не об'їдеш.

— Ти віриш у приречення?

— А як же не вірити? Після того, як ми на мості спіткалися, на урочищі, як ви мене од смерті спорятували? Ох, пане відьміне, зобачите, впаде моя Злотолітка вам до ніг...

— Облиш. Щиро кажучи, я тобі завдячую більшим. Там, на мості... Адже це моя робота, Юрго, моє ремесло. Адже ж я обороняю людей за гроші. Не з доброго серця. Зізнайся, Юрго, чув ти, що люди про відьмінів розповідають? Наче невідомо, хто гірший, — вони чи ті потвори, яких убивають...

— Це, пане, неправда і не знаю, нащо ви так кажете. Чи ж мені повилазило? Таж ви з тієї самої глини зіплені, що й тая цілителька...

— Вісенна...

— Вона нам імені свого не назвала. Але ж риссю за нами їхала, бо знала, що потрібна, догнала ввечері, зайнялася вами зразу ж, леда зі сідла зсівши. Ой, пане, намучилася вона з вашою ногою, від нейної магії аж повітря тріщало, а ми зі страхий до лісу втекли. А їй потім кров із носа бухнула. Видно, не проста то річ, — чарувати. О, так дбайливо вас лікувала, як...

— Як мати? — Геральт зціпив зуби.

— А так. Добре сказали-сте. А коли ви заснули...

— То що, Юрго?

— Вона ледве на ногах трималася, бліда була, як полотно. Але прийшла, питала, чи хто з нас помочі не потребує. Смоляреві руку полікувала, що її колодою притовкло. Гроша не взяла, ще й ліки залишила. Ні, пане Геральте, на світі, я знаю, всяке про відьмінів кажуть і всяке про чародіїв розповідають. Але не в нас. Ми, з Верхнього Соддену і люди із Заріччя, ліпше знаємо. Ми занадто чародіям завдячуємо, щоб не знати, які вони. Пам'ять про них у нас не в плітках чи балачках, а в камені кута. Самі зобачите, хай-но цей гайок скінчиться. Та й, зрештою, самі, певно, знаєте. Таж то битва була на весь світ славна, а леда рік минув. Мусили ви чути.

— Мене тут не було, — пробурмотів відьмін. — Цілий рік. Я на півночі був. Але чув... Друга битва за Содден.

— Точнісінько. Зараз зобачите пагорб та й камінь. Давніше то ми його звичайно

звали, Яструбина Гора, але тепер кажуть Гора Чародіїв або Гора Чотирнадцяти. Бо двадцять і двоє було їх на тому пагорбі, двадцять і двоє чародіїв там у битві стало, а чотирнадцятеро погинуло. Страшна була битва, пане Геральте. Земля дибки ставала, вогонь з неба лився як дощ, перуни били... Труп густо клався. Але змогли чародії Чорних, зламали Потугу, що їх вела. А чотирнадцятеро з них погинуло в тій битві. Чотирнадцятеро головою наложили... Що, пане? Що вам?

— Нічого. Кажі далі, Юрго.

— Страшна то була битва, ой, коли б не тії чародії з пагорба, то хтозна, може, вже б ми і не балакали, додому їдучи, бо й дому не було б, і мене, а, може, і вас... Так, завдяки чародіям. Чотирнадцять їх погинуло, нас боронячи, людей із Соддену та Заріччя. Га, звісно, інші теж там билися, вояки та й шляхта, та із селян, хто міг, взяв вила чи топора, чи й просто палицю... Всі мужньо стояли і не один поліг. Але чародії... Не штука воякові гинути, бо то ж його ремесло, а життя і так коротке. Але чародії можуть жити, скільки їхня воля. А не завагалися.

— Не завагалися, — повторив відьмін, тручи рукою чоло. — Не завагалися. А я був на Півночі...

— Що з вами, пане?

— Нічого.

— Так... То ми там, усі з околиці, квіти тепер туди носимо, на той пагорб, а майською порою, на Белтайн, завше там вогонь палає. І вівіки віків палатиме. І вічно будуть вони жити в людській пам'яті, оті чотирнадцять. А таке життя в пам'яті — це ж... Це... щось більше! Більше, пане Геральте!

— Добре кажеш, Юрго.

— У нас кожна дитина знає імена тих чотирнадцяти, викуті на камені, що на вершині пагорба стоїть. Не вірите? Послухайте: Аксель, званий Рябим, Трісс Мерріголд, Атлан Керк, Ваньель з Брюгге, Дагобер з Воле...

— Годі, Юрго.

— Що з вами, пане? Ви бліді як смерть!

— Нічого.

VII

Він дуже повільно підіймався вгору, обережно, прислухаючись до роботи сухожилів та м'язів у магічно загоєній рані. Хоча вона здавалася цілком загоєною, та все-таки він оберегав ногу і не ризикував опиратися на неї всією вагою тіла. Спека була, а запах трав ударяв у голову, п'янив, але п'янив приємно.

Обеліск не стояв у центрі пласкої вершини, був відсунутий у глибину, за круг гострокутного каміння. Коли б він піднявся сюди перед самим заходом сонця, тінь менгіру, падаючи на круг, точно визначила б його середину, вказала б напрямок, у якому були звернені обличчя чародіїв під час битви. Геральт глянув у тому напрямку, в бік безкраїх горбкуватих полів. Якщо там ще були кості полеглих, а, напевно, були, то сховала їх буйна трава. Кружляв там яструб, повільно описуючи кола на широко розпростертих крилах. Єдина рухома точка серед завмерлого від спеки краєвиду.

Обеліск був широкий біля основи, — щоб його обійняти, потрібно було щонайменше четверо-п'ятеро людей. Очевидно, неможливо було витягнути його на вершину без допомоги магії. Звернена до кам'яного круга площа менгіру була гладко обтесана, на ній виднілися викарбувані рунічні знаки.

Імена тих чотирнадцятьох, що загинули.

Він повільно наблизився. І справді, — Юрга мав рацію. Біля підніжжя обеліска лежали квіти — звичайні польові квіти: маки, люпин, мальви, незабудьки.

Імена чотирнадцятьох.

Він повільно читав, згори, а перед очима з'являлися обличчя тих, кого він знав.

Каштанововолоса Трисс Меригольд, весела, хихотіла з будь-якого приводу, виглядала мов дівча. Він любив її. Вона його теж.

Ловдибор із Мурівелю, з яким він колись ледь не побився у Визимі, піймавши чародія на маніпулюванні костями під час гри з допомогою замаскованого телекінезу.

Літта Нейд, звана Корал . Прізвисько походило від кольору губної помади, яку вона вживала. Колись Літта обмовила його перед королем Белогуном та ще й так, що він тиждень відсидів у льоху. Коли його випустили, пішов до неї спитати про причину. Невідомо як опинився в її ліжку і провів там наступний тиждень.

Старий Горазд, що хотів заплатити сто марок за можливість дослідити його очі. Пропонував ще тисячу за можливість здійснити розтин, "не обов'язково негайно", як він тоді висловився.

Зосталися три імена.

Він почув за собою легенький шемріт і обернувся.

Була босоніж, у простій лляній сукенці. На довгому ясному волоссі, що вільно спадало на рамена і плечі, носила вінок, сплетений із ромашок.

— Вітай, — сказав він.

Вона звела на нього холодні блакитні очі, не відповіла.

Помітив, що вона незасмагла. Це було дивно, тепер, наприкінці літа, коли сільських дівчат сонце спалило до бронзи, її обличчя та відкриті руки мали блідо-золотаву барву.

— Ти принесла квіти?

Посміхнулася, опустивши вії. Відчув холод. Вона мовчки минула його, стала навколішки біля основи менгіру, торкаючись каменя долонею.

— Я не приношу квітів, — сказала, здіймаючи голову. — Але ті, що тут лежать, — для мене.

Він дивився на неї. Стояла навколішках так, що заступила йому останнє ім'я, вирізане на камені менгіру. Була ясною, неприродно, сяйливо ясною на темному тлі кам'яної брили.

— Хто ти? — поволі спитав він. Вона посміхнулася і повіяло холодом.

— Не знаєш?

Знаю, подумав він, дивлячись у холодну блакить її очей. Так, здається, знаю.

Він був спокійний. Не міг інакше. Вже не міг.

— Мені завжди було цікаво, як ти виглядаєш, пані.

— Ти не мусиш так мене величати, — тихо відповіла вона. — Адже ми вже багато років знайомі.

— Знайомі, — підтвердив він. — Кажуть, що ти йдеш за мною крок у крок.

— Іду. Але ж ти ніколи не оглядаєшся позад себе. До сьогодні. Сьогодні ти вперше озирнувся.

— Як... Як це станеться? — врешті спитав він, холодно, байдуже.

— Я візьму тебе за руку, — сказала вона, дивлячись йому просто в очі. — Візьму тебе за руку і поведу через луг. В імлу, холодну та мокру.

— А далі? Що там за імлю?

— Нічого, — усміхнулася вона. — Далі немає нічого.

— Ти йшла за мною крок у крок, — промовив він. — А забирала інших, тих, кого я проминув у дорозі. Чому? Йшлося про те, щоб я залишився сам, так? Щоб урешті почав боятися? Зізнаюся тобі: я завжди тебе боявся, завжди. Не оглядався позад себе зі страху. З тривоги, що побачу тебе, як ти ідеш за мною. Завжди боявся, моє життя минало в страху. Боявся... До сьогодні.

— До сьогодні?

— Так. До сьогодні. От ми стоїмо, обличчям до обличчя, а я не відчуваю страху. Ти все в мене забрала. І страх теж.

— То чому ж твої очі повні ляку, Геральте з Ривії? Руки твої тремтять, ти блідий. Чого? Ти аж так боїшся останнього, чотирнадцятого ймення на обеліску? Якщо бажаєш, я назву це ім'я.

— Не мусиш. Я знаю, яке це ім'я. Круг замикається, змія встромлює зуби у власний хвіст. Так мусить бути. Ти й це ім'я. І квіти. Для неї і для тебе. Чотирнадцяте ім'я, вирізане на камені, ім'я, яке я вимовляю посеред ночі і в розпал дня, в мороз, спеку та дощ. Ні, не боюся вимовити його зараз.

— То вимов його.

— Єнніфер. Єнніфер із Венгербергу.

— А квіти для мене.

— Завершимо це, — із зусиллям сказав він. — Візьми... Візьми мене за руку.

Вона встала, повільно підійшла, він відчув холод, що віяв від неї, гострий пронизливий мороз.

— Не сьогодні, — сказала. — Колись — так. Але не сьогодні.

— Ти відібрала у мене все.

— Ні, — урвала вона. — Я нічого не відбираю. Я лише беру за руку. Для того, щоб ніхто не був у той час самотнім. Самотнім в імлі... До побачення, Геральте з Ривії. Колись.

Він не відповів. Вона повільно повернулася й пішла. В імлу, що раптом закрила вершину пагорба, в імлу, де щезло все, в білу мокру імлу, в якій розтанув обеліск, квіти, що лежали біля його підніжжя, і чотирнадцять імен, вирізані на ньому. Не було нічого, тільки імла та мокрі, блискучі від крапель трави під ногами, трави пахли п'янко, тяжко, солодко, аж до болю скронь, до забуття, до втоми...

— Пане Геральте! Що з вами? Здрімнулися? Я ж казав, що ви-те ще слабкі. Нащо було підніматися до вершини?

— Я заснув, — він протер обличчя рукою, закліпав. — Заснув, бодай його... Нічого, Юрго, це через спеку...

— А так, гаряче, як у пеклі... Час нам їхати, пане. Ходіть, поможу вам зійти з крутизни.

— Зі мною все гаразд...

— Гаразд, гаразд. От цікаво тоді, чого ви ногах не тримаєтесь? Якої зарази лізли ви на гору в таку спеку? Імена хотіли прочитати? Я міг вам усі їх назвати. Що з вами?

— Нічого... Юрго... Ти й справді пам'ятаєш всі імена?

— Але ж ви недовірок. Ні в що не вірите. Хочете переконатися, чи не брешу? Я ж вам казав, прецінь, що ті імена в нас кожен дівчак знає. Останнє, кажете? Айно, останній — Йоель Гретен із Карераса. Може, ви його знали?

Геральт протер зап'ястям повіку. І глянув на менгір. На всі імена.

— Ні, — відповів. — Не знав.

VIII

— Пане Геральте?

— Так, Юрго?

Купець похилив голову, якийсь час мовчав, накручуючи на палець залишок тонкого ремінця, яким лагодив сидло відьміна. Врешті підвівся, злегка стукнув кулаком по спині челядника, що правив возом.

— Сідай на в'ючного, Поквіте. Я поганятиму. Сідайте зі мною на козли, пане Геральте. А ти, Поквіте, чого коло воза крутишся? Гайда, марш уперед! Ми тут собі побесідувати хочемо, не треба нам твоїх вух.

Рибка, що дріботіла за возом, заіржала, рвонула повід, видно, позаздривши кобилці Поквіта, яка клусом пішла по гостинцю.

Юрга цмокнув, легко шмагнув коня віжками.

— Айно, — сказав, вагаючись. — Отак річ стоїть, пане. Я вам обіцяв... Тоді, на мості... Присягу вам склав.

— Не треба, — швидко перебив відьмін. — Не треба, Юрго.

— Треба, — гостро відповів купець. — Слово — не дим. Те, що я вдома застану, а чого не сподіваюся, — буде вашим.

— Облиш. Я нічого від тебе не хочу. Ми квити.

— Ні, пане. Якщо я щось таке вдома застану, то це приречення. А якщо з приречення посміятися, якщо з ним обманути, то воно тогді суворо карає.

Я знаю, подумав відьмін. Знаю.

— Але... Пане Геральте...

— Що, Юрго?

— Нічого я вдома не застану, чого б не сподівався. Нічого, а вже напевне не того, на що ви лічили. Пане відьміне, почуйте се: Злотолітка, себто жінка моя, дітей більше мати не може після останнього і чого, як чого, а дитяти вдома не буде. Видно, ви зле

втрапили.

Геральт не відповів.

Юрга теж мовчав. Рибка знову пирхнула, підкинула головою.

— Але двох синів маю, — раптом швидко сказав Юрга, дивлячись перед себе, на гостинець. — Двох, здорових, сильних і недурних. Таж мушу їх десь до навучки дати. Один, так я собі думав, буде зі мною купецтва вчитися. А другий...

Геральт мовчав.

— Що скажете? — Юрга відвернув голову, глянув на нього. — Ви там на мості присяги від мене зажадали. Вам ішлося про дитину до вашої відьмінської навучки, т'адже не про що інше. Чого ж та дитина має бути несподіваною? А сподівана не може бути? Маю двох, то хай один на відьміна вчиться. Ремесло як ремесло. Не ліпше, не гірше.

— Ти певен, — тихо озвався Геральт, — що не гірше?

Юрга примружив очі.

— Боронити людей, життя їм рятувати, яка ж то по-вашому річ: зла чи добра? Тих чотирнадцятеро, на пагорбі? Ви, на тому мості? Що ви тоді сподіяли, зло чи добро?

— Не знаю, — зі зусиллям сказав Геральт. — Не знаю, Юрго. Часом видається мені, що знаю. А часом вагаюся. Чи ти хотів би, щоб і твій син вагався?

— Хай і вагається, — поважно сказав купець. — Хай сумнівається. Бо то людська річ і добра.

— Що?

— Сумніви. Лише зло, пане Геральте, ніколи їх не має. А приречення свого ніхто не уникне.

Відьмін не відповів.

Гостинець скрутив під високий насип, під криві берези, що не знати як трималися за прямовисне узбіччя. Берези мали жовте листя. Осінь, подумав Геральт, знову осінь. В долині блискала ріка, білів новенький гострокіл сторожі, дахи хатин, обтесані палі пристані. Скрипів коловорот.

Пором допливав до берега, женучи перед собою хвилю, розпихаючи тупим носом воду, розгортаючи нерухомі у брудному кожуху куряви соломі та листя, що плавали на поверхні. Скрипучі линви, тягнені перевізниками. Юрба, що скупчилася на березі, галасувала і в цьому галасі було все: жіночий крик, чоловічі прокльони, дитячий плач, ревіння худоби, іржання коней, бекання овець. Одностайна басова музика страху.

— Геть! Геть, відступити, пся крев! — верещав кінний з головою, пов'язаною закривавленою ганчіркою. Кінь, занурений аж по черево, борсався, високо підкидаючи передні ноги, розбризкував воду. На пристані вереск, крик, — щитники брутально розпихали натовп, били де попало древками списів.

— Геть від порому!

— Геть від порому! — репетував кінний, вимахуючи мечем. — Тільки військо! Геть, бо голови порозбиваю!

Геральт потягнув за вуздечку, стримав кобилу, що танцювала при краю узвозу.

Узвозом, у брязкоті оружжя та обладунків чвалом мчали тяжкоозбройні, піднімаючи тумани куряви, затуляючи щитників, які бігли ззаду.

— Гераааальте!

Глянув униз. На покинутому, зіпхнутому з гостинця возі, заповненому дерев'яними клітками, підстрибував і вимахував руками худорлявий чоловік у вишневому кубраку та капелюшику з чаплиним пером. У клітках билися і кричали кури та гуси.

— Герааальте! Це я!

— Горицвіте! Ходи сюди!

— Геть, геть від порому! — ревів на пристані кінний з перев'язаною головою. — Пором лише для війська! Як хочете на той берег, сучі хвости, то за сокири і в ліс, плоти робити! Пором лише для війська!

— Заради богів, Геральте, — сапав поет, дряпаючись узбіччям узвозу. Його вишневий кубрак був усипаний пташиним пір'ям, наче снігом. — Бачиш, що коїться? Оті, з Соддену, непевно що програли битву, почався відступ. Що я там кажу, який відступ? Це ж утеча, просто панічна втеча! І нам треба забиратися звідси, Геральте. На той берег Яруги...

— Що ти робиш, Горицвіте? Звідкіля ти тут узявся?

— Що я роблю? — скрикнув бард. — Ще й питаєш! Тікаю, як усі, цілий день на тому возі товчуся! Коня вночі мені якийсь сучий син украв! Геральте, благаю, витягни мене з цього пекла! Кажу тобі, нільфгаардці можуть тут щомиті з'явитися! Хто не відгородиться від них Яругою, піде під ніж. Під ніж, розумієш?

— Не панікуй, Горицвіте.

Внизу, на пристані, іржання коней, яких силоміць тягнули на пором, а вони били копитами по дошках. Вереск. Заметня. Плюскіт води, в яку з'їхав зіпхнутий віз, ревіння волів, що піднімали морди над поверхнею. Геральт дивився, як клунки та скрині з возу перевернулися в течії, вдарилися об борт порому, попливли. Крики, лайка. В узвозі хмара куряви, тупотіння.

— По черзі! — надривався перев'язаний, наїжджаючи конем на юрбу. — Порядок, туди вашу мат! По черзі!

— Геральте, — зойкнув Горицвіт, хапаючи за стремена. — Бачиш, що там діється? Ми нізащо не зуміємо дістатися на той пором. Вояки переправлять ним стільки, скільки встигнуть, а потім сплять, щоб не дістався нільфгаардцям. Так звичайно буває, ні?

— Авжеж, — кивнув головою відьмін. — Так звичайно буває. Але не розумію, чого ця паніка? Чи ж то перша війна, а досі жодної не було? Як звичайно, дружини королів пощерблять одні одних, а тоді королі домовляться, підпишуть трактат і при цій нагоді обоє нап'ються. Для тих, що в сю мить трощать собі ребра на пристані, нічого в засаді не зміниться. То звідки увесь оцей гвалт?

Горицвіт пильно глянув на нього, не пускаючи стремені.

— В тебе, мабуть, неправильні відомості, Геральте, — сказав. — Або ж ти не можеш правильно їх зрозуміти. Це не звичайна війна за успадкування трону чи клопоть землі.

Це не сутичка двох феодалів, за якою селяни спостерігають, не перериваючи сінокосу.

— То що ж це таке? Просвіти мене, бо я й справді не знаю, про що йдеться. Так, між нами, мене це, загалом, не надто цікавить, але поясни, прошу.

— Ніколи не було подібної війни, — поважно сказав бард. — Нільфгаардська армія залишає за собою спалену землю і трупи. Цілі поля трупів. Це війна на знищення, на повне знищення. Нільфгаард проти всіх. Звірства...

— Нема й не було війни без звірств, — перебив відьмін. — Горицвіте, ти перебільшуєш. Це так, як із тим поромом: так звичайно буває. Я б сказав, що це така військова традиція. Відколи світ стоїть, армії, переходячи край, убивають, грабують, палять і гвалтують, хоч, може, роблять це в іншій послідовності. Відколи світ стоїть, селяки під час війни ховаються в лісах із бабами та спідручним майном, а як все закінчиться, повертаються.

— Але не в цій війні, Геральте. Після цієї війни не буде кому повертатися і не буде куди повертатися. Нільфгаард залишає за собою попелище, армії йдуть лавою і вигрібають усіх. Уздовж гостинців шибениці та палі тягнуться милями, дими б'ють у небо по всій довжині обрію. Ти казав, не було такого, відколи світ стоїть? А так, угадав. Відколи світ стоїть. Наш світ. Бо виглядає на те, що нільфгаардці прийшли з-за гір, щоб цей наш світ знищити.

— Але ж це безглуздо. Кому потрібно нищити світ? Війни не ведуться заради знищення. Війни ведуться з двох причин. Одна — влада, інша — гроші.

— Не філософствуй, Геральте! Того, що діється, філософією не змieniш. Чому ти не слухаєш? Чому ти не бачиш? Чому не хочеш розуміти? Повір мені, Яруга нільфгаардців не стримає. Зимою, коли ріка замерзне, підуть далі. Кажу тобі, треба тікати, тікати аж на Північ, може, туди не дійдуть. Але навіть якщо туди не дійдуть, наш світ вже ніколи не буде таким, яким був. Геральте, не зоставляй мене тут! Я сам не дам собі ради! Не покидай мене!

— Ти, мабуть, здурів, Горицвіте, — відьмін перехилився в кульбаці. — Мабуть, здурів, якщо міг подумати, що я тебе покину. Дай руку, вистрибуй на коня. Тут тобі нічого чекати, порому й так не дочекаєшся. Відвезу тебе до верхів'я ріки, пошукаємо човна чи плота.

— Нільфгаардці нас обступлять. Вони вже близько. Ти бачив тих кінних? Видно, що йдуть просто з битви. Їдемо в низ ріки, в бік устя Іни.

— Перестань каркати. Проскочимо, побачиш. У низ ріки теж рушили юрби людей, біля кожного порому буде те саме, що й тут, усі човни, напевне, теж уже загарили. Їдемо вгору, проти течії, не бійся, переправлю тебе хоча б і на колоді.

— Той берег ледве видно!

— Не марудь. Я ж сказав, переправлю.

— А ти?

— Вистрибуй на коня. Побалакаємо в дорозі. Гей, до дідька, лише не з цим клунком! Чи ти хочеш, щоб Рибці хребет переломився?

— Це Рибка? Рибка була гніда, а ця каштанова.

— Кожен мій кінь зветься Рибкою. Ти про це добре знаєш і не заговорюй мені зуби. Кажу ж, геть того клунка. Що там у тебе, холера? Золото?

— Рукописи! Вірші! І трохи харчу...

— Вкинь у річку. Напишеш нові вірші. А харчем я з тобою поділюся.

Горицвіт скорчив жалібну міну, але довго не вагався, з розмахом жбурнув сакви до води. Вистрибнув на коня, покрутився, мостячись на в'юках, ухопився відьмінові за пояс.

— В дорогу, в дорогу, — неспокійно підганяв. — Не гаймо часу, Геральте, ховаймося у ліси, перш ніж...

— Перестань, Горицвіте, бо твоя паніка вже передається Рибці.

— Не глузуй. Якби ти знав те, що я...

— Стули пельку, зараза. Їдьмо, я б хотів залагодити тобі переправу, доки не стемніло.

— Мені? А ти?

— В мене справи по цей бік ріки.

— Геральте, ти, мабуть, збожеволів. Чи тобі життя немиле? Які ще справи?

— А тобі що? Їду до Цинтри.

— До Цинтри? Цинтри вже немає.

— Що ти кажеш?

— Цинтри вже немає. Є згарище і купа руїн. Нільфгаардці...

— Злазь, Горицвіте.

— Що?

— Злазь! — відьмін різко обернувся. Трубадур глянув на його обличчя і злетів з коня на землю, відступив на крок, спотикнувся.

Геральт повільно спішився. Перекинув вуздечку коню через голову, якусь мить нерішуче стояв, потім протер обличчя рукою і рукавиці. Сів на краю ями від вивернутого дерева, під розлогим кущем терника з криваво-червоними пагонами.

— Ходи сюди, Горицвіте, — сказав. — Сідай. І розкажи мені, що з Цинтрою. Все.

Поет сів.

— Нільфгаардці ввійшли туди через перевали, — почав він після хвили мовчання. — Були їх тисячі. Оточили військо Цинтри в долині Марнадаль. Почалася битва, тривала цілий день, від світанку до смеркання. Цинтрійці трималися мужньо, але їх перебили. Король поліг, а тоді королева...

— Каланте.

— Так. Не допустила переполоху, не дозволила, щоб розбіглися, зібрала довкола себе і свого знамена всіх, кого зуміла, вони пробилися через кільце оточення, відступили за річку, в бік міста. Хто зумів.

— А Каланте?

— Зі жменькою лицарів обороняла переправу, прикривала відступ. Казали, що билася як муж, кидалася, мов шалена, у найбільший вир. Її скололи піками, коли атакувала нільфгаардську піхоту. Тяжко поранену, вивезли до міста. Що в тій баклазі,

Геральте?

— Горілка. Хочеш?

— Звісно.

— Кажі. Кажі далі, Горицвіте. Все.

— Загалом, місто не оборонялося, облоги не було, не було кому стати на мурах. Залишки лицарів із родинами, вельможі та королева... Забарикадувалися в замку. Нільфгаардці здобули замок з маршу, їхні чарівники розвалили на дрібний мак браму й частину мурів. Оборонялась тільки цитадель, видно, зачарована, бо не піддалася нільфгаардському магові. Попри це, через чотири дні нільфгаардці вдерлися досередини. Нікого живого не знайшли. Нікого. Жінки вбили дітей, чоловіки вбили жінок і кинулись на мечі або ж... Що з тобою, Геральте?

— Кажі, Горицвіте.

— Або... як Каланте... Головою вниз, із зубців, з самої верхівки. Казали, просила, щоб її... Ніхто не хотів. Тож доповзла до зубців і... Головою вниз. Начебто з її тілом робили страшні речі. Я про це не хочу... Що з тобою?

— Нічого. Горицвіте... В Цинтрі була... Дівчинка. Внучка Каланте, десяти-одинадцяти років. Звалася Цирі. Ти щось про неї чув?

— Нічого. Але в місті та замку сталася страшна різанина і майже нікого живого не залишилось. А з тих, що обороняли цитадель, не вцілів ніхто, я ж казав. Більшість жінок і дітей зі значніших родин була саме там.

Відьмін мовчав.

— Ця Каланте, — спитав Горицвіт. — Ти її знав?

— Знав.

— А дівчинку, про яку питав? Цирі?

— І її знав.

Від річки повіяв вітер, зморщив воду, шарпнув галуззям, з галузок миготливою курявою полетіло листя. Осінь, подумав відьмін, знову осінь.

Встав.

— Ти віриш у приречення, Горицвіте?

Трубадур здійняв голову, глянув на нього широко розплющеними очима.

— Чого ти питаєш?

— Відповідай.

— Ну... вірю.

— А знаєш, що самого приречення замало? Що потрібне щось більше?

— Не розумію, Геральте.

— Не ти один. Але так воно й є. Потрібне щось більше. Проблема в тому, що я... Я ніколи не довідаюся, що саме.

— Що з тобою, Геральте?

— Нічого, Горицвіте. Ходи, сідай. Їдьмо, шкода дня. Хто знає, скільки часу шукатимемо човна, а човен нам потрібен великий. Я ж Рибки не покину.

— Переправимося разом? — утішився поет.

— Так. По цей бік ріки мені вже нічого шукати.

IX

— Юрго!

— Злотолітко!

Бігла від брами, повіваючи звільненим з-під хустки волоссям, спотикаючись, скрикуючи. Юрга кинув повіддя челядникові, зістрибнув із воза, побіг назустріч, ухопив її за стан, сильно, підхопив із землі, закружляв, завертів.

— Я тут, Злотолітко! Я повернувся!

— Юрго!

— Повернувся! Гей же, розчиняйте ворота! Господар повернувся! Ех, Злотолітко!

Вона була мокрою, пахла змилинами. Видно, прала. Поставив її на землю, але й тоді не відпустила його, учеплена, тремтяча, тепла.

— Веди додому, Злотолітко.

— Боже, ти повернувся... Я ночами не спала... Юрго... Ночами не спала...

— Повернувся. Ех, повернувся! І багато повернувся, Злотолітко. Бачиш воза? Гей, поганяй, заїжджай у ворота. Бачиш воза, Злотолітко? Досить добра везу, щоб...

— Юрго, що мені те добро, що той віз... Ти повернувся... Здоровий... Цілий...

— І кажу ж, багато повернувся. От побачиш.

— Юрго? А це хто? Той у чорній одежі? Боже, з мечем...

Купець озирнувся. Відьмін спішився, відвернувшись, удавав, що поправляє попрягу та в'юки. Не дивився на них, не підходив.

— Пізніше тобі скажу. Ох, Злотолітко, якби не він... А діти де? Здорові?

— Здорові, Юрго, здорові. В поле пішли, ворон стріляти, але сусіди дадуть їм знати, що ти вдома. Миттю прилетять, усі троє...

— Троє? Як се, Злотолітко? Може, ти...

— Ні... Але мушу тобі щось сказати... Не гніватимешся?

— Я? На тебе?

— Я дівчатко прийняла, Юрго. Від друїдів узяла, знаєш, од тих, що по війні дітей рятували... Збирали по лісах бездомних і загублених... Ледве живих... Юрго? Не гніваєшся?

Юрга приклав долоні до чола, оглянувся. Відьмін йшов просто за возом, коня вів. Не дивився на них, усе відвертав голову.

— Юрго?

— О, боже, — охнув купець. — Боже! Злотолітко... Щось, чого я не сподівався! Вдома!

— Не гнівайся, Юрго... Побачиш, полюбиш її. Дівчинка мудра, мила, роботяща... Дивна трохи. Не хоче казати, звідки, одразу плаче. То я й не питаю. Юрго, ти ж знаєш, як я завше хотіла, щоб донечка була... Що тобі?

— Нічого, — тихо сказав він. — Нічого. Приречення. Всю дорогу уві сні говорив, марив у гарячці, нічого, лише приречення й приречення... На богів... Це не для нашого розуму, Злотолітко. Не збагнути нам, про що думають такі, як він. Що їм сниться. Не

нашого то розуму...

— Тату!!!

— Надбор! Сулік! Але ж і виросли, як бички! Ану сюди, до мене! Хутко...

Урвав, побачивши малу худесеньку попелястоволосу істотку, що повільно йшла за хлопцями. Дівчинка глянула на нього, він побачив великі очі, зелені, як весняна трава, сяючі, мов дві зіроньки. Побачив, як дівчинка раптом підхопилася, як побігла, як... Почув, як тонко, пронизливо закричала:

— Геральте!

Відьмін блискавичним звинним рухом відвернувся від коня. І побіг назустріч. Юрга заворожено дивився. Ніколи не думав, що людина може так швидко бігати.

Вони зустрілися посеред подвір'я. Попелястоволосе дівча у сірій сукеночці. Та біловолосий відьмін із мечем на спині, весь у чорній шкірі, блискучій од срібла. Відьмін у м'якому стрибку, дівчатко трюхаючи, відьмін на колінах, тонкі ручки дівчатка на його шиї, попелясте, мишаче волосся на його плечі. Злотолітка глухо скрикнула. Юрга обійняв її, мовчки пригорнув до себе, другою рукою зібрав та притулив обох хлопців.

— Геральте! — повторювала дівчинка, тулячись до грудей відьміна. — Ти мене знайшов! Я знала! Завжди знала! Знала, що ти мене знайдеш!

— Цирі, — промовив відьмін.

Юрга не бачив його обличчя, схованого у попелястому волоссі. Бачив руки в чорних рукавицях, що стискали плечі й рамена дівчинки.

— Ти мене знайшов! Ой, Геральте! Я весь час чекала! Так страшененько довго... Ми вже будемо разом, правда? Скажи, Геральте! Назавжди! Скажи!

— Назавжди, Цирі.

— Так, як казали, Геральте! Так, як казали... Я — твоє приречення? Скажи! Я твоє приречення?

Юрга побачив очі відьміна. І дуже здивувався. Почув тихий плач Злотолітки, відчув тремтіння її пліч. Дивився на відьміна і чекав, весь напружившись, його відповіді. Знав, що не зрозуміє тієї відповіді, але чекав на неї. І дочекався.

— Ти — щось більше, Цирі. Щось більше.

ДОДАТОК

Міні-словник Старшої Мови

А

a'rsa — древній

a'baeth — цілувати

abitant — кусати

absten — вивчати

ach — але

addan — танцюючий

aebeddeste — наказувати

aebere — відкривати, відкриватися

aebesurn — обманювати
aebrecad — атакувати
aedd — осколок
aedeil — порівнювати
aedell — оточувати
aedwiim — тікати
aefder — вдома, близько
aefre — календар
aehon — ловлю
aeiw's — зберігати
aekeen — заважати
aeksin — очищати
ael'vit — зв'язувати
aeldra — хвороба
aen'drean — бути
aener's — лікувати
aen'kee — влучати
aenye — вогонь
aere — поважати
aere — честь
aeskell — залишатися
aesledde — санкуватися (їздити на санках)
aespar — стріляти
aespeath — читати
aespel — розповідати
aestoll — зв'язувати
aetess — відступати
aeved — розуміти
aevell — трава
aevon — ріка
afeallan — загиблий
afealle — гинути
afealle — падати
agerr — плакати
ah'abbaer — стримувати
ah'teor — порушення
ahierd — тверднути
ahorn — клен
ahte — володіти
aig — обличчя
ailm — горобина

aimsir — вчора
aine — світло
ainm — ім'я
ainmhi — тварина
airgead — гроші
airi — радник
al — з (напрям)
algis — очеретинка
amadan — дурень
amrun — схід
anad'ene — півельф
an'givar — донощик
anois — тепер
anseo — тут
ansin — потім
ansin — тоді
ansiud — там
ansto — зручний
ansto — пристойний
ansus — вістка
anuas — зверху
aoibhinn — рів
aon — будь-який
ar — наш
ar'ais — назад
arainne — гора
aran — хліб
ard — верх, верхній, високий, старший, верховний
arednes — умова
argen — срібло
ariht — належно
aris — знову
arming — бідолаха
as — в, до (геогр. назв)
as'seo — звідси
aspendasse — втрачати
ass — добробут
a'taeghane — сьогодні
athair — батько
av'love — опадати (листя)
avsin'n — безумство, абсурд

В

ba — тонути
basaih — жебрак
baeth — поцілунок
bagair — загрожувати
baiste — майстер
baitrs — гіркий
barr — піхви
barre — риса
bea — кришталь
beadorinse — кращий воїн
beadowanth — поле бою
beag — мало, трохи
beag'an — маленький
bealubenn — тяжка рана
beam — промінь
beanna — жінка, дівчина
bearht — шум
bedaeall — відбирати
bedd — ліжко
beddreste — наказ
befaestar — встановлювати
beheaill — помітити
beide — перстень
bein — кістка
beirt — двоє
beith — берега
belg — ковальський міх
belg — хутро, шкура
benn — рана, поранення
benzen — провіщати
benzen — проповідувати
benche — лавка
berkana — зцілення
besyrn — обман
beth'et — браслет
bezar — спотворювати
bhear'sa — вірш
birke — 4-й місяць року
blaec — чорний
blas — смак

blath — квітка
blathanna — квітковий
blathe — цвітіння (5-й місяць року)
bleidd — вовк
bleikr — блідий
bloede — кров
bolle — кубок, чаша
botm — дно
brea — зброя
brecad — атака
breme — доблесний
breost'net — кольчуга
brynie — лати
bur'geteld — намет, шатро
bysmer — образа

C

cad — де
caelm(e) — повільно (-ий)
caen — моги
caer — замок
caercern — тюрма
caerme — доля
cales — штани
candid — переховуватися
canell — дуб
caol — вузький
cared — воїн
carn — курган
cathain — коли
cathu — спокуса
cead — сто
cead(-mil) — вітай
ceadu — сотий
ceat — четверо
ceatedhu — сороковий
ceateir — чотири
ceateir deag — чотирнадцять
ceateiredh — сорок
ceateiru — четвертий
celas — скільки
cennian — давати ім'я

cennian — породжувати.

cerbin — ворон

ciall — розум

cierme — крик

cirran — вістря

cist — група людей

cleart — знайомий

cliff — крутосхил

coll — ліщина

conas — як

coqueill — черепашка

cradelle — колиска

crann — дерево

cuedh — п'ятдесят

cuedhu — п'ятдесятий

cueg — п'ять

cueg deag — п'ятнадцять

cuegear — п'ятеро

cuegu — п'ятий

cves'se — пташине перо

cwellan — вбитий

cwelle — вбивати

D

d'iol — продавати

d'taobn — відносно

da — би

daed — діло

daerthe — назад

dair — яблуня

dana — діва

dara — другий

darienn — заклад

de — два

de deag — дванадцять

de'rvi — день

deadh — двадцять

deadhu — двадцятий

dearbh — теперішнє

deard — вершник

dearme — спати

deas's — стіл

deffer — приносити
deich — десять
deichiu — десятий
deichnir — десятеро
deihin — притягувати
deireadh — кінець
deith — білий
den — най— (префікс)
den'n — лігво
desse — погляд
deu deag — дванадцятий
dhaar — ваш
dh'oine — людина
dice — говорити
dinel — північ
diri — вино
dit'ef — дихання
diu — довго
div — розсіювати
do — твій
doehast — незадоволений
doin — рухатися
doin — рух
dol — долина
dome — вечір
dore — двері
doue — обдарований
duell — плач
duen — місце
duen'snech — бібліотека
duettaeann — подвійний
duve — пірнати
dwimme — сон
dyes — сова
Е
eaken — великий
ear — земля, урожай
ear'modlice — з повагою
eare — вухо
earm — рука
earn — орел

edad — осика
edwid — докір
efen — рівно
efenea'ld — сучасний
efir — аура
ei — його
eie — картина
eigean — щось
eilid — появлятися
eire — повітря
eiw's — захист
elaine — прекрасний
elder — брат
ele — мозок
ellen — сирена
emer — біль
emnaerele — процвітаючий
en'sa — трохи (розм.)
enid — маргаритка
eoh — кінь
eolsdae — свято
epaele — благородний
erga — плід
erga — потомство
esse — бути
estoll — зв'язок
evall — їхати верхи
evall — вершник
eveigh — безсмертний
evelienn — весь

F

fadhb — зима
faeder — берег
faer — корабель
fahs — волосся
faill (також. va faill) — прощавай
fandiss — шукати
fane — прапор
fao — про
faoi — під
faru — потік стріл

fas's — рід, сім'я
feabh'as — покращення
feainn — 6-й місяць року
feainne — сонце
fearg — гнів
fearid — холод
fearr — мармур
feasta — майбутнє
fein — сам
fen — вигін
feorh — душа
fern — вільха
ferre — ув'язнювати
feu — майно
filid — музикант, менестрель
finell — тіло
fir — вірний
firace — риба
fiscere — рибалка
flaum'r — політ
fluiga — літати
foile — божевільний, недостойний
fore — одного разу
freagairt — відповідати
frecne — небезпека
fuar — холодний

G

g'ers — голова
gabhar — коваль
gaes — закляття
gaeth — ворота
gaire — сміх
gan — без
gann — бідний, рідкий
garath — бар'єр
gar'ean — обережно, увага
geall — обіцянка
gear — друг
geas — прокляття
geatwe — коштовний камінь
gebiam — засада

gebo — дар
geim — козел
gelo — жовтий
germ — цвинтар
gi'beran — народжувати, мати дітей
gilen — прискорювати
ginvael — лід
gitesael — веселка
glaeddyv — меч
glaes — скло
gleann — долиний
glosse — говорити
gort — плющ
grael — свита
grian'n — стіна
gualainn — плече
gv'eard — сила
gvalch'ca — сокіл
gwaim — народ, раса
gwennelen — алебастр(-овий)
gwyn — сивий, білий

Н

ha — мати
hacele — одяг
haebbe — ненависть
hael — вітай
haffian — зовнішність
hagal — град
hagal — руйнування
haird'eis — гавань
hanse — банда
haos — хаос
haste — спис
hav'caar — спекулянт
heabur — столиця
heegen — пароль
hen — старший, старий
henn — один
henn deag — одинадцять
hennu — перший
hennu deag — одинадцятий

herbist — осінь
het'elice — весна
hilyp — пустота
hinc — тому
hirc'ir — пити
hlaith — владарка
hoen — вісім
hoen deag — вісімнадцять
hoenadt — вісімдесят
holm — минуле
hraefn — рослина
hreaw — труп
hunger — голод
huvert — повний
I
i — ii
i 'ndiaidn — після
iad — ix
iarran — залізо
ibisial — художник
ichaer — кров
idad — тис (дерево)
idel — статуя
idir — між
iers — зірка
ifit — знати
ige — телепорт
iilmi — предмет
illo — туди
imbae'lk — брунькування (3-й місяць року)
indis — закривати
inne — всередині
innhav — озеро
innvie — освячувати, присвячувати
innvolle — нутроці
ino — вітка
inwidd — завтра
ire — поганий
irre — блукати без мети
irre — помилятися
isa — заморожування

isern — перелюб

ite — їжа

ithte — їсти

iunni — ялівець

iuwine — розлука

K

k'host — дзеркало

kabbe — колода

kaie — галка

kano — смолоскип

keilidh — структура

keren — змінитися

kers — корона

ki'rin — зупинити, зупинитися

L

l'ndail — вітер

l'vit — шнур

lad — відстань

laed'enware — ювелір

laedde — почуття

laest — серце

laewedde — синій

lagi — вода

lah'h — камінь

lammas — (7-ий місяць року)

lanlice — закон

lara — чайка

laun — ніч

le — біля

leaf — листя, лист

leasfer — пробуджувати

leath — ширина

leathann — широкий

leede — коханець (-нка)

lions — левиця

llinge — розмовляти, мова

lloch — камінь

loanet — активізуватися

loathe — балада

loin — смеркання

lokk — місце

lonn — туга

luned — дочка, дівчинка

lunne — настрій

lynt — воля

М

ma'idin — ранок

mac — син

maere — мати

maeth — пані

mannas — маг

mantihea'er — мантихор

marbh — мертвий

me — я

meabdh — поле

mear — палець

mearbhall — пристрасть

measeadh — змішувати

meht — лихоманка

meisc — сп'яніння

melde — порушення

menedd — мідь

mess — знак

mevall — внук, внучка

mian — бажання

mibil — жар

mid — середина, центр

midaete — літнє

midi — серед

midinvaerne — сонцестояння (зима)

milde — м'який, ніжний

mile — тисяча

miliu — тисячний

milva — шуліка

minne — любов

mint'u — зрада

minteoir — зрадник

mire — думати

mo — мій

moil — голос

moin — руків'я

mor — смерть

morc — збірник

morn — удар

morvudd — ворог(и)

muire — море

N

n'og — учень, юнак, юний

na — з (склад, матеріал)

naedle — літо

naire — ганьба

naoadhu — дев'яностий

naoi — дев'ять

naoi deag — дев'ятнадцять

naonar — дев'ятеро

naou — дев'ятий

nautis — слабкість

nedvei — розвідка

neen — ні

neiW — хай

ner's — лікар

ne'ss — нічого

ni'ateip — невдача

ni'ol — м'ясо

nimh — отрута

nin — ясен

noel — новий

O

ohtar — восьмеро

ohtodhu — вісімдесятий

ohtu — восьмий

oide — вчитель

oin — кліщі

on'hierd — мисливець

onn — дрік (рослина)

or — золото

orifann — чужий

orre — острів

os — устя ріки

ot'hel — спадок

P

pak — пак

panne — лоб

pavien — павіан, мавпа

peaht — шкіра

peort — присвята

pin — сосна

pont — міст

Q

que — що

que'ss — це

qued — хто

quifer — модрина

R

rag — світло

regn — дощ

relth — огороджувати

reo — холод

res's — стовбур

rhena — королева

rider — шлях (високо)

rion — король

rites's — границя

roi'mh — перед

roie — текти

roog — темрява

rose — троянда

ruad — червоний

ruis — бузина

run — руна

run — таємниця

run'en — алфавіт

S

s'insear — предок

sail — верба

saor — дешевий

saovine — завмирання (1-й місяць року)

savaed — місяць

scaer — сокира

sceal — історія

scedde — сорт

scian — ніж

sciath — щит

se — він

se — шість
seachtain — тиждень
seadh — шістдесят
seadhu — шістдесятий
seah — сім
seah deag — сімнадцять
seahadhu — сімдесятий
seahadt — сімдесят
seahu — сьомий
sedeag — шістнадцять
seidhe — ельф,-и ; народ, люди. Вимовляється "ши" або "сид"
seisear — шестеро
sell — краснолюд
sen'h — сліпнути
seol — інший
seolte — парус
seu — шостий
sh'aent(e) — співати
shed — і
sheld — довжина
si — вона
siad — вони
siett — ви
sigell — блискавка
sinn — ми
skol'l — хащі
sledd — санки
smaelann — теплий
smaele — тепло
sneachta — сніг
snech — книга
soil — підкоряти
sor'ca — сестричка
sorg — горе
spar — стріла
speath — пророцтво
speath — слово
speech — угода, договір
spel — оповідь
squaess(-e) — вибачатися
steall — енергія магічна

stemn — світлий час

straede — дорога

suecc's — діятися

sunstedde — підступність

suw'et — наповнювати

T

t'auris — ворота (магічні)

taedh — поет

taedh'morc — поетичний збірник

tamen — однак

te — ти

teacht — приходити, з'являтися

teaghlach — сім'я

tealt — місяць

tean'ch — дім

tearde — негода

tearth — боятися

tedd — час, погода

teip — удача

teir — три

teir deag — тринадцять

teiradhu — тридцятий

teiredh — тридцять

teiru — третій

teivil — сплеск

thaess(-e) — мовчати

thar — через

thurh — таран

tief — злодій

timp'eall — навколо

tinne — гостролист (падуб)

tir — місто

tiu'rn — доброта

tor — башта

triur — трое

tuat — держава

tuns't — нудний

turd — собака

tuve — робити

U

uaigh — могила

uhttid — половинчик, гобіт

uide — небо

um — до (в часі)

unriht — коричневий

ur — терен

ur'r — сила магічна

ureen — трон

uvedh — нерви

V

va — йти

vail — бук

vara — товар

vatt'gern — відьмін

veis — джерело

vel's — бачити

velen — 8-й місяць року

veloe — швидко

vemod — сум

ver — всякий, кожен

vial — куля

vions — відновлюватися

vishol — ворота

vita — життя

vitt — живе

voerle — чекати

volt — запам'ятовувати

vort — далі, від себе

W

wae — о горе

waed — південь

waelhr — дивитися

wal — щасливий

wann — радість

weall — щастя

weard'es — метал

weasel — горіти, згорати

wedd — дитина

weder 'candel — страховисько

wen — вогнище

wen — полум'я

wer — чоловік

wetis — лук
wett — хотіти
wisse — кисть, долоня
woed — ліс
X
xi'hias — доля
xit'ell — в'яз
Y
yaro — рік
yea — так
yghern — сколопендроморф
yn — на
yrnende — кинджал
yrre — злий, лютий
ys — вниз
yule — 2-ий місяць року
Z
zange — сталь
zedeis — липа
zefhar — ялина
ziheal — слухати
ziriael — ластівка
zvaere — клястися
zweerg — гном

Післямова перекладачів

"Меч Приречення" (Miecz przeznaczenia) — третя перекладена нами книжка з "відьмацького" циклу А.Сапковського. Ймовірно, також і остання: кружляють чутки, що певне українське видавництво таки перекупило права на переклад і видання усієї саги. Конкурувати аж з цілим видавництвом нам і не під силу, і не хочеться. Сподіваємося, однак, що і за таких умов наш переклад знайде свого читача.

Наш читач — це той, що вже змирився з відьміном та Горицвітом, не вимагає пояснення слова "замтуз" та іншої архаїчної лексики, знає, як читається слово "seidhe", розпізнає цитати з "Енеїди" Котляревського і не переймається їх наявністю у фентезійному тексті. Окрім того, орієнтується в діалектах української мови і не сподівається, що представники суспільних низів (часто й верхів) розмовляють наче диктори радіо в його кращі часи.

Бо всі ці вольності ми собі як дозволяли раніше, так дозволяємо й далі. В одному лишені оповіданні №5, яке й дало назву всій книзі, одна

з героїнь — дуже симпатична! — розмовляє білорусько-українським суржиком, ряд інших вживає "Старшу Мову" (ми її, як уміли, розшифрували, хоч, може, і не треба було). Плюс до цього звичний наш західноукраїнський мовний субстрат (нічого не вдієш, — як чуємо, так і пишемо) та власні назви, запозичені з романського світу, точніше з каталонської мови. Їх ми намагалися відтворювати якомога ближче до оригіналу, бо ми й взагалі, попри нашу перекладацьку сваволю, намагалися відтворювати світ А.Сапковського настільки точно, наскільки уміли.

У цьому нам допомагали численні друзі та натхненники. Всім їм дуже дякуємо. Особливо ж Віталію Генику, ведучому чудового сайту "Аргонавти Всесвіту", та учаснику форуму "Толока-Гуртом", який воліє називатися ніком *pseudogiant* — за вчитування та корегування тексту, завдяки якому він набрав людського вигляду. Алі Мороз за постійну підтримку, а також за її напрацювання з кельтського світу, які ми використовували. Юлії Бальцевич — за консультації та поради, що стосувалися білоруської мови. Вячеславу Бродовому — за приклад успішної інтерпретації фентезійного тексту. Ользі Чигиринській — за підтримку, теплі відгуки та популяризацію. І всім користувачам фейсбуку, які шукали переклади складних слів, дискутували про правила написання деяких слів українських (з тих, які вимовляють частіше, аніж пишуть) та вимову власних назв, запозичених з екзотичних європейських мов, від ісландської до каталонської включно.

На цьому прощаємося, запевнивши: навіть якщо надалі ми Сапковським не займатимемось, то все ж залишається чимало хороших проектів, які дуже хотілося б зробити. А раптом вони вам сподобаються!

І наостанок: все, що ми робили досі, робилося суто на засадах добровільності, якщо хочете — волонтерства. Жодної винагороди (окрім доброго слова) за свою працю ми не просимо, а все ж... Якщо в когось будуть вільні кошти і якщо ми цього "когось" розважили й потішили, то просимо допомогти нашим друзям з міста Бахмут (колишній Артемівськ). Це волонтерська організація, вони там живуть фактично у фронтових умовах, а все, що можуть, віддають на підтримку тих, хто захищає нас від страшної, постійної загрози... Достатньо закинути ту суму, якої не шкода, на приватбанківську карточку

4731 2171 1171 9900

Вишневецкая Наталья

(з приміткою — для спецназу)

Зарані дякуємо і сподіваємося на зустрічі в майбутньому.